ANTICOMUNISM ȘI REPRESIUNE COMUNISTĂ 1945-1989 VOL. V

KARINA INGRID COJOCARIU
EMANUEL SANDU
IOAN ROMEO ROMAN
EMANUEL GALAN

ANTICOMUNISM ȘI REPRESIUNE COMUNISTĂ 1945-1989

SIMPOZION REGIONAL CU PARTICIPARE INTERNAȚIONALĂ

EDITIA A V-A

30 OCTOMBRIE 2020

SIMPOZION REGIONAL CU PARTICIPARE INTERNAȚIOANALĂ

ANTICOMUNISM ȘI REPRESIUNE COMUNISTĂ.1945-1989

Ediția a V-a
Târgu-Neamț, 30 octombrie 2020

Editura PIM
Iaşi-2020

Coordonatori:
Karina Indrig Cojocariu
Emanuel Bălan
Ioan Romeo Roman
Marius-Emanuel Sandu

Editura PIM
Editură acreditată CNCSIS 66/2010
Str. Şoseaua Ştefan cel Mare şi Sfânt nr. 109
700497 Iasi
Tel: 0730086676, 0732.430.407
Fax 0332440715
E-mail editura@pimcopy.ro editura.pim@gmail.cpm
http: www.pimcopy.ro

Tehnoredactare: Emanuel Bălan
Coperta: Cozma Diana-Ionela

Descrirea CIP a Bibliotecii Naționale a Romaniei
Anticomunism și represiune comunistă.1945-1989/Iași:PIM 2020
Conține bibliografie
VOL. 5
ISBN 978-606-775-490-2

Răspunderea asupra conținutului materialelor revine, în exclusivitate, autorilor.

CUPRINS

Cuvânt înainte……..……...5
ORDEAN Adela Emanuel, Aplicarea Decretului Nr. 115 din 1959 în cadrul procesului de colectivizare a agriculturii. Studiu de caz: Satul Romos din jud. Hunedoara…….7
ARSINTESCU Steluța, Fețe ale trecutului în „Întoarcerea Huliganului”……15
BĂLAN Emanuel, Ascensiunea lui Dej (1944-1952)…… 22
CURELEA Daniela, CURELEA Dragoș, Considerații cu privire la sistarea pensiei Excelenței sale Ambasador Dănilă Papp în anul 1948…41
SANDU Camelia, Suferințele colectivizării la Suraia…….51
SONDOKI-COZMA Dana-Maria, Ion Mihalache (1882-1963)……...66
BĂLAN SIMONA-ELENA, Stalinismul cultural și economic a lui Dej (1947-1965)…….....77
COJOCARIU Karina-Ingrid, Literatura în epoca Ceaușescu (1965-1989)……... 85
DIEACONU Daniel, TOPOLICEANU Mirela, VATAMANU Cristian, Rezistență și represiune pe Valea Muntelui în timpul regimului comunist…….....96
PĂDURARIU Violeta, Munca de partid sau puterea de a fi unici…….121
SANDU Marian Laurenţiu, Constantin Ticu Dumitrescu- neobosit luptător anticomunist…….....133
VÂNTOAIA Varvara-Nicoleta, Părintele Arsenie Boca…….143
Luisa BLEHAN, Iustina IONIȚĂ, Elena TUDOSĂ, Securitatea și regimul de teroare în timpul lui Gheorghiu Dej (1947-1965)……146
HRENIUC Robert, Demascarea răului…….....154
MOROȘANU Alexandru, Inchiziția din timpul comunismului……...158
NEGRUȚ Gina, MARTIN Ionuț-Tudorel, Mișcarea de rezistență anticomunistă din Munții Vrancei…….....163
PRODANIUC Melania-Elena, Coșmarul închisorilor comuniste……171

Cuvânt înainte

La 31 de la caderea comunismului si la 29 de ani de la prabusirea URSS-ului, Liceul „Vasile Conta” Târgu-Neamț propune simpozionul regional cu participare internațională care vizeaza intoarcerea la memoria trecutului. Istoria, cârmuită fie de hegeliana „viclenie a raţiunii”, fie de voinţa lui Dumnezeu, macină implacabil şi uniform între paginile sale sânge, lacrimi, proiecte şi sentimente, trecându-le uneori sub tăcere, transformându-le alteori în simple cifre cu rol statistic, oamenii ajungând de prea puţine ori să le preţuiască la adevărata lor valoare şi să tragă pe baza lor cuvenitele învăţăminte. Au trecut mai mult de două decenii de la destrămarea URSS-ului. Totuși, societatea care a fost cârmuită de acest sistem manipulator, mai poartă în creier reminiscențe ale vicleniei acestuia.

Dacă astăzi școala ar avea, cel puțin, o oră pe săptămână sau niște cursuri de predare care ar ajuta generația media (generația IT-istă) să înțeleagă ororile dictaturii comuniste, nu ar mai exista nici măcar nostalgici după acele timpuri. Mulți și neștiuți au fost educați și alimentați cu promisiunile tenebre ale acestui sistem de a aduce raiul pe pământ.

Tragedia cea mare este că dictatura de atunci a reușit să seducă și mulți intelectuali. Tragedia cea mai mare, însă, este că astăzi tânăra generație cunoaște puțin despre adevăratele orori ale comunismului, riscând, astfel, să ne reîntoarcem în trecut. De fapt, istoria care nu se poate repeta, această reîntoarcere a timpului, este o excepție de la regulă în spațiul românesc, pe ambele maluri ale Prutului.

Relevanța organizării acestui concurs este și o vastă oportunitate pentru profesorii de istorie de a schimba opinii, de a oferi învățături pozitive Cetății. Importanța cea mai mare însă este de a studia moștenirea dictaturii, dar și de a restabili adevărul istoric. Și pe de o parte, și pe cealaltă a Prutului teroarea roșie a sucit mințile multora. cum nu putea să lipsească încurajarea, susținerea, dar și mesajul bogat în informații tematice al inspectorului școlar de la ISJ Neamț, Elena Preda, profesor împătimit de valoarea istoriei adevărate.

Așadar, intenția bună de a închide „dulapul cu otrăvuri al comunismului” (expresia scriitorului Marin Preda) a fost exprimată și de elevii participanți la simpozion, anul acesta diferit față de anii trecuți dat fiind situația pandemică.

Liceul „Vasile Conta” din Târgu Neamț a organizat astfel, în ziua de 30 octombrie 2020, cea de-a V-a ediție a simpozionul regional cu participare internațională „Anticomunism și represiune comunistă”. Ediția a V-a a manifestării dedicată liceenilor și profesorilor de istorie a fost organizată împreună cu Asociația Pro Democrația Club Târgu Neamț, cu Primăria Târgu Neamț și cu Inspectoratul Școlar Județean Neamț.

Ne-au trasnsmis mesaje, colegii profesori de istorie din Republica Moldova, domnul Pavel Cerbușcă, Daniela Vacarciuc și Octavian Zelinski dar și

profesorul universitar, Florin Pintescu, decanul Facultății de Istorie și geografie de la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava.

*„**Este bine să ne amintim de ceea ce s-a petrecut în perioada comunistă și să reflectăm asupra acelor întâmplări pentru a nu repeta greșelile care au dus la moartea a mii de români”,*** a spus prof. Emanuel Bălan, director adjunct al Liceului „Vasile Conta” și gazda simpozionului.

Pentru participanti, a fost o oportunitate de a schimba opinii, de a asculta mărturisirile invitaţilor speciali şi de a participa la formarea tinerii generaţii prin întoarcerea la memoria trecutului.

Fiindcă 2020 este încă în perioada Centenarului, iar BOR a declarat acest an, „Anul comemorativ al filantropilor ortodocși români”, a fost abordată și lupta anticomunistă a BOR.

Simpozionul se adresează în principal profesorilor de istorie, dar și elevilor de liceu. Organizarea concursului este şi o oportunitate pentru profesorii de istorie de a colabora, de a schimba opinii şi de a participa la formarea tinerii generaţii. Este important să conoaștem si să studiem mostenirea dictaturii, pentru ca ni se reaminteste realist cât de dificil este să stabileşti orice adevăr istoric. În particular, după o astfel de schimbare de regim, descoperi cât de profund neîntemeiată este orice mărturie retrospectivă”. Este bine să ne amitim de ceea ce s-a petrecut în perioada comunistă şi să reflectăm asupra acestor întâmplări pentru a nu repeta greşelile care au dus la moartea a mii de români.

Mulțumim tuturor partenerilor din proiect dar și presei care a fost alături de noi în mediatizarea simpozionului Andreea Trăsnea-Ziar de Tîrgu Neamț, Ramona Aanei-Monitorul de Neamț, Florin Anegroaei-Radio Mplus Neamț și Ciprian Sturzu-ZCH News.

Ca o concluzie finală, credem că toţi cei care studiază şi valorifică teribilul episod al mişcării de rezistenţă armată anticomunistă trebuie să aibă în permanenţă în memorie cuvintele lui Cornel Drăgoi, fost membru în gruparea Arsenescu-Arnăuţoiu:

„Important este să spunem numai ce ştim sigur; nu este nevoie să strecurăm… să hiperbolizăm. Faptele noastre sunt oricum destule ca să facă o istorie”[1]

[1]*Povestea Elisabetei Rizea din Nucşoara. Mărturia lui Cornel Drăgoi. Culese şi editate de Irina Nicolau şi Theodor Nițu*, Bucureşti, Editura „Humanitas”, 1993, p. 108.

APLICAREA DECRETULUI NR. 115 DIN 1959 ÎN CADRUL PROCESULUI DE COLECTIVIZARE A AGRICULTURII. STUDIU DE CAZ: SATUL ROMOS DIN JUD. HUNEDOARA

Prof. drd. Adela Emanuela ORDEAN[2]
Liceul Teoretic „Aurel Vlaicu" Orăștie

Abstract:

Today, in the world of the Romanian village, the totalitarian experience represents an echo of the past times, an inner voice of the peasantry that was once.

The present research aims to undertake for the first time a historical reconstruction, based on archival documents, of one of the stages preceding the process of collectivization of agriculture, respectively the application of Decree no. 115 of 1959. The historical space destined for the study is represented by the Transylvanian village Romos from Hunedoara county. The research we propose is built entirely on the basis of information provided by the archival fund of Romos City Hall.

For ten years, the communist regime in Romania tried to materialize the decisions of the plenary of the Central Committee of the Romanian Workers' Party of March 3-5, 1949, decisions referring to the policy of socialist transformation of agriculture. In the face of the registered failure, but also to accelerate the collectivization of agriculture, the communist leadership initiated on March 30, 1959 the Decree no. 115 of 1959.

Keywords: *Romos, Decree no. 115 of 1959, the process of collectivization of agriculture.*

Astăzi, în spațiul lumii satului românesc, experiența totalitară reprezintă un ecou al timpurilor trecute, o voce interioară a țărănimii ce-a fost odată. Angoasa, incertitudinea și grotescul sunt prezente într-o mulțime de istorii cu izvor în politica de transformare socialistă a agriculturii, ale cărei implicații au produs distrugerea unei seculare lumi rurale.

Ajuns pe scena politică a țării, deținând grație Moscovei frâiele puterii, regimul comunist din spațiul românesc a inițiat o avalanșă de schimbări de inspirație sovietică. În lumea rurală, comuniștii au pătruns forțat, provocând un dezechilibru fără precedent. În acest sens, noua clasă politică a intervenit brutal în relația dintre țărani și pământ, relație elogiată de Liviu Rebreanu întru-un mod demn de amintit. Astfel, spune scriitorul interbelic, „pentru țăranul nostru pământul nu e un obiect de exploatare, ci o ființă vie, față de care nutrește un sentiment straniu de adorație și de

[2] Universitatea „Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca, Școala Doctorală „Istorie. Civilizație. Cultură"; Liceul Teoretic „Aurel Vlaicu" Orăștie, jud. Hunedoara.

teamă. El se simte zămislit și născut din acest pământ ca o plantă fermecată, care nu se poate stârpi în vecii vecilor. De aceea, pământul e însuși rostul lui de a fi. Pământul nostru are un glas pe care țăranul îl aude și-l înțelege”[3].

*

Cercetarea de față își propune să întreprindă pentru prima dată o reconstituire istorică, pe baza documentelor de arhivă, a uneia dintre etapele premergătoare procesului de colectivizare a agriculturii, respectiv aplicarea Decretului nr. 115 din 1959. Spațiul istoric destinat studiului îl reprezintă satul transilvănean Romos din județul Hunedoara. Lucrarea pe care o propunem este construită în totalitate pe baza datelor oferite de fondul arhivistic al Primăriei Comunei Romos, mai exact de colecția de documente intitulată *Dosar cu Actele privind lucrările cu Decretul 115 din 1959. Romos*.

Înainte de a intra în atmosfera istorică a Decretului nr. 115 din 1959 trebuie să amintim că preț de zece ani regimul comunist din România a încercat să materializeze deciziile plenarei Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 3-5 martie 1949, decizii cu referire la politica de transformare socialistă a agriculturii. În fața eșecului înregistrat, și pentru a grăbi colectivizarea agriculturii, conducerea comunistă a inițiat la 30 martie 1959 Decretul nr. 115 din 1959.

Decretul nr. 115 din 1959

Document de factură comunistă, Decretul nr. 115 din 1959 vine în sprijinul procesului de colectivizare a agriculturii având ca obiectiv „lichidarea rămășițelor oricăror forme de exploatare [a] omului de către om în agricultură, în scopul ridicării continue a nivelului de trai material și cultural al țărănimii muncitoare și a dezvoltării construcției socialiste”[4].

În ceea ce privește legitimarea actului, acesta stipulează că „în numeroase sate mai dăinuie încă rămășițele unor relații de producție învechite, cum sunt darea „în parte” sau în arendă, ori lucrarea pământului cu muncă salariată, folosite de către elementele capitaliste chiaburești”. În continuare, decretul ține în mod deschis și aspru asupra țăranilor

[3] Iuliana Boldea, *Teme și variațiuni*, https://books.google.ro/books?id=ZEKTDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ro, accesat: 31.09.2020.

[4] Octavian Roske, Florin Abraham, Dan Cătănus, *Colectivizarea agriculturii în România. Cadrul legislativ (1949-1962)*, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2007, p. 489.

chiaburi, menționându-se că „elementele capitaliste chiaburești, bogătașii satelor, dau țăranilor muncitori pământ în parte sau în arendă, sau folosesc muncă străină. Astfel primesc în natură sau în bani, fără să muncească, o bună parte din roadele muncii altora. După ce exploatează pe țăranii muncitori, ei exploatează și pe muncitorii de la orașe, cărora le vând la preț de speculă producția-marfă realizată”[5].

Aplicarea Decretului nr. 115 din 1959 la nivelul satului Romos

Reconstituirea istorică pe care cercetarea de față și-o propune este întemeiată în întregime, după cum s-a menționat în partea de început a lucrării, pe baza documentelor cuprinse de *Dosar cu Actele privind lucrările cu Decretul 115 din 1959. Romos*. Înainte de a intra în conținutul dosarului, menționăm că învechita copertă a acestuia prezintă faptul că procesul de aplicare a decretului a început la 14 aprilie 1960 și a fost finalizat la 5 mai 1961. În ceea ce privește conținutul documentelor, acestea implică și satele vecine Romosului, parte a comunei, aici fiind vorba de localitățile Romoșel, Vaidei și Pișchinți. Considerăm imperios necesar a menționa, ceea ce de altfel rezultă încă din titlul lucrării, faptul că prezenta cercetare își îndreaptă atenția doar asupra satului Romos.

La 8 aprilie 1959, prin decizia nr. 74/1959, Comitetul Executiv al Sfatului Popular al Raionului Orăștie anunță Sfatul Popular al Comunei Romos cu privire la constituirea comisiei pentru aplicarea Decretului Nr. 115 din 1959 la nivelul localității Romos[6]. În vederea derulării lucrărilor, membrii desemnați sunt următorii:
- Rusu Petru – „delegatul raionului ca președ[inte]”;
- Șandru Petru – „președinte, ca membru”;
- Turcu Vasile – „secretar ca membru”;
- Bodișteanu Ioan – „delegat G.A.S. ca membru”;
- Romcia Aurel – „inginer agricol ca membru”;
- Ștefan Ioan – „deputat ca membru”;
- Lugojan Andrei – „deputat ca membru”;
- Nistor Ioan – „deputat ca membru”;
- [?] N-lae – deputat ca membru;
- Popovici Victor – „agent fiscal”[7].

[5] *Ibidem*, p. 490.
[6] Arhiva Primăriei Romos, Decretul nr. 115/1959, *Dosar cu Actele privind lucrările cu Decretul 115 din 1959. Romos*, p. 37.

[7] *Ibidem*, pp. 37-38.

În continuare, dosarul conține câteva documente cu conținut tabelar intitulate după cum urmează: „Situația terenurilor a căror folosință se propune a trece la unități socialiste pe baza Decretului nr. 115 din 1959” sau „Situația terenurilor a căror folosință se propune a trece la unități socialiste”[8]. Redactate simplist, pe foi netipizate și din creion, cu numeroase adnotări, aceste acte cuprind informații despre „ultimele rămășițe de exploatatori”, așa cum au fost ele identificate de autoritățile comuniste locale. În baza acestor tabele, îi menționăm pe câțiva dintre țăranii ale căror terenuri[9] au fost propuse de autoritățile comuniste locale să treacă în proprietatea G.A.S. Printre aceștia se numără: Ștefan Gheorghe, Purcaru Nicolae, Ștef Gheorghe, Depcea Salomia, Popa Maria, Șandru Ana, Căstăian Ana, Vasilca Ioan, Berian Vasile, Pleșug Vasile, Vaidean Gheorghe, Hening M. Iosif, Drăgan Ioan, Jula Valeria[10]. Despre persoanele propuse, documentele în cauză precizează dacă acestea sunt deținătoare cu acte a terenului vizat.

Aceleași acte, atestă suprafața de teren în hectare pe care săteanul o lucrează, tipul terenului (arabil, vie, livadă, fânaț, pășune), suprafața și tipurile de teren care sunt propuse a fi trecute în folosința statului, iar în unele cazuri este menționată și unitatea socialistă care primește terenul ce este vizat predării.

Tot în această direcție trebuie precizat faptul că niciunul dintre documentele cu conținut tabelar nu deține număr de înregistrare. De asemenea, dintre acestea doar unele sunt vizate și semnate de membrii comisiei.

În cadrul dosarului cercetat, am identificat opt procese verbale care aparțin unora dintre persoanele mai sus menționate, persoane, care după cum s-a văzut, au fost propuse de Sfatul Popular al comunei Romos să predea o anumită suprafață de teren unor unități agricole socialiste. Astfel, în perioada 8 martie 1960 – 31 mai 1960, următorii săteni au semnat procesul verbal solicitat de autorități: Ștefan Gheorghe (8 martie 1960)[11], Ștef Gheorghe (12 martie 1960)[12], Purcaru Nicolae (1 aprilie 1960)[13], Șandru Ana (20 aprilie 1960)[14], Depcea Salomia (9 mai 1960)[15], Vasilca

[8] *Ibidem*, p. 4, 5, 22, 23, 30.
[9] Suprafața și tipul de teren diferă de la un țăran la altul.
[10] Arhiva Primăriei Romos, Decretul nr. 115/1959, *Dosar cu Actele privind lucrările cu Decretul 115 din 1959. Romos*, p. 4, 5, 23.
[11] *Ibidem*, p. 6.
[12] *Ibidem*, p. 8.
[13] *Ibidem*, p. 7.
[14] *Ibidem*, p. 13
[15] *Ibidem*, p. 11.

Ioan (10 mai 1960)[16], Căstăian Ana (12 mai 1960)[17] și Berian Vasile (31 mai 1960)[18]. Potrivit proceselor verbale, care erau tipizate (Anexa 1), sătenii „propuneau”[19] ca o parte din suprafața de teren pe care o dețineau „să treacă la”[20] diferite unități agricole socialiste.

Tot în baza Decretului nr. 115 din 1959, la 3 martie 1960, Sfatul Popular al comunei Romos a încheiat Procesul verbal nr. 401/1960. Documentul atestă următoarele: „Comisia comunală din comuna [R]omos, raionul Orăștie, întrunită azi data mai sus, și constituită în decizia nr. 74/1959 a Comitetului Executiv al sfatului popular al Raionului Orăștie, analizând situația unor locuitori deținători de terenuri din raza comunei constată că cetățenii enumerați mai jos contrar dispozițiilor decretului nr. 115/1959 [?] dau terenuri în arendă, parte, sau folosesc brațe streine, exploatînd munca salariată (streină) și pentru care comisia comunală în baza drepturilor acordate în decretul 115/1959 stabilește a se lua și a se trece în sectorul de stat terenurile ce întrec puterea de lucru dela cetățenii menționați mai jos:”[21]. În continuare, documentul expune, sub formă tabelară, totalitatea cetățenilor încadrați, potrivit Decretului nr. 115 din 1959, ca fiind „rămășițe exploatatoare”. Având în vedere faptul că cercetarea noastră vizează doar localitatea Romos, în cele ce urmează ne vom îndrepta atenția doar asupra cetățenilor din zona de cercetare sau cu origine în acest spațiu. Pe baza documentelor de arhivă, redăm mai jos, sub formă tabelară, informații ce vizează persoanele din spațiul de interes, care au fost afectate de dispozițiile Decretului nr. 115 din 1959.

Nr.	Numele și prenumele	Localitatea	Suprafața preluată de stat		Forma de exploatare
			Arabil (ha)	Fânaț (ha)	
1	Vasiu Vasile Ghiță	Romos	2.00	-	Lucrează în dijmă
2	Baba Ioan	Romos	1.00	0.58	Lucrează în dijmă
3	Vasilca Vasile	Cugir	1.08	0.16	Lucrează în dijmă
4	Pleșug Vasile	Romos	2.59	0.58	Lucrează în dijmă
5	Drăgan Ioan notar	Romos	1.00	-	Lucrează în dijmă
6	Jula Valeria	Romos	1.00	-	Lucrează în dijmă
7	Vaidean Gheorghe	Romos	1.00	-	Jula Dionisie
8	Basarab Ana *l. T*	Romos	0.55	1.00	Lucrează în dijmă
9	Dragolea Sofica	Romos	3.00	1.00	Lucrează în dijmă
10	Vasilca Vasile	Romos	0.58	-	Lucreazî în dijmă
11	Purcar Adam	Romos	2.00	-	Lucrează în dijmă

[16] *Ibidem*, p. 15
[17] *Ibidem*, p. 14.
[18] *Ibidem*, p. 16.
[19] A se vedea Procesele verbale și/sau Anexa 1.
[20] A se vedea Procesele verbale și/sau Anexa 1.
[21] Arhiva Primăriei Romos, Decretul nr. 115/1959, *Dosar cu Actele privind lucrările cu Decretul 115 din 1959. Romos*, p. 26.

12	Berian Vasile	Romos	2.00	-	Lucrează în dijmă
13	Roșu Ana	Romos	2.00	-	Lucrează în dijmă
14	Ștefan Ana	Romos	0.58	-	Lucrează în dijmă
15	Ordean Ana	Romos	1.62	-	Lucrează în dijmă
16	Basarab Cornelia	Romos	1.02	1.54	Lucrează în dijmă
17	Vaidean Silvestru	Romos	2.00	-	Lucrează în dijmă
18	Basarab Ana	Romos	2.00	0.86	Conf[orm] declarațiilor în dijmă
19	Stoica Nicolae Stoica	Romos	3.00	-	Lucrează în dijmă
20	Oproiescu Raveca	Romos	3.00	-	Lucrează în dijmă
21	Rentea Ioan	Timișoara	1.30	0.49	Lucrează în dijmă

Figura 1. Persoanele atinse de dispozițiile Decretului nr. 115 din 1959[22].

Forma de exploatare" atestă faptul că persoanele menționate nominal anterior, nu s-au încadrat la Art. 1 din cadrul Decretului 115 din 1959, care stipulează, printre altele, următoarele:

„Se interzice darea în parte sau în arendă a terenurilor agricole, precum și orice altfel de exploatare a muncii străine de către producători agricoli.

Prevederile aliniatului 1 sunt aplicabile chiaburilor care au terenuri agricole a căror întindere depășește puterea lor de muncă, precum și cea a membrilor familiei cu care duc gospodăria împreună.

Prevederile primului aliniat sunt, de asemenea, aplicabile, celor care, având alte îndeletniciri, nu lucrează cu munca lor și a membrilor familiei cu care duc gospodăria împreună, terenurile agricole ce le aparțin[23].

Cât despre trecerea suprafețelor de pământ în folosința gospodăriilor agricole colective sau în cadrul altor organizații agricole de natură socialistă, Art. 2 prevede următoarele:

„În scopul de a se asigura cultivarea suprafeței de pământ ce nu va mai fi dat în parte sau în arendă și nici lucrat prin exploatarea muncii străine, vor trece în folosința gospodăriilor agricole colective sau altor organizații agricole socialiste, în urma aplicării procedurii [de către Comitetul executiv al sfatului popular] următoarele terenuri agricole:

- terenurile lăsate în nelucrare mai mult de un an;

- terenurile ai căror proprietari nu sunt îndeobește cunoscuți chiar dacă sunt lucrate de alții, dar fără ca cei ce le lucrează să poată justifica vreo îndreptățire legală în această privință;

- terenurile care nu au fost declarate spre a fi înscrise în registrul agricol;

[22] *Ibidem*, pp. 26-27.
[23] Octavian Roske, Florin Abraham, Dan Cătănus, *op. cit.*, p. 491.

- terenurile ce cad sub prevederile art. 1, în măsura în care întinderea lor depășește puterea de muncă a celui căruia îi aparțin, precum și a membrilor familiei cu care duce gospodăria împreună[24].

Concluzii

Concluzia care se desprinde la capătul acestei cercetări este aceea că la nivelul zonei de investigație – satul Romos din jud. Hunedoara – aplicarea Decretului nr. 115 din 1959 reprezintă una dintre etapele premergătoare procesului de colectivizare a agriculturii, care a pregătit transformarea socialistă a agriculturii în localitatea transilvăneană, alături de introducerea sistemului de cote, fenomenul de închiaburire – deschiaburire, anticamera colectivizării: întovărășirea, rezistența anticomunistă și represiunea comunistă.

Dincolo de expunerea întreprinsă până aici, considerăm că subiectul cercetat poate fi aprofundat și privit din unghiuri diferite, care să implice, pe lângă documentele de arhivă, și istoria orală.

ANEXA 1

REGIUNEA HUNEDOARA
RAIONUL ORĂȘTIE
CONSILIUL POPULAR AL COMUNEI ROMOS

PROCES VERBAL

Astăzi ziua _____ luna _____ anul _____ Comisia comunală din comuna Romos numită prin decizia Comitetului Executiv al Sfatului Popular al Raionului Orăștie Nr. 7/1959 pe baza declarației locuitorului _____ domiciliat în comuna Romos satul _____ nr. casei _____ căsătorit cu _____ copii _____ membrii de familie cu care își duce gospodăria în comuna Romos ia act de următoarele:

Locuitorul _____ posedă _____ ha. teren din care: _____ ha. arabil _____ ha. vie _____ ha. livadă _____ ha. fînaț _____ ha. legumicol _____ ha. neproductiv.

În afară de acesta mai posedă _____ ha. teren în Comuna _____.

Din suprafața ce posedă poate lucra împreună cu membrii de familie cu care duce gospodăria în comun _____ ha. teren.

Locuitorul _____ propune ca _____ ha teren din care: _____ ha. arabil _____ ha. vie _____ ha. livadă _____ ha. legumicol _____ ha. fînaț situat în punctul _____. Nr. top[ografic] _____ din cartea funciară a comunei Romos.

[24] *Ibidem*, p. 491.

Învecinat la nord cu _____ la sud _____ la est _____ la vest _____ să treacă la _____ sau altă organizație agricolă.

Drept pentru care s-a încheiat prezentul proces verbal.

Dată în fața noastră
Președintele comisiei
_____

Semnătura proprietarului
sau deținătorului
_____

BIBLIOGRAFIE

I. Documente de arhivă:
Arhiva Primăriei Romos, Decretul nr. 115/1959, Dosar cu Actele privind lucrările cu Decretul 115 din 1959. Romos.

II. Literatură de specialitate:
Octavian Roske, Florin Abraham, Dan Cătănus, Colectivizarea agriculturii în România. Cadrul legislativ (1949-1962), București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2007.

III. Surse electronice:
Iuliana Boldea, Teme și variațiuni,
https://books.google.ro/books?id=ZEKTDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ro,
accesat: 31.09.2020.

FEȚE ALE TRECUTULUI ÎN „ÎNTOARCEREA HULIGANULUI”

Prof. Steluța ARSINTESCU
Colegiul Tehnic „Ion Creangă”, Târgu-Neamț

Norman Manea- prozatorul

Norman Manea s-a născut pe 19 iulie 1936 în cartierul Burdujeni, orașul Suceava. Și-a făcut studiile la Liceul” Ștefan cel Mare” din Suceava între anii 1950 și 1954, apoi urmează cursurile Facultății de hidrotehnică din cadrul Institutului de Construcții din București, pe care o absolvă în 1959. Scriitor și om de cultură evreu, Norman Manea trăiește din 1986 în Statele Unite ale Americii. În 1941 a fost deportat împreună cu familia sa într-un lagăr de concentrare din Ucraina, unde a stat timp de 4 ani și a cunoscut ororile războiului.

De la debutul său în 1966, în *Povestea vorbii* (supliment al revistei *Ramuri* din Craiova) a lui Miron Radu Paraschivescu, și până în 1986, când a plecat din țară, Norman Manea a publicat numeroase volume de proză , dintre care menționăm: *Noaptea pe latura lungă, Captivi, Atrium, Anii de ucenicie ai lui August Prostul, Plicul negru, Despre clovni: dictatorul și artistul, Octombrie, ora opt, Întoarcerea huliganului, Vizuina,…*

Într-un interviu acordat lui Florin Mugur, Norman Manea își afirma pasiunea pentru literatură: *M-am luptat ca și cu o boală, încă din copilărie, cu atracția spre literatură (și cu vocația, poate), repede rușinat de această slăbiciune care mă elibera și mă acapara. Un fel de vrajă în care s-ar fi putut descoperi, probabil, efeminare, orgoliu, solitudine, alinare, frivolitate, patimă…să mai spun că preferam lectura până la capăt a cărților incriminate drept dificile? Dificultatea?(sau, dimpotrivă, ospitalitatea) unei opere, mai exact, accesibilitatea ei nu constituie, din fericire, un criteriu valoric(…)scrisul meu a fost întotdeauna declanșat de obsesii și motivații sociale, politice, pe care ”noul roman”- de care unii au crezut că aș fi influențat - le respinge sau le ignoră.* [25]

Literatura căreia i-a rămas tot timpul un credincios ”neangajat” l-a recuperat în cele din urmă, somându-l să iasă din subterana așteptării. Între scriitorii români contemporani, Norman Manea este unul dintre cei care se străduiesc, reușind, să justifice alegerea experimentului literar, pledând

[25] Mugur, Florin, *Profesiunea de scriitor*, Ed. Albatros, București, 1979, p.216.

implicit, împotriva opozițiilor manifestate față de acest experiment. Proza sa este un argument solid, remarcat și subliniat stăruitor în critica literară, în favoarea demonstrației privind necesitatea mai multor forme de reflectare a literaturii.

Scriitorul a fost distins cu Premiul Asociației Scriitorilor din București în 1979. În 1992 i s-a decernat Bursa Guggenheim și prestigiosul premiu Macarthur (”Nobelul american”), iar în 2002 i s-a atribuit premiul internațional de literatură Nonino, pentru ”Opera Omnia”.

Romanul „Întoarcerea huliganului” a fost publicat în 2003 (prima ediție) la editura Polirom și a fost reeditat în 2006 și în 2008. Opera surprinde cititorul neavizat prin modul de abordare a temelor – *condiția individului evreu, a comunității evreiești într-un stat totalitar și exilul*, precum și prin franchețea unui limbaj împodobit cu metafore. Structurat în capitole distincte și sugestive pentru conținutul lor, romanul oferă cititorului ocazia de a reflecta, prin prisma unor experiențe proprii, sociale, culturale sau literare, la o epocă nu demult apusă și la o societate reală, reperabilă prin indicii cronotopici.

Romanul se deschide cu o descriere a paradisului reprezentat de *ținutul făgăduinței* (de dincolo de ocean). Mai ales arhitectura impunătoare, sfidătoare a construcțiilor îl fascinează pe autor, la fel ca atunci când, în urmă cu 9 ani, a părăsit România. New-York-ul este descris (în antiteteză cu imaginea dezolantă a României), chiar prin motoul care l-a însoțit aproape întotdeauna: *În Paradis e mai bine ca oriunde*.

În Preliminarii naratorul ne plasează în perioada de apogeu a regimului comunist, în 1986, în România numită simbolic Jormania. Discursul la persoana I ne conduce spre reprezentarea spațiului evocat și a întâmplărilor petrecute într-un timp apus, care au lăsat însă amprente puternice asupra naratorului; aflăm, așadar, prin tehnica flash – back-ului, despre nume celebre în epocă: Petre Culianu, Mircea Eliade, Mihail Sebastian, ale căror destine au influențat într-o oarecare măsură destinul naratorului.

Deși este sfătuit de un prieten (Saul B.) să nu se întoarcă în țară, deoarece contextul social și politic existent la acea dată impunea o mare prudență, totuși acesta oscilează între dorința ce se manifesta doar la nivel psihic și rațiunea care îi ascute simțurile. Era o perioadă tulbure, destul de zbuciumată, de încercări de destabilizare, chiar de asasinate (este evocat cazul concret al asasinării profesorului Ioan Petru Culianu, de sărbătoarea Sfinților Constantin și Elena, în religia ortodoxă, care și-a recunoscut în mod oficial admirația față de Mircea Eliade; acesta admisese că ”mentorul său” era mai aproape de Garda de Fier decât i-ar fi plăcut să creadă, iar

reacția naționaliștilor români a fost dură). Legătura dintre narator și profesorul asasinat s-a făcut imediat și capetele de acuzare și-au făcut apariția în revistele România Mare și Săptămâna.

Iată pe deplin justificată nehotărârea de a se întoarce în țară, atras pe de o parte de un dor numit *sindrom est-european,* însă avertizat în mod indirect de consecințele pe care le-ar avea un astfel de demers.

Capitolele Prima întoarcere și A doua întoarcere au un conținut substanțializat, prin întoarcerea în timp, în mijlocul aberațiilor unui sistem totalitar, concentrat pe efectele acestora asupra destinelor umane, individuale și colective. Autorul este evreu, prin urmare nu este greu de ghicit că este dezbătută și soarta întregii comunități evreiești; însă, trecând peste religia acestuia, vom remarca luciditatea cu care sunt redate aspectele, esențiale sau banale, ale vieții la aproape toate nivelurile vieții sociale: pornind de la umilul vânzător care va fi închis pentru că a îndrăznit să ia alimente pe datorie, până la intelectuali și oameni de știință, al căror cuvânt avea greutate și se impunea înlăturarea lor.

Capitolul Prima întoarcere este o narațiune filtrată printr-o subiectivitate puternică, afectivă și ilustrează o întoarcere în timp, în anul 1934, an fericit, si continuând cu evidențierea unei stări de spirit ce începuse să ia amploare în sânul familiei sale. Sinceritatea cu care naratorul prezintă momentele cruciale ale vieții de familie ne surprinde în fiecare frază. Eșecul resimțit cu brutalitate în prima parte a vieții pare să fie reinterpretat prin ochii celui care și-a găsit o parte din liniștea dorită. Se desfășoară sub ochii cititorului un adevărat arbore genealogic ale cărui ramuri poartă povara și urmele violente ale timpului. Bunicul de pe tată a avut zece copii. Trei au fost din prima căsătorie, printre care și Marcu, tatăl lui Norman. Bunicii dinspre mamă, Avram și Tzura, erau librari. Ei au trăit într-o lume în care nimic nu se schimba de la o zi la alta, când puteai și sigur ce se va întâmpla mâine.. imaginea acestora din urmă stă vie în amintirea scriitorului, deoarece la bătrânețe au fost nevoiți să cunoască drama, neliniștea, interogațiile și suferința unor timpuri marcate de război și nesansa de a se fi născut evrei. Deportați împreună cu copiii și nepoții în Transnistria, bătrânii își găsesc sfârșitul la Moghilev. Amintirile copilului de doar cinci ani sunt crâncene. Sunt scene de viață care redau o copilărie marcată de război. O copilărie cu răni nevindecabile, care continuă să sângereze și după cincizeci de ani. Repatriați, membrii familiei par a-și reface viața, dar stigmatul condiției de evreu îi izolează într-o lume a exilului sufletesc. Evocarea anului 1958 aduce în prim-plan figura tatălui, care, din pricină că nu a înțeles politica de stat, a suferit o altă pedeapsă, în închisoarea de la Periprava. : *Periprava este cea mai sinistră detenție*

poststalinistă! Mâncare puțină, porcească, muncă de robi, din zori în amurg, sub urletele sentinelelor. Bărăci împuțite, supraaglomerate, norma de metri cubi săpați zilnic- barbară. Este anul în care evenimentul capital pentru evrei, emigrarea în Israel, este în sfârșit hotărât de către comunitatea evreiască: *Tribul se pusese din nou în mișcare*. Ecouri ale acestei ample mișcări sunt menționate și de alți oameni de cultură români. Iată ce scria, de exemplu, Nicolae Steinhardt (el însuși arestat în 1960, împreună cu un grup de intelectuali acuzați de uneltire contra ordinii sociale și condamnat la muncă silnică timp de șapte ani, degradare civilă și confiscarea averii personale): ”Cozile la care se rânduiesc evreii pentru depunerea de acte în vederea emigrării în Israel încep de pe la trei noaptea, apoi de pe la două, apoi de pe la unu, de la unsprezece…impresia pe care o fac cozile e puternică. Sunt evrei, totuși, și-n mine încep a mocni sentimente ciudate.”

Un alt salt în timp, în copilăria naratorului, în România anilor 1935-1936. Sunt evocate evenimente de natură a neliniști întreaga comunitate evreiască, autorul asociind consemnării faptelor - printr-o fină analiză psihologică cu frazare densă, bogată în informații, reflecții și întrebări retorice - sentimente puternice trăite în mod personal și colectiv. Societatea românească poartă numele de Circ Roșu și este locul unde se desfășoară un spectacol *cinic, regizat de Uniunea Sovietică, ai cărui actori interpretează după un scenariu bine pus la punct*. Redarea acestor aspecte ale realității din perioada evocată ascute simțul receptării mesajului de către cititor, mai ales prin folosirea numelor simbolice : Clovnul Alb, August Prostul, tovarășa Mortu, Imperiul Maculist, Minciuna Instituționalizată.

Un alt fragment ilustrativ al regimului de teroare,cu titlul Noul calendar, în care teama și incertitudinea erau un alter-ego al fiecăruia, îl reprezintă demersurile făcute de narator pentru a-și împlini un vis al lui și al întregii comunități, emigrarea. Așa încât naratorul și-a numit ziua în care și-a început demersurile drept Ziua Decisivă. Fiecare întrevedere la faimoasa Comisie Tripartită furniza și cantitatea aferentă de umilință, deloc neglijabilă, și fiecare obstacol odată depășit nu putea fi simțit ca un succes întrucât amenințarea pândea pretutindeni. Frustrarea, umilința, teama că un amănunt compromițător ar putea spulbera visul de a părăsi România, răzbat chiar și din perspectivă auctorială, voit detașată, de mascare a sensibilității naratorului. Marea încercare a fost simbolic asemănată cu momentele hotărâtoare, incipiente ale Bibliei, cap. Facerea; *Și a fost noapte, și a fost zi, și va fi și ziua a doua*. Totul este notat cu exactitate, pornind de la dată, lună, an, până la trăirile cu aspect de sentință capitală: *dacă mai trăiesc până mâine*, fapt care conferă evocării un

caracter de jurnal autentic absolut. Ca un surogat pentru supraviețuire, sunt repetate până la exasperare câteva versuri din Raportul despre Paradis al lui Zbigniew Herbert:

In paradise the work is/ fixed at 30 hours
The social sistem is stable and/ the rulers are wise
Really in paradise one is better/ of than in whatever country[26]

Sunt apoi înregistrate, prin raport la momentul sosirii în America, principalele evenimente politice din Europa anului 1988: căderea Zidului Berlinului, executarea lui Nicolae Ceaușescu și a soției sale, schimbarea regimului politic în România, toate acestea deschizând o ușă spre trecut, spre ținutul natal.

Deși se dorește o anumită detașare și obiectivare față de realitate, nu putem să nu remarcăm nostalgia și sentimentele prost camuflate, și, poate, chiar un sentiment de satisfacție specific celui răzbunat.

Prin retrospectivă, naratorul evocă experiența tragică trăită la vârsta de cinci ani, în deportarea forțată în Transnistria (prima exilare cauzată de un dictator, desigur, Stalin), pe care o asociază cu autoexilarea, o altă mare experiență, trăită de data aceasta la vârsta de 50 de ani (din cauza altui dictator, Nicolae Ceaușescu, denumit simbolic Clovnul Alb al Carpaților, acompaniat de soția sa, tovarășa Mortu); perioada cuprinsă între acești ani este dominată de o adevărată capcană a speranței și a zădărniciei. De aceea, nota de ironie amară nu este deloc surprinzătoare de-a lungul paginilor întregi de rememorare: *M-am îndrăgostit , în ultimii ani, de un sindrom special. Sindromul Jormania…* mărturisește în continuare naratorul, făcând o descriere demnă de Eliade *grandioasei lui țări, măreția țării Dada pe care nu dorisem să o părăsesc și în care nu doream să mă întorc.*[27]

În prezent, proiectata întoarcere în România postcomunistă este incertă dar impulsionată de dorința de a revedea locul natal - orașul Suceava - și locul de veci al mamei sale. Se pare că naratorul are nevoie de vindecarea prin întoarcerea la origini, deși nu recunoaște asta în mod direct. Rememorarea poveștii de dragoste a părinților săi, evocarea unor frânturi de conversații cu mama, aproape oarbă, dar cu o privire ageră orientată spre interior, toate acestea au efectul unui balsam așezat pe rana invizibilă a sufletului. *Aș vrea să cunosc legiunea antisemită care va putea*

[26] În paradis săptămâna de lucru este/fixată la 30 de ore/sistemul social este stabil și/ guvernanții înțelepți/ într-adevăr în paradis e mai bine decât în orice țară , versuri din poemul *Raport despre Paradis*, din volumul „Poeme alese (1077-1986)" de Zbigniew Herbert.

[27] *Manea, Norman, Întoarcerea* huliganului, p. 27.

anula în ființa mea faptul irevocabil de a mă fi născut la Dunăre și de a iubi acest ținut, afirmă naratorul cu mâhnire și revoltă. Bucovina, ținut oniric, și-a pus amprenta asupra destinului protagonistului. Un scurt istoric oferă lămuriri asupra situației bizare în care se afla Suceava, după ce Bucovina a fost retrocedată României, situație ilustrată de îmbinarea unor concepții, tradiții și influențe a două culturi diferit, cea germană și cea italiană.

Capitolele *Rana fetelor în floare, Necunoscuta* și *Adresele trecutului* aduc în prim-plan anii 80, ani disperați, în care destinele erau implacabile, lipsite de alternativă, pentru că între captivitate și libertate au existat negocieri ipotetice, compromisuri și complicități cotidiene. Se dorea intens, din toată fibra ființei, eliberarea, iar soluția era ieșirea spre Ierusalim.

Din nou, anii tulburi marcați de abdicarea regelui Mihai, odată cu subcapitolul Trăiască regele!… 30 decembrie 1947, transformarea României din monarhie în republică, manifestațiile de bucurie ale mulțimii…se va dezvălui astfel și sensul titlului Utopia al capitolului următor: *lupta de clasă se ascuțea continuu, ne prevenise tovarășul Stalin, uneltele dușmanului mișunau și în liceul nostru vechi, habsburgic, între profesori imperiali și elevi reacționari, fii de chiaburi, avocați, negustori, preoți și rabini și foști politicieni ai momentului(…) sus de tot prezida biroul Politic, apoi Comitetul Central al Partidului, apoi Comitetul central al Uniunii Tineretului, al sindicatelor, al Uniunii Femeilor. Ramificațiile coborau: comitete regionale, raionale, orășenești. La urmă, organizațiile de bază de la orașe și sate, din uzine, gospodării agricole colective, unități de miliție și securitate, școli.*

Pe măsură ce înaintăm, limbajul naratorului devine tot mai dur și mai denunțător. Anii de liceu și de facultate nu sunt ușori, iar adolescentul Norman este deja obișnuit să fie precaut, să nu se destăinuie în fața nimănui, preferând tăcerea, mai ales că fidelitatea față de partid avea multe de oferit și puțini rezistau ofertelor. O delimitare distinctă între nazism și comunism este realizată în subcapitolul Divanul vienez: *Spre deosebire de primul, care și-a definit clar proiectul, și-a ținut promisiunile, și-a răsplătit fidelii și și-a anihilat victimele, cel de-al doilea încuraja sau impunea minciuna, convertirea, complicitățile și își asasina până și fidelii.*

Al doilea mare capitol al romanului, *A doua întoarcere,* urmărește prezentarea în detaliu a acestei călătorii mult dorite în România. și capătă trăsăturile unui memorial de călătorie, fiind compartimentat temporal și spațial. Naratorul părăsește New-York-ul în care trecea drept scriitor în exil și se îndreaptă spre țara unde trecea drept inamicul public nr.1. călit în

lupta pentru supraviețuire în toți acești ani, instinctul nu se dezminte nici acum: *Scrutez fețele din jur. Or fi agenții noilor mafii sau ai vechilor servicii secrete, angajați să urmărească suspectul revenit în patrie.*

E o stare de veghe tensionată și scriitorul resimte teama de a nu zgândări răni încă nevindecate. După mai bine de zece ani de la plecarea sa din România, criticii văd în proza lui ”stigmatul unei traume” sau” nucleul nevrotic al deportării”, însă marea dilemă doar naratorul o definește:*dacă, de teama rănilor, melcul nu iese din cochilie, la ce i-ar mai folosi antenele și aventura în care a plonjat?* în zilele ce vor urma, în traiectul său printre amintiri, identificăm dezamăgirea de a constata că s-a schimbat doar forma, nu și fondul, în realitatea românească postdecembristă: *sunt și aici și sunt și dincolo, nici aici și nici acolo, pasager disputat între fuse orare și nu doar între ele*…

Mai multă implicare și profunzime a sentimentelor descoperim în paginile în care scriitorul consemnează întâlnirea cu bătrâna Lea Riemer, simbol al întregului trecut legat de comunitatea evreiască. Tumultul sentimentelor și senzațiilor relevă pe adevăratul Norman, stângaci, emotiv, intrigat. Ziua cea mai lungă este dedicată amintirii mamei. Scriitorul vede pentru prima dată mormântul ei și îi răsună în minte ultimele ei vorbe.

Totuși, după întâlnirea cu personalități ale vieții culturale românești, după vizitarea Casei Poporului numită metaforic Palatul Alb al Clovnului alb, după evocarea traiului în blocurile staliniste (imagine simetrică), naratorul conchide: *Plecarea nu mă eliberase iar întoarcerea nu mă întorsese. Îmi locuiesc stânjenit biografia. Iar Paradisul nu e decât un punct de tranzit între nicăieri și nicăieri.*

Romanul Întoarcerea huliganului este o construcție amplă, ambițioasă, cu multe deschideri și cu bogate armonii interioare. În combinația între genuri, între autobiografia propriu-zisă subiectivă și narațiunea romanescă obiectivă, ficțiunea dă viață și intensitate elementului strict istoric și autobiografic. Temele esențiale - holocaust, comunism, exil – scrutate deopotrivă ca destin colectiv și individual, situează tragedia secolului al XX-lea în contextul conflictelor modernității și al tensiunilor contemporaneității globale, disputată între solitudine și solidaritate.

BIBLIOGRAFIE

Mugur, Florin, *Profesiunea de scriitor*, Editura Albatros, București, 1979.
Manea, Norman, Întoarcerea huliganului, Editura Polirom, Iași, 2011.

ASCENSIUNEA LUI DEJ. PRELUAREA PUTERII (1944-1952)

Prof. drd. Emanuel BĂLAN[28]
Liceul „Vasile Conta" Târgu-Neamț

După evadarea de la Târgu – Jiu, Dej stabileşte că prioritatea sa este anihilarea conducerii PCR, a Anei Pauker, dar şi a potenţialilor rivali ca Lucreţiu Pătrăşcanu.[1] Ştefan Voicu, purtător de cuvânt al propagandei comuniste, descria rolul lui Dej în actul de la 23 august 1944: „Adevărul este însă că tovarăşul Gheorghiu – Dej nu a fost eliberat la 23 august 1944, ci a evadat din lagărul Târgu – Jiu cu două săptămâni mai înainte, tocmai pentru intensificarea, verificare şi conducerea pe teren a ultimelor pregătiri de realizare a actului istoric…..".[2]

La 30 august, când trupele sovietice intrau în capitală, acestea au fost salutate de Dej şi Apostol. În faţa sediului partidului, în cuvântarea sa, Dej a spus: „Viaţa poporului român este legată de democraţie".[3] Imediat se aruncă în lupta politică şi, la 24 septembrie 1944, la primul mare miting al sindicatelor, Dej se pronunţă cu tărie pentru demisia guvernului Sănătescu şi formarea unui guvern FND. În al doilea guvern Sănătescu, Dej preia Ministerul Comunicaţiilor, funcţie păstrată şi în guvernul Rădescu.

În ianuarie 1945, Dej şi Ana Pauker merg la Moscova, unde semnează primul acord economic româno – sovietic şi Convenţia de punere în aplicare a articolului 11 din Convenţia de Armistiţiu.[4] Reveniţi în ţară, cei doi au pretins că „primiseră aprobarea Moscovei pentru aducerea la putere a unui guvern comunist".[5] Se pare că Stalin se hotărâse

---

28

[1] Sorin Alexandrescu, *Gheorghe Gheorghiu – Dej sau „demonizarea" adversarului*, „Magazin Istoric", nr. 12, 2002, p. 33.
[2] „Scânteia", nr. 608, 24 august 1946.
[3] V. Frunză, *Istoria stalinismului românesc*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1990, p. 171; „România Liberă", nr. 16, 31 august 1944 – *Triumfala primire a trupelor roşii în capitală*
[4] M. Chiriţoiu, *„Radiografia" unui stalinist*, în „Dosarele Istoriei", 3(8), 1997, p. 6.
[5] Dennis Deletant, *Teroarea comunistă în România. Gheorghe Gheorghiu – Dej şi statul poliţienesc, 1948 – 1965*, Editura Polirom, Iaşi, p. 52.

să-l numească pe Dej lider PCR.[6] Ana Pauker însăşi a propus numirea lui Dej ca secretar general; când aceasta a transmis lui Viaceslav Molotov, la Conferinţa Naţională, că susţine numirea lui Dej ca secretar general, acesta a spus: „Eşti o femeie deşteaptă".[7] Revenind în ţară, Dej declanşează lupta împotriva tuturor „fasciştilor" din viaţa politică şi de stat şi de pedepsire a „criminalilor de război".

În şedinţa guvernului din 29 ianuarie 1945, se ia hotărârea arestării acelor persoane vinovate de „dezastrul ţării" şi „bănuiţi de a fi comis crime de război".[8] Printre arestaţi se aflau „lotul Antonescu" – Ion Antonescu, Mihai Antonescu, C. Z. Vasiliu, Gheorghe Alexianu, Radu D. Lecca, Eugen Cristescu, Constantin Pantazi, Mihail Manoilescu, Ion Gigurtu, Valer Pop, Pamfil Şeicaru, I. Al. Brătescu – Voineşti, ş.a. La 29 ianuarie, FND îşi publică programul de guvernare, acuzând PNL şi PNŢ că sunt „reacţionari" şi se opun voinţei poporului.[9]

La instrucţiunile Moscovei, Dej propunea liderului disident liberal Gheorghe Tătărescu, să intre în FND. În şedinţa Consiliului FND – lui din 31 ianuarie 1945, Dej declară celorlalţi membri că „e nevoie să ni-l apropiem pe Tătărescu, nu să-l respingem".[10] Dej îşi continuă însă campania de denigrare a partidelor istorice „vinovate de cele ce a pătimit poporul". La mitingul organizat în Piaţa Naţiunii din Bucureşti, la 13 februarie 1945, Dej îndeamnă: „Să nu aveţi nici un fel de şovăială faţă de aceşti câini turbaţi. Unde-i întâlniţi, loviţi-i cu toată hotărârea, striviţi-i!".[11]

În primele zile ale lui septembrie 1945, Dej face o nouă călătorie la Moscova, ca membru a delegaţiei guvernamentale condusă de Petru Groza, cu scopul de a discuta aplicarea convenţiei de armistiţiu. La Conferinţa Naţională din 16 – 21 octombrie 1945, Dej este ales în Secretariatul CC al PCR, dar nu fără emoţii: Vasile Luca propusese în această funcţie pe Ana Pauker. Dej a fost ales secretar general mai curând pentru că nu era intelectual, nici evreu (ca Ana Pauker), nici non-român ca Boris Ştefanov, nici trădător ca Ştefan Foriş.[12]

Victor Frunză îl caracterizează astfel pe Dej: „În ochii lui Stalin, Dej era simplu, avea un farmec personal şi o voinţă de fier. Nu era cultivat,

---

[6] S. Brucan, *Generaţia irosită*, Editurile Universul şi Calistrat Hogaş, Bucureşti, 1992, pp. 58 – 61.
[7] D. Deletant, *op. cit.*, p. 64.
[8] M. Chiriţoiu, *op. cit.*, pag. 6.
[9] Ioan Scurtu, *Viaţa politică în documente*, Arhivele Statului, Bucureşti, 1994, p. 9.
[10] *Ibidem*, pp. 97 – 119.
[11] M. Chiriţoiu, *loc. cit.*, p. 6.
[12] Sorin Alexandrescu, *Puterea crudă: Gheorghe Gheorghiu – Dej*, în „Magazin Istoric", nr. 5, 2003, p. 35.

era însă docil, dar nu şi slugarnic. Era dintr-o bucată, dar nu şi grosolan. Era dur şi necruţător, nu se dădea înapoi să taie în carne vie".[13] În secretariatul PCR – ului Dej conducea alături de Ana Pauker, Vasile Luca şi Teohari Georgescu.[14] Chiar dacă Dej era secretar general, tot Ana conducea partidul, lucru recunoscut şi de Dej: „secretar general şi conducător era de fapt Ana Pauker".[15]

După prima mare manifestaţie anticomunistă de la Bucureşti din 8 noiembrie 1945, Partidul Comunist a organizat pe 12 noiembrie o contramanifestare, iar o zi mai târziu a avut loc şedinţa Biroului Politic al CC al PCR, care analiza evenimentele din 8 noiembrie. Cu această ocazie, Dej a subliniat slăbiciunile „oamenilor noştri" şi necesitatea eliminării „din fruntea instituţiilor, a elementelor reacţionare".[16] După alegerile din noiembrie 1946, falsificate de comunişti, guvernul Petru Groza se remaniază potrivit rezultatului alegerilor, Gheorghiu – Dej păstrându-şi postul de ministru al Economiei Naţionale.[17] În septembrie 1946, Gheorghiu – Dej ordonă lichidarea lui Ştefan Foriş, apoi îl acuză pe Lucreţiu Pătrăşcanu de „deviere şovină", ameninţându-l cu excluderea din partid. Gheorghiu – Dej îşi păstrează funcţia de ministru şi după 31 decembrie 1947, deţinând portofoliul nou creatului Minister al Industriei şi Comerţului.[18]

Partidul Comunist Român a propus la 6 februarie 1946 conducerii PSD participarea la alegeri pe liste comune a formaţiunilor care fac parte din guvern. Pe 20 martie a fost convocat Congresul PSD, iar în preziua congresului, Gheorghiu – Dej a adresat delegaţiilor un avertisment: „A merge pe liste separate, aşa cum preconizează unii conducători ai PSD –

[13] V. Frunză, *op. cit.*, p. 217.

[14] Teohari Georgescu – născut la 31 ianuarie 1908 la Bucureşti; de profesie tipograf, intră în Partidul comunist în 1929; arestat în mai multe rânduri pentru activităţi comuniste (1933, 1934) şi eliberat din lipsă de probe; arestat în 1941, este condamnat la 10 ani închisoare; membru al Secretariatului, al Biroului Politic şi al CC al PCR (1945 – 1952); subsecretar de stat în Ministerul de Interne (1944 – 1945); ministru de interne (1945 – 1952); arestat la 18 februarie 1953 împreună cu Ana Pauker; eliberat în 1956; a murit în 1976.

[15] Robert Levy, *op. cit.*, pag. 68 apud Arhiva Comitetului Executiv al CC al PCR, şedinţa Biroului Politic al PMR, 29 noiembrie 1961, p. 13, 20.

[16] Ioan Scurtu, *În ziua de 8 noiembrie ne-am trezit la realitate*, în „Magazin Istoric", nr. 11, 1996, p. 9.

[17] „Graiul Liber", nr. 214, 20 decembrie 1946, p. 1.

[18] *Ibid*em, nr. 270 din 9 ianuarie 1948, p. 1.

ului (Constantin Titel – Petrescu), înseamnă a sprijini forţele reacţionare”.[19]

Problema relaţiilor PCR – ului cu PSD – ul a fost ridicată în şedinţa Biroului Politic al CC al PCR din 9 septembrie 1947. În cuvântul său, Gheorghiu – Dej a spus că unificarea celor două partide nu se mai putea amâna, dar ideea centrală e însăşi „lichidarea Partidului Social Democrat”.[20] Dej recomandă cum trebuie lucrat pentru a se face unificarea: „să fim o leacă şi vicleni, să lăsăm la o parte moralitatea şi romantismul şi să ne dăm seama ce importanţă are pentru România, lichidarea firmei social – democrate”. Totodată, a insistat că problema trebuie discutată cu membrii PSD şi anume necesitatea unificării politice „a clasei muncitoare”.[21]

Ultimul congres al PSD – ului s-a desfăşurat la 5 octombrie 1947, la el participând Petru Groza [22], Gheorghiu – Dej şi Ana Pauker. La acest congres s-a adoptat şi rezoluţia de fuziune cu PCR. Congresul de unificare a celor două partide a avut loc la 21 – 23 februarie 1948, când s-a constituit partidul unic PMR (Partidul Muncitoresc Român), Dej fiind ales secretar general, iar adversarii săi Ana Pauker (ministru de externe din 7 noiembrie 1947) şi Vasile Luca[23] (ministru de finanţe din 7 noiembrie 1947), au fost numiţi în secretariatul partidului şi în Biroul Politic. Dej devine oficial primul „parens” al ţării, afirmând în raportul congresului că „gardiştii, spionii şi diversioniştii sunt duşmanii democraţiei româneşti”.[24]

În 1948 iau amploare măsurile represive, fiind arestaţi Constantin Titel Petrescu şi alţi fruntaşi PSD. La 21 noiembrie 1948 s-a publicat

---

[19] Ioan Scurtu, *Cum lichidăm social – democraţia?,* în „Magazin Istoric”, nr. 3, 1998, p. 41.

[20] *Ibidem,* p. 44.

[21] *Ibidem,* p. 44.

[22] Dr. Petru Groza – lider al Frontului Plugarilor; prim – ministru al României (1945 – 1952); Preşedinte al Prezidiului Marii Adunări Naţionale (1952 – 1958); decedat în 1958

[23] Vasile Luca(1898 – 1963) – pe numele său adevărat Luka László; s-a născut în comuna Cătălina din Covasna; lucrează ca lăcătuş la Atelierele CFR din Braşov, de unde este trimis pe front în primul Război Mondial; în 1919 intră în mişcarea comunistă şi devine, în 1924, secretar regional la Braşov; este arestat în mai multe rânduri din cauza acţiunilor comuniste; ultimatumul sovietic din vara anului 1940, îl găseşte în închisoarea de la Cernăuţi; ajunge la Moscova, unde lucrează la postul românesc de radio „România Liberă”; se întoarce în România în septembrie 1944 împreună cu Ana Pauker; membru al Secretariatului, Biroului Politic şi al CC al PCR (1945 – 1952); ministru de finanţe (1947 – 152); înlăturat în 1952 odată cu Ana Pauker, fiind acuzat de „deviaţionism”; este judecat în octombrie 1954 şi condamnat la moarte, dar i se comută sentinţa la închisoare pe viaţă; închis la Sighet, îi scrie lui Dej un memoriu în care-i jură credinţă si-i imploră milă; moare în detenţie în 1963.

[24] Dennis Deletant, *op. cit.,* p. 73.

Hotărârea Biroului Politic al CC al PMR privind demararea acţiunii de verificare a membrilor de partid, mulţi fiind „demascaţi" ca legionari, fascişti şi trădători, fiind excluşi din partid. În şedinţa Secretariatului CC al PMR din 17 ianuarie 1950 [25], Dej declară că, una din marile greşeli comise, a fost modul de recrutare a membrilor de partid, deoarece unii „au ajuns să se înscrie pentru mălai". Dej era nemulţumit şi de pătrunderea în rândurile PMR – ului „ a unui număr mare de legionari". În cadrul Plenarii CC al PMR din 18 iulie 1952 privind rezultatele verificării membrilor de partid şi primirii de noi membri, Dej prezenta verificarea făcută la solicitarea sa, de Ministerul de Interne. El spunea că problema celor care au alte păreri, decât cea a partidului, trebuie să preocupe Ministerul de Interne „pentru a putea combate mai bine elementele contrarevoluţionare", iar aceşti oameni „trebuie dezintoxicaţi şi apropiaţi de regimul nostru de democraţie populară." [26]

Considerându-se suficient de sigur, în 1952, Dej i-a îndepărtat pe rivalii săi Ana Pauker, Vasile Luca şi Teohari Georgescu, iar după momentul Budapesta 1956 şi-a întărit puterea, prin epurarea partidului de membri incomozi şi prin îndepărtarea, în iulie 1957, a ultimilor adversari din Biroul Politic, Miron Constantinescu – ministrul culturii şi Iosif Chişinevschi – şeful secţiei de propagandă a partidului. Astfel Dej era pentru prima dată singur stăpân pe ţară şi PMR.

Sorin Alexandrescu este de părere că faza consolidării puterii are de fapt două sub faze: prima – a eliminării rivalilor direcţi: Foriş, Pauker, Pătrăşcanu (1944 – 1954); a doua – a eliminării rivalilor posibili, a vechilor aliaţi.[27]

Dosarul Foriş [27']

Primul obstacol în calea puterii depline era secretarul general al partidului, Ştefan Foriş, care, în 1940, reuşise să devină liderul partidului şi persoana de încredere a Cominternului.

Ştefan Foriş (Istvan) s-a născut la 9 mai 1892 la Tărlungeni Braşov; a urmat cursurile liceului cu profil real la Braşov, apoi Facultatea de fizică

---

[25] Ioan Scurtu, *PCR şi legionarii (1946 – 1952),* în „Magazin Istoric", nr.1, 1997, p. 7; în privinţa pătrunderii în PCR a unui număr mare de legionari; Păstorel Teodoreanu lansează celebra epigramă; „Căpitane, / Nu fi trist! / Garda merge înainte / Prin partidul comunist!".
[26] *Ibidem,* p. 8.
[27] Sorin Alexandrescu, *Gheorghe Gheorghiu – Dej sau „demonizarea" adversarului*, în „Magazin Istoric", nr. 12, 2002, p. 35.
[27'] Marian Ştefan, *Testamentul lui Foriş*, în „Magazin Istoric", nr. 4, 1997, p. 42; Dennis Deletant, *op. cit*., p. 18

şi matematică de la Budapesta; cunoştea bine limbile franceză, maghiară, română şi germană. Revenit la Braşov, practică gazetăria şi intră în Partidul Comunist în 1921, încă de la fondarea sa. În 1927 este cooptat în Comitetul Central, iar pentru acţiunile sale propagandistice este arestat tot în acest an.Este eliberat şi rearestat în 1931; eliberat în 1935, este numit în 1938 la secretariatul Comitetului Central, iar în toamna lui 1940 este numit de Comintern secretar general al partidului.

Legătura lui Foriş cu Cominternul era asigurată prin intermediul agenţilor sovietici de la Sofia. După intrarea României în război împotriva URSS-ului în iunie 1941, mesajele Moscovei erau transmise lui Foriş prin Petre Gheorghe – secretarul partidului de la Bucureşti.[28] Foriş a fost acuzat de colaborarea cu Siguranţa, însă timp de un an de la instalarea sa, el nu a intrat în contact cu prietenii săi din închisoare.

În octombrie 1941, celula de la Caransebeş îi adresează o serie de rapoarte de obedienţă în care îşi exprima ataşamentul faţă de noua conducere, Dej declarându-se „soldat devotat şi disciplinat al partidului şi conducerii sale".[29] Foriş nu le răspunde decât în martie 1942, refuzând să accepte legătura cu celula de la Caransebeş. Dacă în prima fază Foriş se fereşte să intre în contact cu cei închişi, în a doua fază el încearcă să instituie un control asupra celor închişi. Cele două tabere se acuzau reciproc. Caransebeşul îl acuza pe Foriş că este agent al Siguranţei, iar acesta acuza celula că a iniţiat o luptă în partid pusă la cale de Siguranţă.[30]

Foriş era perseverent în a-şi atrage mai mulţi adversari decât susţinători, intrând în conflict atât cu cei închişi, cât şi cu mulţi din cei aflaţi în libertate. În 1942, într-o Scrisoare apel „Căderea organizaţiei UTC din judeţul Ilfov" , Foriş îi acuză pe cei aflaţi în libertate de arestarea de către Siguranţă a organizaţiei UTC Ilfov în august – septembrie 1942.[31] Ştefan Foriş se opunea organizării mişcării de partizani în România. După o luptă, nu împotriva ocupanţilor, ci împotriva PCR, Foriş declară că Dej „desfăşoară o activitate fracţionistă în lagăr, că a izolat închisorile şi lagărul de partid".[32]

[28] Dennis Deletant, *op. cit*., p. 30; Pavel Câmpeanu, *op. cit*., p. 108.
[29] Dan Cătănuş, Ioan Chiper, *Cazul Ştefan Foriş,* Editura Vremea, 1999, p. 36.
[30] Pavel Câmpeanu, *op. cit*., p. 113; Adrian Pop*, Obedienţa şi disidenţa unui stalinist: Gheorghe Gheorghiu – Dej,* în „Dosarele Istoriei", vol. 31, nr. 3, 1999, p. 40.
[31] Pavel Câmpeanu, *op. cit*., pag. 117.
[32] *Ibidem*, p. 123.

În urma întâlnirii dintre Dej şi Bodnăraş[33] la 13 august 1943 la Târgu – Jiu, se hotărăşte înlăturarea lui Foriş, Bodnăraş fiind însărcinat cu ducerea planului la bun sfârşit.

La 4 aprilie 1944, Emil Bodnăraş îl izolează pe Foriş într-o locuinţă conspirativă şi pus să scrie articole pentru ziarul clandestin al partidului, România Liberă. Împreună cu el a fost reţinută şi soţia sa, Victoria Sârbu.

Eliberat la sfârşitul anului 1944, a fost informat de către Emil Bodnăraş că este nevinovat. La 23 martie 1945, a fost arestat din nou de Siguranţă şi dus la Ministerul de Interne, unde a fost anchetat şi găsit nevinovat.[34] Dându-şi seama că i se apropie sfârşitul, şi-a scris la 7 aprilie testamentul.[35] La 9 iunie, a fost ridicat de pe stradă de o echipă condusă de Gheorghe Pintilie[36] (Bodnarenko – agent NKGB). În vara anului 1946, secretariatul CC al PCR a decis asasinarea lui Foriş, dusă la îndeplinire de Bodnăraş si de şoferul acestuia Mitea Neciu, care l-a lovit în cap cu o rangă până a murit.[37] Înlăturarea lui Foriş a deschis calea înlăturării lui Lucreţiu Pătrăşcanu şi a troicii Ana – Luca – Georgescu.

Cazul Pătrăşcanu

Fiul al remarcantului scriitor şi istoric D.D. Pătrăşcanu, respectat el însuşi printre intelectuali, Lucreţiu Pătrăşcanu a fost unul dintre fondatorii PCR-ului la începutul anului 1921 şi deputat în 1931. În 1924, participă la Congresul al IV-lea al Cominternului de la Moscova. Este numit, în 1935, responsabil cultural al Biroului Regional al PCR Moldova, unde va colabora cu Marin Florea Ionescu, viitorul ambasador la Washington şi cu

---

[33] Emil Bodnăraş (1904 – 1976) – ofiţer de carieră; spion sovietic, dezertor în URSS, revenit în ţară în anii ’30 ca agent NKGB; prins, condamnat la 10 ani închisoare, îl cunoaşte pe Dej la Caransebeş; eliberat în 1943, este implicat în arestarea şi asasinarea lui Foriş; împreună cu Pârvulescu şi Rangheţ, conduce PCR până la evadarea lui Dej; după 1944, devine şeful Securităţii, apoi ministru al apărării, general de armată şi vicepremier; după moartea lui Dej, Ceauşescu îi oferă în semn de supunere, vicepreşedenţia Consiliului de Stat; fire inteligentă, dar austeră; a fost înmormântat în satul natal din nordul Moldovei, aşa cum a dorit

[34] Dennis Deletant, *op. cit.*, p. 120; Robert Levy, *op. cit.*, p. 234; Adrian Pop, *loc. cit.*, p. 140.

[35] Lavinia Betea, *Testamentul lui Foriş*, în „Magazin Istoric”, vol. 31, nr. 4, 1997, p. 44.

[36] Pintilie Gheorghe – cel mai longeviv agent sovietic; a condus Serviciul Secret al PCR între 1944 – 1948, fiind ales în 1948 în CC al PCR; numit adjunct al ministrului de interne în 1949; şef al Securităţii.

[37] Cristian Troncotă, „Ghiţă ordonă, Pantiuşa execută”, în „Dosarele Istoriei”, nr. 3, 1997, p. 33 – 34; Dennis Deletant, *op. cit.*, p. 121; Robert Levy, *op. cit.*, p. 234; Pavel Câmpeanu, *op. cit.*, p. 118.

Simion Bughici, viitorul ambasador la Moscova şi ministru de externe în 1952 în locul Anei Pauker.[38]

La sfârşitul anului 1938 este chemat la Bucureşti de către Marcel Pauker, care-i dă misiunea organizării apărării pentru procesele politice în curs de pregătire ale Anei Pauker şi ale profesorului Constantinescu – Iaşi. Intră în legătură cu Ştefan Foriş, criticând poziţia adoptată de PCR la alegerile din 1937. Această atitudine îi aduce nealegerea în CC al PCR la alegerile din 1938. Din 1938 şi până la începutul anului 1944, se menţine în afara partidului şi activităţilor politice, având domiciliul forţat la vila sa de la Poiana Ţapului.

În 1943 este internat, pentru o scurtă perioadă, în lagărul de la Târgu – Jiu, contestând preluarea de către Gheorghiu – Dej a conducerii colectivului comuniştilor de aici. Este momentul începerii rivalităţii dintre cei doi, când Dej la perceput pe Pătrăşcanu ca un rival serios.[39] În martie 1944 se întâlneşte cu Bodnăraş, care-l anunţă de iminenta înlăturare a lui Foriş. Peste câteva zile, se întâlneşte cu generalul Piki Vasiliu, şeful Siguranţei, care îi propune o întâlnire cu Antonescu, pentru a discuta poziţia PCR-ului şi a sa în legătură cu încheierea armistiţiului cu aliaţii.[40]

Pătrăşcanu se întâlneşte, nu cu Antonescu, ci cu tabăra anti – Antonescu, reprezentată de mareşalul Curţii Regale, Ioan Mocsonyi – Stârcea. Ulterior, se va întâlni şi cu Grigore Niculescu – Buzeşti, Iuliu Maniu, Dinu Brătianu şi Constantin Titel - Petrescu. La 25 aprilie 1944 are prima întrevedere cu regele Mihai, care a rămas plăcut surprins de personalitatea lui Pătrăşcanu.[41] La sfârşitul lunii mai, grupul de la Palat considera necesară formarea unui comitet restrâns de acţiune, din care să facă parte Mocsonyi – Stârcea, ca reprezentant al regelui, Niculescu – Buzeşti, din partea partidelor istorice şi Pătrăşcanu, din partea PCR-ului. După lovitura de la 23 august 1944, Pătrăşcanu a fost primul lider de partid care a sosit imediat la Palat.

În primul guvern Sănătescu, format imediat după 23 august, Pătrăşcanu este numit ministru ad – interim al Justiţiei. În septembrie 1944, conduce comisia care semnează la Moscova convenţia de armistiţiu. La 13 iunie 1945, în discursul ţinut la Cluj, Pătrăşcanu anunţa înfiinţarea unui Tribunal al Poporului pentru judecarea criminalilor de război, declarând că limba oficială este româna. Discursul său nu a fost pe placul lui Dej, chiar

[38] Pavel Câmpeanu, *op. cit.*, p. 200.
[39] *Ibidem*, p. 201; Robert Levy, *op. cit.*, p. 113.
[40] Grigore Răduică, *Crime în lupta pentru putere*, Editura Evenimentul Românesc, Bucureşti, 1999, p. 39 – 40.
[41] Pavel Câmpeanu, *op. cit.*, pag. 207.

dacă a declanşat un val de înscrieri în partid şi s-a bucurat de o largă apreciere.[42] Pătrăşcanu era un pion important pentru imaginea partidului, iar vulnerabilitatea sa a crescut după arestarea lui Iuliu Maniu şi a altor lideri naţional – ţărănişti în iulie 1947.

Pătrăşcanu avusese relaţii secrete cu aceştia în 1945, când au discutat cererea regelui de demitere a guvernului Groza. În februarie 1947, în conducerea PCR-ului s-a formulat acuzaţia de naţionalism împotriva lui Pătrăşcanu. Pretextul acuzaţiei a fost textul cuvântării sale de la Cluj în problema Transilvaniei.[43] Îngrijorat de poziţia sa în cadrul partidului, Pătrăşcanu merge la ambasadorul sovietic de la Bucureşti, Serghei Ivanovici Kavtaradze, pentru a-i cere sfatul. Convorbirea a avut loc la 29 ianuarie 1948, cu consecinţe tragice pentru Pătrăşcanu. El dorea să discute cu ambasadorul „care era un tovarăş cu multă experienţă, într-o chestiune foarte delicată privind poziţia sa în cadrul partidului".[44]

Pătrăşcanu îi spune ambasadorului că a fost acuzat de unii membri ai partidului de naţionalism, din cauza discursului său de la Cluj din 1946 privind Transilvania. El afirmă că, în discursul ţinut, nu criticase poporul maghiar, ci pe primul ministru maghiar pentru „poziţia sa şovină faţă de România în problema Transilvaniei". Mărturiseşte ambasadorului că ceea ce l-a supărat mai mult a fost refuzul tovarăşilor săi de a-i atribui vreun rol în partid. Deşi a spus că cere un sfat şi a insistat asupra naturii confidenţiale a discuţiei, Kavtaradze trimite Moscovei, la 19 februarie, un raport a discuţiei, subliniind necesitatea de a se face „lumină în această afacere sumbră, şi să se ia o hotărâre".[45]

La 19 februarie este convocată şedinţa Biroului Politic pentru a discuta problema Pătrăşcanu (vezi stenograma şedinţei la anexa nr. 4), care a fost urmată imediat de înlăturarea lui Pătrăşcanu din Ministerul Justiţiei.[46] Plenara CC al PMR din 10 – 11 iunie 1948 a consacrat oficial căderea lui Pătrăşcanu, care a fost acuzat a fi „purtător al ideologiei şi intereselor burgheziei în rândurile partidului" şi exponent al „politicii naţionalist – şovine".[47] Dej îl acuză pe Pătrăşcanu de „deviere naţionalistă"

---

[42] Robert Levy, *op. cit*., p. 114; Dennis Deletant, *op. cit*., p. 136.
[43] Tatiana V. Volokitina, *L. Pătrăşcanu. Soarta unui lider*, în „Magazin Istoric", nr. 3, 2004, p. 40; Vladimir Tismăneanu, *Arheologia terorii*, Editura Allfa, 1996, Bucureşti, pag. 54
[44] Tatiana A. Pokivailova, *Tragica greşeală a lui Lucreţiu Pătrăşcanu*, în „Magazin Istoric", nr. 8, 1996, p. 49.
[45] *Ibidem*, p. 50 – 52.
[46] Discursul lui Teohari Georgescu la primul congres al PMR din 21 – 23 februarie 1948, în „România Liberă", 25 februarie 1948, pag. 3 – 4.
[47] „Scânteia", 21 iunie 1948, p. 1.

şi de titoism, un păcat de moarte în acea vreme, din cauza relaţiilor tensionate dintre PC iugoslav şi Cominform.

La 24 august 1948 Pătrăşcanu este arestat, dar ancheta a început mult mai târziu, în ianuarie 1949, fiind efectuată de S.S.I., la presiunile făcute de către sovietici. În timpul anchetei este acuzat că a fost informator al Siguranţei şi agent al spionajului britanic şi american. În momentul în care a fost predat S.S.I.-ului, iluziile sale legate de ceea ce urma să i se întâmple au fost risipite în ziua următoare preluării sale, Pătrăşcanu având o tentativă de sinucidere, tăindu-şi venele cu o lamă de ras, pe acre apoi a rupt-o în bucăţi şi a înghiţit-o; ulterior a mai avut o tentativă de sinucidere, prin înghiţirea unei supradoze de somnifere.[48]

Cel însărcinat cu achitarea lui Pătrăşcanu a fost Petre (Piotr) Goncearuc, şeful Direcţiei de contraspionaj din SSI; totodată, el trebuia să dovedească legătura lui Pătrăşcanu cu spionajul englez.

În timpul anchetei, atitudinea lui Pătrăşcanu a fost „total nesinceră şi arogantă", negând „absolut orice i se părea a fi o acuzaţie împotriva sa, cerând în permanenţă preluarea anchetei de partid şi audienţă la Dej şi Teohari Georgescu",[49] după cum declară Goncearuc.

În 1951, când SSI-ul s-a unificat cu Securitatea, a fost însărcinat cu anchetarea cazului Ion Soltuţiu, care-l înlocuia pe colonelul Mişu Dulgheru. La dispoziţia lui Soltuţiu era o echipă printre care se aflau „cei mai duri şi mai inventivi – Micle, Vânătoru, Stoicu", echipă plasată sub directa supraveghere a noului ministru de interne, Alexandru Drăghici.[50] Dej urmărea îndeaproape ancheta, adnotând declaraţiile acuzatului şi dând sfaturi cu privire la desfăşurarea anchetei. Implicarea Moscovei în anchetă se făcea prin coordonarea acesteia de către Saharovski şi subordonatul acestuia, Tiganov, consilier sovietic a Direcţiei de Anchete Penale a Securităţii. . La 1 decembrie 1952, Chişinevschi îi comunică noului ambasador A.I. Lavrentiev că „pe baza materialelor existente despre Pătrăşcanu se poate afirma că este un mare duşman".[51] Dej urma indicaţiile Moscovei, a cărei presiuni asupra acestui caz au scăzut după moartea lui Stalin; sovieticii nu mai manifestau un interes evident faţă de proces, lăsându-l pe Dej să rezolve problema.[52]

---

[48] Robert Levy, *op. cit*., p. 120.
[49] Dennis Deletant, *op. cit*., p. 143.
[50] Alexandru Drăghici – unul din călăii regimului, membru al CC din 1948; ministru adjunct de interne în 1951, devenit apoi ministru în mai 1952.
[51] Tatiana V. Volokitina, *art. cit*., pag. 41.
[52] Robert Levy, *op. cit*., p. 120.

Deşi în 1953 ancheta era gata, Biroul Politic al CC al PMR nu a luat nici o poziţie referitoare la proces. În august, Dej afirma că trebuie un proces deschis, mediatizat în presă; partea română cere din nou sfatul părţii sovietice, însă aceasta, prin vocea lui Malenkov, declară: „E problema voastră (vase delo)".[53] Procurorii selectaţi pentru proces au fost Ion Pahonţu, colonelul Aurel Ardeleanu, Rudolf Rosman şi Grigore Râpeanu. Ultima întâlnire a părţii române cu cea sovietică privind cazul Pătrăşcanu a avut loc la 31 martie 1954. Atunci, Dej s-a întâlnit cu ambasadorul Melnikov, pe care l-a informat că procesul cu uşile închise va începe pe 6 aprilie şi declarând: „Nu există motiv să micşorăm pedeapsa nici unuia din cei 11 acuzaţi. Crimele lor sunt întru totul probate. Merită cea mai dură pedeapsă. Dar noi, în Biroul Politic, am cântărit situaţia politică internaţională şi am ajuns la concluzia să dăm numai la trei dintre ei, în frunte cu Pătrăşcanu, pedeapsa supremă, iar celorlalţi temniţă pe viaţă; definitiv însă, vom hotărî problema când va începe procesul".[54]

Procesul s-a desfăşurat între 6 – 13 aprilie 1954, în clădirea M.A.I., cu uşile închise. Cei 11 acuzaţi erau asistaţi de apărători din oficiu: Pătrăşcanu, Remus Koffler[55] şi Heran Torosian – reprezentaţi de C. Paraschivescu – Bălăceanu, avocatul Marcel Valentin le reprezenta pe Lina Constante[56] şi Victoria Sârbu, avocatul Balter Silviu – pe Alexandru Ştefănescu, avocatul Barbu Solomon – pe Herbert Zilber[57] şi Hany Brauner, avocatul Nicolae Dumitrescu – pe Jacques Berman[58], avocatul Grigore Dobrovici – pe Ioan Mocsonyi – Stârcea şi avocatul Constantin Unescu – pe Emil Calmanovici.[59]

---

[53] *Ibidem.*

[54] Tatiana. V. Volokitina, *art. cit*., p. 44.

[55] Remus Koffler – membru CC al PCR în timpul războiului; seful Comisiei financiare a partidului în anii '30 şi '40; înlăturat din PCR în 1945; a fost arestat în 1949; judecat în procesul Pătrăşcanu şi executat la 16 – 17 aprilie 1954, R. Levy, *op. cit*., p. 204.

[56] Lina Constante – pictor; prietenă a lui Pătrăşcanu; arestată în 1950 pentru legătura cu Pătrăşcanu; judecată şi eliberată în 1956, R. Levy, *op. cit*., p. 205.

[57] Herbert (Belu) Zilber – economist, prieten al lui Pătrăşcanu, arestat în februarie 1948, judecat şi eliberat în 1964, R. Levy, *op. cit*., p. 210.

[58] Jacques Berman – inginer constructor, arestat în 1952 în legătură cu cazul Pătrăşcanu şi acuzat, R. Levy, *op. cit*., p. 203.

[59] Pavel Câmpeanu, *op. cit*., p. 228; R. Levy, *op. cit*., p. 125; Emil Calmanovici – inginer, care a îmbrăţişat marxism – leninismul în timpul studiilor sale la Berlin şi München; a subvenţionat partidul în anii '40 cu peste 30 milioane lei şi peste 1 miliard bani şi bunuri, după 23 august; director general în Ministerul Construcţiilor imediat după război; arestat la 26 mai 1951, acuzat fiind de „agent al serviciilor de spionaj englez….luând parte la acţiunile criminale de distrugere a partidului" ; judecat în procesul Pătrăşcanu, decedat în închisoare în 1956, Lavinia Betea, *Recunoştinţa partidului pentru cei care l-au subveţionat,* în „Magazin Istoric", nr. 8. 1997, pag. 52 – 53; R. Levy, *op. cit*., p. 204.

Dej urmărea desfăşurarea procesului prin intermediul unei linii telefonice directe între Tribunal si biroul său. Chişinevschi dictează pedepsele pe care Tribunalul trebuia să le pronunţe. Sentinţa a fost pronunţată în şedinţă publică, fără prezenţa acuzaţilor, cărora sentinţa le-a fost adusă la cunoştinţă individual.[60] Pătrăşcanu, Koffler şi Calmanovici au fost condamnaţi la moarte, Pătrăşcanu fiind executat in noaptea de 16 – 17 aprilie la Jilava. A doua zi după execuţie, ziarul Scânteia, oficiosul partidului, informa publicul despre deznodământul procesului: „În faţa probelor incontestabile, acuzaţii au confirmat în instanţă declaraţiile făcute la cercetări, recunoscându-şi vina pentru crimele săvârşite".[61]

Dej a reuşit să-l înlăture pe singurul comunist care ar fi putut fi alternativa la conducerea sa stalinistă, iar execuţia sa, la exact 10 ani de la eliminarea lui Foriş, consacră triumful grupului lui Dej în cadrul partidului.

Cazul Teohari Georgescu – „deviaţionistul de dreapta"

Debarcarea grupului Pauker – Luca – Georgescu se pare că a fost pregătită în mare taină de către Dej, Bodnăraş, Chişinevschi, Moghioroş şi Miron Constantinescu.

Teohari Georgescu s-a născut la 31 ianuarie 1908 la Bucureşti. După ce termină patru clase primare, devine ucenic tipograf, iar in 1923 se angajează la tipografia Editurii „Cartea Românească". Organizarea în 1928 a unor greve, îl aduce în vizorul Siguranţei; intră în PCR în 1929. Este arestat de mai multe ori în perioada 1933 – 1940 pentru activităţi comuniste. A fost arestat în 1941 ca membru al organizaţiei PCR Bucureşti şi condamnat la 10 ani închisoare. A fost mai întâi în temniţă la Caransebeş, apoi, în 1942, pentru câteva luni, la închisoarea Văcăreşti; de aici, a fost mutat din nou la Caransebeş unde a rămas până la eliberare (august 1944).

În închisoare a fost apropiat grupării lui Dej. A fost ales, în 1945, membru al Secretariatului CC al PCR, funcţie deţinută până în 1952, când trece sub influenţa aripei „moscovite" a Anei Pauker, pe care o vede „cu multă experienţă, cu multă pregătire".[62] În timpul guvernului Rădescu (decembrie 1944 – martie 1945) Georgescu ocupă funcţia de ministru adjunct în Ministerul de Interne şi apoi funcţia de ministru de interne în guvernul dr. Petru Groza.

[60] Grigore Răduică, *op. cit.,* p. 228.
[61] Pavel Câmpeanu, *op. cit.,* p. 229.
[62] R. Levy, *op. cit.,* p. 65.

Teohari începe să susţină poziţiile politice ale Anei Pauker, declarând că „mai ales după 1949, am ascultat-o de nenumărate ori pe Ana, discutând cu ea probleme privind hotărârile şi linia partidului”.[63] El devine protejatul Anei Pauker după 1945, sfătuindu-se cu ea în problemele cele mai importante. În 1952 a fost epurat odată cu Ana Pauker, iar pe 18 februarie 1953 a fost arestat. Teohari se făcea vinovat că „a manifestat o atitudine împăciuitoristă faţă de devierea de dreapta a lui V. Luca, căutând să ascundă propriile sale greşeli de dreapta, lipsa sa de combativitate ….. şi pierderea vigilenţei revoluţionare”.[64]

Georgescu s-a opus şi încercării de a-l condamna pe Pătrăşcanu pe baza unor acuzaţii false, „iar protecţia lor (a sa şi a Anei Pauker) a fost un factor semnificativ în acuzaţia de << deviaţionism de dreapta >> lansată de PCR împotriva lui”.[65] Văzând că ancheta trenează, Dej l-a înlocuit pe Georgescu, care se afla la conducerea Ministerului de Interne, cu Drăghici. La plenara CC din 26 mai 1952, Dej l-a acuzat pe Georgescu spunând că „nici măcar după patru ani nu a reuşit să finalizeze ancheta privitoare la activităţi contrarevoluţionare şi de spionaj a lui Pătrăşcanu şi Koffler”.[66]

Teohari a mai fost acuzat şi de atenuarea terorii faţă de chiaburi[67]; totodată, lui Dej îi era teamă că Stalin l-ar fi putut folosi pe Georgescu împotriva sa.

Acuzaţiile au fost concepute de Constantinescu, Chişinevschi şi Moghioroş, sub supravegherea consulului sovietic Aleksandr Saharovski.[68] A fost eliberat la 19 martie 1956, ulterior lucrând ca tipograf, apoi director al unei tipografii.

Vasile Luca – „deviaţionistul ţărănist”

Pe numele său românizat, Vasile Luca este maghiar de origine (se numea László Luká), născut în comuna Cătălina la 8 iunie 1898; a rămas orfan de mic.

La 13 ani, intră ucenic la un lăcătuş din Sibiu, iar la sfârşitul anului 1915 este încorporat în armata austro – ungară şi trimis pe front. Revenit de pe front, se alătură mişcării sindicale. În 1924 devine secretar regional

[63] *Ibidem.*
[64] Adrian Cioroianu, *Atuurile lui Gheorghiu – Dej*, în „Dosarele Istoriei”, vol. 8, nr. 3, 1997, p. 24 – 25.
[65] Dennis Deletant, *op. cit*., p. 144.
[66] *Ibidem*, p. 145.
[67] „Scânteia”, 28 iunie 1952, p. 3.
[68] Dennis Deletant, *op. cit*., p. 185.

la Braşov în cadrul PC, apoi în 1928 este ales în Comitetul Central al partidului; este arestat de mai multe ori.

În vara anului 1940 era întemniţat la Cernăuţi, fiind eliberat de armatele sovietice, care au ocupat Bucovina după ultimatumul din iunie. I se oferă cetăţenia sovietică, este ales deputat în Sovietul Naţionaliştilor şi ofiţer în Direcţia politică a Armatei Roşii în timpul războiului.[69]

Revenit în ţară la sfârşitul lui august 1944, s-a alăturat lui Dej împreună cu Ana Pauker, formând troica din fruntea partidului, conducerea colectivă a partidului menţinându-se până în 1948; însă Dej plănuia, încă din 1946, să-i înlăture pe Luca şi Pauker la propunerea lui Andrei Vîşinski.[70] În noiembrie 1947, Vasile Luca a fost numit ministru de finanţe. Însă între cele două grupări, a comuniştilor din interior şi a celor din exterior, persistau divergenţe mai ales în privinţa strategiei colectivizării. Dacă Dej era în favoarea „întovărăşirilor" ca formă de asociere tranzitorie spre colectivizare, Pauker şi Luca susţineau, în 1949, trecerea directă la colhozuri. Deşi rezoluţia susţinută exprima ideile Cominformului, ei vor fi acuzaţi de „deviere de dreapta".[71]

Luca se împotrivea şi anumitor măsuri care-i favorizau pe sovietici, nefiind de acord ca România să plătească despăgubiri Uniunii Sovietice, ceea ce a dat naştere unui conflict aprins între el şi Dej. Luca a fost acuzat şi de „deviere ţărănistă" şi de opunere faţă de reforma monetară din 1952. După reforma monetară din 1947, Dej l-a considerat pe Luca vinovat de nemulţumirea populaţiei faţă de reformă şi a considerat că trebuia să plece pentru a lovi în grupul Anei Pauker. Atacul la adresa lui Luca a fost lansat la Plenara din 29 februarie – 1 martie 1952 a CC al PCR. Atunci, acesta a fost acuzat că a permis comiterea unor greşeli „grave" şi „fraude" la Ministerul de Finanţe şi Banca Naţională când a fost aplicată reforma din 28 ianuarie. A fost înfiinţată o comisie de partid din partea CC care trebuia să verifice activitatea lui Luca şi să cerceteze „deviaţia de dreapta" a acestuia; raportul întocmit în acest sens recomandă demiterea lui Luca din postul de ministru.[72] Au urmat atacurile din cadrul Plenarei CC al PCR din 26 – 27 mai 1952, iar la 29 iunie Dej l-a acuzat pe Luca de „întârzierea dezvoltării industriei grele", de protejarea a mii de chiaburi prin etichetarea lor drept ţărani mijlocaşi şi de încurajarea capitalismului şi a goanei după

[69] R. Levy, *op. cit*., p. 65; Pavel Câmpeanu, *op. cit*., p. 167; Dennis Deletant, *op. cit*., p. 35.
[70] D. Deletant, *op. cit*., p. 126.
[71] Adrian Pop, *Gheorghe Gheorghiu – Dej*, în „Dosarele Istoriei", vol. 31, nr. 3, 1999, pag. 41.
[72] D. Deletant, *op. cit*., p. 186.

profit.[73] Urmare, la 28 mai 1952, cei trei „deviaţionişti" au fost epuraţi din Biroul Politic şi Secretariatul partidului.

A fost arestat la 16 august 1952, iar în primele trei luni a fost interogat de locotenent – colonelul Francisc Butika, cel ce relata că Luca „de la început a fost foarte impulsiv. Mereu mă întreba de ce fusese arestat". După un timp, Luca a recunoscut că a fost agent al Siguranţei, devenind din acel moment „un om epuizat, de nerecunoscut, doborât moraliceşte", care „repeta maşinal, fără nici o opoziţie, toate amănuntele".[74] Bolnav de sifilis, agresiv – acesta este portretul său schiţat de Ana Pauker in timpul propriei sale anchete din 1953; aceasta a recunoscut că l-a protejat pe Luca netrăgându-l la răspundere „pentru ieşirile lui brutale…..care le-a avut faţă de Groza, Chişinevschi şi alte ieşiri de felul acesta". Deşi a fost condamnat la moarte în octombrie 1954, sentinţa i-a fost comutată la închisoare pe viaţă.

Nivelul intelectual al celui care a ghidat politica PCR alături de Ana Pauker după 23 august 1944, este ilustrat de memoriul adresat din închisoare lui Dej, la 2 februarie 1957:

„Mult stimate şi iubite tovarăşe Gheorghiu – Dej,

Această memoriu alăturată este scris pentru colectivul de conducere, adică în forma este adresată colectivului. Eu adresez comunistului şi muncitorului, adresez fostului meu prieten drag……Către D-voastră adresez cu strigăt de ajutor. Nu mă lăsa să fiu nimicit ca un câine a nimănui…..vă rog că chiar dacă socotiţi necesar de a pune acest document în faţa întregului colectiv de conducere, părţile despre tov. K, să păstraţi numai pentru D-voastră. Eu am frică de el că sunt convins că-mi caută moart".[75]

Luca a murit în penitenciarul de la Aiud în 1963, după ce şi-a pierdut minţile.[76]

Ana Pauker – ultimul obstacol

Ana Pauker a fost ultimul obstacol în calea preluării de către Dej a puterii depline. „Lidera grupului moscovit", Ana Pauker a fost un personaj „sanctificat", apoi „diabolizat" de literatura istorică. În cele ce urmează, nu

[73] *Ibidem,* p. 187.
[74] R. Levy, *op. cit.,* p. 180.
[75] Pavel Câmpeanu, *op. cit*., p. 168 apud „Sfera Politicii", nr. 33, 1995, p. 21 – 24.
[76] R. Levy, *op. cit.,* p. 187.

ne vom ocupa de biografia sa[77], ci de perioada colaborării sale cu Dej de după 23 august 1944 şi până în 1952, când a fost epurată.

La 16 septembrie 1944, Ana Pauker revine în România din URSS pentru a prelua conducerea PCR-ului, aşa cum declară la 18 iunie 1956 în faţa comisiei speciale de anchetă: „Tov. Pârvulescu m-a întrebat cum a fost când am venit de la Moscova: Am fost la Moscova, m-a chemat tov. Dimitrov, mi-a spus: << Te duci în ţară şi iei conducerea şi vezi ce este acolo, că noi habar n-avem >>".[78] Misiunea sa de a restaura dependenţa PCR-ului faţă de Moscova reprezintă germenii conflictului cu Gheorghiu – Dej.

Pauker preia formal conducerea PCR-ului (septembrie 1944 – octombrie 1945), iar la prima Conferinţă Naţională a partidului, care a avut loc între 16 – 21 octombrie 1945, este aleasă membru al CC , al Biroului politic şi secretar al CC al PCR (alături de Dej, Luca şi Georgescu).[79] În cursul anului 1946, duce o intensă activitate politică în cadrul campaniei electorale, fiind aleasă deputată de Bucureşti în Parlamentul României. Intrarea sa în scenă se produce la 7 noiembrie 1947, când a fost numită ministru de Externe, în locul liberalului Gheorghe Tătărescu.[80] Poziţia în cadrul partidului creşte, Pauker devenind celebră şi pe plan internaţional, însă, de cele mai ori, în sens negativ. Într-un articol din ziarul „Time" (20 septembrie 1948) este prezentată astfel: „Acum este grasă şi urâtă; însă cândva era suplă şi frumoasă. Cândva era plină de căldură, timidă şi miloasă faţă de oprimaţi, dintre care făcea parte. Acum este rece ca Dunărea îngheţată, îndrăzneaţă ca un boier pe pământul său bogat şi nemiloasă ca un scit prin grânele Moldovei". Fidelitatea ei faţă de Moscova şi Stalin este subiectul multor bancuri. Când a fost înlăturată, în iunie 1952, acelaşi „Time" citează un banc: „La Bucureşti, într-o zi însorită, spunea povestea, un prieten a oprit-o pe Ana Pauker pe stradă şi a întrebat-o: << Ana, ce faci cu umbrela? Nu plouă. >>. Comunista nr. 1 a României a răspuns: << Plouă la Moscova. Am auzit la radio. >>".[81]

---

[77] Pentru biografia Anei Pauker vezi „Mit şi adevăr: Ana Pauker", „Dosarele Istoriei, vol. 13, nr. 8, 1997,; Brătescu Tatiana, *Ana Pauker: ultimii ani,* în „Supliment istoric", vol. 4, nr. 10 (42), 27 octombrie 1995; *New pieces in the <<Ana Pauker Dossier >>,* în „Magazin Istoric, vol. 26, nr. 10(307), octombrie 1992; Mircu Marius, „Dosar Ana Pauker, Editura Gutenberg, Bucureşti, 1991; R. Levy, *Gloria şi decăderea Anei Pauker*, Editura Polirom, Iaşi 2002.

[78] Pavel Câmpeanu, *op. cit.*, p. 152.

[79] Mircea Suciu, Mircea Chiriţoiu, *Ana Pauker: repere pentru o biografie neretuşată*, în „Dosarele Istoriei, nr. 8 (13), 1997, p. 7; D. Deletant, *op. cit.*, p. 123.

[80] *Ibidem*, pag. 7; D. Deletant, *op. cit.*, pag. 127.

[81] D. Deletant, *op. cit.*, p. 135.

La primul congres al PMR-ului, partid rezultat din fuzionarea PCR-ului cu PSD-ul din 21 – 23 februarie 1948, este aleasă membră a CC, secretar şi membru al Biroului Politic. Contradicţiile cu Dej se accentuează după 1946, însă continuă să fie pe val. Este însărcinată, în urma Plenarei CC al PMR din 3 – 5 martie 1949, cu înfăptuirea colectivizării agriculturii şi numită vicepreşedinte al consiliului de Miniştri la 16 aprilie acelaşi an.

Căderea Anei Pauker a început în 1948, odată cu verificarea înscrierilor în partid, verificare ce a durat până în 1950 şi care a dus la epurarea a 192.000 de membri de partid consideraţi „elemente duşmănoase". Eliminarea Anei Pauker trebuia să înceapă cu un atac împotriva aliatului ei, Vasile Luca, care a şi fost declanşat în 1948; în august 1951, la întrevederea dintre Dej şi Chişinevschi cu Stalin, Dej obţine aprobarea pentru lichidarea facţiunii Pauker (Luca şi Georgescu).[82]

La Plenara CC al PMR din 26 – 27 mai 1952, când Luca a fost exclus, Ana Pauker a fost dur criticată pentru că „a ajutat şi a încurajat devierile de dreapta ale lui Luca şi Georgescu,…., a deviat ea însăşi (…) în problemele agriculturii şi colectărilor de care răspundea", „a săvârşit abateri de stânga".[83] Plenara a votat în unanimitate excluderea ei din Secretariat şi din Birou, însă a rămas la conducerea Ministerului de Externe şi în Biroul Organizatoric. Toate acestea nu pentru mult timp însă, pentru că la 23 iunie, pe motiv că „nu este nevoie de femei în ierarhia Ministerului de Externe", este înlocuită şi destituită şi din Biroul Organizatoric, fiind numită intr-o funcţie obscură la Comitetul de Stat pentru Sfaturile Polpulare.[84]

La 18 februarie 1953 totul era pregătit pentru arestarea ei, arestare care a avut loc fără ştirea membrilor Biroului Politic, care au fost înştiinţaţi a doua zi. A fost anchetată în secret de către o comisie specială de partid, fiind acuzată de sionism, legături cu serviciile de spionaj străine prin fratele ei Zalman Rabinsohn, arestat în aceeaşi zi cu ea. După două luni de detenţie, este eliberată la 20 aprilie, însă în iunie – iulie 1956 este supusă unei noi anchete de partid. Ana Pauker a fost identificată cu stalinismul, lucru care nu i s-a iertat.

Odată cu înlăturarea Anei Pauker, Dej scăpă de rivalul cel mai periculos, devenind singurul conducător; dominaţia sa asupra partidului a fost definitivată prin numirea sa, la 2 iunie 1952, ca preşedinte al Consiliului de Miniştri (prim – ministru).

---

[82] R. Levy, *op. cit*., p. 172.

[83] D. Deletant, *op. cit*., p. 186; Pavel Câmpeanu, *op. cit*., p.167; R. Levy, *op. cit*., p. 177; Adrian Cioroianu, *art. cit*., pag. 25.

[84] R. Levy, *op. cit*., p. 178; Mircea Suciu, Mircea Chiriţoiu, *art. cit*., p. 8.

Ana Pauker încetează din viaţă la 3 iunie 1960 în casa sa din Bucureşti.

BIBLIOGRAFIE

Alexandrescu Sorin, *Gheorghe Gheorghiu – Dej sau „demonizarea" adversarului*, „Magazin Istoric", nr. 12, 2002.
Alexandrescu Sorin, *Puterea crudă: Gheorghe Gheorghiu – Dej*, în „Magazin Istoric", nr. 5, 2003.
Betea Lavinia, Recunoştinţa partidului pentru cei care l-au subveţionat, în „Magazin Istoric", nr. 8. 1997.
Betea Lavinia, *Testamentul lui Foriş*, în „Magazin Istoric", vol. 31, nr. 4, 1997.
Brătescu Tatiana, *Ana Pauker: ultimii ani,* în „Supliment istoric", vol. 4, nr. 10 (42), 27 octombrie 1995
Brucan Silviu, *Generaţia irosită*, Editurile Universul şi Calistrat Hogaş, Bucureşti, 1992.
Cătănuş Dan, Chiper Ioan, *Cazul Ştefan Foriş*, Editura Vremea, 1999.
Chiriţoiu M. , *„Radiografia" unui stalinist*, în „Dosarele Istoriei", 3(8), 1997.
Cioroianu Adrian, *Atuurile lui Gheorghiu – Dej*, în „Dosarele Istoriei", vol. 8, nr. 3, 1997.
Deletant Dennis, *Teroarea comunistă în România. Gheorghe Gheorghiu – Dej şi statul poliţienesc, 1948 – 1965*, Editura Polirom, Iaşi.
Frunză Victor, *Istoria stalinismului românesc*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1990.
Levy Robert, *Gloria şi decăderea Anei Pauker*, Editura Polirom, Iaşi 2002.
Mircu Marius, „Dosar Ana Pauker, Editura Gutenberg, Bucureşti, 1991.
Pokivailova Tatiana A., *Tragica greşeală a lui Lucreţiu Pătrăşcanu*, în „Magazin Istoric", nr. 8, 1996.
Pop Pop, *Gheorghe Gheorghiu – Dej*, în „Dosarele Istoriei", vol. 31, nr. 3, 1999.
Pop Adrian, *Obedienţa şi disidenţa unui stalinist: Gheorghe Gheorghiu – Dej,* în „Dosarele Istoriei", vol. 31, nr. 3, 1999.
Răduică Grigore, *Crime în lupta pentru putere*, Editura Evenimentul Românesc, Bucureşti, 1999.
Scurtu Ioan, *Cum lichidăm social – democraţia?,* în „Magazin Istoric", nr. 3, 1998.
Scurtu Ioan, *În ziua de 8 noiembrie ne-am trezit la realitate*, în „Magazin Istoric", nr. 11, 1996.
Scurtu Ioan, *PCR şi legionarii (1946 – 1952),* în „Magazin Istoric", nr.1, 1997.
Scurtu Ioan, *Viaţa politică în documente*, Arhivele Statului, Bucureşti, 1994.
Suciu Mircea, Chiriţoiu Mircea, *Ana Pauker: repere pentru o biografie neretuşată*, în „Dosarele Istoriei, nr. 8 (13), 1997.
Ştefan Marian, *Testamentul lui Foriş*, în „Magazin Istoric", nr. 4, 1997.
Tismăneanu Vladimir, *Arheologia terorii*, Editura Allfa, Bucureşti, 1996.
Troncotă Cristian, „Ghiţă ordonă, Pantiuşa execută", în „Dosarele Istoriei", nr. 3, 1997.
Volokitina Tatiana V., *L. Pătrăşcanu. Soarta unui lider*, în „Magazin Istoric", nr. 3, 2004, p. 40;

„Graiul Liber", nr. 214, 20 decembrie 1946; nr. 270 din 9 ianuarie 1948.

„România Liberă”, nr. 16, 31 august 1944; 25 februarie 1948.
„Scânteia”, nr. 608, 24 august 1946; 21 iunie 1948.
„Sfera Politicii”, nr. 33, 1995.

CONSIDERAȚII CU PRIVIRE LA SISTAREA PENSIEI EXCELENȚEI SALE AMBASADOR DĂNILĂ PAPP ÎN ANUL 1948

Prof. Danielea CURELEA
Colegiul Tehnic „Cibinium" Sibiu
Prof. dr. Dragoș CURELEA
Liceul Tehnologic „Avram Iancu" Sibiu

Dănilă Papp a fost un înalt ofițer român care a urcat toate treptele ierarhiei militare ale armatei imperiale austro-ungare. Marele Război care s-a desfășurat între 1914-1918 i-a adus atât faimă, cât și împlinirea în cariera militară, dar evenimentul mai sus menționat care a încleștat lumea la începutul secolului al XX-lea, i-a marcat viața și familia prin pierderea unicului fiu pe teatrul de operațiuni militare din partea nordică a Italiei[29]. Un excurs de natură istoriografică, permite să expunem în fața cititorului o reactualizare a traseului său profesional și al excelenței de care generalul D. Papp a dat dovadă, pornind de la un studiu care a apărut în Clujul interbelic în anul 1939. Sever Pop publica în revista *Îndrumări și fapte străjerești*[30] - o contribuție monografică privind viața și înfăptuirile de natură administrativă și militară ale generalui Papp, care la acea dată ocupa demnitatea de rezident regal al Ținutului Mureș[31]. Date suplimentare despre cooptarea sa, activitatea și contribuțiile organiztorice pe care le-a desfășurat în Consiliul Dirigent între 1918-1920, despre contribuția avută în domeniul organizării armatei transilvănene în perioada care a urmat și despre cariera sa ca ofițer superior în armata României Mari (Corpul I Armată din Craiova din anul 1923; Corpul IV de Armată din Cluj)[32]. De

[29] Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia, (se va cita prescurtat: M.N.U.A.I.), *Colecția documente și inventare*, inventar nr. 6393; Iulian Patca; Vasile Tutula, *Comandanți ai Armatei a 4-a din Transilvania: 1916-2001*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2001, p. 41; https://www.rumaniamilitary.ro/generalul-de-corp-de-armata-danila-pop, accesat la data de 05.04.2020 orele 16.11.

[30] Sever Pop, *Dănilă Papp General de divizie în retragere, Rezident regal al Ținutului Mureș*, în *Îndrumări și fapte străjerești în Ținutul Mureș*, Cluj, I, nr. 1, mai-iunie, 1939, p. 35.

[31] Cristina Rișcuța, *Aspecte din viața și activitatea rezidentului Ținutului Mureș generalul Dănilă Papp (1867-1950)* în *Apulum*, XXXVII/2, 2000, p. 269-270.

[32] Iulian Patca; Vasile Tutula, *Comandanți ai Armatei a 4-a din Transilvania: 1916-2001*, p. 41; Mihai Racovițan, *Constituirea marilor unități militare ardelene. Participarea lor*

asemenea, aflăm date și informații din lucrarea unui colectiv de cadre militare și experți arhiviști, intitulată *În apărarea României Mari*[33].

Altă publicație care ne oferă date semnificative cu privire la implicarea sa în organizarea regimentelor din Transilvania create de curând (1919) este cea a generalului Gheorghe Mărdărescu, care vorbește despre campania din Ungaria și eforturile de pacificare depuse de armata română în vederea pacificării situației din Ungaria Sfaturilor[34]. Despre activitatea și contribuția sa în vederea formării armatei din Transilvania se poate consulta și Teza de doctorat a col. r. dr. Alexandru Baboș[35].

Remarcăm apariția în anul 2015, a unui volum de documente și imagini cu privire la traseul profesional al generalului. Acesta a fost realizat de un colectiv de cercetători de la Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia. Lucrarea este relevantă din perspectiva documentelor pe care autorii le introduc în circuitul istoriografic, dar și din perspectiva expunerii unei succesiuni de imagini ale generalului Papp cu decorațiile și distincțiile pe care le-a avut (austro-ungare, române, dar și din partea Vaticanului și a unor ordine și congregații catolice)[36]. Menționom din perspectiva cercetării istoriografice, apariția în ultimile două decenii a două –trei studii și articole de specialitate, însă care se referă punctual și mai degrabă la contribuțiile pe care generalul le-a avut în perioada în care a fost rezident regal în fruntea Ținutului Mureș între 1939-1940[37]. De asemenea,

---

la apărarea României Mari, în *Studia Universitatis Cibinensis, Series Historica,* I, 2004, p. 245-248.

[33] Dumitru Preda; Vasile Alexandrescu; Costică Prodan, *În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919*, București, Editura Enciclopedică, 1994, p. 124-127.

[34] Gheorghe Mărdărescu, *Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei, (1919)*, Baia-Mare, Editura Marist, 2009, p. 220-221.

[35] Alexandru Baboș, *Activitatea militară a Consiliului Dirigent. Aportul transilvănenilor la lupta de apărare a independenței și integrității României Mari*, Teză de Doctorat, Sibiu, 1996, p. 35-55.

[36] Ioana Rustoiu, Smaranda Cutean, Marius Cristea, *Excelență sub două flamuri. Dănilă Papp (1868-1950),* Alba Iulia, Editura Altip, 2015, p. 125 p.

[37] Cristina Rișcuță, *Aspecte din viața și activitatea rezidentului Ținutului Mureș generalul Dănilă Papp (1867-1950)* în *Apulum,* XXXVII/2, 2000, p. 269-274; Ioan Giurcă, *Un raport al generalului Dănilă Papp privind situația ținutului Mureș în anul 1938*, în *Sangidava*, nr. 6, 2012, p. 129. Generalul Dănilă Papp, originar din zona fostului Comitat al Aradului A fost un ofițer cu o carieră militară deosebită în armata austro-ungară. După Unirea din 1918, a intrat în slujba României ca ofițer superior. A fost până în 1936, comandantul Corpului VI Armată din Cluj, apoi a fost investit la Alba Iulia ca rezident regal în Ținutul Mureș. În ultimii ani ai vieții sale a fost ambasador plenipotentiar al României pe lângă Sfântul Scaun. În perioada în care a activat ca rezident regal în Alba Iulia a adresat un raport regelui Carol al II-lea, în care sublinia necesitatea oferirii unei

remarcăm necesitatea unei monografii mai ample, cuprinzătoare, în care să fie prezentată activitatea și viața acestui mare ofițer superior român care până în actualitate lipsește din istoriografia de specialitate[38].

Notăm că după îndeplinirea onorabilă a atribuțiilor pe care le-a avut ca ministru plenipotențiar al României la Vatican, revenit în țară, D. Papp a fost afectat în drepturile sale de pensionar de către regimul comunist din România cu deosebire în anul 1948, când începând din 1 iunie acel an fostul înalt ofițer, general, rezident regal, ambasador a fost șters din registrele de pensionar, considerându-se că a pierdut acest drept, de altfel după anul 1944 acesta fiind unicul său venit, pentru că sulinia generalul alte rude în viață nu mai avea[39]. Deși excelența sa D. Papp, ajuns după anul 1944 la o venerabilă etate ar fi trebuit să se bucure în liniște de pensia sa în anii care pe care îi mai avea, regimul comunist din Românie instalat cu sprijin politic și militar sovietic, nu numai că i-a întors spatele acestui înalt ofițer și ambasador român, ci în urma hotărârilor unei comisii județene i-a fost sistată pensia cu începere de la 1 iunie 1948: „[...] Având în vedere actele de la dosar din care se constată că pensionarul pe lângă pensia de 13.920 de lei lunar, mai are un alt venit de 465 lunar, reprezentând chiria ce primește pentru o cameră rechiziționată din apartamentul său, încât pensia ar urma să fie redusă la suma de 13.455 de lei lunar. Având în vedere că din partea reprezentantului ministerului de interne se ridică obiecțiunea că împotriva pensionarului are informațiuni defavorabile, încadrându-se în Articolul IV din lege. Având în vedere că pensionarul recunoaște că sub dicatatura lui Carol al II-lea a avut calitatea de Rezident regal al Ținutului Mureș, post ce l-a deținut prin ordin și care n-a avut caracter politic, ci administrativ. Având în vedere că, prin faptul că acest pensionar a avut calitatea de Rezident, deci o funcție politică și a contribuit într-o mare măsură la menținerea și sprijinirea regimului fascist dictatorial în țară și deci, în mod incontestabil, se încadrează în art. IV al Legii nr. 102/1948, Comisiunea județeană constată că în cazul d-lui Dănilă Papp, pensionar public, se aplică art. IV din legea 102/1948 și, în consecință, cu începere

noi configurări Alba Iulia datorită faptului că era capitala acestui Ținut. De asemenea, în calitatea pe care a avut-o a pus în relief nevoia de salvare a Țării Moților, din punct de vedere a educației, sănătății și nevoii de igienă.

[38] Dragoș L. Curelea, *Contribuții succinte la cunoașterea activității Brigăzii austro-ungare „Papp Dander" unitate de elită a armatei austriece pe fontul din Bucovina: Dănilă Papp în serviciul Consiliului Dirigent și al României* în Sorin Marcel Colesniuc (Coordonator), *Marea Unire de la Marea Neagră*, volumul II, Constanța, Editura Celebris, 2018, p. 755-763.

[39] M.N.U.A.I., Colecția documente, inv. nr. 6441, f. 1; Ioana Rustoiu, Smaranda Cutean, Marius Cristea, *Excelență sub două flamuri. Dănilă Papp (1868-1950)*, p. 20-22.

de la 1 iunie 1948, d-sa urmează să fie șters din registrele de pensionari, întrucât a pierdut dreptul la pensie”[40].

În 25 septembrie 1948, D. Papp a depus un recurs împotriva deciziei Comisiei Județene din Sibiu care funcționa pe lângă Tribunalul Județean Sibiu și în care fostul înalt ofițer și ambasador român a depus un recurs împotriva deciziei care i-a sistat singurul venit pe care îl avea. Documentul acesta a fost o pledoarie sinceră și simplă care a fost suficientă pentru a întoarce decizia în favoarea sa și pentru a se bucura în continuare de pensia la care avea dreptul și pentru care contribuise la bugetul de pensii[41].

În recursul pe care l-a întocmit D. Papp, semnala comisiei naționale, cum anume în anul 1938 a fost învestit ca Rezident regal în Alba Iulia, următoarele: „ [...] Eu n-am făcut niciodată politică și nu vreau să fac. D-l. Ministru Armand Călinescu mi-a răspuns că, tocmai pentru aceasta am fost ales, având încrederea tuturora că nu voi favoriza pe unii, în dauna altora, apoi țara are nevoie de mine și nu se poate refuza serviciul cerut. Eu eram atunci de 70 de ani și de 8 ani deja pensionar, după 40 ani de serviciu militar activ, din care aproape 6 ani tot numai pe front. N-am făcut politică și nici oferta că voi fi ales senator nu m-a făcut să intru în vreun partid, neavând altă dorință decât să pot petrece puținele zile câte mai aveam, în liniște, ocupându-mă de studii pentru mine. Pensia de general de divizie îmi asigura traiul modest, care-l duceam. Ce puteam face față de hotărârea Guvernului ? Era firesc să mă supun, când se spunea că e nevoie de mine. În 18 august 1938 a avut loc instalarea mea în Alba Iulia.

La vreo 5 luni după înființarea Ținuturilor, 5 rezidenți au fost demiși. Nefiind respectate drepturile care fuseseră date rezidenților, cam la o lună după schimbarea celor 5 rezidenți mi-am înaintat demisia, sperând că voi putea fi desărcinat și eu. Pe la finele anului 1939, am reînnoit cererea de demisie, dar numai a treia oară, în 2 sau 3 septembrie 1940 a fost primită și în 15 septembrie 1940, am părăsit serviciul. Demisiile sunt în actele Ministerului de Interne. Dacă însă este lipsă, și unii din foștii mei colaboratori de la Ținut vor putea certifica înaintarea lor.

Postul pe care l-am ocupat a fost o sarcină pentru mine, sarcină care am purtat-o din sentimentul de datorie pentru țară. Cred că am dreptul să afirm că toți acești ardeleni, cari cunosc activitatea mea, în orice serviciu, vor certifica întotdeauna că, în tot locul am depus cel mai mare zel pentru binele serviciului, că nu eram niciodaă cel din urmă dimineața la serviciu,

[40] M.N.U.A.I., Colecția documente, inv. nr. 6441, f. 1-2; Ioana Rustoiu, Smaranda Cutean, Marius Cristea, *Excelență sub două flamuri. Dănilă Papp (1868-1950),* p. 20.
[41] *Ibidem*, p. 20-21.

nici cel dintâi la plecare seara, că n-am făcut cu bună știință nedreptate nimănui și că, pe toți cetățenii, fără deosebire de limbă, religie sau clasa lor socială, i-am tratat la fel și în perfectă legalitate. Cât eram la ținut, n-a fost săptămână ca să nu fi petrecut cel puțin o zi la inspecție inopinată, pentru a controla felul cum își făceau datoria organele prefecturilor â, pretorii și notarii, față de țară și popor. Rog Onor Comisiune centrală de recurs, să binevoiască a cântări dacă un om, care în cei peste 40 ani cât a servit statul, a dovedit un devotament absolut pentru instituția pe care a servit-o și care n-a urmărit interes personal, după cele arătate, merită să fie lăsat la o etate de peste 80 ani muritor de foame ? Asta va fi soarta mea, dacă mi se va lua pensia, căci eu n-am nici un alt venit. După 3-4 luni, când va fi vândut tot puținul ce-l am în casă, voi fi în stradă, nemaifiind în stare a presta o muncă fizică și nimeni nemaiangajând un om așa bătrân. Rude apropiate n-am, afară de o soră, și ea de 73 de ani, și fără nici o avere sau venit și pe care o întrețin eu. În fine, fie-mi permis a arăta, că la foștii rezidenți, ca de exemplu, dl. profesor universitar dr. Tătaru fost rezident la Cluj, apoi dl. Marta, fost rezident la Timișoara și alții, nu s-a aplicat măsura severă în contra căreia eu fac recurs"[42].

Notăm că în favoarea generalului D. Papp s-au pronunțat verbal în scris 20 de cetățeni ai Republicii Populare Române pe care listă îi remarcăm, printre alții pe universitarii Onisifor Ghibu și Ioan Lupaș care au susținut recursul generalului D. Papp, garantând pentru acest om de onoare, pentru acest înalt ofițer și ambasador al statului român, pentru care, spuneau aceștia, excelența în tot ceea ce a făcut, a fost crezul său de viață[43]. Comisia națională de judecată a petiței lui D. Papp considerând că declarația acestuia era suficientă în vederea înlăturării constatărilor incorecte ale Comisiei județene Sibiu a revizuirii pensiilor a anulat decizia județeană și a decis ca petiționarul semnatar să primească încontinuare pensia la care avea drept după mai bine de 45 ani de muncă în serviciul statului român și al excelenței și devotamentului în tot ceea ce a făcut[44].

În atare condiții, Comisia națională, raportându-se la recursul și justificările petiționarului D. Papp, dar și ținând cont de punctul de vedere al cetățenilor români care l-au cunoscut pe general și care garantau pentru acesta, în baza articolului nr. 5 din legea 102/1948 pentru revizuirea dosarelor pensionarilor publici plătiți din bugetul Casei de Pensii a decis

[42] M.N.U.A.I., Colecția documente, inv. nr. 6441; Ioana Rustoiu, Smaranda Cutean, Marius Cristea, *Excelență sub două flamuri. Dănilă Papp (1868-1950)*, p. 21.
[43] *Ibidem*, p. 21, 125.
[44] M.N.U.A.I., Colecția documente, inv. nr. 6443; Ioana Rustoiu, Smaranda Cutean, Marius Cristea, *Excelență sub două flamuri. Dănilă Papp (1868-1950)*, p. 22.

admiterea recursului formulat de d-l general de corp de armată în rezervă D. Papp și reformează decizia nr. 82.240/1948 astfel încât petiționarul să reintre în posesia pensiei sale de drept care să-i fie acordate încontinuare și fără de nicio reținere[45].

De asemenea, notăm și că ultimii doi ani din viață Excelența sa ambasador D. Papp i-a petrecut în Sibiu, iar apoi în Cluj împrenună cu generalul Alexandru Hanzu în subsolul casei d-nei dr. Irina Hanzu, medic la Cluj și fiica fostului să coleg de arme generalul Alexandru Hanzu. S-a stins din viață în anul 1950 și este înhumat în Cimitirul central din localitatea sus menționată[46].

Tabel nr. 1.
Decorații și distincții purate de Dănilă Papp (austro-aungare, române, papale)

Nr. Crt.	Decorația/distincția	Anul acordării	Observații
1	Crucea Meritului militar	1911	Înalta Cameră pentru Ofițerii Armatei Austro-Ungare
2	Decorația Coroana de Fier, Clasa a II	1914	Ministerul Imperial și Regal de Război al Austro-Ungariei
3	Medalia Crucea militară	1914	Ministerul Imperial și Regal de Război al Austro-Ungariei Cancelaria Ordinelor
4	Medalia Signum Memoriae	1914	Ministerul Imperial și Regal de Război al Austro-Ungariei Cancelaria Ordinelor
5	Medalia Jubiliară Franz Iosef	1915	Casa Miliatră a Majestății Sale Impăratul-Rege al Austro-Ungariei

[45] M.N.U.A.I., Colecția documente, inv. nr. 6442; Ioana Rustoiu, Smaranda Cutean, Marius Cristea, *Excelență sub două flamuri. Dănilă Papp (1868-1950)*, p. 22, 124.
[46] Irina Petraș, *Clujeni ai secolului XX*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2000, p. 242; Dan Fornade, *Personalități clujene (1800-2007)*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2007, p. 472-473; Vasile Lechințan;

			Ministerul Imperial și Regal de Război al Austro-Ungariei Cancelaria Ordinelor
6	Decorația Crucea de Fier Clasa a II	1914	Casa Imperială a Germaniei
7	Decorația Crucea de Fier Clasa I	1915	Casa Imperială a Germaniei
8	Însemnul Onorific al Crucii Roșii	1917	Crucea Roșie Imperială și Regală a Austro-Ungariei
9	Crucea Meritul Militar	1918	Ministerul Imperial și Regal de Război al Austro-Ungariei Cancelaria Ordinelor
10	Crucea Comemorativă a Războiului (1916-1918)	1919	Casa Regală Statul român
11	Ordinul Coroana României cu Spade în Grad de Comandor	1919	Casa Regală, Minsierul de Război
12	Ordinul Coroana României în Grad de Mare Ofițer	1923	Casa Regală
13	Medalia Victoria a Marelui Război pentru civilizație	1925	Casa Regală
14	Ordinul Steaua României în Grad de Mare Ofițer	1928	Casa Regală
15	Ordinul Coroana României cu Spade în Grad de Mare Cruce	1930	Casa Regală Ministerul Afacerilor Străine
16	Medalia Ferdinand I cu Spade pe Panglică	1936	Casa Regală Ministerul Afacerilor Străine
17	Ordinul Ferdinand I în Grad de Mare Ofițer	1937	Guvernul României

18	Crucea Meritul Sanitar Clasa I	1939	Guvernul României prin Ministerul Sănătății și Asistenței Sociale
19	Insigrna Pregătire Paramilitară clasa I	1939	Casa Regală Ministerul Apărării Naționale
20	Ordinul Serviciul Credincios în Grad de Mare Ofițer	1939	Casa Regală, Ministerul Afacerilor Străine
21	Ordinul Cavalerilor de Malta în Grad de Mare Cruce	1943	Secretariatul de Stat al Statului Vatican Ordinul Suveran Militar de Malta
22	Medalia Ordinului San Gregorio Magna în Grad de Mare Cruce	1944	Secretariatul de Stat al Statului Vatican Ordinul San Gregorio Magno

Ilustrații din Colecția fotodocumentară a Muzeului Național au Unirii din Alba Iulia

Excelența sa Ambasador Dănilă Papp Ministru plenipotentiar al României acreditat la Vatican împreună cu Secretarul de Stat al Vaticanului Cardinalul Luigi Maglione

Dănilă Papp, Ambasador și Ministru plenipotentiar al României la Vatican (1941-1944)

Excelența Sa Ambasador Dănilă Papp, Ministru plenipotentiar împreună cu Membrii Congregației Bisericii orintale și Cardinalul E. Tisserant pe culoarele Vaticanului în 1942

BIBLIOGRAFIE

Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia, (se va cita prescurtat: M.N.U.A.I.),

Colecția documente și inventare, inventar nr. 6393, nr. 6441, nr. 6442, nr. 6443;

Baboș Alexandru, *Activitatea militară a Consiliului Dirigent. Aportul transilvănenilor la lupta de apărare a independenței și integrității României Mari*, Teză de Doctorat, Sibiu, 1996.

Curelea Dragoș L., „Contribuții succinte la cunoașterea activității Brigăzii austro-ungare „Papp Dander" unitate de elită a armatei austriece pe fontul din Bucovina: Dănilă Papp în serviciul Consiliului Dirigent și al României" în Sorin Marcel Colesniuc (Coordonator), *Marea Unire de la Marea Neagră, volumul II,* Editura Celebris, Constanța, 2018.

Fornade Dan, *Personalități clujene (1800-2007),* Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2007.

Giurcă Ioan, *Un raport al generalului Dănilă Papp privind situația ținutului Mureș în anul 1938*, în „Sangidava", nr. 6, 2012.

Mărdărescu Gheorghe, *Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei, (1919),* Editura Marist, Baia-Mare, 2009.

Patca Iulian, Tutula Vasile, *Comandanți ai Armatei a 4-a din Transilvania: 1916-2001,* Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2001.

Petraș Irina, *Clujeni ai secolului XX*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2000.

Pop Sever, *Dănilă Papp General de divizie în retragere, Rezident regal al Ținutului Mureș, în Îndrumări și fapte strălucite* în „Ținutul Mureș", Cluj, I, nr. 1, mai-iunie, 1939.

Preda Dumitru, Alexandrescu Vasile, Prodan Costică, *În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919,* Editura Enciclopedică, București, 1994.

Racoviţan Mihai, *Constituirea marilor unităţi militare ardelene. Participarea lor la apărarea României Mari,* în „Studia Universitatis Cibinensis, Series Historica", I, 2004.

Rișcuța Cristina, *Aspecte din viața și activitatea rezidentului Ținutului Mureș generalul Dănilă Papp (1867-1950)* în „Apulum", XXXVII/2, 2000.

Rustoiu Ioana, Cutean Smaranda, Cristea Marius, *Excelență sub două flamuri. Dănilă Papp (1868-1950),* Editura Altip, Alba Iulia, 2015.

https://www.rumaniamilitary.ro/generalul-de-corp-de-armata-danila-pop, accesat la data de 05.04.2020 orele 16.11.

SUFERINȚELE COLECTIVIZĂRII LA SURAIA

Prof. Camelia SANDU
Școala Gimnazială Suraia, jud. Vrancea

Oficial, colectivizarea în România a început în 1949, cu Plenara din 3-5 martie, unde s-a vorbit, pentru prima dată, de ”transformarea socialistă a agriculturii”. Terenul fusese, însă pregătit încă din 1945, când s-a realizat, de către partidul comunist, o nouă reformă agrară. Aceasta nu a urmărit să facă viața țăranilor mai bună, ci să-i atragă de partea noii puteri comuniste. Tot în anul 1945 a fost introdus și sistemul cotelor obligatorii pentru toate produsele obținute în gospodăriile țărănești. Scopul a fost dublu: economic și politic. Economic, se dorea ieșirea din criza alimentară datorată războiului, ocupației sovietice și secetei din 1946. Iar pe plan politic se urmărea slăbirea rezistenței țăranilor în fața presiunilor regimului comunist prin sărăcirea lor, deoarece cotele nu se calculau în funcție de producția obținută, ci în funcție de planul general și regional stabilit de comuniști[47] și erau foarte greu de realizat. Cei care nu puteau să predea cotele erau acuzați de sabotaj și urmau să fie închiși.

Odată cu Plenara din 3-5 martie din 1949 a fost dat și Decretul Nr. 83 din noaptea de 2/3 martie prin care toate proprietățile de peste 50 de hectare erau expropriate. Erau vizați foștii moșieri care, acum, au fost alungați din casele lor[48]. Se urmărea, astfel, distrugerea definitivă a acestei categorii, căreia i se confiscau nu doar pământurile ce îi fuseseră lăsate prin Legea agrară din 1945, ci și casele cu tot inventarul existent. Spre exemplu, procesul-verbal de predare a bunurilor moșierului Bazil Demetrescu din Suraia, consemna predarea pământului 50 ha, 14 ha de pădure, două clădiri, cereale: 100 kg grâu, 120 kg orz, 1100 kg porumb, ovăz, fasole, un tractor, două pluguri, o semănătoare, dar și două dulapuri, șase scaune, veselă, două oglinzi și un preș[49]. Unul dintre cei care făceau

[47] Gh. Iancu, Virgiliu Țârău, Ottmar Trașcă, *Colectivizarea agriculturii în România. Acte legislative* (1945-1962), *Presa Universitară clujeană*, Cluj-Napoca, 2000, p.XXVII.
[48] Dorin Dobrincu, *Colectivizarea agriculturii și represiunea împotriva țărănimii din România,* în Ruxandra Cesereanu (coordonator*), Comunism și represiune în România. Istoria tematică a unui fratricid național*, Ed. Polirom, Iași, 2006, p. 111.
[49] Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita S. J. A. N. Vn.), fond *Primăria Suraia*, dosar 8/1949, f. 198.

parte din comisia de preluare a bunurilor, la plecare, se spune că i-a luat moșierului și căciula de pe cap. [50]

La scurt timp după Plenara amintită, în iunie 1949, s-au înființat, la Suraia, șase comisii de colectivizare. Paralel s-a făcut și un inventar al chiaburilor, adică, țăranii mai înstăriți. A fost inventariată și averea lor, chiaburii fiind considerați acum, după distrugerea moșierimii, dușmani de noul regim. La o populație de 4508 locuitori cât avea Suraia, conform recensământului din anul 1948[51], au fost identificați zece chiaburi cu proprietăți cuprinse între 7 și 10 hectare: Maria Gagea, 40 ha, Grigore Petrică, 10 ha, Tache Petrică, 10 ha, Tănase Croitoru, 11 ha, Neculai Lăzărescu 7 ha, Haralambie Nicolau, 17 ha, Ion Nicolau, 17 ha, Eliza Nicolau, 17 ha, Manea Pavel, 9 ha, Gh. Croitoru, 29 ha.[52] Acestora li s-a făcut și inventarul animalelor, al plugurilor, al căruțelor, astfel încât comuniștii să aibă o situație clară a bunurilor pe care să le poată folosi în situația înființării structurilor colectiviste, care vor primi inventarul confiscat de la chiaburi. Inițial, erau considerați chiaburi cei care aveau între 20 și 50 de hectare, apoi suprafața deținută nu mai era importantă.

Deveneau chiaburi cei care foloseau angajați ca să-și muncească pământul sau cei care nu-și plăteau datoriile către stat. Numărul lor nu a rămas tot timpul același în acei ani, regimul îi trecea periodic de la o categorie la alta. Într-un an puteai fi considerat ”țăran sărac”, iar în altul ”fost chiabur”. În felul acesta, puterea nu slăbea presiunea asupra lumii satelor, căutând să-i înfrângă rezistența prin orice mijloace. Și populația săracă a fost inventariată pentru că regimul trebuia să știe cine sunt cei pe care se poate sprijini. Cu proprietăți de sub un hectar erau, la Suraia, 165 de familii, iar între 1 și 3 hectare, 643 de familii. [53]

S-a trecut apoi la ”munca de convingere”, cum se numea propaganda pe care o făceau comuniștii. S-a recurs la toată gama : impozite mari, cote, imposibilitatea copiilor de a studia la liceu sau la facultate dacă părinții nu erau colectiviști, propaganda realizată de învățători și profesori, dezinformarea, aducerea de țărani din alte sate unde existau deja structuri colectiviste pentru a le vorbi celor care nu vroiau colectivul, de binefacerile muncii în comun. S-au folosit atât metode propagandistice cât și violența. Oamenii au fost forțați să semneze cererile de înscriere în colectiv.

---

[50] Interviu cu S. G., 81 de ani, țăran mijlocaș.
[51] S. J. A. N. Vn, fond *Primăria Suraia*, dosar 3/1949, f. 49.
[52] *Idem*, dosar 1/1949, f. 31.
[53] *Idem*, dosar 1/1948, f.118.

„Ce mai stai la gând, tovarăș? Vrei, nu vrei, nu ai scăpare!" , spune o poezie din epocă și, într-adevăr, n-a fost scăpare, toată țara a fost colectivizată cu forța.

Eforturile autorităților au început să-și arate rezultatele, și, 1952, în luna septembrie, ia ființă, la Suraia, prima întovărășire, numită "23 August" . Peste câțiva ani, în toamna anului 1957, a fost înființată a doua întovărășire, ce purta numele "A 40-a aniversare a marii revoluții socialiste din octombrie" .

Întovărășirile au fost mai ușor tolerate de țărani, funcționând după principiul proprietății private asupra pământului și asupra celorlalte bunuri, doar munca se făcea în comun. Țăranilor nu li s-a mai permis, însă, să iasă din această formă de asociere și vor fi obligați să treacă în altă formă de asociere considerată superioară de regim și anume în Gospodăria Agricolă Colectivă (GAC-ul). La Suraia au fost înființate două Gospodării Agricole Colective, prima, "Drumul lui Lenin" în 1956, iar a doua, după 4 ani, în 1960, numită simplu "Siretul". Denumirea aceasta este semnificativă.

Între timp avusese loc, la Suraia, revolta împotriva colectivizării, dar și retragerea trupelor sovietice din România, în 1958, și, comuniștii români, urmărind să mai iasă de sub tutela Moscovei, renunță, treptat, la denumirile ce aminteau de evenimente sau de personalități din URSSS. Pe de altă parte, căutau să mai reducă și pe acestă cale a denumirilor apropiate oamenilor, din resentimentele surăienilor legate de arestările și condamnările ce au avut loc după revoltă.

Revolta s-a declanșat joi, 28 noiembrie 1957, când, la Suraia, au ajuns în jur de 150 de persoane însărcinate cu munca de lămurire a țăranilor să se înscrie în GAC. Situația era deja încordată, încă din luna aprilie Sfatul Popular Suraia ceruse ajutor Sfatului Popular Raional Focșani. Surăienii erau nemulțumiți deoarece pășunea lor devenise teren arabil pentru structurile colectiviste. Pentru a-și lua pășunea înapoi, pe 31 martie1957, un grup de cetățeni din Dimaci, un sat din Suraia, în frunte cu Neacșu P. Ion, au făcut mușuroaie pe 24 de hectare ale întovărășirii "23 August", toți declarând că doresc desființarea acesteia.[54] Apoi spiritele s-au mai calmat până la venirea îndrumătorilor.

„Erau oameni scoşi din fabrică îndrumătorii, se vedeau ei, îşi aminteşte M.N., participant la revoltă şi fost deţinut politic. Eu mă duceam la Focşani, la Mera, îşi continuă el povestirea, să cumpăr fructe că făceam negustorie la Galaţi... Când să intrăm în Focşani, că era şi tata cu mine, veneau spre Suraia 5 maşini descoperite, fiecare cu 30-40 de persoane. Erau muncitori, că aveau şepci. Şi răcneau: La Suraia! Mergem la Suraia!

[54] *Idem*, dosar 18/1957, f.10.

Eu, neavând de lucru, m-am întors. Tata s-a dus înainte şi eu m-a întors şi am călcat cu stângul."[55]

Îndrumătorii, împreună cu salariați din sat au format echipe și au plecat prin comună să-i convingă pe oameni să-și cedeze pământurile. Oamenii, aflând de la cei care, cu o zi înainte, au fost la Focșani, că urmau să vină echipele, s-au ascuns, au dispărut de-acasă. Stăteau fugari prin alte localități, pe câmp, pe la Siret, pe unde aveau baraci, alții prin poduri, grajduri sau prin grădini. Alţii, ca să dispară de tot din comună au plecat cu porumb şi rogojini să le vândă prin judeţ. Femeile, îndemnate de membrii echipelor să semneze cererile de înscriere în colectiv, refuzau, motivând că nu pot hotărâ singure, fără bărbaţi. La rândul lor, bărbaţii declarau că nu-i lasă femeile. Tăranii nu s-au lăsat înduplecaţi de promisiuni. Sunt cunoscute conservatorismul şi suspiciunea ţăranilor şi ataşamentul lor faţă de pământ. „Lumea nu vroia să se treacă la colectiv că nu ştia unde se ajunge!"[56] Atitudinea aceasta exprimă neîncrederea ţăranilor în regimul comunist, dar şi neîncrederea lor, în general, faţă de Istorie. Nu poţi fi sigur decât pe ceea ce ai, pe ceea ce stăpâneşti, hic et nunc, aici şi acum. „Pentru că am avut pământ, am fost gospodari, am zis să nu cedăm. Eu am fost crescut de bunici, fiindcă părinţii mei muriseră şi bunicul avea pământ, vreo 300 de oi, boi, două perechi, vaci, trei. Dar ce n-avea p-aici! Porci! Şi când te creşti de mic într-o aşa gospodărie şi-ţi place munca... cum să cedezi!"[57] Dacă n-au reuşit să-i convingă cu vorba, cu promisiunile, îndrumătorii au recurs la forţă: îi înţepau cu un ac mai lung, căruia i se spune sulă, îi loveau cu pumnii sau cu parii, cu bâtele, îi speriau cu câinii pe care-i aveau cu ei. Au început să bată clopotele la biserică şi, pe uliţe, femeile de mână cu copiii, făceau cordoane, ocupând toată strada şi strigând: Hoţii! sau Foc! sau Apă! Anumite incidende au încins spiritele. Pe o uliţă, o femeie, înţepată în picior a leşinat. Ceilalţi au crezut c-a murit şi au început să arunce cu bolovani în îndrumători. Un alt incident a avut loc vineri dimineaţa, când o echipă, intrată în curtea unui ţăran, Costache Petrache l-a obligat pe fiul acestuia, deoarece părinţii erau ascunşi, să semneze cererea de colectivizare. Acesta a refuzat şi a fost lovit cu o lopată de un îndrumător. Locuitorii din sat care erau de faţă au ripostat, lovind îndrumătorii cu bolovani, cu bâte şi pari din garduri. În momente ca acestea, cei ascunşi au hotărât că-i timpul să iasă din ascunzătoare şi să intervină. „Eram ascuns în grădină cu un vecin şi auzeam cum strigau femeile şi i-am spus vecinului: "Măi, noi ce facem?, declară M.N., fost

[55] Interviu cu M.N., 80 de ani, fost deţinut politic.
[56] Interviu cu B.M, 75 de ani și soţia sa, B.M., 67 de ani.
[57] Interviu cu M. A., 75 de ani...

deţinut politic. Eram tânăr, tocmai venisem din armată. Cum să stau în fundul grădinii? Am ieşit şi ne-am întâlnit cu echipele faţă-n faţă. Ei veneau încoa` şi noi ne duceam încolo. Şi au aruncat cu bolovani în noi şi noi în ei şi noi am fost mai mulţi şi i-am respins. Şi s-au refugiat la Şcoala Veche, unde erau cazaţi. Am stat acolo cât am stat şi a venit Miliţia şi Securitatea şi ne-a împrăştiat. Fiecare fugeam în toate părţile. Şi a doua zi iar ne-am organizat. A durat trei zile." [58]

Mulți au ieşit pe stradă în zilele acelea şi au participat la revoltă. „Satul nostru era într-un clocot, într-o zarvă. Lumea fugea şi striga: A venit colectivizarea!"[59] „Toţi eram o apă tulbure!"[60] Sunt expresii care arată amploarea revoltei. Îndrumătorii au fost bătuţi de surăieni. „Se auzeau ghioagele pe spatele lor ca ploaia cu piatră pe acoperişul de tablă", îşi aminteşte B. M. S-au refugiat la Şcoala Veche, acolo unde erau cazaţi ca să scape de furia oamenilor. A treia zi au plecat însoţiţi de Miliţie şi Securitate, iar alţii plecaseră pe jos din sat sau se ascunseseră pe la cunoscuţi ca să scape teferi.

Autorităţile au reţinut, în dosarul de cercetare, mai ales două momente. Primul întâmplat joi, pe 28 noiembrie 1957, când mai mulţi surăieni, îndemnaţi de doi dintre ei, Crăciun Constantin şi Dogaru Vasile, i-au aşteptat pe îndrumători şi i-au lovit cu pari şi bâte. În urma loviturilor primite, activistul, Matei Gheorghe a fost nevoit să stea 25 de zile în spital. Al doilea moment, a vut loc a doua zi, pe 29 noiembrie 1957, şi a început în locul numit Troiţa, unde mai mulţi cetăţeni din Suraia, instigaţi de Sava Partene şi Slavu Pavel au lovit şi fugărit pe activiştii din echipele de îndrumători până-n cătunul Butuceni. Aici a fost locul cel mai fiebinte din noiembrie 1957, din Suraia. Doi activişti, Dinu Anton şi Filip Vasile au fost doborâţi la pământ de surăieni, iar ceilalți au fugit spre școală. Autorităţile au declarat, apoi, că cei doi au necesitat spitalizare, unul 75 de zile şi celălalt, 12. Din dosarul amintit rezultă că oamenii au fost instigaţi, în prima zi de Crăciun Constantin şi Dogaru Vasile şi a doua zi, de Sava Partene. Crăciun Constantin, cu o zi înainte, pe 27 noiembrie, ducându-se la Focşani, a aflat că a doua zi vor veni echipele de îndrumători la Suraia. Când a ajuns acasă, în urma discuţiilor cu Dogaru Vasile şi Statache Paraschiv au hotărât să nu se înscrie în Gospodăriile Agricole Colective şi să alunge echipele din sat. Crăciun a declarat că mănâncă pământ şi nu se va înscrie în colectiv[61]. Este posibil să fi fost aşa, să se fi întâlnit seara şi a

[58] Interviu cu M.N., 80 de ani, dost deţinut politic.
[59] Interviu cu B. M., ...
[60] Interviu cu N.V., 71 de ani....
[61] Dosar de cercetare nr.534/1957, lotul deţinuţilor din Suraia, f.4.

doua zi să fi ieşit împreună să aştepte îndrumătorii. Şi ceilalţi doi afirmă în declaraţii că s-au întâlnit. Dogaru Vasile a recunoscut în faţa instanţei că, pe 28 noiembrie dimineața, după ce în comună au sosit echipele de îndrumători, s-a dus la Statache Paraschiv, unde s-au adunat mai mulţi cetăţeni şi în discuţia avută s-au hotărât să nu se înscrie în colectiv, iar când au sosit echipele de îndrumători au strigat cu toţii că nu le trebuie colectiv şi i-au huiduit pe activişti.[62] Unul dintre martorii la proces susține și el că numitul Crăciun Constantin a cerut oamenilor să oprească înaintarea îndrumătorilor și să-i bată. Atunci îndrumătorii au luat-o la fugă și oamenii au fugit după ei cu pari din gard. Dar toţi intervievaţii au subliniat faptul că nimeni nu i-a organizat, ceea ce arată că, grupului restrâns format din cei trei şi alţii care s-au întâlnit acasă la Statache Paraschiv li s-au adăugat ceilalţi, sătenii ieşiţi la revoltă neorganizaţi şi neinstigaţi. În cazul lui Sava Partene, lucrurile sunt şi mai clare. Cei care ar fi făcut parte din aşa-zisul grup instigat de el, au declarat că nici nu poate fi vorba de aşa ceva, ca cineva să-i fi instigat, că ei nu au ieşit că le-a spus cineva, ci că au ieşit pentru a-şi apăra pământurile pentru care luptaseră bunicii şi taţii lor şi care erau sursa lor de hană şi emblema lor. „ Cum să fiu de acord să cedez pământul dacă l-am căpuit din moşi-strămoşi şi pământul a fost al ţăranului?”[63] declară, unul dintre intervievaţi, un bătrân de 81 de ani.

„Cum să cedăm pământurile? Dar noi cu ce trăiam? Acolo a fost baza noastră, pământul!” [64] este declaraţia altui bătrân, fost deţinut politic. Ţăranul era legat de pământ prin strămoşii săi, care se sacrificaseră pentru el, fie luptând, fie cumpărându-l cu mari eforturi ca să aibă ce lăsa moştenire copiilor. „Când i se năştea un copil, tata cumpăra un hectar de pământ. Tata avea şase copii şi şapte hectare de pământ, unul pentru el şi câte unul pentru fiecare copil.”[65] Legătura cu pământul fiind realizată prin strămoşi este o legătură la fel de puternică ca legătura ombilicală.

Despărţirea de pământ însemna ruperea cordonului ombilical este concluzia la care ajunge psihologul Aurora Liiceanu după ce analizează relația țăran- pământ din perspectiva psihologiei și a psihanalizei. Fără pământ, ţăranul se simte abandonat, căci pământul îi oferă securitate, confort, siguranţă și de aici se naște teama că nu va putea supraviețui în viitor, nesiguranța zilei de mâine, anxietatea, frustrarea.[66] Fără pământ,

[62] Ibidem, f.13.
[63] Interviu cu S.G., 81 de ani, ţăran mijlocaş.
[64] Interviu cu N.V., 82 de ani...
[65] Interviu cu S. G...
[66] Aurora Liiceanu, *Rănile memoriei.Nucşoara şi rezistenţa din munţi*, Editura Polirom, Iaşi, 2012, p. 295.

fără legătura cu acesta cu pământul şi cu strămoşii ţăranul se simte fără identitate.

Ţăranii de la Suraia care-au fost arestaţi în urma revoltei din1957 erau ţărani săraci, cei mai mulţi aveau proprietăţi mici sau nu aveau deloc, nefiind căsătoriţi. Unul avea 6 hectare, altul 4 hectare, şapte dintre ei aveau până la 2 hectare, iar patru nu aveau pământ deloc, dar aveau părinţii lor. Chiar aşa fiind niciunul nu vroia să renunţe de bună-voie la pământul său şi la identitatea sa oferită de pământ. Pe lângă asta, nimeni nu este de acord să cedeze ceva cu forţa. Toţi intervievaţii au relevat caracterul forţat al colectivizării. Liberul consimţământ de care se făcea atâta caz n-a fost respectat.

„Au venit să iscălim, să ne trecem la colectiv cu forţa. (...) Ei credeau că numai cu forţa se poate face treaba!”[67] „ S-a făcut colectivizarea forţată. Când am ajuns în Butuceni, erau cam 20 de îndrumători cu pari. Pe care-l prindea, îl punea să semneze forţat. Au pus mâna pe mine să semnez forţat şi atunci am dat doi pumni la unul şi un par din gard şi-am plecat. (...) Nu-mi pare rău c-am ieşit, chiar dacă am făcut puşcărie, fiindcă le-am stricat colectivul şi am lăsat lumea să fie liberă”[68], declară N.V., fost deținut politic. Un alt fost deţinut politic fusese iniţial şef de organizaţie a UTM. În acesată calitate participase la multe şedinţe care priveau colectivizarea şi a constatat discrepanţa dintre ideile comuniste şi modul de punere a lor în practică. „Una se vorbea în şedinţă şi alta se făcea pe teren. Asta m-a supărat foarte tare. M-a dat peste cap. [...] Statutul colectivistului spunea altceva decât se făcea. Şi atunci m-am răsculat împotriv lor. Şi am spus că tineretul nu mai este prost să le bage ei comunismul pe gât.”[69] Comuniştii au crezut că ţăranii forţaţi vor ceda.

Dar ideea de libertate, de liber arbitru există şi printre oamenii simpli, fără prea multă carte. Legătura cu pământul a rămas şi astăzi, le fel de puternică pentru oamenii aceştia. Şi cum să nu rămână dacă s-au sacrificat şi ei înşişi, şi nu doar părinţii şi bunicii lor pentru bucata aceea de pământ. Au ieşit să o apere şi şi-au piedut câţiva ani din viață făcând închisoare politică. Foștii deținuți politici au declarat că şi astăzi ar face la fel. Doar la unul dintre ei sentimentele sunt amestecate. Dacă-ar fi s-o ia de la capăt nu știe dacă-ar mai ieși la revoltă, spune că n-ar mai ieși, dar tot el adaugă: ”Nici lașitatea nu-i bună!”

În ceea ce priveşte armele folosite de ţăranii din Suraia, în noiembrie 1957, în dosarul amintit sunt enumerate: securi, ciomege, cuţite,

[67] Interviu cu B. M. şi soţia sa, B.M.
[68] Interviu cu N. V., 82 de ani...
[69] Interviu cu A.C...

bolovani, pari. Toţi intervievaţii au mărturisit că au lovit cu pari din gard şi pietre de pe drum şi că n-au avut cuţite. Unul dintre ei, Sava Partene, avea o secure, deoarece era fierar şi-i fusese adusă, în urmă cu câteva zile, de un cetăţean la reparart, iar în ziua revoltei o ducea acasă reparată.

Datorită securii şi faptului că era mai în vârstă decât ceilalţi țărani care-au fost reținuți, avea 52 de ani faţă de optspezece, douăzeci şi ceva sau treizeci şi ceva cât aveau ceilalţi, a fost declarat instigator şi a primit pedeapsa cea mai mare, 25 de ani de detenție. Pe lângă aceasta a fost declarat şi legionar. În realitate fusese membru PNL. Doi dintre cei reţinuţi de autorităţi au avut, totuşi cuţit. Crăciun Constantin, care a lovit, cu mânerul cuţitului pe un îndrumător, cum scrie în dosar şi Porumboiu Gheorghe. Acesta a scos cuţitul într-un moment de şovăială al ţăranilor şi le-a strigat ca să-i îmbărbăteze: „Staţi pe loc, unde fugiţi?![70] N-a lovit pe nimeni, însă cu cuţitul, ci a luat un par din gard şi cu acesta a fugit după îndrumători.

Întrebaţi cine le-a luat pământurile, ţăranii din Suraia numesc: colectivul, colectivizarea, regimul, C.A.P.-ul, comunismul. Uneori, relaţia cu puterea se personalizează şi atunci pământurile le-au fost luate de Ceauşescu sau de lideri locali: Nicu Stan, Dumitru Arbănaş. Dar nu aceştia sunt consideraţi trădători, ci aceia în care-au avut încredere, cum a fost directorul şcolii care era şi rudă cu unul dintre foştii deţinuţi politici, vecini, prieteni, cunoscuţi. Cele mai importante instituţii, în mediul rural, până la venirea comuniştilor ca şi astăzi, sunt Primăria, Biserica, Școala. Ţăranii au privit spre ele cu încredere, mai ales după cel de-al doilea război mondial, când comuniştii au trecut la preluarea puterii şi valorile începuseră să se inverseze. Comuniștii au înţeles că, pentru a avea influenţă în rândul ţăranilor, trebuie să-i atragă, mai întâi pe intelectuali, pe preoţi, pe cei mai influenţi şi de prestigiu dintre locuitorii satului.

Comportamentul locuitorilor din Suraia a fot model pentru cei satul vecin, Vadu-Roşca. Aceştia au venit la Suraia în timpul revoltei şi au vorbit cu surăienii care erau mândri că i-au „îngrămădit" pe îndrumători şi care le-au transmis să nu se lase. Şi vadu-roşcenii aşa au hotărât, să nu lase mai prejos de surăieni. Pe 1 decembrie 1957 ei se opun intrării în sat autorităților de partid și de stat venite să-i aresteze pe "chiaburi".

„Tot tineretul a ieşit în stradă pe 1 decembie 1957. În noaptea de 1 decembrie spre 2 decembrie, securitatea a venit la noi ca să aresteze pe cei care s-au răsculat împotriva lor, împotriva organelor de partid, de miliție, cum era pe atunci, noi le-am ținut piept și rezistență ca să nu aresteze pe Gorțu, pe Popoiu, pe Lăzărică, pe mulți alții care erau oameni mai înstăriți,

[70] Dosar de cercetare, lotul...f. 22.

pe ăștia puseseră ei ochii," povestește A.C. participant la revolta de la Vadu –Roşca şi fost deţinut politic, stabilit, după detenţie în Suraia, în urma căsătoriei. Vadu-roşcenii n-au permis să intre nimeni în sat, în noaptea de 1 spre 2 decembrie 1957. Cu torțe în mâini și pari au forțat mașinile securității să se întoarcă. A doua zi, au venit autorităţile regionale şi preşedintele Sfatului Popular al comunei Vulturu şi oamenilor li s-au dat asigurări că nu se face colecivizarea cu forţa. În ziua următoare, miercuri, urmau să vină să discute din nou cu oamenii, dar a venit un batalion de intervenţie. Oamenii s-au strâns la punctul numit „Cazemata" unde se strânseseră și în ziua anterioară să discute cu autorităţile. În altercaţia creată, o maşină a securităţii a fost lovită cu toporul sau lopata. Securitatea a tras, mai întâi cu gloanțe oarbe, apoi a tras în plin. Au fost omorâți 9 oameni, printre care o femeie însărcinată, aproape să nască. Doi țărani au fost împuşcaţi în clopotniţă, unul era doar un copil de 14 ani. În momentul în care securitatea a intrat în sat, oamenii s-au grăbit să tragă clopotul şi pe măsură ce se apropia de "Cazemată", clopotul trăgea mai tare. Securişii, enervaţi de zgomot au făcut clopotul să tacă, împuşcând cele două persoane. Între timp unii s-au dus şi au baricadat un pod cu grapele să nu poată trece maşinile securităţii şi apoi au încercat să se retragă astfel încât să nu fie împuşcaţi. „O grapă cu colți de fier s-a pus pe pod, s-au pus boarne din lemn, s-au pus celea, s-a baricadat podul cela. S-a dat armata jos, a debaricadat podul cela, a căzut unul cu foc. Noi ne evacuam să trecem de unde a fost revoluția, să fugim de acolo spre casă, toți. Că trebuia să facem salt ca la război, că dacă nu făceai salturi te împușca din mers."[71]

Morţii au fost încărcaţi într-o maşină şi, în drum spre Focşani, maşina s-a oprit la Suraia o noapte, în dreptul dispensarului. Locuitorii din Suraia nu au avut voie să se uite nici pe la geam cât a stat maşina acolo, dar a doua zi au văzut lac de sânge jos. Morţii din Vadu-Roşca au fost duşi şi îngropaţi la Focşani. Miliţia a reținut inițial între 50 și 70 de vadu-rosceni și dintre aceștia, 20 au fost arestați, 19 au fost arestați atunci și încă unul, în 1959. Condamnările pe care le-au primit au fost cuprinse între 5 și 10 ani de închisoare,mai puțin decât au primit surăienii, pentru a reduce resentimentele locuitorilor datorate celor 9 persoane pe care Securitatea le-a împușcat la Vadu-Roșca. Dintre cei 20, unul a primit 10 ani, Ioniță Haralambie zis Mânzu, ceilalţi, au primit între 5 şi 6 ani : Dobrin Ion, Mihalcea Nicolae zis Albu, Crăciun Dumitru zis Holban, Niţu Stan zis Ochiosu, Iftimie Stan zis Breazu, Goroiu Panaite, Popoiu Toader, Toader Petrache zis Uchi, Crăciun Alexandru zis Holban, Arbănaş Costică zis Cicărez, Cristea Apostol câte 6 ani de închisoare corecţională şi 2 ani de

[71] Interviu cu A.C., 75 de ani, fost deţinut politic.

intredicţie corecţională pentru instigare la rebeliune; Cristea Nicolae zis Mraniţă, Sandu Voicu zis Ciucubei, Sandu Ion zis Chitcă, Niţu Sandu, Crăciun Aurel, Crăciun Marin zis Turică, Lazăr Sandu zis Areaua câte 5 ani de închisoare corecţională şi 2 ani de interdicţie corecţională pentru delictul de rebeliune.

Surăienii au primit condamnări mult mai aspre: 25 de ani unul, Sava Partene, 20 de ani doi, Crăciun Constantin zis Unghie și Dogaru Vasile zis Birche, 18 ani, unul, Porumboiu Gheorghe zis Cioată, 15 ani, şase, Slavu Pavel, Marin Gheorghe, Joghiu Vasile, Neculiță Vasile, Munteanu Nicolae și Hărăbor Ghiță, 10 ani, trei dintre arestaţi, Marin Apostu zis Titi, Budu Costică și Petcu Vlad zis Stroia. Pentru toți treisprezece s-a dispus confiscarea totală a averii și degradarea civică pentru o perioadă cuprinsă între 8 ani la Sava Partene, 6 ani la Crăciun Constantin și Dogaru Vasile și pentru 5 ani la ceilalți. Ambele revolte şi cea din Suraia şi cea din Vadu-Roşca au fost pacificate de Nicolae Ceauşescu, care după evenimente a venit să le vorbească locuitorilor din cele două localităţi despre necesitatea modernizării agiculturii şi a rupt cererile semnate forţat. Gestul a fost pur propagandistic.

Partidul mai avea şi alte mijloace de constrângere. Au urmat, apoi, alte impozite mărite treptat mai ales pentru gospodăriile individuale care plăteau şi de cinci ori mai mult decât cei din structurile colectiviste. Colectivizarea va fi reluată în anul 1960 şi ţăranii nu se vor mai mai opune. Condamnările primite de cei arestaţi, obligaţiile de natură fiscală care au urmat i-au determinat pe oameni să accepte trecerea la structurile colectiviste. „Până la urmă, oamenii s-au trecut la colectiv, mai forţaţi, mai lămuriţi, ba că aveau copii şi aceştia nu erau primiţi la şcoli, ba că nu mai puteau face faţă impozitelor.”[72] Alţii au urmat tendinţa, s-au trecut rudele, vecinii s-au trecut şi ei şi s-au trecut de teama de a nu le fi mai rău aşa necolectivizaţi, nu din convingerea că le va fi mai bine la colectiv. „Dacă s-a trecut toată lumea, a zis socru-miu, nu are niciun rost să mai stai tu. Nu te poţi pune contra la toată lumea. Eu aveam atunci 1 hectar şi 70 de ari şi m-am înscris în ziua când s-a făcut şedinţa pentru încheierea colectivizării la căminul cultural. Şi n-am scris eu cererea, am pus pe altcineva. Şi am spus la unul: ”Băi, fii atent, ia cererea asta. Na, mă, cererea asta, du-o, du-o! Şi eu m-am dus prin spate, ştii, că avea uşa, nu ştiu dacă mai este acolo-şa prin spate. Am intrat. Lumeee! Am intrat şi m-am dat aşa, să nu mă vadă, știi? Și eu m-am uitat să videm [vedem], şeala [ăla] s-a dus? …Şi s-a dus, acolo, pe scenă şi le-a dat cererea. Hanganu, Dumnezeu să-l ierte, el era preşedintele comunei, știi, și a citit acolo: Ha,

[72] Interviu cu T.V…

ha, la al doisprezecelea ceas şi Statache Ghiţă s-a trecut la CAP, la al doisprezecelea…ceas! [Râde]... Eu m-am tuchit ca să nu mă vadă, ştii, lumea. Că lumea a întors capul."[73]

Colectivizarea se declară încheiată la Suraia la 3 februarie 1962. Înscrierea la colectiv nu însemna doar renunţarea la pământ, ci şi la animale, utilaje agricole, căruţe, butoaie şi căzi pentru vin. Oamenilor le-a fost greu să renunţe la munca lor şi atunci au căutat să se mai şi sustragă. Au cedat pământul, nu mai aveau încotro, dar animalele au căutat să le vândă, iar alte bunuri le-au mai şi ascuns. „Boii i-am vândut, iar căruţa n-am vrut s-o dau, am dosit-o" povesteşte acelaşi intervievat. Şi tot el îşi arată satisfacţia faţă de decizia de a se trece la colectiv: „Am făcut bine că m-am trecut, că am putut avea servici. Am trăit 30 de ani boiereşte!" Nu toţi ţăranii au trăit la fel şi nu toţi sunt la fel de mulţumiţi, dar atitudinea aceasta exprimă atitudinea generală a ţăranilor faţă de colectivizare: revoltă, acceptare, păcălire (fentare), complicitate, adaptare. Ţăranii colectivişti nu primeau prea mult pentru munca lor: 3 lei ziua de muncă şi 2 kg de cereale, dar îşi completau „se descurcau". „A te descurca" a devenit verbul cu virtuţi magice pentru oricine. Şi, pentru că munceau în comun, au învăţat să fie mai superficiali. Pentru unii situaţia a fost chiar mai bună decât înainte. Necolectivizaţi au rămas puţini, câteva familii, care au fost tot timpul prigonite de autorităţi şi rău-văzute de ceilalţi.

Țăranii, în general, nu făceau politică. Nu se revoltaseră ca să „dărâme guvernul" cum au fost acuzați, ci ca să-și apere pământurile. Acuzarea a prezentat, la proces, faptele cât mai exagerat, a insistat pe caracterul organizat al revoltei, a calificat faptele ca fiind de o gravitate extremă, iar cei 13 fiind acuzați că s-au răzvrătit împotriva "organelor de stat și au trecut în tabăra dușmanului". Totul era văzut prin prisma luptei de clasă: faptele țăranilor aveau caracter "contrarevoluționar" și se datorau sentimentului de "dușmănie" față de regimul de democrație populară din România", preciza procurorul.

Faptele țăranilor au fost considerate deosebit de grave, constituiau acte de "teroare în grup", cum au fost ele considerate de autorități, iar pedeapsa pentru actele de teroare, conform articolului 1, litera d din D. 199/ 1950 era moartea.

În 1956 se desființaseră cotele obigatorii dându-se impresia de relaxare, dar anul 1957 a însemnat trecerea la o nouă etapă a colectivizării, în care ritmul procesului a fost grăbit prin orice mijloace, inclusiv prin folosirea violenței. În acest sens Codul Penal a fost modificat, fiind prevăzute pedepse cu închisoarea până la 25 de ani pentru "crima de

[73] Interviu cu S.G....

uneltire contra ordinii sociale" sau chiar moartea dacă fapta prezenta "pericol deosebit". Aceste prevederi au fost aplicate și în cazul țăranilor de la Suraia. Pedeapsa pentru actele de teroare era moartea, dar autoritățile au dorit să-și arate clemența. Se scotea în evidență gravitatea faptei, se prezenta pedeapsa pe care legea o prevedea pentru atare faptă și apoi se prezenta "generozitatea" regimului, care dădea pedepse minime. Raportate la pedeapsa cu moartea, celelalte pedepse păreau cu mult mai ușoare.

Fiind acuzați de "acte de teroare", țăranii din Suraia au fost tratați, cât au fost închiși, ca teroriști care-au vrut să dărâme guvernul, cum le spuseseră anchetatorii.

Ducându-și zilele, ani la rând, în aceeași încăpere, deținuții au înțeles că nu pot supraviețui decât dacă ceea ce este uman în ei depășește ceea ce este doar fiziologic. Pentru supraviețuire, în condiții extreme, relațiile pe care ți le creezi cu ceilalți deținuți, cu doctorii, cu bucătarul sunt esențiale. La fel și prietenia.

Datorită condițiilor din închisoare sau din colonii un bărbat putea să scadă în greutate și să ajungă la 30 de kg. Mâncarea era puțină și inconsistentă:

Pe lângă hrana inconsistentă și insuficientă și celelalte condiții urmăreau exterminarea deținuților. La Galați, cât au stat în beciurile Securității, deținuții aveau apă pe jos în celulă. Încălțămintea le-a putrezit și pielea de pe talpa piciorului se încrețise.

Cei care-au fost duși în coloniile de muncă din Balta Brăilei, au fost cazați în barăci de stuf presat. De la baracă la locul de muncă parcurgeau aproximat unul-doi kilometru pe vânt, ploaie sau ninsoare. Săpau și cărau pământ cu roaba în condiții de malnutruție, tăiau stuf pe gheață iarna sau erau duși la munci agricole. Fiind țărani tineri, obișnuiți cu munca au reușit să scape cu viață. Pe de altă parte, au căutat și diferite strategii care să le asigure supraviețuirea.

Jocurile de table improvizate sau de zaruri erau metode de ocupare a timpului liber și de păstrare a sănătății mintale.

O altă bucurie a fost întâlnirea cu Dumnezeu pentru cei care-au avut șansa să aibă în celulă un preot cu har, cum era părintele Ioan Iovan de la Mănăstirea Vladimirești.

Eliberarea a venit odată cu decretele 767/1963, 176 și 411/1964, date de conducerea PCR prin care toți deținuții politici au fost eliberați. Nu era o inițiativă proprie a comuniștilor români, ci un model preluat tot din URSS.

Când au ajuns la Focșani, deținuții au fost ținuți câteva zile acolo, hrăniți bine și instruiți, strategie perversă de captare a bunăvoinței.

Când au venit acasă, pământurile pentru care se revoltaseră și suferiseră în închisori fuseseră luate la colectiv. Unii dintre ei nu s-au trecut la colectiv și au avut de suferit alte persecuții.

Pământurile luate la colectiv au fost retrocedate țăranilor după 1990, dar nu în totalitate. Unii mai au,încă, de primit pământ. Colectivizarea făcută cu forța în cei 13 ani, are urmări care urcă până-n prezent. Decolectivizarea de după 1989 a adus alte probleme, conflicte și procese cu vecinii, cu rudele sau cu autoritățile. Relațiile dintre săteni, perturbate prin procesul de colectivizare se așezaseră între timp. Decolectivizarea le-a perturbat din nou.

Cei treisprezece surăieni condamnați în urma revoltei

SAVA A. PARTENE , condamnat la 25 de ani muncă silnică și 8 ani degradare civică pentru crima de acte de teroare

CRĂCIUN I. CONSTANTIN, zis UNGHIE, condamnat la 20 de ani muncă silnică și 6 ani degradare civică pentru crima de acte de teroare

DOGARU Gh. VASILE, zis BIRCHE, condamnat la 20 de ani muncă silnică și 6 ani degradare civică pentru crima de acte de teroare

SLAVU I. PAVEL, zis CUCU, condamnat la 15 de ani muncă silnică și 5 ani degradare civică pentru crima de acte de teroare

MARIN I. GHEORGHE, condamnat la 15 de ani muncă silnică și 5 ani degradare civică pentru crima de acte de teroare

JOGHIU I. VASILE , condamnat la 15 de ani muncă silnică și 5 ani degradare civică pentru crima de acte de teroare

NECULIȚĂ T. VASILE, condamnat la 15 de ani muncă silnică și 5 ani degradare civică pentru crima de acte de teroare

MUNTEANU GH. NICOLAE, condamnat la 15 de ani muncă silnică și 5 ani degradare civică pentru crima de acte de teroare

HĂRĂBOR V. GHIȚĂ, condamnat la 15 de ani muncă silnică și 5 ani degradare civică pentru crima de acte de teroare

PORUMBOIU M. GHEORGHE, zis CIOATĂ, condamnat la 18 de ani muncă silnică și 6 ani degradare civică pentru crima de acte de teroare

MARIN P. APOSTU zis TITI, condamnat la 10 de ani muncă silnică și 5 ani degradare civică pentru crima de acte de teroare

BUDU COSTICĂ, condamnat la 10 de ani muncă silnică și 5 ani degradare civică pentru crima de acte de teroare

PETCU GH. VLAD zis STROIA, condamnat la 10 de ani muncă silnică și 5 ani degradare civică pentru crima de acte de teroare

BIBLIOGRAFIE

I. Izvoare

A. Interviuri cu locuitori din Suraia

LISTA DE INTERVIURI

1.BĂLĂȘOIU MANEA, 75 DE ANI ȘI BĂLĂȘOIU MARIA, 67 DE ANI, țărani mijlocași; interviu realizat de ISAC IULIAN, nepotul lor, 12 ani;

2.CRĂCIUN AUREL,75 DE ANI, DIN SURAIA, **FOST DEŢINUT POLITIC,** ţăran mijlocaş**;** interviu realizat de BOSOIU GABRIELA, 14 ani;

3.CRISTEA LIZICA, 79 DE ANI, DIN SURAIA, ţărancă mijlocaşă; interviu realizat de VOICU MARCELA, nepoata sa, 14 ani;

4.MARIN APOSTU, 75 DE ANI, DIN SURAIA , **FOST DEŢINUT POLITIC,** ţăran mijlocaş; interviu realizat de NECULIŢĂ OANA MĂDĂLINA, 12 ani;

5.MUNTEANU NECULAI, 80 DE ANI, DIN SURAIA, **FOST DEŢINUT POLITIC,** ţăran mijlocaş**;** interviu realizat de ANGHELACHE CORNELIA, 12 ani;

6.NĂSTASĂ VASILE, 71 DE ANI, DIN SURAIA, ţăran sărac; interviu realizat de NĂSTASĂ ALINA, nepoata sa, 12 ani;

7.NECULIŢĂ VASILE, 82 DE ANI, **FOST DEŢINUT POLITIC,** ţăran mijlocaş**;** interviu realizat de NECULIŢĂ OANA MĂDĂLINA, nepoata sa, 12 ani;

8.NEGREA IORGU, 75 DE ANI, DIN SURAIA, ţăran mijlocaş; interviu realizat de NEGREA ANDREEA ELENA, nepoata sa, 12 ani;

9.PALADE MARIA, 89 DE ANI, DIN SURAIA, ţărancă mijlocaşă; interviu realizat de PALADE MIHAELA, nepoata sa, 13 ani;

10.PARTENE PETRACHE, 78 DE ANI, DIN SURAIA, FIUL FOSTULUI DEŢINUT POLITIC SAVA PARTENE; interviu realizat de BOSOIU GABRIELA, 14 ani;

11.STATACHE GHIŢĂ, 81 DE ANI, DIN SURAIA, ţăran mijlocaş; interviu realizat de ARBĂNAȘ ANA-MARIA, nepoată, 14 ani;

12.TANASĂ VIOREL, 67 DE ANI, DIN SURAIA, FOST PROFESOR; interviu realizat de NEGREA ANDREEA ELENA, 12 ani;

B.Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea

Fonduri: Primăria comunei Suraia

II Lucrări de specialitate

Cesereanu, Ruxandra (coord.), *Comunism şi represiune în România. Istoria unui fratricid naţional*, Editura Polirom, Iaşi, 2006.
Dobrincu, Dorin, Iordachi, Constantin (editori), *Ţărănimea şi puterea. Procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949-1962),* Editura Polirom, Iaşi, 2005.
Georgescu, Vlad, *Istoria românilor. De la origini până în zilele noastre*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1992.
Iancu, Gheorghe, Ţârău, Virgiliu, Traşcă, Ottmar, *Colectivizarea agriculturii în România*. *Acte legislative (1945-1962),* Presa universitară clujeană, Colecţia "Bibliotheca Historica"a Bibliotecii Centrale Universitare "Lucian Blaga", Cluj, 2000.
Liiceanu, Aurora, *Răni*le *memoriei. Nucşoara şi rezistenţa din munţi*, Editura Polirom, Iaşi, 2012.

ION MIHALACHE
(1882 – 1963)

Prof. Dana-Maria SONKODI-COZMA
Școala Gimnazială „Ștefan Pascu” Apahida

S-a născut la 3 martie 1882 în satul Goldeştii-Badii, comuna Topoloveni, judeţul Argeş, într-o familie săracă, cu mulţi copii. Fiu de țăran sărac, dotat cu o capacitate intelectuală de excepție, a absolvit Şcoala Normală din Câmpulung şi după ce o scurtă perioadă a fost numit învăţător la Ludeşti în Dâmboviţa, a revenit ca dascăl în locurile natale de la Topoloveni. Strămoșii săi erau luptători pentru ameliorearea celei mai oropsite lumi și celei mai îndreptățite să se identifice cu țara.
Istoricul Nicolae Iorga:

„Privim la Domnia Voastră ca la soarele renașterii unui popor întreg, unui neam întreg. Așteptam cu încredere ziua de mâine. Mergeți înainte drept și bizuiti-vă pe noi. E aproape momentul când nu veți mai fi singur în luptă. Strânși sufletește în jurul unui ideal și unui idealist, nu vom mai lăsa să ne scape cel dintâi prilej, fără a ne strânge și în linia de luptă. Lumea, lumea adevarată, cea care suferă, e sătulă de atâta râșniță care urlă mult și macină păsat prost. Ne trebuie mori bune, fie și de vânt, care să culeagă de pe înălțimi energie cu care să dea pâinea cea spre ființa celor ce sunt îngenunchiați jos”.

Eforturile sale de a transforma şcoala de la sat într-un centru de iluminare culturală, extraordinarul său talent oratoric au făcut ca să fie ales preşedinte al Asociaţiei Generale a Învăţătorilor. Drumul său către cariera politică a început de la un cerc restrâns de simpatizanţi şi susţinători din rândul intelectualităţii săteşti care i-au ascultat discursurile şi l-au urmat în realizarea teoriilor economice şi sociale pe care le promova. Mihalache a fost promotorul doctrinei ţărăniste.

Ion Mihalache scria în Neamul Românesc revista condusă de Nicolae Iorga un apel: „Către învățători și preoți. V-au învinuit că sunteți instigatori, că voi dați foc satelor. Nu se poate o mai mare nedreptate decât aceasta... Voi sunteți, de fapt, cei dintâi oameni din satele voastre. Nu sunteți negustori de rugaciuni sau de atestate școlare. Sunteți sfătuitorii și îndrumătorii chemați. Pe căi legale, voi și nu alții trebuie să îndreptați spre o mai bună stare pe frații voștri, țărani, pentru care aveți răspundere”.

„Dacă a învăța carte, tu, unul singur, pe 100-150 de copii ai muncitorilor, pentru 76 de lei pe lună, se chiamă instigator, atunci noi suntem instigatori. Dacă a arăta țăranului nostru cum trăiesc țăranii din alte țări, se chiamă instigație; dacă mai ales a face politică în așa chip ca să cauți a face pe țăran să deschidă bine ochii, pe cine trimite să-i reprezinte părerile și nevoile... Dacă un sfânt ar fi trăit în țara noastră în vremurile astea de groază, el ar fi desigur ispășitorul tuturor instigațiilor".

Politica economică a lui Mihalache avea în vedere de asemenea şi crearea unei mici industrii bazată pe ateliere de meserii care să valorifice produsele gospodăriilor ţărăneşti. În afara preocupărilor din sfera economică care vizau îmbunătăţirea traiului ţărănimii sărace, lipsită de pământ, Ion Mihalache a fost interesat de crearea în lumea sătească a unei adevărate mişcări socio-culturale menită să îi facă pe ţărani să conştientizeze drepturile şi libertăţile pe care le au şi să lupte pentru respectarea acestora. În acest sens a încurajat construirea de școli, biserici, biblioteci; a promovat în mediile intelectuale de la sate ideile de libertate şi dreptate socială; a susţinut satisfacerea a două revendicări sociale şi politice importante pentru ţărani: împroprietărirea şi votul universal. Ion Mihalache a ținut discursul la înmormântarea lui Spiru Haret, la 18 decembrie 1912: „Plâng durerea ce străpunge inima a 150 de învățători și a 6000 de țărani de pe meleagurile Muscelului... care m-au trimis să iau bun rămas de la cel mai iubitor de care a avut parte țărănimea de la Cuza și Kogalniceanu încoace". „Ești cel dintâi care ne-ai înțeles și iubindu-ne cu iubirea sufletului de apostol, în loc să ne lovești, ne-ai ajutat, în loc să ne oprești ne-ai îndemnat; în loc să ne încurci, ne-ai luminat calea; ne-ai coordonat sforțările, te-ai pus în fruntea noastră ca un viteaz general și ai împărtășit laolaltă bucuriile muncii de desrobire, dar și suferințele și lovirile de martir ale unei cauze mari".

Grupul de intelectuali strâns în jurul revistei *Vremea* s-a pronunțat pentru crearea unui partid politic al țărănimii și au sustinut alegerea lui Ion Mihalache în fruntea Asociatiei Generale a Învățătorilor. Ion Mihalache făcea parte din comitetul de redactie unde semna rubrica de atitudine „politica învățătorească și, deci și preotească", intitulată Tribuna politică.

Acolo el a dezvoltat colaborarea cu părintele C. Dobrescu, Bogdan Duica, Vlahuță, Iorga. Ion Mihalache a fost continuatorul mișcării care a dus la crearea la 4 octombrie 1875, pentru prima dată în istoria țării a partidei țărănești, a cărei cauză fundamentală era să se ocupe nemijlocit și cu convingere de rezolvarea problemelor lumii satelor. Referindu-se la activitatea învățătorului de la Museteștii de Argeș, Ion Mihalache afirmă în ianuarie 1914, când candida pentru un loc de deputat: „ieșiți la lupta

sfântă de odinioară, dumneavoastră bătrânilor care purtați gloria luptelor ce ați dus pentru Constantin Dobrescu-Arges, a cărui operă voim s-o ducem mai departe".

Chemat la lupta politică în numele intereselor lui, țăranul român era capabil de fapte mari, deosebite. „Unul singur - arată Mihalache - a chemat în numele acestui interes: C. Dobrescu-Argeș" și a apărut o mișcare politică de o impetuozitate și o demnitate nemaiîntâlnită pe esichierul politic al vremii.

În Primul Război Mondial, Ion Mihalache s-a distins în luptele pentru apărarea patriei în regimentele muscelene, la trecătorile de pe Valea Dâmboviței, pe fronturile de la Oituz și Mărășești, fiind decorat de regele Ferdinand cu ordinul militar de război „*Mihai Viteazul*". A organizat și militat pentru izbânda referendumului prin care populația din Basarabia a hotărât în 1918 revenirea la patria mamă.

Începând din anul 1918, fruntaşul ţărănist s-a implicat tot mai mult în viaţa politică. După Primul Război Mondial, la 5 decembrie 1918, a întemeiat Partidul Țărănesc, având ca obiectiv să ducă la îndeplinire ceea ce regele Ferdinand I al României promisese pe front soldaților, în discursul pe care i-l scrisese regina Maria, împreună cu Barbu A. Știrbey.

În acest discurs, regele făgăduia pământ țăranilor, împroprietărirea veteranilor din Primul Război Mondial, și i-a însuflețit să lupte eroic la Mărăști, Mărășești și Oituz.

În urma alegerilor din noiembrie 1919 s-a constituit un guvern de coaliţie în cadrul căruia Mihalache a deţinut portofoliul de ministru al Agriculturii şi Domeniilor. După succesul electoral din 1919, partidul lui Mihalache formează un bloc guvernamental alături de Partidul Național Român din Transilvania, formând guvernul Guvernul Alexandru Vaida-Voievod. Ion Mihalache deținea funcția de ministrul agriculturii și domeniilor (16 decembrie 1919 – 12 martie 1920). O realizare deosebită care a dat conținut și profunzime învățământului agricol a fost cea datorită legii din 1920 (cunoscută sub numele de „Legea lui Ion Mihalache") prin care, pentru instruirea elevilor, s-au atribuit școlilor agricole terenuri în suprafață de circa 100 ha, iar celor horticole de 25 de ha.

La 10 octombrie 1926 împreună cu Iuliu Maniu au realizat unificarea dintre Partidul Ţărănesc şi Partidul Naţional. Iuliu Maniu devine președintele partidului, iar Ion Mihalache vicepreședinte. Astfel, a luat naştere Partidul Naţional-Ţărănesc (P.N.*Ţ.)*. În concepția lui Mihalache, progresul țării nu consta în industrializare ci în agricultură. El milita pentru cooperative formate în mod voluntar de către țăranii împroprietăriți la întoarcerea de pe front. Pentru a-și pune în aplicare ideile, a organizat

obștea sătească de la Topoloveni-Argeș să producă rentabil pe suprafețe optime, asociindu-i pe țărani într-o cooperație cu rezultate notabile în plan economic și social. La Topoloveni, țăranii au beneficiat de școli superioare, de asistență medicală, de cămin cultural, de băi comunale și, în general, de un standard civilizat de existență.

Ion Mihalache concepea Partidul Țărănesc drept un partid de clasă, și acesta urma să aibă drept elemente de baza pe cei direct interesați, țăranii. În discursul rostit la 10 iulie 1920 în Camera Deputaților el creiona câteva din trăsăturile esențiale ale doctrinei țărăniste;

„D-lor, pentru o vreme oarecare partidul țărănesc are o atitudine, să zicem de clasă față de unele dintre clasele noastre sociale, dar nu în sensul definițiunii socialiste, care recunoaște doar două clase, a capitaliștilor exploatatori și a proletarilor exploatați. Nici un proletar țăran nu are ca ideal să fie copărtaș la o proprietate în comun a pământului. În toată lumea, țăranii proletari au avut ca ideal să fie proprietari pe o bucată de pământ, dar proletari individuali. Tactica socialistă nu se împăca cu spriritul țăranului, nu se potrivește cu mecanismul nevoilor noastre, osia căruții noastre țărănești nu se potrivește pe roatele socialismului".

Iuliu Maniu și Ion Mihalache *– foto dreptatea.ro (preluat de pe evz.ro)*

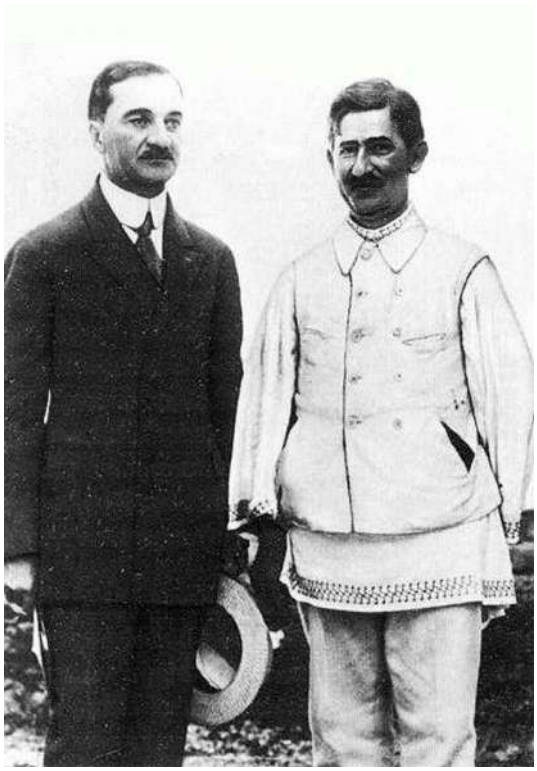

Conducatorii acestui partid urmau să fie intelectualii, neinteresați de dăinuirea regimului existent în epocă. Această situație nu excludea ci dimpotrivă presupunea aducerea în fruntea Partidului Țărănesc a unor intelectuali de mare valoare, cărora li se punea, ca singura condiție, să se identifice cu aspirațiile clasei țărănești.

„Se impune ca partidul țărănimii să aibă o structură garantată de masa țărănească condusă de intelectuali, de acei intelectuali care nu vin cu tradițiile oligarhice din țara noastră. Dacă se lasă larg deschise ușile în fața oamenilor care nu au făcut politica vechilor partide, ușile trebuiesc puțin deschise în fața acelor oameni care vin din lăuntrul vechilor partide, care sunt bănuiți că vin aici cu tradițiuni bizantine, pe care le-au deprins ei în vechiul lor partid politic. Acești oameni trebuiesc primiți cu greutate și numai în acea măsură în care ei sunt socotiți necesari dezvoltării partidului, în acea măsura întrucât ei nu au un trecut personal necorect în partidele prin care au trecut".

La alegerile din 1928 naţional-ţărăniştii au obţinut 78% din voturi şi în perioada 1928-1933 s-au aflat la guvernare. Între 1928 și 1930, Ion Mihalache a fost ministru al Agriculturii și Domeniilor, în guvernele național-țărăniste Iuliu Maniu și George G. Mironescu. Din 1930 până în 1933 ocupă funcția de ministru de interne, tot în guvernele național-țărăniste, ale lui Grigore. G. Mironescu și Alexandru Vaida-Voievod și Iuliu Maniu.

Referitor la reforma instituțională, Ion Mihalache se pronunță pentru un sistem democratic, pluralist într-un stat definit ca o monarhie constituțională. "Noi asociem omagiul lui adus Regelui nostru, fiindcă suntem un partid monarhic din convingere, încredințați fiind că cea mai inaltă democrație rurală încape în cadrele unui regim monarhic.

Ne închinăm regelui nostru, fiindcă a fost un factor hotărâtor în darea celor două mari reforme, a expropierii și a votului universal. Fiindcă avem convingerea că El va inaugura o nouă eră, bazată pe altă deviză decât aceea care era altă dată: „Regele și dorobantul, sau Regele și jandarmul, deviza nouă care de aici înainte va fi Regele și țăranul".

„Noi concepem pe viitor ca Parlamentul să fie expresiunea fidelă a realităților sociale și politice dintr-o țară și ca guvernul să oglindească și el, să fie expresia fidelă a grupurilor parlamentare; prin urmare noi credem că pe viitor vor fi mai multe guverne de colaborare a grupurilor parlamentare".

Se apreciază și utilitatea unei reorganizări a vieții parlamentare corespunzător noilor funcții economice ale statului: predominarea activității parlamentare în comisii, reducerea numărului de deputați;

înlocuirea oratoriei sterile cu acțiuni de legiferare; desființarea Senatului – pe care îl considera o instituție inutilă.

Referitor la problema națională, Ion Mihalache arată: „Unul dintre cele mai importante roluri pe care socotim noi că este chemat să-l joace partidul țărănesc, este rolul național. Către naționalități noi venim cu o concepție sincer democratică. Noi înțelegem să nu tratăm naționalitățile cu șovinismul vechilor partide politice. Noi le spunem naționalităților că le considerăm pe picior de egalitate, drepturile lor fiind acelea care au fost înscrise în pactul de la Alba-Iulia, că-i considerăm ca frați îndreptățiți ca noi ceilalți cetățeni în această țară".

Pentru purificarea moravurilor și atmosferei politice, considerate ca un rol de căpetenie al partidului țărănesc, se impunea cultivată o opinie publică sănătoasă, fără de care nu este posibilă o dezvoltare morală și se lasă loc la abuzuri.

„De asemenea prin legiuirea administrativă pe care dorim să o aducem noi acestei țări, administrație care să nu mai fie clientela electorală împrumutată de la partid la partid, administrație care să nu-și mai datoreze existența ei serviciilor politice, abuzurilor politice pe care le face față de cutare sau cutare partid politic; stabilitatea pe care voim să o introducem în administrație și controlul la care voim să o supunem din partea opiniei publice, va aduce prin insuși faptul în sine, îmbunătățiri în moravurile publice. De asemenea legi; de acelea ca legea controlului averilor funcționarilor publici și acelora care s-au îmbogățit".

Gândirea politică a lui Ion Mihalache evoluează în timp, fiind influențată și de marile schimbări survenite în plan național (crearea Partidului Național Țărănesc etc.) și internațional (marea criză economică etc). La congresul anual al organizației Partidului Național Țărănesc din județul Muscel, din 10 septembrie 1933, la Câmpulung Muscel, el prezintă și dezvoltă ideile doctrinare călăuzitoare pentru viitoarea orientare a partidului. Acolo a fost propus un plan de redresare de ansamblu a țării, care să deschidă perspective de modernizare și de ridicare din mizeria materială și morală, în primul rând a țărănimii.

Planul prevedea un proiect economic, un proiect de ridicare intelectuală a satelor, reforme administrative pentru crearea de mari unități economice bugetare proprii pentru realizări în domeniul învățământului, sănătății și infrastructurii, o acțiune de dezvoltare a industriei și necesitatea punerii unui accent deosebit pe dezvoltarea cooperatistă.

Toate acestea constituiau fundamentarea doctrinei statului țărănesc, al cărui apogeu a fost atins la mijlocul anilor '30, perioadă în care

Ion Mihalache a şi materializat, la Topoloveni, conceptul satului model, edificat, în principal, pe activitatea cooperatistă.

La mijlocul anilor ’30 Partidul Naţional Ţărănesc era măcinat de o serie de frământări interne determinate de fracţiunea formată în jurul lui Vaida-Voevod care avea să se desprindă din partid. Pe fondul acestor neînţelegeri, Maniu s-a retras de la şefia partidului şi, în perioada 1933-1937, preşedinte al P.N.Ţ. a fost Ion Mihalache. Maniu şi Mihalache au protestat faţă de abuzurile şi încălcările drepturilor şi libertăţilor de către regimurile dictatoriale ale lui Carol al II-lea, ale legionarilor şi al lui Antonescu.

Intrarea României în război nu l-a lăsat indiferent. La doar o zi de la declanşarea la 23 iunie 1941 a războiului antisovietic, Mihalache a telegrafiat la Marele Stat Major şi a solicitat să fie mobilizat pe frontul de Răsărit, luptând de partea armatei române până la Nistru, pentru eliberarea Basarabiei. Dupa acest moment, Ion Mihalache fost eliberat din armata, din ordinul personal lui Ion Antonescu.

Împreună cu Maniu a colaborat cu restul forţelor politice şi cu regele Mihai la pregătirea înlăturării Mareşalului Ion Antonescu la 23 August 1944. Cei doi lideri ţărănişti s-au implicat în perioada premergătoare actului de la 23 August în toate negocierile care s-au purtat pentru scoaterea României din războiul purtat alături de Germania.

Cunoscut fiind faptul că unele dintre teoriile doctrinei ţărăniste a lui Mihalache (lupta împotriva oligarhiei politice, lupta împotriva nedreptăţilor sociale, ş.a.) se asemănau cu cele ale stângii, comuniştii i-ar fi propus în martie 1945 fruntaşului ţărănist colaborarea la guvernare, dar acesta ar fi refuzat. Refuzul de a colabora cu regimul ar fi determinat căderea lui Mihalache în dizgraţia autorităţilor comuniste. Vâşinski a dat instrucţiuni prim-ministrului Petru Groza să nu îi permită intrarea în ianuarie 1946, din partea P.N.Ţ. în guvernul lărgit cu reprezentanţi ai opoziţiei şi să nu i se dea voie să îşi depună candidatura pentru un loc de deputat la alegerile din noiembrie 1946. Alegerile din 1946 au fost un succes pentru naţional-ţărănişti dar comuniştii au falsificat rezultatul votului şi şi-au atribuit o falsă victorie.

După venirea la putere a comuniştilor, prin guvernul condus de Petru Groza, pe 14 iulie 1947 Ion Mihalache împreună cu alţi lideri ţărănişti (Nicolae Penescu – secretar general al Partidului Naţional Ţărănesc, Nicolae Carandino – director al ziarului *Dreptatea*, Ilie Lazăr – membru în delegaţia permanentă a P.N.Ţ.) au fost atraşi în aşa-numita „*capcană de la Tămădău*” ce le-a fost pregătită de către Siguranţă împreună cu Serviciul Special de Informaţii, cu ajutor sovietic. Grupul de

conducători ţărănişti a fost arestaţi în dimineaţa de zilei de 14 iulie când se pregăteau să se îmbarce în cele două avioane pregătite pe aeroportul de la Tămădău. După încheierea operaţiunii de prindere a „fugarilor" au urmat rând pe rând arestarea în mare parte a conducerii Partidului Naţional Ţărănesc, desfiinţarea partidului, ancheta şi organizarea procesului liderilor ţărănişti. La şedinţa de guvern din 29 iulie a fost adoptat Jurnalul nr. 1027 privind desfiinţarea P.N.Ţ. Hotărârea de lichidare a P.N.Ţ. a fost votată în Camera Deputaţilor cu 294 voturi pentru şi 1 vot contra.

Între 25 octombrie şi 11 noiembrie 1947 s-a judecat procesul organizat fruntaşilor naţional-ţărănişti. La 12 noiembrie 1947, în urma acestui proces, a fost condamnat la temniță grea pe viață, 10 ani degradare civică, confiscarea averii și 50.000 de lei cheltuieli de judecată.

Domnule P. Președinte și Onorat Tribunal,

Îndată ce am sosit la Curtea Marțială de la Siguranța Generală a statului, în seara zilei de 24 Octombrie – v-am declarat că – date fiind condițiunile în care s-a deschis Procesul de față, nu pot consimți a-mi organiza apărarea pe calea ce mi s-a indicat: depunerea listei de martori și de avocați.

Prin prezenta Declarație, țin să formulez în scris motivele:

Procesul s-a înjghebat de către organele de siguranță ale statului – unde am fost deținut 103 zile: după ce, majoritatea fruntașilor din țară ai Partidului stau încă, cu miile, închiși în lagăre, începând din luna Martie – or ascunși departe de domiciliile lor, urmăriți pentru a fi arestați.

La Siguranța Statului, „Instrucția" s-a făcut – la cea mai mare parte de deținuți – sub presiunea alternativei: „acuzat" – sau „martor": și nu pe bază de „instrucție la Cabinet" – și nu sub jurământ – cum s-a sperat până în ultimul moment.

Majoritatea martorilor propuși de acuzare se compune astfel de foști deținuți, unii încă deținuți, care vor fi aduși la proces, cu astfel de stare sufletească.

Martori ce i-aș propune eu ar fi puși în imposibilitate – fizică sau morală de a fi prezenți, admițând că timpul de câteva zile ar permite.

În aceleași condițiuni se găsesc avocații membri ai Partidului Național Țărănesc, care, cei ce nu se află încă închiși, au fost puși în fapt, după informațiuni certe, în mod neobicinuit până azi – în imposibilitate de a fi prezenți.

Dacă depindea de mine, n-aș fi primit, de asemenea, precum v-am comunicat, nici propunerea de „apărare din oficiu".

Nu pot consimți să particip, de asemenea, ca pe cale normală, la desfășurarea unui proces, față de o instanță judecătorească, în care, în

mod nefiresc, după mine, se critică întreg trecutul meu politic, trecut de linie dreaptă și luminoasă închinat binelui obștesc și Patriei, atât în timp de pace când am fost onorat de cetățenii din mai multe puncte ale Țării cu trimiterea ca deputat al lor în Parlament, în toate alegerile ce s-au desfășurat de la 1919 și până în toamna 1946, când mi s-au răpit drepturile de a vota și a fi ales – prin judecători anume trimiși:

Cât și în Războiul din 1916-1918, de unde m-am întors cu cele mai înalte decorații militare române și aliate.

Trecutul meu public, îmi dă dreptul să resping de la început, cu sentimentul firesc, abominabilele acuzări ce mi se aduc prin Rechizitoriu sau prin articolele penale invocate.

Nu pot de asemenea a lua act de critica ce se face prin Rechizitoriu – nu numai conducătorilor – ci și însuși Partidului Național Țărănesc de la începuturile sale.

Astfel de Procese se desbat în fața Națiunii, for suprem de judecată politică publică, prin: presă liberă, adunări libere, alegeri libere, desbateri parlamentare libere – în orice țară democratică.

Națiunea română, de mult și-a dat verdictul.

Îmi rezerv dreptul, ca în interesul cunoașterii faptelor reale – așa cum ele sunt reflectate în sufletul meu curat:

Atât de către Onorata Curte, înainte de pronunțarea sentinței: cât și de către viitori istoriografi ai momentelor politice de azi,
să prezint un memoriu, sau să expun verbal: în ce constau faptele imputate, în mod concret.

26.10.1947 ss/I. Mihalache (Volum 2. p. 350) din *Teroarea. Documente ale procesului Iuliu Maniu – Ion Mihalache*, editura Vremea, 1999

A urmat un lung drum al închisorilor comuniste. Către sfârşitul anului 1947 a fost trimis la penitenciarul Galaţi unde a stat până la 14 august 1951 când a fost transferat la închisoarea Sighet. În toamna anului 1953 a fost dus de la Sighet la Ministerul de Interne unde timp de un an jumătate s-au exercitat presiuni asupra sa pentru a semna o declaraţie de negare a propriilor crezuri politice şi de acceptare a colaborării cu regimul.

A refuzat pactizarea cu autorităţile comuniste şi, în 1955, a fost trimis la penitenciarul Râmnicu Sărat în regim de exterminare fiind încarcerat cu numărul matricol 51 la celula nr. 35. La Râmnicu Sărat a fost supus unui regim de detenţie inuman, extrem de dur cu „bătăi sistematice", măsuri de izolare, lipsă de alimente, lipsa unei asistenţe medicale şi a medicamentelor, condiţii de igienă precare, lipsa căldurii în celule în

perioada iernii. A protestat permanent față de regulamentele abuzive din închisoare şi de fiecare dată a fost pedepsit.

Într-o comunicare prezentată în martie 1993 la simpozionul Ion Mihalache în faţa istoriei, Ion Diaconescu relata cum în 1957, când a ajuns la închisoarea Râmnicu Sărat împreună cu un lot de ţărănişti, l-a auzit pe Ion Mihalache care din celula în care era închis striga: „*Aici Ion Mihalache. Sunt terorizat că nu vreau să dau declaraţiile mincinoase ce mi se cer. Sunt bolnav şi mi se refuză medicamentele*". Diaconescu declara că la Râmnicu Sărat, şase ani aproape zilnic l-a auzit pe Mihalache cum gemea când era lovit de gardieni şi era aruncat jos pe ciment pentru că nu se mai putea scula din pat. Regulamentul închisorii prevedea că între orele 5 dimineaţa şi 10 seara deţinuţii nu aveau voie să se atingă de pat.

Pe 4 ianuarie 1960, ofițerul de serviciu Năstase Grigore raportează comandatului închisorii: „*Fiind chemat de către supraveghetorul" Mihu Gheorghe pe la orele 6.55, mi-a raportat că deținutul din celula 35, matricole 51, a ciocănit în scaun (...) am insistat să-mi spună dacă a ciocănit în scaun sau nu, el mi-a spus că nu, dar noi vrem să ne batem joc de el că nu mai este altul în toată Europa condamnat ca el fără proces de recurs și că să terminăm odată cu el. Pentru că a încercat să ia legătura cu deținutul de la celula 34 propun 4 zile izolare*".

În cursul anului 1960, mai multe referate medicale certifică agravarea stării sănătății lui Ion Mihalache, recomandându-i-se „regim la pat" câte 30 de zile. Ultimul referat, scris probabil în 1960, recomandă fixarea pe corpul deținutului a unei centuri pentru a împiedica strangularea vechii hernii inghinale care ar putea duce la „deces rapid".

La aproximativ o lună de la aceste recomandări, Ion Mihalache este din nou pedepsit cu 5 zile izolare pentru următoarele: „*În timp ce supravegheam am fost chemat de deținut prin ciocănituri în ușă și mi-a (sic) spus Domnule Șef dă-mi (sic) o îndrumare, aici este Mihalache, repetând acest cuvânt de două ori și eu l-am trimis la culcare". Ofițerul de serviciu pune în raportul său următoarea concluzie: „ (...) acest deținut a mai avut asemenea cazuri când și-a spus numele fără să fie întrebat, cer să fie pedepsit cu 5 zile de izolare*". Este de presupus că Ion Mihalache, spunându-și numele cu glas tare, dorea ca deținuții din celulele vecine să afle că se găsește în închisoarea de la Râmnicu Sărat.

Din procesul verbal de constatare a decesului, aflăm că la 1 iunie 1962 Ion Mihalache „*prezintă hemipareză (membrul inferior stâng și membrul superior stâng), fenomene care se remit. De remarcat însă că celelalte semne – dizartria – s-a menținut într-un grad atenuat". Nici aceste indicii grave nu fac ca Ion Mihalache să fie internat într-un spital.*

Mai mult, în luna august 1962 se propune din nou pedepsirea cu 5 zile izolare pentru că: „a început să țipe în celulă de se auzea în toată secția (...) să i se repare geamul, însă geamul este în stare bună și era închis".

În august 1962 deşi era grav bolnav, având o hemipareză stângă, Ion Mihalache a fost pedepsit cu 5 zile de izolare pentru că „ţipa" în celulă. Starea de sănătate i s-a agravat în timpul încarcerării la Râmnicu Sărat. La începutul anilor '60 era diagnosticat cu „spasm cerebral" şi „agravarea herniei inghinale". Răpus de boală şi de chinurile unei detenţii de nesuportat, Ion Mihalache a decedat la 5 februarie 1963 la penitenciarul Râmnicu Sărat.

Adresa nr. 136 din 5 februarie 1963, emisă de conducerea penitenciarului Râmnicu Sărat transmitea M.I. următoarele: „*Vă facem cunoscut că în ziua de 5 februarie 1963 a decedat în penitenciarul Râmnicu Sărat numitul Ion Mihalache, fiul lui Iancu şi al Ana, născut la 18 februarie 1882 în comuna Topoloveni, reg. Piteşti, profesia învăţător*".

Într-una din mărturisirile sale despre perioada de detenţie de la Râmnicu Sărat, Corneliu Coposu se referea la condiţiile în care a murit Mihalache: „*Ion Mihalache a murit în anul 1963 în închisoarea de la Râmnicu Sărat, unde nu se acorda niciun fel de asistenţă medicală. Sigur, la starea lui a contribuit şi regimul de detenţie şi de alimentaţie. Încetul cu încetul, datorită inaniţiei şi brutalităţii inumane la care a fost supus, a murit. Ca şi ceilalţi deţinuţi decedaţi, a fost aruncat în pielea goală, într-un cimitir mlăştinos, aşa încât osemintele sale nu vor fi niciodată recuperate*".

Despre omul şi politicianul care a fost Ion Mihalache, Ion Diaconescu spunea: „*Modest dar curajos, dominat de bun simţ, cinstit cu sine însuşi şi cu semenii săi, harnic ca o albină, totdeauna şi-a consumat întreaga energie pentru binele celor năpăstuiţi. Având permanent faruri călăuzitoare credinţa creştină şi iubirea de patrie, era firesc să nu rătăcească drumul*".

Bibliografie:

Ion Mihalache, *Encyclopædia Britannica Online*,
Ion Mihalache, *Memorialulramnicusarat.ro*
Ministerul de Răsboiu, *Anuarul ofițerilor și drapelelor Armatei Române cărora li s-au conferit ordinul „Mihai Viteazul"*, Atelierele grafice „Socec & Co", București, 1930
adevarul.ro, 9 februarie 2019,
„Râmnicu Sărat » Ion Mihalache", *Memorialulramnicusarat.ro*.

STALINISMUL CULTURAL ŞI ECONOMIC A LUI DEJ

Prof. Simona-Elena BĂLAN
Liceul „Vasile Conta" Târgu-Neamț

Cultura

Imediat după instalarea „democraţiei populare", şi cultura a avut de suferit, partidul comunist urmărind construirea unui om nou al lui „homo sovieticus", iar lumina nu va mai veni dinspre apus, ci „de la răsărit": „Farul luminos care trebuie să călăuzească pe oamenii noştri de ştiinţă este ţara culturii celei mai înaintate, Uniunea Sovietică", declara Gheorghiu – Dej în 1951. Însă, pentru a pune în practică acest plan, valorile tradiţionale româneşti trebuiau rescrise pe fondul unei campanii de rusificare a culturii.

Istoria naţională a fost prima vizată, iar istoricul regimului M. Roller a scris, în 1947, „noua" Istoria României, o istorie revizuită, care respectă liniile marxist – leniniste. Printr-un decret, din 9 iunie 1948, Academia Română a fost desfiinţată şi înlocuită cu noua academie, o instituţie de stat numită Academia Republicii Populare Române, alcătuită în mare parte din academicieni obedienţi regimului, unii cu îndoielnice merite ştiinţifice. Tot în 1948, prin legea din 3 august, învăţământul era reorganizat şi trecea „în mâna statului".[1]

În toamna aceluiaşi an, se deschideau cursurile şcolilor comuniste „Universitatea Ştefan Gheorghiu" şi Şcoala de lectori „A.A. Jdanov", instituţii superioare pentru formarea cadrelor PMR. Intelectualii au fost epuraţi sau chiar închişi, unii sfârşind acolo (Gh. Brătianu, A. Golopentia, M. Vulcănescu), iar alţii au ieşit după mulţi ani (I. Petrovici, I. Lupaş, C.C. Giurescu, N. Crainic); unii oameni de ştiinţă au fost pur şi simplu înlăturaţi şi uitaţi – C. Rădulescu – Motru, S. Mehedinţi, D. Gusti, L. Blaga. Unii au trecut de partea regimului (M. Sadoveanu), iar alţii după purificare şi reconvertiri (T. Arghezi, G. Călinescu, T. Vianu). Şi presa a avut de suferit, mai ales începând cu 1948, când a devenit subordonată noului regim, unele titluri fiind interzise.

Dacă la începutul anului 1948, în Bucureşti erau 152 de publicaţii – 26 cotidiene şi 126 periodice, va rămâne doar presa de partid; la începutul anului 1949 erau în ţară 83 de ziare şi 117 periodice, iar în 1950 doar 26

[1] Ioan Lăcustă, *În Bucureşti acum 50 de ani*, în „Magazin Istoric", nr. 8, 1998, p. 90.

cotidiene şi 38 periodice, aproximativ 8.000 de titluri fiind trecute la index.[2]

Iorga şi Vasile Pârvan au fost interzişi pentru mai bine de un deceniu, Eminescu era cunoscut prin „Împărat şi proletar", iar unii precum Alecsandri, Rebreanu, Coşbuc, Kogălniceanu, Cantemir erau interzişi total sau parţial, punându-se accent pe iubirea pentru marxism şi Uniunea Sovietică. Pentru a susţine campania de rusificare, au fost înfiinţate, rând pe rând, Editura şi Librăria „Cartea rusă" (1946), Institutul de Studii Româno – Sovietic (1947), Muzeul Româno – Rus (1948) şi Institutul de limbă rusă „Maxim Gorki" (1948); toate acestea trebuiau să popularizeze realizările culturii şi ştiinţei sovietice, să pregătească dascălii necesari predării limbii ruse, devenită obligatorie din 1948 şi studiată din clasa a IV-a şi până în anul III de facultate.

Şi istoria s-a modificat, iar la Congresul al II-lea al PMR din 1955, Dej şi-a manifestat pentru prima în mod oficial şi public interesul pentru istorie. El trasa istoricilor români sarcina elaborării unui tratat de Istoria României, care să sintetizeze, după principiile marxist – leniniste, ceea ce se realizase în ultimii 10 ani şi să rezolve „problemele de bază ale istoriei noastre, probleme ale procesului de formare a poporului român, ale istoriei contemporane, ale periodizării istoriei".[3]

Şi limba română a fost slavizată prin introducerea unei noi ortografii în 1953, care înlătura unele elemente latine din limbă, iar reforma lingvistică era necesară pentru că, scria revista „Limba română", vechea scriere devenise „intolerabilă" şi „o preocupare a clasei muncitoare şi o problemă de stat".[4]

---

[2] Vlad Georgescu, *Istoria Românilor*, Ediţia a IV-a, Editura Humanitas, Bucureşti, 1995, p. 266 – 267; iată care erau publicaţiile bucureştene din 1946, pe care cenzura nu le făcuse încă să dispară: *Argus* (comercial), *Drapelul* (PNL – Tătărescu, *Dreptatea* (PNŢ – Maniu), *Fapta* (independent), *Jurnalul de dimineaţă* (socialist), *Libertatea* (PSD), *România Liberă* (de stânga), *Scânteia* (PCR), *Semnalul* (independent – anglofil), *Timpul* (independent), *Universul* (stânga – moderat), *Ultima oră* (socialist), *Graiul Nou* (ziarul trupelor ruseşti), *Liberalul* (PNL – Brătianu), *Noutatea* (popular de informaţie), *Momentul* (idem), *Poporul* (socialist), *Naţiunea* (PNP), *Dreptatea Nouă* (PNŢ – Alexandrescu), *Aurora* (PTD), *Cotidianul de amiază, Era nouă* (socialist), *Adevărul vremii* (independent), *Lumea, Apărarea, Ţărănismul, Renaşterea noastră* (evreiesc), *Veac nou, Revista presei, Viaţa evreiască, Bis* (teatru, cinema), *Cortina* (teatru, muzică, cinema), *Femeia şi căminul , Studentul român, Cinema, Glasul armatei, Revista fundaţiilor regale, Bilete de papagal* (*În Bucureşti acum 50 de ani – octombrie 1946*, în „Magazin Istoric", nr. 10, 1996, p. 24 – 25).

[3] Andrei Căpuşan, *Sovietizarea istoriografiei româneşti 1944 – 1960*, în „Lumea Magazin", nr.2, 1998, p. 54.

[4] Vlad Georgescu, *op. cit*., p. 268.

Patriotismul socialist era slăvit până şi de către copii, care învăţau la grădiniţă şi la şcoală versurile unei cunoscute poezii: „Iar steluţa cea de sus / Oare ce-o avea de spus? / Socialismul – spunea ea, / Se clădeşte-n ţara mea". Au fost închise instituţiile de cultură străine, decizia fiind luată în Şedinţa Secretariatului CC al PMR din 1 martie 1950, deoarece erau „oficii de informaţii", iar cei care le frecventau trebuiau arestaţi şi „trimişi în batalioane de muncă".[5] La 22 martie s-a decis şi excluderea din partid a 16 scriitori, printre care Zaharia Stancu, Eusebiu Camilar şi Alexandru Chiriţescu, însă Dej atrăgea atenţia că „trebuie avut grijă să nu-i îndepărtăm, să nu-i aruncăm în braţele duşmanului. Trebuie stat de vorbă cu acei care au început să scrie bine".[6] Unii au trecut de partea regimului, ocupând şi funcţii in ierarhia comunistă, ca de exemplu Sadoveanu. Celebrul epigramist Păstorel Teodoreanu i-a dedicat şi lui o epigramă:

Chitanţă

Lui Sadoveanu

„De ţi-ai face testamentul,
Tu să nu-mi laşi mii de franci!
Naşule, să-mi laşi obrazul,
Ca să-mi fac din el bocanci".[7]

Noua artă era stimulată să creeze opere în spiritul marxism – leninismului în „casele de creaţie" ca de exemplu castelul Pelişor de pe fostul domeniu regal Sinaia. Ironia lui Păstorel s-a întins şi aici printr-o epigramă:

La Pelişor

„Voi, creatori ai artei pure
Ce staţi acuma în pădure,
Să fiţi atenţi când vă plimbaţi
Să nu călcaţi în…..ce creaţi".[8]

Cultura a avut de suferit în anii '50, însă regimul comunist a reuşit să-şi atragă, după 1958, şi cărturari din grupul „foştilor", care au fost lăsaţi să lucreze în institutele de cercetări ale Academiei. Totuşi, cultura a avut şi unele evoluţii: ştiinţele exacte s-au dezvoltat, a crescut numărul de teatre, filarmonici, muzee; trebuie remarcat acest progres al culturii pasive.

---

[5] Ioan Scurtu, *1950: cine merge la Institutul Francez să fie arestat, iar Zaharia Stancu să fie exclus din partid*, în „Magazin Istoric", nr. 1, 1998, p. 43.
[6] *Ibidem*, p. 45.
[7] Emilian Colceru, *Păstorel Teodoreanu şi regimul comunist*, în „Historia", nr. 2, aprilie 2003, p. 45.
[8] *Ibidem*.

Agricultura

Principiile stalinismului economic au fost proclamate încă de la conferinţa naţională a PCR-ului din octombrie 1945. În prealabil, la 23 martie 1945, proaspătul guvern democratic dr. Petru Groza, a dat Reforma agrară, prin care erau confiscate pământurile colaboraţioniştilor nazişti şi marilor moşieri şi distribuirea unui milion de hectare la aproximativ 600.000 – 700.000 de ţărani săraci sau mijlocaşi: în toamna anului 1947, gospodăriile de 5 ha. sau mai puţin reprezentau 73 % din totalul agricol, iar cele cu 10 ha. sau mai puţin, 19 %, care însă nu aveau mijloace tehnologice.[9] Reforma conducea la producţii slabe, iar foametea care a afectat România în 1946 – 1947 a făcut ravagii. Gravitatea crizei agricole în care se afla România se poate observa uşor comparând producţia de cereale în 1939 şi 1946. În 1939, ţara producea 1.224.000 vagoane cereale, din care 445.000 de grâu, 605.000 de porumb, 83.000 de orez, 49.000, de ovăz şi 43.000 de secară. În 1946 a fost o producţie de doar 251.000 de vagoane, din care 132.000 de grâu, 77.000 de porumb, 17.000 de orez, 22.000 de ovăz şi 5.000 de secară.[10]

În 1949 începea colectivizarea , la 2 martie, proprietatea asupra pământului a fost interzisă particularilor. Pământul, vitele şi echipamentul agricol obţinute de cei care aveau până la 50 ha. a fost confiscat fără despăgubiri. Pământul confiscat, aproape un milion de hectare, a fost comasat şi s-au creat ferme de stat (GAS), colective (GAC), conduse de stat; Ministerul Agriculturii hotăra ceea ce trebuie cultivat şi stabilea preţurile.[11] Noile colective erau scutite de taxe şi beneficiau de o reducere de 20 % din cota obligatorie, în primii 2 ani. [12] S-a înfiinţat o Comisie agrară condusă de Ana Pauker, cu sarcina de a organiza şi supraveghea gospodăriile model. Comisia a hotărât ca, fiecare membru să păstreze doar o singură vacă pentru el şi să lucreze cel puţin 100 de zile pe an.[13]

Colectivizarea însă a fost un eşec în cursul anului 1949, în ciuda presiunilor făcute asupra ţăranilor, fiind create doar 56 de gospodării colective.[14] Plenara CC al PMR din 23 – 25 ianuarie 1950 a hotărât accelerarea colectivizării şi înfiinţarea, până în toamna anului 1950, a 1.000 de cooperative; însă, până la 15 iunie, fuseseră înfiinţate doar 168

[9] R. Levy, *Gloria şi decăderea Anei Pauker*, Editura Polirom, Iaşi, 2002, p. 83.
[10] *Ibidem*, p. 83.
[11] D. Deletant, *Teroarea comunistă în România. Gheorghe Gheorghiu – Dej şi statul poliţienesc, 1948 – 1965*, Editura Polirom, Iaşi, 2001, p. 76.
[12] Gheorghe Surpat, *România în anii socialismului: 1948 – 1878*, Bucureşti, 1980, p. 89.
[13] R. Levy, *op. cit.*, p. 86.
[14] Vlad Georgescu, *op. cit.*, p. 260.

din cele 900 de gospodării colective propuse iniţial.[15] Totuşi, în 1950, erau 362 de Gospodării Agricole de Stat (GAS), 138 de Staţiuni de Maşini şi Tractoare (SMT), mare parte sezoniere, 1.027 Gospodării Agricole Colective (GAC) – primele astfel de gospodării fiind înfiinţate în comunele Turnişor – Sibiu, Luna de Jos – Cluj, Zăbrani – Arad, Răşcani – Vaslui, Laslea – Târnava Mare : „Cu inima plină de emoţie, de bucurie şi de nădejde – scrie Scânteia din 27 iulie – a păşit acest prim detaşament de ţărani muncitori pe drumul revoluţionar al transformării socialiste a agriculturii".[16]

Pe lângă aceste forme de asociere agricolă, au fost înfiinţate gospodării de stat – GOSTAT, pe rezervele de pământ ale statului; la începutul anului 1952 erau deja 327 de GOSTAT – uri, însă numai 10 erau profitabile şi automome.[17] Pierderile erau cauzate de furturi, deteriorări, delăsarea angajaţilor, ajungându-se la mari deficituri de la an la an (în 1951 erau pierderi de 8.807.706.600 lei, adică 88 % din fondurile în circulaţie).[18] Situaţia ţăranului s-a deteriorat în vara anului 1950, când autorităţile au obligat ţăranii să acopere cotele de colectare. Dej recomanda „…….mergeţi la ţăranul aşa – zis ţăran. N-are să fie un ţăran care să nu aibă câteva păsări, câteva găini, raţe…..Trebuie să ne gândim ca în această perioadă ţăranul să plătească. Nu plăteşte, executarea!".[19] Colectările erau în urmă, iar la şedinţa Secţiei Agrare din 8 – 9 octombrie 1951 a reieşit că, din producţia de porumb, la nivel naţional de 86 %, se colectase numai 1,8 %, iar per ansamblu, în toamna anului 1951, se colectase doar 30 % din colectările planificate. Tot în 1951 au fost introduse cotele fixe obligatorii, care reprezentau între 20 – 60 % din produsele ţăranilor, plătite la preţuri mici, fixate de stat.[20] În 1953, gospodăriile particulare încă reprezentau 91,7 % , iar gospodăriile colective şi întovărăşirile doar 8,3 %.

În ceea ce priveşte producţia agricolă, abia în 1953 a fost atins nivelul anului 1938, după care producţia a urmat o curbă variabilă (1938 – 100; 1958 – 97,8; 1955 – 118,8; 1956 – 88,6), producţie sub aşteptările conducerii, de la un sector de la care se aştepta mult cu investiţii minime. Investiţiile au fost de numai 9,4 % în 1949, 6,6% în 1950, 7,5 % în 1953.[21] Anul 1956 a adus o relaxare în privinţa cotelor şi colectivizării, de teama

[15] „Scânteia", nr. 1770, 27 iunie 1950, p. 1.
[16] „Scânteia" 27 iulie 1949, pag. 1; *În Bucureşti acum 50 de ani – august 1949*, în „Magazin Istoric", nr. 8, 1999, p. 90.
[17] R. Levy, *op. cit.*, p. 96.
[18] *Ibidem.*
[19] *Ibidem*, p. 104.
[20] Vlad Georgescu, *op. cit*., p. 260.
[21] *Ibidem*.

izbucnirii unor revolte asemănătoare celor din Polonia – Poznan şi Ungaria – Budapesta (au fost desfiinţate cotele la grâu, cartofi, floarea – soarelui şi lapte).

Acest fapt nu a durat decât până în 1958, când, Plenara CC al PMR din noiembrie 1958 a impus un nou curs agriculturii – de accelerare a colectivizării; în 1958, gospodăriile agricole nu cultivau decât 17,5 % pământul arabil, însă in 1962 procentul a urcat la 96 %, motiv pentru care colectivizarea a fost încheiată. La încheierea colectivizării, în 1962, existau: GAS – 597, SMT – 250, GAC – 5.398, Întovărăşiri – 1.317; GAS-urile aveau 1.769,2 mii hectare, iar GAC-urile 9.084,7 mii hectare teren agricol.[22]

Chiar dacă investiţiile au crescut la 17,8 %, producţia la hectar şi cea totală au fost în continuare scăzute; în 1960 s-au produs 5,1 milioane tone cereale, iar în 1965 12,6 milioane tone, indicele producţiei nete agricole fiind doar de 110 în 1962 şi 123 în 1965 faţă de 100 în 1938.[23] Progresul general era evident în privinţa agriculturii.

Nu numai agricultura a fost supusă stalinismului, ci şi industria, care a fost şi ea naţionalizată. În iunie 1948, 1.060 de întreprinderi industriale şi miniere – adică 90 % din producţia ţării – băncile şi societăţile de asigurare au fost naţionalizate. În 1950 a fost adoptat primul plan cincinal (1951 – 1955), care urmărea industrializarea rapidă a ţării. Industrializarea a fost influenţată şi de factori externi, iar perioadele de relaxare au alternat cu perioadele de efort intens pentru dezvoltarea, în special, a industriei grele şi construcţiilor de maşini.

La 16 august 1947 a avut loc stabilizarea monetară, când 1 leu nou a fost schimbat pe 20.000 lei vechi. Scânteia din 17 august scria despre entuziasmul cetăţenilor faţă de stabilizare;: „300.000 de cetăţeni ai capitalei au salutat stabilizarea , scandând lozinci pro – leu << Leule , voinicule, vino tu nenicule, ca să crape complotiştii, speculanţii şi maniştii! >> sau << Leul nou să se-ntărească, sus producţia să crească! >>.”[24]

Între 1944 – 1965 economia românească a avut trei perioade distincte:
1948 – 1953 ~ creştere economică rapidă, după refacerea economică;
1954 – 1957 ~ perioadă de fluctuaţie şi scădere;

---

[22] *Ibidem*, pp. 260 – 261; *În Bucureşti acum 50 de ani – aprilie 1949*, în „Magazin Istoric”, nr. 4, 1999, pp. 90 – 91.
[23] *Ibidem*, p. 261.
[24] *În bucureşti acum 50 de ani – august 1947*, în „Magazin Istoric”, nr. 8, 1997, p. 48 – 49.

1958 – 1965 ~ perioadă de accelerare.

Chiar dacă producţia industrială a crescut, această creştere nu s-a reflectat şi în creşterea nivelului de trai al populaţiei, acesta fiind ameliorat numai în perioadele de criză internaţională, aşa cum s-a întâmplat în 1953 la moartea lui Stalin. Atunci, Plenara CC al PMR din 19 – 20 august 1953 a luat hotărârea ameliorării situaţiei populaţiei, prin creşterea volumului de mărfuri vândute populaţiei şi dublarea investiţiilor în agricultură şi industria alimentară.[25]

La sfârşitul anului 1955, a fost lansat cel de-al doilea plan cincinal de industrializare, 1956 – 1960, dar din nou evenimentele internaţionale influenţează mersul lucrurilor. Evenimentele din Polonia şi Ungaria din toamna anului 1956 au condus la prudenţă, investiţiile fiind reduse, crescând în schimb salariile, fapt ce a ameliorat nivelul de trai.[26] Plenara CC al PMR din noiembrie 1958 a marcat reluarea planului de industrializare, care punea accent pe industria metalurgică şi constructoare de maşini, hotărâre ce reprezenta o reorientare spre occident a comerţului exterior şi un răspuns dat planurilor ruseşti de diviziune economică în cadrul CAER-ului.[27] Cincinalul 1960 – 1965 prevedea ca 78 % din investiţie să se facă în industriile energetică (32%), metalurgică (23%) şi chimică (23%).

Ca urmare a acestei politici, industria a avut un progres net faţă de 1938 (100): industria chimică (1950 = 193 %, 1965 = 1.200%), industria constructoare de maşini şi metalurgică (1950 = 179 %, 1965 = 2.300 %). Dacă ne referim la rata de creştere a industriei, aceasta a avut fluctuaţii de la 15,1 % (1950 – 1955) la 9,7 % (1955 – 1958) şi 13 – 14 % (1958 – 1965).[28]

Printre proiectele economice din această perioadă se înscrie şi construirea Canalului Dunăre – Marea Neagră. Ideea construirii a venit de la Moscova în urma întâlnirii lui Dej cu Stalin în 1948.[29] Lucrările au început la sfârşitul verii lui 1949, planurile fiind aprobate de Guvern la 22 iunie, director al lucrărilor fiind numit Gheorghe Hossu. Forţa de muncă era formată din voluntari plătiţi, deţinuţi (condamnaţi la muncă silnică) şi militari în termen. Până în primăvara anului 1952 s-au folosit 19.000 de

[25] Ion Alexandrescu, *Obsesia protecţionismului*, în „Dosarele Istoriei", nr. 3(8), 1997, p. 36.
[26] *Ibidem*.
[27] *Ibidem*; Vlad Georgescu, *op. cit*., p. 261.
[28] Vlad Georgescu, *op. cit*., p. 261.
[29] R. Levy, *op. cit*., p. 77.

deţinuţi politici, 200.000 de muncitori civili voluntari şi 18.000 de militari în termen.[30]

În intervalul 1949 – 1953, când lucrările au fost brusc oprite, se construiseră doar 7 km. Adevăratele motive pentru abandonarea proiectului nu au fost făcute publice, însă unele din motive au fost proiectarea deficitară, estimare costurilor la jumătate din valoarea lor reală, iar utilajele importate din Uniunea Sovietică erau în stare proastă.

Pe hârtie şi în cifre, economia a avut o creştere ce nu poate fin contestată, venitul naţional pe cap de locuitor crescuse de la 180 $ în 1950 la 653 $ în 1965.[31] Realitatea este însă alta: chiar dacă, scriptic, s-a înregistrat progres economic, puterea de cumpărare în 1963 este de 19 ori mai mică faţă de 1938, chiar dacă situaţia alimentară se îmbunătăţise.

BIBLIOGRAFIE

Alexandrescu Ion, *Obsesia protecţionismului*, în „Dosarele Istoriei", nr. 3(8), 1997.
Căpuşan Andrei, *Sovietizarea istoriografiei româneşti 1944 – 1960*, în „Lumea Magazin", nr.2, 1998.
Colceru Emilian, *Păstorel Teodoreanu şi regimul comunist*, în „Historia", nr. 2, aprilie 2003.
Deletant Dennis, *Teroarea comunistă în România. Gheorghe Gheorghiu – Dej şi statul poliţienesc, 1948 – 1965*, Editura Polirom, Iaşi, 2001.
Georgescu Vlad, *Istoria Românilor*, Ediţia a IV-a, Editura Humanitas, Bucureşti, 1995,
Jela Doina, *Cazul Nichita Dumitru. Încercarea de reconstituire a unui proces comunist*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1995.
Lăcustă Ioan, *În Bucureşti acum 50 de ani – octombrie 1946*, în „Magazin Istoric", nr. 10, 1996.
Lăcustă Ioan, *În bucureşti acum 50 de ani – august 1947*, în „Magazin Istoric", nr. 8, 1997.
Lăcustă Ioan, *În Bucureşti acum 50 de ani*, în „Magazin Istoric", nr. 8, 1998.
Lăcustă Ioan, *În Bucureşti acum 50 de ani – august 1949*, în „Magazin Istoric", nr. 8, 1999.
Lăcustă Ioan, *În Bucureşti acum 50 de ani – aprilie 1949*, în „Magazin Istoric", nr. 4, 1999.
Levy Robert, *Gloria şi decăderea Anei Pauker*, Editura Polirom, Iaşi, 2002.
Scurtu Ioan, *1950: cine merge la Institutul Francez să fie arestat, iar Zaharia Stancu să fie exclus din partid*, în „Magazin Istoric", nr. 1, 1998.
Surpat Gheorghe, *România în anii socialismului: 1948 – 1878*, Bucureşti, 1980.
„Scânteia", nr. 1770, 27 iunie 1950; 27 iulie 1949.

[30] D. Deletant, *op. cit.*, p. 164; Doina Jela, *Cazul Nichita Dumitru. Încercarea de reconstituire a unui proces comunist*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1995, pp. 21, 148.
[31] Vlad Georgescu, *op. cit.*, p. 262.

LITERATURA ÎN EPOCA CEAUȘESCU (1965-1989)

Prof. Karina-Ingrid COJOCARIU
Liceul „Vasile Conta" Târgu-Neamț

Literatura română în timpul regimului comunist a fost și ea înregimentată ca de altfel întreaga societate. Bornele literaturii în perioada analiza sunt 1964, 1971 și 1981[74]. Perioada analiză cuprinde ultimele două etape ale literaturii române comuniste, 1965-1971, dezgheţul și 1971-1989, al doilea îngheț al literaturii. Literatura avea menirea să reflecte societatea comunistă într-un chip tezist, astfel încât valorile comuniste să fie în mod obligatoriu bune.

Perioada ce urmează dogmatismului socialist, cea a dezgheţului (1965-1971), este una de înflorire a literaturii, având drept scop recuperarea literaturii române şi refacerea experienţelor interbelice. Acum, în această perioadă de liberalizare, s-a încercat o readucere în
prim plan a valorilor care se pierduseră: structuri narative ale romanului francez, traduceri din
literatura europeană de ultimă oră, unele personalităţi (ca în cazul lui Nichita Stănescu care îşi
extinde orientările poetice spre al doilea val avangardist) tind să se perfecţioneze spre o anumită direcţie novatoare.

După turneul asiatic din vara anului 1971, Ceaușescu revenit în țară, susține un discurs în Comitetul Executiv al PCR prin care propune un nou model de comunism, naționalist prin care Romania şi românul sunt consideraţi superiori celorlalte naționalități - protocronismul.

Prin intermediului protocronismului românesc, erau ilustrate originalitatea şi capacitatea de creaţie şi invenţie a românului, el fiind iniţiatorul de principii literare românești şi în străinătate; de la creatorii noştri naţionali se inspirau scriitorii din Occident şi nu invers, compatrioţii noştri fiind autentici şi originali. Propaganda dorea ca protocronismul să devină principala direcţie a criticii şi istoriei literare pentru aservirea politicii naţional - comuniste.

[74] Eugen Negrici, *Literatura română sub comunism. 1948-1964, vol. 1,* Editura Cartea Românească, București, 2010, p. 14.

Protocronismul, ca fenomen, a evidenţiat […] chiar lupta pentru controlul definirii valorii literare[75]. Artiştii care au încercat să se afirme în acea perioadă au simţit pe propria piele efectele regimului prin intermediul cenzurii.

Spiritul acesta protocronist era promovat prin oficiosul securității, revista *Săptămâna*, condusă de Eugen Barbu. Se intra astfel în a treia și ultima etapă a culturii din perioada comunistă (1971 -1989), în fapt un al doilea îngheț, prin care scriitorii erau atrași în crearea și susținerea cultului personalității. Literatura propagandistică a reprezentat pentru cea necontaminată un obstacol; scriitorii care nu au cedat insistenţelor dictatoriale fiind nevoiţi să creeze constant opere prin care să îşi apere principiile literar-artistice. Tot ce se afla sub tutela comunistă, în ceea ce privește arta literară, nu a fost un act voluntar al creatorilor ci a fost o reacţie disperată de a supravieţui.

Chiar Ceaușescu devenise scriitor de cărți filozofice și istorice, un geniu cultural alături de consoarta Elena, membru a Academiei Române, doctor în chimie, autor de cărți în numeroase limbi.

Începuse un nou episod de triere a operelor literare şi de exterminare a scriitorilor acestora, în special acelora din exil; numai faptul că erau exilaţi era suficient pentru a le respinge cărţile. Se cerea creatorilor să promoveze imaginea politicului românesc, să conceapă nişte principii care să reprezinte o formă de luptă pentru o cultură militantă în crearea individului socialist model. Acesta a fost momentul de şlefuire a intelectualilor după normele idelogiei socialiste, mai exact după chipul şi asemănarea conducătorului, noile creaţii ilustrând poziţia superioară, totalitară a Partidului.

În *Cartea neagră a comunismului*, carte apărută după ce regimul comunist a fost înlăturat de la putere, erau trecute toate faptele şi evenimentele considerate de Securitate neadecvate sistemului ţării. În ciuda faptului că mulţi artişti nu s-au lăsat influenţaţi de sistem, unii au cedat presiunilor şi s-au pretat cerinţelor, ajungând astfel să scrie împotriva voinţei lor, preamărind conducătorul şi modalitatea acestuia de a conduce statul, însă pe lângă aceştia se aflau şi scriitori care au slujit regimul comunist din proprie iniţiativă, fără a fi forţaţi de nimeni. Propaganda urmărea controlarea individului în totalitate, în special modul acestuia de a gândi şi simţi prin documente şi scrisori de partid, Securitatea tortura intelectualul atât fizic cât şi psihic, cenzura acţiona asupra mentalităţii, blocându-l şi orientându-l asupra normelor instituite de ei, toate acestea

[75] Idem, *Iluziile literaturii române*, Editura Cartea Românească, București, 2008, p. 269.

fiind rezultatul muncii artistului. O formă de propagandă era vizibilă şi la nivelul scrierilor clasicilor întru educarea poporului. Prin intermediul acestei mişcări se urmărea manipularea masei, dând spre exemplu marii literaţi ai vremii care au avut încredere în cuvântul Partidului şi care duceau un trai strălucit datorită acestuia, lumea prezentată în operele lor fiind una zugrăvită conform standardelor precizate de Putere.

Chiar şi după 1964 s-a încercat un fenomen de spălare a creierelor de către Partid.

Acest fenomen a reprezentat o acţiune asupra populaţiei, de ştergere şi uitare a trecutului nostru, argumentând faptul că ar fi fost strecurate câteva greşeli în trecut, iar reprezentanţii regimului comunist încercau crearea unui mediu propice creaţiei, care mediu, pentru comunişti, nu reprezenta decât educarea scriitorilor vremii în spirit comunist.

Regimul socialist dorea uniformitate în ceea ce privește exprimarea artistică şi, mai mult decât atât, dorea ca tot ce era instituţie în ţară să fie subordonată sistemului. Pentru ca ţara să fie desemnată ca fiind una culturală, lectorii care nu aveau studii de stat erau obligaţi să urmeze o şcoală serală sau fără frecvenţă. Intelectualii reprezentau pentru Partidul unic o armă în încercarea de manipulare a populaţiei, deoarece prin intermediul lucrărilor lor se făcea educarea în masă. O altă mişcare întreprinsă de Putere era îndrumarea, de fapt era un cuvânt mai puţin agresiv în comparaţie cu cenzura, însă rolul ei era acelaşi, de îndoctrinare a mentalităţii individului cu principiile socialismului şi educarea lui în stil politic favorabil regimului.

Partidul comunist a impus planificarea […], adică un soi de stahanovism cultural care
se conjuga cu ideea că opera se măsoară în cantitate şi mai putin în calitate. Primul Plan anual
economic îi solicita pe scriitori nu numai la nivel de opinie şi ecou favorabil, ci şi la nivelul proiectelor şi direcţiilor tematice[76].

În centrul operelor literare se afla chipul comunistului. De multe ori scriitorii erau solicitaţi pentru a crea o imagine prea-mărită a dictatorului, erau nevoiţi să găsească diverse apelative precum geniul Carpaţilor.

Între 1965-1971 a existat un răstimp în care, spre deosebire de oricare alt loc din Est, în România s-ar fi putut publica lucruri realmente îndrăzneţe, dacă sertarele scriitorilor nu ar fi fost aproape goale, ca şi în

[76] Cristian Vasile, *Literatura şi artele în România comunistă. 1948-1953*, Humanitas, București, 2010, p. 88.

1990. „Tânărul" secretar-general miza din ce în ce mai tare pe cartea „democratizării" şi a naţionalismului, trudea la alcătuirea portretului său luminos; intelectualii se lăsau înşelaţi, Occidentul nu mai puţin.

Proza se străduia să se întremeze, fie reluând, fie adoptând şi adâncind, după puteri, creaţia interbelică, fie reluând şi adaptând superficial, la repezeală, inovaţiile, deja perimate, ale „noului roman" francez, în spiritul tradiţiei noastre de „progres prin imitaţie". Poezia făcea marile ei experienţe şi profita, ca niciodată în istoria genului, de acest răgaz în care a fost înregistrat un număr incredibil de debutanţi. Pentru regim, ei erau nebunii inofensivi.

O contribuţie importantă la această efervescenţă poetică au avut-o cele câteva cenacluri de epocă, între care trebuie menţionat cel condus de poetul Miron Radu Paraschivescu „Luceafărul". Numele unor viitori mari poeţi apar pentru prima oară în revista „Steaua", în revista „Povestea vorbei", editată de acelaşi M.R. Paraschivescu (în chip de supliment al revistei „Ramuri" din Craiova) şi, de la o vreme, în revista „Echinox" de la Cluj.

Colecţia *Luceafărul* (apărută mai întâi la Editura pentru Literatură, apoi la Editura Tineretului) va fi locul unde cele mai multe talente poetice îşi vor publica primul lor volum[77].

Noua generaţie de critici reuşise să creeze – fapt extrem de important – un curent de opinie estetizant. Şi, cum se va dovedi nu după mult timp (1971), ireversibil estetizant.

Ceea ce i-ar putea uimi pe tinerii de astăzi interesaţi de fenomenul „literaturii sub comunism" este faptul că mulţi dintre scriitorii de care s-a servit propaganda până la ultima clipă a regimului nu au resimţit ca pe un moment excepţional al destinului literaturii române şi ca pe o descătuşare hotărârea partidului de a nu-i mai constrânge pe scriitori să se supună schemelor realismului socialist. Învăţaţi să se folosească de soluţii narative, de conflicte şi de teme prescrise de sus, ei s-au pomenit, în jurul anului 1964, într-un anumit climat de libertate care îi obliga să deprindă reguli noi de supravieţuire sau să aştepte alte comenzi şi alte reţete.

A apărut, însă, după moartea lui Gheorghiu-Dej (1965) şi preluarea puterii de către Nicolae Ceauşescu, o oportunitate care i-a interesat, într-un fel sau altul, şi pe scriitorii aserviţi, ca şi pe aceia de bună-credinţă. E vorba de denunţarea, în cadrul câtorva plenare ale partidului, a abuzurilor comise în regimul dejist şi, în consecinţă, de întredeschiderea unei portiţe spre dezvăluirea adevărurilor crude ale „obsedantului deceniu". După 1966 s-au ivit condiţiile naşterii unei specii de proză care doar în regimurile

[77] Eugen Negrici, *Literatura română sub comunism*, p. 45.

totalitare şi doar în anumite momente ale lor poate fi întâlnită: proza de dezvăluire cu accente justiţiare.

E limpede că ambiţia lui Ceauşescu de a se desprinde de trecut şi de a îngropa sub oroare cultul lui Dej a făcut posibile accesul la o nouă temă şi deschiderea unui nou culoar pentru prozatorii români. Ceea ce se întâmplase după moartea lui Stalin, când scriitorii dobândiseră dreptul de a scrie „cu artă" (caricatural, sarcastic, grotesc, dar artistic) şi fără prea mari distorsiuni ideologice despre oamenii şi întâmplările trecutului burghezo-moşieresc, se repeta la jumătatea anilor 1960 cu timpurile „revolute" ale colectivizării forţate şi ale abuzurilor aparatului de represiune.

Există însă două domenii în care proza serveşte în chip direct, fără ambiguitate, comenzii sociale, politicii de moment a partidului. E vorba, întâi, de tema luptei dintre vechi şi nou din întreprinderile socialiste (cu precădere uzinale, întrucât ţara se afla în plin proces de industrializare forţată). Vechile atitudini reportericeşti câştigate în timp de scriitorii realistsocialişti reciclaţi, cât şi uşurinţa lor de a adapta o schemă narativă cu efect sigur la „organe" au făcut să se ivească un număr uluitor de variante pe aceeaşi temă „constructivă", educativă, optimistă. Cei mai abili în dozarea „conflictelor" şi în aplicarea unor asemenea trucuri de efect minor au fost, printre alţii, Al. Simion, Petre Sălcudeanu, Corneliu Leu, Platon Pardău, Vasile Băran, Corneliu Ştefanache, Mircea Radu Iacoban. Trebuie menţionat, în mod special, Dumitru Popescu – personaj atotputernic din aparatul propagandei, care a orchestrat naşterea cultului deşănţat al personalităţii lui Ceauşescu. De la un moment anume al carierei sale de politruc, Dumitru Popescu (supranumit de scriitori „Popescu-Dumnezeu") a început să arate cum trebuie scrisă literatura, dând la iveală câteva plicticoase eseuri romaneşti dilematice pe tema exercitării puterii în comunism.

Trebuie spus că, în chiar răstimpul radios 1965-1971, în care scriitorii respirau uşuraţi, mirându-se de câtă consideraţie, de câte avantaje şi de câte libertăţi au parte, ei se aflau în serviciul unei propagande care îşi schimbase obiectivul tactic. Scriitorii, prin creaţia lor „descătuşată", „plină de avânt", erau desemnaţi să dovedească tuturor denigratorilor posibili, celor ce nu credeau în experienţa primăverii româneşti, „bogăţia stilurilor", proprie socialismului nostru iniţiat şi orientat de un om plin de bunăvoinţă, atent şi înţelept, decis să rupă cu erorile trecutului şi pe care numai presiunea rusească îl împiedică să ducă „pe noi culmi" binele general.

Primele semne ale unei schimbări derutante în atitudinea partidului apar în 1967, când au fost „topite" 60 000 de exemplare din *Antologia*

poeziei moderne elaborată de Nicolae Manolescu, pe motivul introducerii în circuit a unor poeţi de dreapta neagreaţi de regim (Radu Gyr, Nichifor Crainic) sau trăind în străinătate (Horia Stamatu, Ştefan Baciu). Directorul Editurii pentru Literatură, Ion Bănuţă, fost ilegalist, întemniţat înainte de 1944, a fost sancţionat şi transferat la o revistă, Mihai Şora, răspunzător de BPT, a fost destituit şi, de asemenea, redactorul Ion Acsan a fost mutat într-un post insignifiant.

Vigilenţa sporeşte şi din pricina descentralizării presei prin apariţia cotidianelor judeţene (de partid), care a solicitat sporirea numărului de cenzori. Se practică mai ales cenzura preventivă şi cenzorii se specializează pe domenii (televiziune, radio, filme, teatre etc). Era preludiul întâmplărilor dramatice din 1971.

În 1974, e adoptată *Legea presei din RSR* prin care se precizează condiţiile în care pot să îşi desfăşoare activitatea instituţiile de presă, aflate, toate, sub conducerea PCR. Statutul presei – de instrument al propagandei oficiale şi cel al ziaristului – de activist al partidului (asimilat propagandistului) au fost reconfirmate prin programul PCR, adoptat în 1975, potrivit căruia, „presa şi radioteleviziunea trebuie să promoveze neabătut, permanent, concepţia înaintată a partidului despre lume şi viaţă, să combată cu fermitate concepţiile străine, idealiste, retrograde, să răspândească cunoştinţele ştiinţifice despre natură şi societate…etc”[78].

Unor categorii importante de intelectuali li se solicită, în 1975, depunerea unui jurământ de fidelitate faţă de partid. Au fost retrase din circulaţia publică lucrările şi numele scriitorilor români şi străini care contraveneau politicii oficiale sau aleseseră calea exilului (de exemplu Petru Popescu,
Dumitru Ţepeneag etc).

Paradoxal, semnalul înăspririi controlului asupra culturii a fost gestul desfiinţării oficiale, în 1977, de către Ceauşescu a instituţiei cenzurii (Comitetul pentru presă şi tipărituri), fapt ridicat în slăvi de propagandă. Realitatea era cu totul alta: în schemele de personal ale judeţenelor de partid au apărut imediat posturi noi ocupate de funcţionari care cenzurau cărţi şi publicaţii, fiecare revistă s-a transformat în oficină de cenzură.

Fiecare editură avea acum un cenzor în redacţie; fiecare redactor-şef se străduia să fie cât mai atent pentru a nu avea probleme cu Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste, ori şi mai rău, cu Secţia de Presă a Comitetului Central. Securitatea însăşi veghea să nu se scrie şi să nu se difuzeze „lucrări necorespunzătoare”, având şi sub urmărire directă un

[78] Marian Petcu, *Cenzura în România*, în vol. „Cenzura în spaţiul cultural românesc, Bucureşti”, Editura Comunicare.ro, 2005, p. 88.

număr impresionant de scriitori, editori şi ziarişti. De asemenea, din martie 1981, materialele ce se refereau la persoanele din conducerea de partid şi la şefi de instituţii centrale trebuiau vizate la secţia de Propagandă şi Presă a CC al PCR, acelaşi regim avându-l şi editorialele.

După Congresul scriitorilor din 1981 (unde luările de cuvânt au căpătat viguroase accente anticeauşiste), restricţiilor de publicare obişnuite li s-au adăugat altele, care au provocat stupefacţie.

Fotografiile scriitorilor nu mai aveau voie să apară pe coperţile propriilor cărţi. De altfel, ca o consecinţă a atitudinii critice tot mai clare din Consiliul USR de după 1977 şi 1981, organismul de conducere al Uniunii nu a mai fost convocat şi nici conferinţele naţionale, ce trebuiau să aibă loc la patru ani, n-au mai fost ţinute.

În martie 1982 e retrasă de la vânzare revista *Tribuna,* din cauza unor poezii semnate de Ileana Mălăncioiu (aflate şi în volumul *Linia vieţii*, care a fost întors din tipografie şi cenzurat în trei etape succesive). Şeful secţiei de poezie, Victor Felea, a fost schimbat din funcţie, iar autoarea a intrat în atenţia Securităţii.

Un mare scandal a provocat publicarea la sfârşitul anului 1985, de către Ana Blandiana, a unui grupaj de poezii cu caracter subversiv în revista *Amfiteatru*: câţiva redactori au fost penalizaţi, redactorul-şef (Stelian Moţiu) a fost mutat la altă redacţie, iar autoarea a pierdut dreptul la semnătură. Ana Blandiana va recidiva în 1988, când, într-o carte „nevinovată" pentru copii, introduce ca personaj (în poezia *O vedetă de pe strada mea*) pe motanul Arpagic, în care toată lumea – forurile deopotrivă – a văzut pe dictator: autoarei i se interzice *sine die* dreptul la semnătură, iar cărţile ei sunt scoase din biblioteci. Numărul 4-5-6/1985 al revistei *Secolul 20* a fost blocat în tipografie din pricina reproducerii unui tablou de

După ce devenise cunoscută prin tipărirea unui număr mare de texte inedite sau uitate, colecţia *Restituiri* a Editurii Dacia, coordonată de istoricul literar Mircea Zaciu, este desfiinţată în 1985, an în care i se interzice dreptul de a publica scriitoarei Herta Müller (nevoită apoi să emigreze). Numărul 2/1989 al revistei *Viaţa românească* va fi topit, întrucât făcuse loc unui fragment din *Jurnalul de idei* al lui Constantin Noica, unor referiri la eseistica lui Cioran şi unor pagini dintr-un roman de Ana Blandiana.

Retrase sau topite au fost volumul lui Ion Negoiţescu *Lampa lui Aladin* şi romanul *Balanţa* de Ion Băieşu (pentru felul cum era interpretat procesul colectivizării).

Pe măsură ce ne apropiem de anul Revoluţiei şi atmosfera politică se deteriorează, iniţiativele instituţiilor mascate ale cenzurii sporesc, preschimbând cultura română într-un tărâm al absurdului: nu se mai publică nimic din ceea ce ar putea deveni subiect interpretabil; creşte numărul sintagmelor tabu (socotite drept aluzive la adresa cuplului prezidenţial); cuvinte precum „întuneric", „frig", „foame", „moş", „babă", „moarte", „cruce", „preot", „frică", „portocale", „banane", „cafea" dispar din programele de televiziune şi din cărţile de versuri etc.

Constatând că mesajul lor, oricât de învăluit, este perceput ca o mică, dar izbăvitoare răzbunare pe mizeria vieţii şi pe minciuna zilnică, scriitorii au plusat, urmărind efectul imediat şi succesul. Dorinţa de a nu pierde avantajele – câte erau – ale statutului oficial de scriitor, dar de a depune totuşi mărturie spre a fi văzut şi admirat a jucat un renghi literaţilor. Literatura care a luat astfel naştere şi care recurgea la şopârle şi la limbajul criptic, esopic ori aluziv nu este viabilă şi asta s-a văzut imediat după Revoluţie, când a fost cu totul – şi foarte repede – uitată.

Creatorii de artă şi de literatură din această perioadă de reîndoctrinare ideologică şi de înăsprire a climatului cultural nu au avut de suferit numai din pricina acestor interdicţii de publicare şi a acestor forme aberante de cenzură. Ceauşescu nu a acţionat numai în sens interdictiv, încercând să stăvilească dorinţa de normalitate şi de libertate a creatorilor. El a pus mare preţ pe capacitatea propagandei de a schimba, prin iluzii optice, faţa lumii. Va exploata, fără preget şi cu mare abilitate, disponibilităţile – ce păreau încă mari – ale *mitului patriei primejduite*[79]şi ale *mitului complotului malefic* (care putea fi al străinilor, dar şi al intelectualilor „rupţi de popor", vânduţi) de care s-a servit până la capătul domniei şi ori de câte ori a fost nevoie, ca de o mască de oxigen.

Aceiaşi responsabili i-au încurajat pe literaţii care aveau obsesia superiorităţii creaţiilor noastre în raport cu cele ale străinilor. Conceptul literar de *protocronism* – introdus de reputatul istoric literar Edgar Papu – a fost exploatat în sensul dorit de culturnici, de scriitorii şi istoricii literari puşi în slujba regimului. Născut din ceauşism şi crescut din drojdia orgoliului naţional, protocronismul năştea, la rândul lui, ceauşism. Protocronismul a constituit însă o miză importantă a propagandei din clipa în care s-a văzut limpede că poezia şi proza nu mai pot fi controlate şi nici măcar deturnate prin diversiuni de tot felul. Dacă-l analizăm din direcţia ţelurilor propagandei (care vor fi legate mereu de consolidarea puterii

[79] Eugen Negrici, *op. cit.*, p. 58.

politice), suntem în măsură să observăm că a fost o încercare de alterare, de anemiere, de escamotare şi de dezorientare a spiritului critic, acesta constituind veritabilul mare pericol pentru orice regim totalitar.

Regimul autoritar al clanului Ceauşescu dădea însă semne de şubrezire la începutul anilor 1980, căci drogul dârzeniei şi al demnităţii naţionale nu ţine loc de foame şi de frig. Pe fondul nemulţumirii populare, al ostilităţii elitei intelectuale – neîntrerupt şi inutil agresate –, au apărut, la sfârşitul anilor ’70, primele manifestări cu caracter de disidenţă sau de împotrivire (cazul Goma, sindicatul liber SLOMR, revolta minerilor de la Petroşani; mai târziu, cazul Dorin Tudoran, atitudinile publice ale Doinei Cornea şi ale lui Mircea Dinescu).

Un mare ecou internaţional a avut „cazul Goma”. Încă din 1970, ca urmare a criticilor repetate aduse regimului, lui Paul Goma (care fusese arestat şi condamnat la doi ani de închisoare după Revoluţia din Ungaria) i se interzice să mai publice. Scriitorul îşi va trimite manuscrisul romanului *Ostinato* în Occident, unde acesta apare în traducere germană în 1971, la Târgul Internaţional de Carte de la Frankfurt. Drept urmare, România îşi retrage delegaţia oficială şi cazul ia proporţii internaţionale. În 1977, Paul Goma redactează o scrisoare rechizitoriu adresată lui Nicolae Ceauşescu, document pe care îl vor mai semna, din păcate, doar Ion Vianu şi Ion Negoiţescu. Arestat, scriitorul va fi apoi obligat, în acelaşi an, să se expatrieze. În Franţa va desfăşura o impresionantă activitate anticomunistă prin articole, scrisori deschise, numeroase interviuri, fragmente de proză difuzate la postul Radio Europa Liberă, unde a fost sprijinit de scriitorii Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca, realizatorii unor emisiuni de o extraordinară audienţă, care au devenit periculoase pentru stabilitatea regimului. Paul Goma (ca şi alţi redactori ai postului, între care şi Monica Lovinescu) a fost de mai multe ori ţinta unor atentate puse la cale de agenţi ai Securităţii.

Pentru a-i îndepărta cu orice preţ – în plan politic – de bătălia contemporană în jurul
libertăţii şi – în plan artistic – de realismul revelator şi de orice altă modalitate aptă să fisureze
şi mai adânc fundamentele regimului şi aşa fisurat şi bolnav, aparatul propagandistic a impus,
cu severitate şi obstinaţie, tuturor editurilor, ziarelor, radioteleviziunii, cenaclurilor judeţene şi
orăşeneşti obligaţia promovării *poeziei patriotice*, în care autorităţile includeau şi *tema slăvirii*

conducătorului. Pe măsură ce totul se degrada în jur şi România era părăsită ca un meleag
unde bântuie ciuma, tonul solicitărilor devenea mai ameninţător.

Pentru ca *mitul patriei primejduite* să continue să iradieze conştiinţele, să-şi prelungească puterea de înrâurire şi de coagulare după ce excesele au devenit obositoare şi criza regimului evidentă, puterea a mizat pe ştirile teribile lansate din vreme în vreme, făcând apel la intoxicare, la alarme inutile şi perpetue. De la un punct anume, nici acestea nu vor mai avea efect. Sufocată sub maldărul de clişee, căzută, la sfârşitul anilor 1970, la nivelul jalnic de exigenţă, de deziderat propagandistic (susţinut administrativ cu ajutorul eternelor, mereu eficacelor pârghii editoriale), *tema patriei* va cunoaşte câteva tentative de reanimare. Una dintre acestea a reprezentat-o festivalul naţional *Cântarea României*, în cadrul căruia grupuri bine alcătuite de scriitori făceau deplasări şi-şi citeau creaţiile în mijlocul „oamenilor muncii".

Cel ce se substituise partidului şi se identificase cu ţara aceea jinduită, binecuvântată, demnă de toate superlativele imaginabile, şi-a găsit un instrument excepţional de fortificare a puterii în persoana lui Adrian Păunescu, poet relativ tânăr, de un talent incontestabil şi care, la prima vedere, nu se număra printre cei uşor de manevrat. Adrian Păunescu a reuşit – cu argumente pe care le bănuim – să obţină aprobarea clanului Ceauşescu pentru ca cenaclul revistei „Flacăra" să se transforme într-o manifestare grandioasă şi, mai apoi, într-un spectacol itinerant (televizat), cu zeci de recitatori, interpreţi, cântăreţi, mişcându-se, toţi, fără şovăire, la comandă, ca vrăjiţi de bagheta lui magică. La rândul lor, tinerii spectatori cărora li se adresa – în săli, în pieţe sau pe stadioane – intrau într-un soi de bizară frenezie. Li se părea că, faţă de atmosfera sumbră în care erau obişnuiţi să trăiască, participă la un eveniment epocal, la un moment astral.

În schimbul serviciului făcut conducătorului, Adrian Păunescu – un nume pe buzele tuturor – a devenit indispensabil şi puternic în ierarhia propagandei, slobod să înfăptuiască, să îndrepte erori, să facă numeroase fapte bune, să acţioneze peste limitele ştiute. A fost citit cu pasiune, versurile lui i-au fost recitate şi cântate cu vehemenţă, cum nu ştim să fi fost vreodată recitaţi şi cântaţi poeţii neamului. Dar nu putem uita că a atras într-o cursă propagandistică sufletele candide ale adolescenţilor, izbutind să deverseze energiile lor explozive în numele supravieţuirii unui regim odios. Din perspectiva dăinuirii acestuia, se poate spune că interzicerea Cenaclului Flacăra – la insistenţa unor membri ai clanului care au profitat de moartea unor tineri în timpul „reprezentaţiei" – a fost cea mai mare eroare tactică a Secţiei de Propagandă a partidului.

Spre sfârşitul anilor 1980, se constată intrarea în rutină a tuturor temelor mai vechi şi mai noi ale propagandei. Descumpănite, secţiile specializate ale CC al PCR au decis, renunţând la intenţia unui efect, să recurgă la topirea tuturor „creaţiilor" dedicate partidului, omului nou, cuceririlor revoluţionare, eroului comunist, României socialiste, în una singură, cea apoteotică, închinată Cârmaciului, Eroului, „Mântuitorului".

Intelectualităţii noastre – care nu se mai afla, ca în anii 1950, sub teroarea cizmeisovietice şi care se mai afla încă în Europa – îi era mai greu să înghită, ostenită cum era de lipsuri şi umilinţe, un asemenea calup tematic unsuros. Procedeele atragerii şi compromiterii trebuiau diversificate pervers. Şi era nevoie de mai multă imaginaţie acum: nu te mai puteai bizui exclusiv pe argumentul spaimei.

Trecutul realist-socialist continua să fie o amintire stingheritoare, penibilă, impulsul spre normal al literaturii – de nestăvilit. Mişcarea ei inerţială spre idealul artistic, nu spre cel ideologic, putea fi doar moderată prin cenzură sau întrucâtva modelată prin provocări şi diversiuni. Nemaigăsind executanţi frenetici, neînduplecaţi, printre criticii de prestigiu, nici măcar printre cei folosiţi în „operaţiile speciale" din anii '50, *minirevoluţia culturală dâmboviţeană* s-a împotmolit curând în compromisuri, îmbogăţind, încet-încet, inventarul speciilor bizare, de supravieţuire în regim de presiune.

REZISTENŢĂ ŞI REPRESIUNE PE VALEA MUNTELUI ÎN TIMPUL REGIMULUI COMUNIST

Prof. dr. Daniel DIEACONU,
Școala Gimnazială Grințies, Neamț
Mirela TOPOLICEANU,
Școala Grințieș, Neamț
Cristian VATAMANU
Liceul Tehnologic Pipirig, Neamț

Încercăm prin acest studiu să prezentăm câteva biografii ale unor luptători anticomunişti din zona numită generic „Valea Muntelui”, o regiune situată pe cursul mijlociu al Bistriţei din judeţul Neamţ, o zonă eminamente montană. Am folosit pentru acest studiu fişele realizate de profesorul Dorel Rusu, cuprinzând şi surse CNSAS, parţial publicate, unele încă aflate în manuscris, interviurile realizate de autori cu supravieţuitorii regimului, monografiile locale, memorialistica bogată publicată după 1990, articolele şi volumele dedicate rezistenţei în Neamţ etc.

Dintre figurile proeminente ale rezistenţei anticomuniste ale zonei menţionate se individualizează figura luminoasă a protosinghelui Iustin Pârvu, alături de cea a părintelui Nicolae Grebenea, Atanasie Ştefănescu[80], Grigore Caraza pe care i-am cunoscut şi intervievat şi alţii, care au acţionat în grupuri, „bande” sau „frăţii” sau s-au ridicat la luptă împotriva comunismului de unii singuri[81].

Începem periplul nostru cu V. Emilian (Milucă) Săndulescu (31.08.1926-14.09.1995). Născut la Bistricioara, comuna Ceahlău-Neamţ, din părinţii Vasile Săndulescu, preot în parohia Bistricioara şi Paraschiva (Ana), fiica preotului Alexandrescu din Bistricioara. Preotul Vasile Săndulescu era născut în satul Pluton din comuna Pipirig, iar tatăl său era născut în judeţul Vlaşca[82]. Liceul l-a făcut la Piatra Neamţ, la liceul „Petru Rareş”. Aici se înrolează în Mişcarea de Rezistenţă a elevilor din liceu. La

[80] Pentru biografia lui Atanasie Ștefănescu vezi pe larg I. Asavei, D. Dieaconu, *Sfinții de lângă noi, monahul Atanasie de la Petru Vodă,* în „Monitorul de Neamț, 9 ianuarie 2017
[81] Vezi pe larg pentru grupurile de luptători anticomuniști Emanuel Bălan, *Anticomunism şi represiune comunistă în Neamţ şi Bacău (1945-1989),* Ed. Egal, Bacău, 2014.
[82] D. Rusu, *Frumuseţe, rezistenţă şi teroare în comuna Ceahlău*, în „La poalele Pionului – crâmpeie de istorie a comunei Ceahlău”, vol. coord. de D. Dieaconu şi M. Bulai, Ed. Cetatea Doamnei, Piatra-Neamţ, 2013, p. 229

liceul „Petru Rareş” are coleg şi pe Nicolae Popa, autorul lucrărilor „Rezistenţă şi teroare în ţinutul neamţului” şi „Coborârea în iad”. În a doua lucrare, Nicolae Popa îl prezintă: „Milucă, era impulsiv din fire şi dornic de afirmare”[83].

După absolvirea liceului, se înscrie la Facultatea de Drept, apoi peste puţină vreme este student la Conservatorul din Iaşi. Peste alte câteva luni se înscrie la Şcoala de Ofiţeri de Cavalerie din Târgovişte, pe care în scurt timp o abandonează. În final, s-a înscris şi a fost admis la Şcoala de Ofiţeri de Securitate din Bucureşti, pe care o absolvă cu calificativ maxim. Este repartizat ca sublocotenent de securitate la Regimentul de Securitate din Fălticeni, judeţul Baia, în mai 1949. Când a ajuns ofiţer de securitate la Fălticeni, s-a alăturat Mişcării de rezistenţă anticomunistă din Bucovina, coordonată de Organizaţia „Gărzile lui Decebal”, al cărei conducător era dr. Gheorghe Vasilache din Vatra Dornei. Împreună cu sbl. Petrescu Iftimie (Ticu) – bucureştean, cu V.C. Roşu – născut în Slobozia, judeţul Baia, cu plt. maj. Dumitru Popescu, pun la cale să ocupe cazarma regimentului şi să captureze tot armamentul pe care să-l repartizeze luptătorilor din Munţii Bucovinei şi ai Bistriţei. Sunt însă trădaţi de sgt. maj. Pâslaru, care urma să-i însoţească în această misiune. Milucă, împreună cu ceilalţi camarazi sunt arestaţi în noaptea de 5 septembrie 1949.

După arestare şi cercetări, în cazarmă, sunt duşi la cercetări la Securitatea de la Suceava apoi transferaţi în penitenciarul din Suceava. În penitenciar este adus un complet de judecată de la Tribunalul Militar Iaşi, care îi judecă pe toţi. Pentru Milucă s-a cerut condamnarea la moarte, dosar 617/1950 şi sentinţa 780/01.10.1950. La primul recurs i s-a comutat pedeapsa cu moartea în 25 de ani muncă silnică, după al doilea recurs, în dosarul 2975/1950 a Curţii Criminale de Casaţie şi Justiţie este comutată pedeapsa la moarte în pedeapsă la 18 ani muncă silnică, 10 ani degradare civică, confiscarea parţială a averii, degradare militară, 8.000 lei cheltuieli de judecată pentru „crimă de uneltire contra ordinii sociale” şi pentru că „a făcut parte din organizaţia anticomunistă „Gărzile lui Decebal”[84].

Nicolae Popa, fostul coleg al lui Milucă de la Liceul „Petru Rareş”, notează: „Ajuns sublocotenent de securitate, avea să rămână acelaşi om plin de entuziasm şi nu peste mult timp va fi arestat, deoarece pusese la cale cu alţi camarazi: sblt. Petrescu Iftimie şi Roşu Vasile, ca la un moment potrivit, să ocupe cazarma şi să pună mâna pe armamentul şi muniţia unităţii, cu care să plece în munţi şi să înarmeze pe cei care încercau să

[83] N. Popa, *Coborârea în iad,* Ed. Vremea, Bucureşti, 1991, p. 11-13.
[84] D. Rusu, *Steaua blestemată*, vol. II, Ed. Cetatea Doamnei, Piatra-Neamţ, 2014, p. 78

oprească instalarea comunismului în ţară. Au fost însă vânduţi de un subofiţer ce urma să-i însoţească. La proces i s-a cerut condamnarea la moarte, pentru a fi în cele din urmă osândit la 25 de ani de închisoare”[85].

Cât a fost în închisoare, din cauza supărărilor – tatăl său, părintele Vasile Săndulescu, a decedat. La înmormântarea tatălui nu a putut participa. Tatăl său este înmormântat în cimitirul bisericii noi din satul Bistricioara. În anul 1962, după 13 ani de temniţă grea, a fost eliberat. Când a ajuns acasă la Bistricioara, a făcut o selecţie în cărţile din biblioteca tatălui său şi pe cele care erau cu iz legionar sau cu tematică anticomunistă le-a dat foc în ograda casei. Se temea să nu mai facă temniţă şi pentru aceste cărţi. Regimul său de detenţie a fost mai sever deoarece făcuseră parte din structurile de Securitate. A făcut închisoare şi cu părintele Iustin Pârvu. La doi ani de la eliberare, se căsătoreşte cu Magdalena Fulop (Magda), fată de secui – născută în comuna Lazarea din judeţul Harghita. Când s-au căsătorit, în 1964, Magda lucra ca învăţătoare în satul Hagota din comuna Tulgheş judeţul Harghita. Împreună au avut doi copii: Vasile (Lică) şi Mioara (Lilioara).

După eliberarea din carceră, începe să lucreze pe la diverse întreprinderi prin ţară. Securitatea îl monitoriza în continuare. În decembrie 1981, era într-un restaurant din staţiunea Durău-Neamţ. La o masă cu alţi meseni, s-a exprimat: „În România nu găseşti lame să te bărbiereşti; ce fac comuniştii pentru binele românilor?”. A doua zi a fost arestat pentru „huliganism” şi dus la penitenciarul din Bacău, unde a suferit o lună de zile fără să fie judecat. Când l-au introdus în celulă, „colegii-băştinaşi” au început să-l jignească, dar mai apoi dându-şi seama că are vechime în temniţele comuniste, că este „veteran”, i se adresau cu respect: „Bătrâne”.

După revenirea acasă a lucrat ca miner în subteran la „Mina de Uraniu” din comuna Crucea judeţul Suceava. A suferit în penitenciarele: Jilava, Aiud, Gherla, Ocnele Mari şi la „Canalul Morţii” – lagărul de exterminare de la Ostrov (UM 0957) de unde a fost eliberat[86].

[85] N. Popa, *Coborârea în iad,* p. 13
[86] D. Rusu, *Frumuseţe, rezistenţă şi teroare în comuna Ceahlău,* p. 230

PÂRVU Ghe. IUSTIN (Iosif) (06.02.1919-16.07.2013)[87]

S-a născut în satul Brânzeni (satul va avea mai apoi denumirile: Coroiu şi în final Petru Vodă) din comuna Poiana Teiului. A fost fiul lui Gheorghe Pârvu şi a Anei Pârvu (născută Chiruţa). Din botez a primit numele de Iosif. A copilărit în satul Brânzeni, şi pe pâraiele Largu şi Bolătău. Încă de când era copil părinţii l-au dus la mănăstirile din jur, mai ales la Mănăstirea Durău.

Tata şi mama, oameni de la munte, cu obiceiuri frumoase, l-au educat într-un duh de evlavie. Iosif se scula şi se culca rugându-se în faţa unei icoane ce reprezenta mănăstirile din Muntele Athos. Peste ani, în anul 1976, cu ajutorul lui Dumnezeu a vizitat mănăstirile din Muntele Athos unde a stat două luni de zile.

În anul 1936, tata îl duce la mănăstirea Durău şi îl predă Domnului Iisus Hristos. A fost făcut frate de mănăstire. Mănăstirea Durău, în anul 1939, l-a trimis la Seminarul de la Cernica, unde vieţuieşte până în anul 1940, când acest seminar s-a desfiinţat. A fost tuns în monahism în anul 1940 şi a fost hirotonit preot. De la Cernica, continuă studiile la Seminarul din Râmnicu Vâlcea, care după ce se desfiinţează, fratele Iosif continuă cursurile la Seminarul din Roman. Armata o face la unitatea de Vânători de Munte din oraşul Târgu Ocna. Între 1942-1944 este preot misionar în Divizia 4 Vânători de Munte şi împreună cu Regimentul din Piatra Neamţ a participat pe front până la Odesa şi Cotul Donului. În anul 1948, când se întorcea la Mănăstirea Durău cu icoana Maicii Domnului – făcătoare de minuni, cu care fusese pe Valea Muntelui, în apropiere de mănăstire, sticla de la icoană, fără să o atingă cineva, a plesnit. Când au ajuns în mănăstire, călugării care au studiat icoana, au făcut următorul pronostic: „Să ştiţi că este un semn rău".

Pe 15 mai 1948, este arestat de la Seminarul din Roman, unde era diacon. Primele anchete la care este părtaş, au avut loc la Roman şi la Piatra Neamţ în perioada mai-august 1948. Unul dintre cei mai sadici anchetatori ai săi din această perioadă, a fost şi Bălăceanu, născut la Sabasa/Borca. A fost judecat de Tribunalul Militar Iaşi: mandat 6899/1949, sentinţa nr. 307/14.08.1949. A fost condamnat la 12 ani muncă silnică pentru: „crimă de uneltire contra ordinii sociale"; „a ajutat pe legionari cu bani şi

[87] I. Asavei, D. Dieaconu, *Dacă noi românii nu ne vom uni suntem sortiţi pieririi! Părintele Iustin In Memoriam*, în „Monitorul de Neamţ", 10 februarie 2017; Al. Andrieş, *Rezistenţă şi represiune în munţii Neamţului în timpul regimului comunist (1945-1964) - memorie şi istorie,* lucrarea de disertaţie, Cluj-Napoca, 2016, p. 57 şi urm. (interviu realizat de cercetător cu părintele Iustin Pârvu).

alimente"; „a făcut parte din Organizaţia F.D.C.". După gratii a suferit în perioada 14 mai 1948 – 6 februarie 1964 (adeverinţa 5021/1964)[88]. Îşi amintea momentul arestării: "Noaptea dormeam cu toţii în cămăruţă, când pe la ora trei aud la uşă o lovitură puternică, aşa ca de bocanc, şi de pumni în uşă(...) mă ridic eu şi deschid uşa. Măi, băiete, îmi pun lanternele în ochi, intră peste mine- erau vreo 4-5 şi între ei şi secretarul Seminarului care i-a adus acolo- şi ceilalţi înconjoară toată casa. Eu am rămas aşa, nemişcat, nu mai ştiam ce-i cu mine. Se reped, percheziţionează tot, răstoarnă, dar nu găsesc nimic din ce căutau ei. (...) M-au împins spre poartă, la maşină. Unul deschide uşa şi ce văd? Înăuntru era plin de oameni, avocatul cutare, părintele cutare, profesori, cunoşteam dintre ei oameni unul şi unul."[89]

Penitenciare unde a suferit: Suceava, Piteşti, Sighet, Iaşi, Jilava, Gherla, Aiud. Lagăre de exterminare unde a suferit: Cavnic – mină de plumb, care a fost deschisă de deţinuţii politici. A lucrat la 300 de metri sub pământ. Aici, în subteran, împreună cu camarazii săi au cântat şi Imnul minerilor; Baia Sprie – mină de plumb – aici a suferit un an şi două luni; dosar 60/1952. În această mină a lucrat la peste 500 de metri sub pământ, în orizonturile 11 şi 12 împreună cu preotul Nicolae Brebenea cu care în ziua „Învierii" a organizat în condiţii modeste slujba Învierii, iar uneori au intonat „Marşul deţinuţilor politici". Aici a muncit la tăiat stuf doi ani de zile. Munca la stuf însemna să stai în gheaţă cu bocanci rupţi, înfometat, printre picioare circulau şerpi. NU exista speranţă să scapi din acest infern. Dumnezeu l-a ajutat să scape de aici. La eliberare, ofiţerul politic l-a întrebat: „Ce vei face banditule de acum încolo?"; „Voi continua lucrarea duhovnicească de acolo de unde am lăsat-o înainte de a fi arestat". A fost eliberat din acest Lagăr de exterminare[90].

După ce a fost eliberat din închisoare (după 16 ani): în perioada 1964-1966 a lucrat ca muncitor la Secţia Drumuri şi Poduri – Neamţ, pe pâraiele Borca, Pluton/Pigirig, Pârâul Bolătău/Poiana Teiului, la drumul spre mănăstirea Horaiţa; mai apoi a avut domiciliu obligatoriu la mănăstirea Bistriţa/Neamţ; s- a nevoit şi la mănăstirea Secu – unde a îngrijit pe părintele Antim Găină şi s-a ocupat şi de stupii mănăstirii. La mănăstirea Bistriţa era mai aproape de Securitatea de la Piatra Neamţ ce-l supraveghea[91].

---

[88] N. Grebenea, *Amintiri din întuneric*, p. 40; *Sfântul închisorilor – mărturii despre Valeriu Gafencu*, ed. de monahul Moise, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2007, p. 37

[89] Graţia Lungu Constantineanu, *Părintele Iustin Pârvu. Viaţa şi învăţăturile unui mărturisitor*, Iaşi, 2007, p. 61-62

[90] V. Militaru, *Biserica din temniţă*, Editura Vicovia, Bacau, 2008, p. 143

[91] A. Alui Gheorghe, *Părintele Iustin Pârvu şi morala unei vieţi câştigate*, Ed. Credinţa strămoşească, Iaşi, 2005, p. 124

După ani de suferinţă, în temniţele comuniste şi în surghiun la mănăstirile Bistriţa şi Secu, în anul 1991 se retrage în satul său natal – Petru Vodă împreună cu călugării Ignat şi Calinic Creţu. Atunci s-a hotărât să-şi finalizeze gândul din tinereţe: să construiască o sfântă mănăstire pe locurile natale. Împreună cu primarul comunei Poiana Teiului – Dorel Rusu, cu preoţii Ioan şi Costel Melinte – născuţi în satul Poiana Largului/Poiana Teiului, cu pădurarul Mihai Melinte din satul Petru Vodă (frate cu cei doi preoţi) au hotărât să aleagă loc de mănăstire şi să înceapă lucrările. Ca loc de mănăstire s-a încercat o poiana de pe pârâul Cinei/Petru Vodă, mai apoi poiana din punctul numit Durăiaş/Petru Vodă şi în final s-a hotărât ca locul mănăstirii să fie în Poiana Căpriorului (cunoscută şi sub numele de Haşca) de pe malul pârâului Căpriorului din satul Petru Vodă. Primăria, consilierii locali, membri comisiei locale de aplicare a Legii fondului funciar, au atribuit mănăstirii 2ha de teren pentru amplasarea bisericii şi a anexelor.

În ziua de sâmbătă, 4 mai 1991, episcopul vicar al Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei Prea Sfinţitul Calinic Botoşăneanul a sfinţit locul unde avea să se construiască mănăstirea închinată memoriei martirilor anticomunişti, de pe Valea Muntelui şi din întreaga Românie. În noiembrie 1994, s-a făcut prima slujbă în noua biserică. Mănăstirea „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil" din satul Petru Vodă comuna Poiana Teiului, a început să cheme la ea credincioşi şi oameni în suferinţă din toată Moldova şi din ţară. Într-o chilie modestă, părintele Iustin timp de 23 de ani a primit la el pe credincioşii îndureraţi, i-a ascultat cu smerenie şi jertfă, aproape 24 de ore din 24. Până în anul 2008, părintele stareţ – Iustin Pârvu, a avut gradul de protosinghel, iar din anul 2008 a fost ridicat la rangul de arhimandrit. Este şi cetăţean de onoare al comunei Poiana Teiului, iar din octombrie 2012 Şcoala gimnazială din Galu se numeşte „Şcoala Gimnazială Iustin Pârvu".

La Sfânta Mănăstire de la Petru Vodă, părintele Iustin Pârvu din „bănuţul" adunat de la credincioşi, a construit alte mănăstiri pe teritoriul României: în satul Cergăul Mic de lângă Blaj, în localitatea Rădeni de lângă Tg. Neamţ; în Dobrogea – lângă peştera sfântului Ioan Casian, în localitatea Aiud, în apropiere de penitenciar, la locul numit „Râpa robilor" (aici a contribuit la ridicarea unui schit dar şi a unui mausoleu); o biserică nouă în zona numită „La morminte"/Bolătău de la Petru Vodă cu hramul „Adormirea Maicii Domnului"; un azil de bătrâne, tot în zona Morminte/Bolătău; o casă de copii tot în aceeaşi zonă; chilii şi alte anexe monahale la biserica „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil" şi la biserica „Adormirea Maicii Domnului", toate aşezate pe malul pârâului Bolătău;

prin grija sa şi a cinului monahal de aici a tipărit ziare, reviste, şi cărţi pentru credincioşi[92].
În mai 2012, părintele Iustin s-a deplasat în localitatea Galeş de lângă Constanţa (pe locul unde în vremea comunismului fusese Lagărul de exterminare – Galeş). Împreună cu I.P.S. Teodosie al Tomisului au oficiat slujba de sfinţire a locului unde se va ridica un schit în memoria tuturor celor care au murit în muncile faraonice de la „Canalul Morţii"; (aici a suferit, din nefericire şi o fractură de bazin, care a fost operată într-un spital din Constanţa). În ziua de 2 mai 2013, după slujba de Înviere, părintele Iustin a fost dus la un spital din Cluj unde a fost operat de o tumoare la stomac. În ziua de 16 mai 2013 a fost operat pentru a doua oară la Cluj.

În ziua de 21 mai 2013, cu un elicopter particular, părintele Iustin este adus de la Cluj la „Mănăstirea de Sus" – „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil", dar după câteva zile a fost transferat la „Biserica de Jos" – „Adormirea Maicii Domnului".

În ziua de 16 iunie 2013, ora 22:40, a plecat la Domnul. La slujba de înmormântare din ziua de 20 iunie 2013, în prezenţa a peste 5000 de credincioşi a fost instalat noul stareţ P.C. Hariton Negrea, fost călugăr în această mănăstire, iar apoi duhovnic la mănăstirea Durău. Slujba de înmormântare a dovedit cât de iubit a fost şi este părintele Iustin Pârvu. Mormântul său este lângă Sfântul Altar.

Învăţător CARAZA V. GRIGORE[93]

Strămunii săi au venit din Veneţia-Italia în Transilvania. În vremea lui Koşuth din cauza persecuţiilor la care erau supuşi de către austro-unguri, aceştia au trecut munţii în Moldova pe la Prisecani şi s-au oprit la Farcaşa. Unul din cei opriţi la Farcaşa, Ion Caraza, a coborât la Poiana Teiului. Din acest Ion Caraza, provine şi tatăl lui Grigore – Vasile Caraza. Grigore face şcoala primară la Poiana Teiului şi a copilărit în zona Pietrei Teiului. A făcut Şcoala Normală la Piatra Neamţ iar în anul 1948 este numit director la Şcoala cu clasele I-IV din satul Călugăreni/Poiana Teiului[94].

---

[92] I. Pârvu, *Postfaţă*, în „Realitatea unui mit – Corneliu Zelea Codreanu", p. 363-364

[93] Vezi D. Rusu, *Cântecul speranţei şi al libertăţii – Grigore Caraza*, Ed. Cetatea Doamnei, Piatra-Neamţ, 2009: Gr. Caraza, *Aiud însângerat,* Ed. Conta, Piatra-Neamţ, 2010.

[94] Despre copilăria şi adolescenţa sa în Al. Andrieş, *Rezistenţă şi represiune în munţii Neamţului în timpul regimului comunist (1945-1964) - memorie şi istorie,* lucrarea de disertaţie, Cluj-Napoca, 2016, un amplu interviu acordat cercetătorului.

În perioada „strămutărilor” când Grigore Caraza era în temniţă şi casa părintească este demolată şi părinţii sunt obligaţi să plece la Tg. Neamţ. În anul 1964, când revine pentru prima oară din închisoare acasă la Poiana Teiului, nu-şi mai găseşte casa părintească, iar din casă mai rămăsese doar scările din beton. Părinţii au fost strămutaţi la Tg. Neamţ, două fete la Piatra Neamţ şi o fată la Buhuşi. Peste ani, un rău-voitor le-a dat foc casei de la Tg. Neamţ. Părinţii săi sunt înmormântaţi în oraşul Tg. Neamţ.

În anul 1949, era director de şcoală clasele I-IV în satul Călugăreni/Poiana Teiului. Împreună cu studentul Valentin (Puiu) Blăgescu şi cu Pamfil Sălăgeanu înfiinţează organizaţia anticomunistă „Frăţia de Arme”. Şi fratele lui Grigore, Gheorghe (Gelu), avusese activitate în cadrul „Frăţiilor de Cruce”. Grigore a împărţit manifeste, a racolat membri şi a adunat bani pentru legionari. Împreună cu Constantin Iosifescu (consătean) din aceşti bani adunaţi a făcut comandă la Mănăstirea Sihăstria/Neamţ – la pictorul Protcenko pentru o icoană a Sfântului Gheorghe, care era necesară organizaţiei. Fiind arestat mai târziu, nu a reuşit să-şi finalizeze acest gând[95].

Este arestat în ziua de 31.08.1949. Cineva îl trădase, probabil Pamfil. Era la cosit cu tatăl său în livada din satul Roşeni/Poiana Teiului. Maria lui Pântea vine în fugă şi îl anunţă pe Grigore că Securitatea îl aşteaptă acasă. A coborât acasă, lângă Piatra Teiului. În mână avea un topor. În casă a găsit pe securistul Asofiei care-l aştepta şi care îi atrage atenţia să lase toporul jos. Securistul anunţă că este arestat. Este dus la Securitatea din Ceahlău, iar mai apoi la cea din Piatra Neamţ. După cercetările de la Piatra Neamţ, unde este bătut de Ruşcior Modest, este trimis sub stare de arest la închisoarea de la Galata/Iaşi. Securitatea de la Piatra Neamţ a scris pe dosarul care l-a însoţit pe Grigore Caraza la Galata şi mai departe, cu cerneală roşie şi cu litere majuscule: „DEŢINUT PERICULOS”[96].

Tribunalul Militar Iaşi a judecat pe toţi care au făcut parte din organizaţia „Frăţia de Arme” şi prin sentinţa nr. 166/18.02.1950, i-a condamnat, pe cei 34 de opozanţi la peste 100 de ani de închisoare. De la închisoarea Galata ajunge şi în alte temniţe comuniste: Jilava, Văcăreşti, Târgu Ocna, Constanţa (clădirile de la „Tataia” – unde fusese comandamentul sovietic), Bacău, Aiud. În penitenciarul de la Aiud a suferit 18 ani de zile, din care în „Zarcă” 8 ani. Tinereţea şi-a petrecut-o în

[95] Gheorghe Onişoru (coord.), *Cu unanimitate de voturi*, Bucureşti, Fundaţia Academia Civică, 1997, p. 205-206.
[96] D. Rusu, *Cântecul speranţei şi al libertăţii – Grigore Caraza,* p. 24

temniţa de la Aiud. A suferit în temniţele comuniste 21 ani şi 2 ani domiciliu obligatoriu (D.O.). În perioada cât a făcut detenţie, a avut „prieteni" care au scris mereu note informative împotriva acestuia: „Gicu" (Matasă) – a dat împotriva lui 87 de note informative, iar Traian (Petroşanu) 67 de note informative. Acest Traian şi-a semnat notele informative cu pseudonimele „Nemţanu" sau „Stejaru". Datorită acestor note informative, a primit măcar 10 ani de temniţă grea în plus. Cât a fost după gratii, cumnatul său Mihail David din Buhuşi (soţul Silviei) i-a ars toate cărţile din biblioteca sa. Grigore a dus din celulă în celulă chipul celor dragi. După ce a ieşit din închisoare, şi-a studiat la C.N.S.A.S. 22 de dosare cu peste 8000 de file, unde a găsit însemnări care l-au cutremurat. Închisorile Galata şi Aiud, cu reeducările cele mai grele, au fost cele mai dureroase momente ale închisorilor sale. În închisoarea de la Aiud, a suferit împreună cu Petre Ţuţea, Nechifor Crainic, Radu Gyr, Prinţul Ghika, Dumitru Bejan, părintele Calciu Dumitreasa, Mircea Vulcănescu, părintele Mihai Lungeanu, Mirică Traian din „Trei Scaune", ing. Dumitru Cristea. Pământul Aiudului din zona „Râpa Robilor" este plămădit cu creiere şi sânge de român. La Aiud a suportat şi „reeducările" conduse de călugărul Anania. La Aiud a luat cunoştinţă şi cu torţionarii Ardelean, Barabaş, Liţă, Vasile Marcu, C. Iulian, C. Paragină, Nicolae Paliacu ş.a. În ultimii ani, Grigore Caraza a fost prezent pe 14 septembrie, de ziua Sfintei Cruci la Mausoleul de la Aiud – de la „Râpa Robilor" unde s-a făcut şi se face anual parastas în amintirea eroilor martiri căzuţi în lupta împotriva comunismului. La Aiud a stat la izolare 6 luni de zile. De la închisoarea Constanţa până la Jilava, a fost dus în lanţuri şi transferat apoi la Aiud tot în lanţuri. După o perioadă de suferinţă la Aiud, a stat în domiciliu obligatoriu în localitatea Răchitoasa din Bărăgan (24.01.1957-20.09.1958). La Răchitoasa l-a vizitat şi tatăl său. Acesta, în timpul vorbitorului îi mărturiseşte: „Grigore, foştii tăi elevi de la şcoala din Călugăreni mă întreabă mereu: Când vine Domnul?". Prima perioadă de detenţie este cuprinsă între 31.08.1949 până în anul 1964. Între 1964 şi 1970, a fost liber şi a lucrat la Piatra Neamţ la Fabrica de lapte. De aici, este arestat din nou în anul 1970 şi va ieşi de după gratii în 1977. După gratii, în fiecare clipă simţea cum moare, dar nu trecea nici o clipă fără să nu facă „Rugăciunea inimii". După gratii au fost şi zile când primea 35 de linguri de apă pe zi; a stat 65 de zile la izolare, 40 de zile a făcut greva foamei şi 156 de zile a suferit în lanţuri[97].

Dacă ne referim la anii de detenţie, merită să amintim sentinţele care i-au hotărât soarta: I – Tribunalul Militar Iaşi, sentinţa nr. 166/1950,

[97] *Ibidem*, p. 36-38

condamnat la 8 ani închisoare pentru „activitate în organizaţia Legionară” după care va suferi în închisorile Galata, Văcăreşti, Jilava şi Aiud; II – Tribunalul Militar Constanţa – sentinţa 349/16.06.1959, condamnat la 23 de ani muncă silnică plus 7 ani degradare civică pentru „crimă de uneltire contra ordinii sociale” conform art. 209 C.P. De aici îşi va petrece suferinţele în închisorile Jilava şi Aiud. Din Aiud va fi eliberat în anul 1964; III – Tribunalul Militar Iaşi – sentinţa nr. 183/11.06.1970, dosar 159/1970, prin care-l condamnă la 10 ani temniţă grea şi la 8 ani interzicerea drepturilor civile pentru „propagandă împotriva orânduirii sociale” şi „pentru că a fost legionar”. Va fi eliberat în iulie 1977. În total, a fost condamnat la 41 de ani de temniţă grea, şi tot atâţia ani de interzicere a drepturilor civile. Când a fost eliberat, pe plicul care l-a trimis închisoarea Aiud către Securitatea din Piatra Neamţ, printre alte lucruri se menţiona: „Se eliberează deţinutul Caraza V. Grigore – NEREEDUCAT şi IREEDUCABIL”. În procesul de „reeducare” de la Aiud, au suferit peste 7000 de deţinuţi politici. Dintre aceştia, 56 au reuşit să nu fie „reeducaţi”. Părintele Iustin Pârvu şi Grigore Caraza, părintele Mihail Lungeanu, se numără printre cei 56. În anul 1964, la prima sa eliberare, când a mers la părinţi la Tg. Neamţ, aceştia nu l-au recunoscut. Doar mama şi-a dat seama că este fiul ei, după aluniţa de pe pleoapa stângă.

După 21 de ani de suferinţă în temniţele comuniste, a reuşit şi a plecat în exil în Statele Unite ale Americii. Pe teritoriu american, a fost port-drapelul tututror românilor şi a luptat pentru libertatea şi drepturile lor: în întruniri ale acestora, la posturile de radio americane, în presa americană, în Senatul american. A dat foc la steagul U.R.S.S.-ului la o manifestaţie din plin centru Washington-ului din anul 1986. A primit cetăţenie americană. Pe pământul Americii s-a căsătorit în Las Vegas (Nevada) cu profesoara Rodica născută Popescu în Hangu. Doamna Rodica, a fost şi profesoară doi ani de zile în New York. Şi domnia sa, a primit cetăţenie americană. În ziua de 22.08.2006, este invitat la Casa Albă/Washington de doamna Hillary Clinton împreună cu soţia sa, în calitate de preşedinţi ai Asociaţiei Foştilor Deţinuţi politici şi ai Asociaţiei pro-Basarabia şi Bucovina. În SUA a locuit între 1979-2001. Timp de 21 de ani, cât a stat în USA, a lucrat la o firmă a unor asiatici unde a fost apreciat. În Senatul american, a depus documente în numele tuturor românilor cerând drepturi pentru aceştia.

Lucia Hossu-Longin a mers personal în America şi a făcut o secvenţă din serialul „Memorialul Durerii” prezentându-l pe Grigore Caraza.

Revenit în România, în anul 2001, şi-a stabilit domiciliul în Piatra Neamţ. I-am vizitat camera intimă. Aici este mereu o candelă aprinsă la icoana Maicii Domnului Indurerată (icoană pictată de Protcenko – pe care Grigore a purtat-o de la Poiana Teiului în temniţă – în Statele Unite şi înapoi); o bibliotecă în care există foarte multe cărţi cu autograf; un mic săcuţ cu câteva grame de pământ din Grădina Ghetsimani. A reuşit şi şi-a pregătit locul de veci în cimitirul Eternitatea din Piatra Neamţ. Cei care l-am cunoscut, după ce nu va mai fi printre noi, merită să-i ducem din când în când câte un buchet de flori, din florile câmpului şi să-l aşezăm pe mormânt.

În ultimii ani, a publicat şi cartea „Aiud însângerat", în 2013, ajunsă la ediţia a V-a. Din închisoare a scos prin viu-grai peste 10.000 de versuri (are o memorie foarte bună chiar la vârsta de 84 de ani). Îl putem considera absolvent al Academiei Aiud – cu diploma Magna cum laude. Cartea cuprinde 14 capitole, exact câte popasuri a făcut Mântuitorul Iisus Hristos pe drumul Golgotei.

Amintim câţiva din prietenii săi: Florin Mătrescu, Sorin Lavric, Nicolae Popa – acum în Los Angeles, Adrian Aluigheorghe (distinsul profesor doctor, care l-a înţeles şi l-a sprijit foarte mult), prof. univ. Petre Ursache din Iaşi, ing. Tonea de la Prundul Bârgăului, Mircea Cazacu – Timişoara, Dorel Rusu – Poiana Teiului ş.a.

După ieşirea din închisoare, a petrecut suficient timp la C.N.S.A.S. Bucureşti, unde şi-a studiat dosarele de urmărire întocmite de Securitate; a vizitat o parte din camarazii de temniţă, foşti colegi de la Şcoala Normală şi alţi prieteni; a vizitat aproape toate ţările din lume; a vizitat localităţi de pe Valea Muntelui şi locurile părinteşti. Este cetăţean de onoare al comunei Poiana Teiului şi al municipiului Piatra Neamţ; preşedinte de onoare al Fundaţiei „Ştefan cel Mare şi Sfânt". A dus două troiţe sculptate în Ardeal în localitatea Kania (la 7 km de cimitirul din Ţiganca – Basarabia), împreună cu domnii Adrian Aluigheorghe şi Florin Săsărman; la Hagi Kurda – în Bugeag/Basarabia, la Orhei, Nicolaeuka şi la Cahul, împreună cu Nicolae Popa din Los Angeles. N-a cerut bani statului român pentru anii petrecuţi după gratii. A participat la simpozioane, lansări de carte (este un recitator plăcut). A ajutat cu bani pe mulţi elevi săraci din judeţul Neamţ. Personalitatea sa a fost prezentată în repetate rânduri şi la televiziunea locală sau cea naţională, în ziare şi reviste locale sau din ţară[98].

Grigore Caraza, a biruit deznădejdea, moartea şi sistemul comunist. De câte ori a fost lovit, de atâtea ori s-a ridicat mai puternic şi a continuat

[98] D. Rusu, D. Dieaconu, D. Sofronia, *Grigore Caraza la 80 de ani*, în „Monitorul de Neamţ", 1 februarie 2010

lupta în mod voluntar, pentru binele ţării sale. Cândva mi-a spus: „M-am născut ca să cunosc pe Dumnezeu, ca să cunosc binele şi adevărul. M-am născut să trăiesc pentru Dumnezeu şi în aceste valori să urmez calea vieţii, să lupt pentru o cauză sfântă a românilor. M-am născut ca să mor pentru Dumnezeu”.[99]

Monahul HRISOSTOM ASAVEI (?-1994) - *Ieromonah, arhimandrit*

S-a născut în satul Bistricioara. Ani de zile a fost călugăr la Mănăstirea Durău, s-a implicat în ajutorarea Mişcării de Rezistenţă de pe Valea Muntelui.

A colaborat şi cu părintele Filaret Gămălău, stareţ al Mănăstirii Rarău, implicat în organizaţia de rezistenţă „Gărzile lui Decebal”, condusă de dr. Gheorghe Vasilache din Vatra Dornei, organizaţie care a acţionat şi în zona Munţilor Bistriţei şi a Stânişoarei, în zona mănăstirilor Rarău şi Durău.

S-a nevoit ca monah şi la Mănăstirea Slatina/Suceava unde o vreme a fost şi stareţ. În anul 1949 a fost arestat şi Filaret Gămălău iar mai apoi Ieromonahul Hrisostom Asavei de la Schitul Durău, împreună cu alţi 7 călugări de la Durău. Sunt pedepsiţi aducându-li-se acuzaţia că au ajutat pe cei implicaţi în Rezistenţă în organizaţia „Gărzile lui Decebal”.

După terminarea detenţiei a lucrat ca părinte spiritual la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamţ, iar apoi ca slujitor la Catedrala Mitropolitană din Iaşi. În final s-a retras la Mănăstirea Bistriţa unde a trecut la Domnul în anul 1994, unde este şi înmormântat. A fost absolvent al Seminarului de la Cernica unde a avut ca colegi şi pe Î.P.S. Patriarh al României Teoctist Alapaşu, pe P.C. Băbuş, pe P.C. Filaret Gămălău, ş.a.[100]

General DUMITRU T. COROAMĂ (19.07.1885-1964)[101]

S-a născut în satul Răpciune, din comuna Hangu. Astăzi acest sat este acoperit de apele Lacului Bicaz. Părinţii săi, Toma şi Ecaterina Coroamă. Din unele surse rezultă că tata venise aici din Bucovina. A fost al 8-lea din cei 10 copii ai familiei (6 fete şi 4 băieţi). O soră a sa, a fost căsătorită cu Ion Tărâţă din satul Călugăreni, comuna Călugăreni/Neamţ.

---

[99] I. Asavei, D. Dieaconu, *Grigore Caraza, model de luptător anticomunist*, în „Monitorul de Neamţ”, 1 februarie 2017

[100] G. Enache, Petcu, A.N., *Monahismul ortodox şi puterea comunistă în România anilor 50*, Ed. Pantera, Bucureşti, 2009, p. 221; D. Rusu, *Frumuseţe, rezistenţă şi teroare în comuna Ceahlău,* p. 232

[101] Vezi pe larg D. Rusu, *Generalul Dumitru Coroamă,* în „Mărturii de istorie recentă”, Ed. Cetatea Doamnei, Piatra-Neamţ, 2014, p. 71-72

Toma Coroamă, tatăl său, a fost şi primar al comunei Hangu în perioada 1876-1881. Cât a fost primar a avut conflicte cu Prinţul Sturdza, privind islazurile comunei Hangu. A câştigat toate procesele împotriva moşierului Sturdza. Dumitru a făcut şcoala primară în satul Schit din comuna Ceahlău, apoi a urmat liceul „Petru Rareş" din Piatra Neamţ. După absolvirea liceului „Petru Rareş" a lucrat ca învăţător-suplinitor la şcolile din Broşteni, Cotârgaşi, Frumosu (Dreptu), Farcaşa din judeţul Neamţ. Urmează apoi Şcoala Militară de Ofiţeri de Infanterie pe care a absolvit-o cu gradul de sublocotenent și a fost repartizat la Regimentul 15 Dorobanţi – Războieni/Piatra Neamţ[102].

În Primul Război Mondial a luptat în prima linie pe văile Trotuşului, Oituzului şi Uzului împreună cu regimentul 15 Dorobanţi-Războieni din Piatra Neamţ în calitate de comandant al Batalionului 2 Infanterie. Pentru faptele sale de vitejie, mai ales cele de pe Valea Uzului, a fost decorat şi înaintat în grad. A primit Ordinul de cavaler „Mihai. Viteazul" şi mai multe decoraţii, printre care şi franceze, engleze şi ruseşti. Cu unele din acestea, a fost decorat personal de Mareşalul Ieremia Grigorescu. În continuare a luptat pentru dezrobirea Transilvaniei, pentru Unirea cea mare, a participat la ocuparea Budapestei, în timpul lui Bella Kun, când Ungaria atacase „Gărzile Naţionale Româneşti" din Transilvania.

După terminarea Primului Război Mondial, a revenit la Regimentul 15 Dorobanţi din Garnizoana Piatra Neamţ, în calitate de ajutor de comandant, apoi comandant al Regimentului. A luat parte cu Regimentul 15 Dorobanţi-Războieni/Piatra Neamţ la Manevrele militare regale din anii 1932 şi 1933. Regele Carol al II-lea, pentru meritele sale deosebite în timpul acestor manevre, l-a avansat la gradul de general de brigadă şi l-a trimis comandant al Regimentului 87 Infanterie Satu Mare. În anul 1938 este avansat la gradul de general de divizie şi transferat la Divizia de Gardă Regală din Bucureşti, unde rămâne până la data de 6 septembrie 1940, când a abdicat Regele Carol al II-lea[103].

La începutul lunii septembrie 1940, în Bucureşti au loc puternice manifestaţii împotriva lui Carol al II-lea. Miile de manifestanţi, mulţi dintre ei studenţi susţinuţi de „Mişcarea Legionară", scandau: „Jos Carol

---

[102] Grigore Tărâţe, *Generalul Dumitru Coroamă în prezentarea unui consătean şi a unei rude– Grigore Tărâţă (Lulu Coroamă)*, în "La poalele Pionului…", p. 119

[103] N. Sava, *Generalul Dumitru Coroamă: 'Majestate, nu pot să execut ordinul de a trage în tineretul ţării!"* în „Ceahlăul", iulie, 19, 2014; Traian D. Lazăr, *Azi căpitan, mâine*..., în "Magazin Istoric", iunie 2018, pp. 60–61

al II-lea, jos Lupeasca!". Regele a chemat la Bucureşti pe generalul Ion Antonescu, care era cu domiciliul forţat la Mănăstirea Bistriţa-Vâlcea şi l-a numit Prim-Ministru.

Generalul Dumitru Coroamă era comandant al Diviziei de Gardă Regală. Coroamă primeşte ordin de la Rege şi Antonescu, să tragă în demonstranţi. El susţinuse şi simpatizase „Mişcarea Legionară". A refuzat să tragă în tineretul care demonstra. A fost întrebat de ce nu trage. Acest muntean dârz, patriotul Dumitru Coroamă le-a răspuns: „Majestate şi domnule general! NU pot să execut acest ordin de a trage în tineretul ţării".

În această situaţie, nici Antonescu nu a tras. S-a evitat un dezastru naţional, înlăturat de acest Coroamă. Generalii Coroamă şi Antonescu, îi cer Regelui Carol al II-lea să abdice, lucru care s-a şi întâmplat[104].

După acest moment, generalul de Divizie Dumitru T. Coroamă este avansat la gradul de general de corp de armată. Dar ... Ion Antonescu îl suspectează pe Coroamă şi îl trimite din Bucureşti la Iaşi în funcţia de comandant al Corpului 4 Armată. La comanda Armatei a IV-a, stă până la haosul din ianuarie 1941, cunoscut sub denumirea de „Rebeliunea Legionară", când şi-a prezentat demisia.

Gl. de corp de armată Dumitru Coroamă, nu era de acord cu gl. Ion Antonescu în mai multe probleme. Antonescu îl urmăreşte pas cu pas prin serviciile sale militare secrete. În anul 1943 este chemat la Antonescu şi i se ordonă să preia comanda unei unităţi pe Frontul din Răsărit, dincolo de Nistru. După terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, Coroamă se retrage la Piatra Neamţ. Începe calvarul provocat de serviciile secrete ale lui Antonescu şi continuat de comunişti. Este arestat în anul 1947 de la locuinţa sa din Piatra Neamţ, când era pensionar militar. În „Fişa matricolă penală" este menţionată arestarea de abia cu data de 23.01.1951, lucru menţionat şi prin procesul verbal de internare nr. 19 din 1951.

În anul 1949, în trenul "bou-vagon" al M.A.I. care transporta deţinuţi politici către penitenciarul Ocnele Mari, era şi gl. Coroamă dar şi câţiva legionari: PC I. Dumitrescu – Borşa şi alţi camarazi de-ai săi, care după arestarea lui Corneliu Zelea-Codreanu au făcut un memoriu către Regele Carol al II-lea. O delegaţie de legionari a mers la gl. Coroamă care era „comandantul Gărzii Regale" şi l-au rugat să transmită acest memoriu Regelui. Ei au aşteptat să primească un răspuns de la rege, dar nu l-au mai primit. În acest vagon legionarii s-au aşezat lângă gl. Coroamă cu care au purtat următorul dialog:

---

[104] D. Dieaconu, *Carol al II-lea – un rege, un cult, o camarilă,* Ed. Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2019, p. 245

„-Vă mai aduceţi aminte, domnule general, când am fost la dumneavoastră cu un „Memoriu" ca să-l daţi Regelui? Noi am aşteptat de la dumneavoastră un răspuns."

„- Gl. Dumitru T. Coroamă: - Da, sigur că-mi amintesc. Nu v-am chemat fiindcă nu era cazul. Aranjasem cu Moruzov care avea acces la Palat să-l dea. Dar a venit la mine cu doamna Lilica spunându-mi că a lăsat Corneliu (Corneliu Zelea-Codreanu) ca urmaş al său, prin „Testament", pe Horia Sima. Peste câteva zile s-a prezentat la mine Sima cu vreo 10 legionari, care-mi confirmau că Horia Sima este comandantul Legiunii, lăsat prin „Testament", că nici nu vrea Corneliu să audă de „Memoriu". De aceea nu i l-am mai dat şi nici nu v-am chemat."[105] Timp de 7 ani suferă după gratii fără să fie judecat. Este bătut şi jignit în penitenciarele Suceava, în beciurile Ministerului de Interne Bucureşti, penitenciarul Jilava, penitenciarele Aiud, Gherla, Ocnele Mari, Văcăreşti. În Penitenciarul din Suceava, când gardienii îl scoteau din celulă pentru cercetări, i se adresau: „Ieşi afară, porcule!"; aici, la Penitenciarul Suceava, comisarul Ion Aramă, la anchete îl confrunta şi cu deţinutul politic Nicolae Popa, momente în care generalul a avut întotdeauna o atitudine demnă. La Suceava, Coroamă a fost şi o victimă a trădătorului Pascaru Lucian (Luci), absolvent al Şcolii Normale din Piatra-Neamţ, probabil şi a călugărului Ioan Comănici. În Penitenciarul Ocnele Mari (din judeţul Vâlcea) a paralizat şi a rămas fără glas. În această stare a fost ţinut aici 1 an de zile fără tratament. Un camarad de temniţă, care a suferit cu gl. Coroamă în acest infern de la Ocnele Mari, spune despre general: „Un bătrânel scund, blând, plăcut, sfătos. Nu era în stare să supere pe cineva. Ne îndemna la linişte şi pace. Nu vorbea niciodată despre el. Sobru şi...tocmai de aceea a avut parte de umilinţe groaznice din partea unui sublocotenent (de Securitate, n.n.), al cărui nume nu-l ştiu. Când era el de serviciu, avea o plăcere diabolică să facă „culcări" cu generalul în văzul tuturor. Şi bietul om executa, spunându-ne că „nu te poţi pune cu nebunii".[106] Apoi cu greu a fost trimis la Penitenciarul Văcăreşti de unde a fost eliberat, pe data de 19 iunie 1954, cu ordinul 68256/1954 a Regiunii M.A.I. şi ordinul Secretariatului Comisiei Centrale nr. 0053216/1954, a Biletului de eliberare nr. 4455 şi în urma Decretului nr. 510/1953[107].

---

[105] Ioan Dumitrescu-Borşa *Cal Troian Intramuros. Memorii legionare*, Ed. Lucman, Bucureşti, pp. 232-234

[106] Gh. Marin, *Ocnele Mari: Destine întemniţate,* în „Magazin Istoric" nr. 12/333, 1994, p. 43

[107] D. Rusu, *Generalul Dumitru Coroamă,* în „Mărturii nemţene de istorie recentă", Ed. Cetatea Doamnei, Piatra-Neamţ, 2014, p. 72

După 7 ani de detenţie a fost eliberat. A fost dus cu o dubă a M.A.I. şi lăsat bolnav la o rudă din Bucureşti, unde a şi decedat. Peste ani, în anul 1964, rudele i-au adus osemintele la Piatra Neamţ şi le-au depus la cimitirul „Eternitatea". La ceremonia de depunere a osemintelor au participat discret, în ţinută civilă generalii Dăscălescu şi Ilie Creţulescu. Ofiţeri de securitate, tot în civil, au monitorizat toată această ceremonie religioasă. Pe actul de arestare este înscrisă acuzaţia. „A susţinut Mişcarea Legionară din România". Cât a stat în celule, fostul deţinător al Ordinului „Mihai Viteazul" a fost hrănit chiar cu zeamă din fân, zeamă din jir şi alte „lături". Uneori era pus în situaţia să roadă din rogojina de pe prici sau să rumege vara din firele de păpădie pe care le mai găsea prin ograda penitenciarului[108].

FILARET I. GĂMĂLĂU (04.05.1919-oct. 2011)

Născut în satul Lunga, comuna Crucea/Neamţ (acum, Crucea aparţine de judeţul Suceava), din părinţii Ion şi Ioana. Din „Fişa matricolă penală", rezultă că părinţii săi posedau 9 ha de pământ. La naştere, a fost botezat „Florea", dar pe certificatul de naştere, din greşeală, în loc de „Florea" a fost trecut „Floarea". Peste ani a fost obligat să-şi schimbe acest certificat, cu prenumele său adevărat „Florea". Seminarul Teologic îl face la Mănăstirea Cernica, unde a avut ca colegi şi pe Iustin Pârvu, Teoctist Arăpaşu – viitorul Patriarh, pe Hrisostom Asavei, pe Irineu Chiorbeja – viitor stareţ al Mănăstirii Neamţ ş.a. Armata o face la Roman.

Spre sfârşitul celui de-al doilea Război Mondial, în martie 1944, îl primeşte în schit şi-l ascunde pe ofiţerul german IOAHANN MAIRLINGEN şi încă pe doi sublocotenenţi germani. Pe acest ofiţer neamţ, stareţul îl învaţă să vorbească româneşte, îl învaţă tipicul slujbelor, îi dă reverendă şi numele de „Teoctist Vrânceanu". Acestuia i-a făcut şi buletin fals.Schitul Rarău era supravegheat de Securitatea de la Câmpulung Moldovenesc şi cea de la Suceava, unde mersul lucrurilor în această zonă, era monitorizat de fratele lui Emil Botnăraş, Manole Botnăraş.

Într-una din zilele lui august 1949, schitul este vizitat de Inspectorul de la Culte, P.C. Rafael Dominte care în realitate era ofiţer de Securitate, care rămâne peste noapte în mănăstire. La Securitate se ştia despre prezenţa acestor nemţi la Schitul Rarău. Inspectorul Dominte, într-una din seri îl invită pe PC Teoctist Vrânceanu (neamţul Ioahann) să săvârşească împreună slujba vecerniei. Este momentul când neamţul este desconspirat,

[108] D. Rusu, *Frumuseţe, rezistenţă şi teroare în comuna Ceahlău,* p. 232

iar Dominte anunţă Securitatea din Suceava, unde lucrurile erau coordonate de Manole Bodnăraş. În câteva ore, stareţul Schitului Rarău PC Filaret Gămălău şi călugărul Teoctist Vrânceanu au fost arestaţi[109].

Sunt duşi la Securitatea din Suceava şi de acolo la Penitenciarul MALMAISON (închisoare militară, „centru de anchetă", vizavi de „Spitalul Militar Central din Bucureşti"), în realitate „Depozit" al Securităţii, de pe Calea Plevnei din Bucureşti. Aici sunt anchetaţi timp de o lună de zile. Mama lui Filaret era prietenă cu Bucuroaia. Bătrâna Gămălău, Ioana se duce la aceasta, la „Bucuroaie" şi o roagă să intervină la Emil Bodnăraş pentru eliberarea fiului său. „Bucuroaia" a mers la Emil Bodnăraş şi i se adresează: „Mă Emile, dă-i drumul popei Gămălău, măi!". Bodnăraş i-a ascultat ruga şi îl eliberează pe moment pe Gămălău.

REZISTENŢA din munţii Bucovinei avea în P.C. Filaret un stâlp de nădejde, care susţinea toată zona de la Mănăstirea Rarău, până la Mănăstirea Durău. Şi PC Iustin Pârvu de la Poiana Teiului, fusese arestat în ziua de 15 mai 1948 de la Seminarul din Roman.

Ieromonahul Filaret Gămălău, stareţ al Schitului Rarău, încă de la începutul anului 1948 se implicase în organizarea forţelor din „Gărzile lui Decebal", organizaţie condusă de Dr. Gheorghe Vasilache din Vatra Dornei. Această organizaţie a activat şi în zona Rarău-Munţii Stânişoara-Durău, şi în mai toţi munţii Bistriţei.

În ziua de 18 septembrie 1949, P.C. Filaret Gămălău şi P.C. Ioasaf Marcoci – născut la Ceahlău, veneau într-o căruţă de la Schitul Rarău spre Mănăstirea Durău. Seara, ajunşi în satul Roşeni/Poiana Teiului, se opresc la locuinţa lui Iacob Roşu, (cumnat cu P.C. Gămălău) unde rămân peste noapte. Gazda, pe furiş, caută în traista părintelui şi a observat că în această traistă a lui Filaret există şi un pistol. Dimineaţa în zori, Iacob Roşu a anunţat Miliţia despre musafirii săi şi că unul din ei, are asupra sa armament. Au plecat de la Roşeni spre Piatra Teiului. Lângă Piatra Teiului îi aştepta „GAZ-ul" Securităţii. Părintele Filaret şi-a dat seama că vor fi arestaţi. Pe furiş s-a dat jos din căruţă şi a aruncat pistolul într-o tufă cu urzici de pe marginea drumului. Au fost arestaţi în faţa casei lui Ion Hogia. Au fost urcaţi în „GAZ-ul" securităţii, cu cătuşe pe mâini. Părintele Gămălău după zeci de ani povesteşte momentul cu ironie: „Am mers la Securitate la Ceahlău „ca boierii – în maşină mică". De la Securitatea din Ceahlău, ajung la cea din Piatra Neamţ unde încep cercetările şi bătăile. A fost bătut crunt mai ales cu vârful cizmei, în porţiunea de la genunchi până la glezne, de către bătăuşul Ruscior Modest, un învăţător născut la Fălticeni

[109] D. Rusu, *Filaret Gămălău*, în „Mărturii nemţene de istorie recentă", Ed. Cetatea Doamnei, Piatra-Neamţ, 2014, p. 63-64

şi revenit din prizonierat din Uniunea Sovietică, cu Divizia „Tudor Vladimirescu". Acuma „era cineva" – bătăuş sadic la Securitatea din Piatra Neamţ şi ofiţer de Securitate.

După cercetările de la Piatra Neamţ este dus la Securitatea din Câmpulung Moldovenesc, mai apoi la cea din Vatra Dornei pentru alte cercetări. De aici este dus din nou la Securitatea din Câmpulung Moldovenesc. Mai apoi a fost predat la Penitenciarul din Suceava.

Penitenciare unde a suferit:

- Suceava. Aici i se pun lanţuri la picioare, pe care le va purta 5 luni de zile. Este anchetat de evreul Popic, ajutat de lipoveanul Marici (fost cizmar). În septembrie 1950, Tribunalul Militar din Iaşi îşi trimite un complet de judecată la Penitenciarul Suceava. Ca Preşedinte al completului a fost procurorul Puişor. Într-o sală a închisorii, gardienii pun pe geamuri pături şi în secret sunt condamnaţi 84 de deţinuţi politici din cei care sufereau în celulele închisorii.

P.C. Filaret Gămălău în ziua de 01.09.1950 este condamnat la moarte. Prin ordinul 19949/1950 şi sentinţa 778/1950 al acestui Tribunal Militar, a fost condamnat la moarte pentru „crimă de uneltire contra Securităţii R.P.R. şi găzduirea unor ofţeri germani în Mănăstirea Rarău".

Alţi camarazi ai săi, Grosaru şi Cujbă, au fost executaţi pe loc, în curtea închisorii de către lt. maj. Marici, după modelul rusesc: „un glonte tras în ceafă pe la spate". Familia părintelui Gămălău face recurs la hotărârea luată de tribunal şi reuşeşte să i comute pedeapsa din „pedeapsă cu moartea" în „pedeapsă la 25 ani muncă silnică".

La penitenciarul Suceava a avut nr. matricol 1113/24.11.1949. În penitenciarul Suceava a suferit până în anul 1951, când după pronunţarea sentinţei este transferat în penitenciarul Jilava. De la Suceava la Jilava sunt duşi cu o dubă a M.A.I. şi ajung în secţia „REDUIT". Aici la „Reduit" a „aterizat" şi evreul IUCLER care îl cercetase pe Gămălău la Securitatea din Suceava. De la Jilava, este transferat noaptea la penitenciarul Aiud.

În acest penitenciar a suferit numai în „ZARCĂ" - 14 ani, alături de gl. Trestioreanu, Grigore Caraza, părintele Iustin Pârvu, Nechifor Crainic, gl. Pantazie, col. Anton Dumitrescu (fost ofiţer-ordonaţă a Regelui Mihai), ş.a. Cât a stat la Aiud, a lucrat şi în fabrica închisorii ca lăcătuş, instalator, frezor, tinichigiu, ş.a. Înainte de a pleca la muncă şi la revenirea de la muncă, deţinuţii politici erau bătuţi de către gardieni. Până la decesul lui Stalin şi după „terminarea" revoluţiei din Ungaria (1956-1958), în Aiud era iadul de pe pământ unde domina bătaia şi hrana mizerabilă. Părintele Filaret chiar îşi pusese în gând să se sinucidă, dar, într-o noapte în celula

297 în care suferea l-a visat pe Mântuitorul Hristos, care i-a schimbat gândul sinucigaş.

A fost eliberat de la Aiud în ziua de 3 iulie 1964 după 14 ani de detenţie.

A ajuns acasă în satul Lunga, din comuna Crucea. Aici, găseşte o mamă bătrână, bolnavă, care în ultimii ani nu mai aflase nimic despre fiul său. L-a crezut mort şi i-a făcut parastasele necesare, care se săvârşesc pentru morţi. În apropierea satului său natal, există un pârâu cu numele „Pîrîul Rău". Aici, lucra şi Ruscior Modest, care „primise a 3-a cismă din partea Securităţii". Pe acest pârâu el lucra ca muncitor forestier la făcut „metri steri". Cineva i-a spus lui Ruscior: „Măi, vezi că a venit acasă popa Gămălău!". Imediat, Ruscior a plecat discret într-o direcţie necunoscută lăsând în pădure sculele cu care lucrase. El fusese torţionarul de la Securitatea din Piatra Neamţ a lui Gămălău.

Părintele Gămălău trebuia să-şi găsească de lucru. A început să lucreze la mina Leşul Ursului din comuna Crucea. Aici a muncit 5 ani ca lăcătuş mecanic alături de Costică Iosifescu, camarad de suferinţă şi de Dumitru Cristea, alt fost deţinut politic. Cât lucra la această mină părintele s-a căsătorit cu Petrica, fiica lui Grigore Coşarcă din satul Topoliceni, comuna Poiana Teiului/Neamţ.

În sufletul lui era nemulţumit că nu slujeşte în biserică, ca preot. Parohul de la Crucea, atunci P.C. Moise Victor, îl sfătuieşte să-şi caute o parohie. A mers la Mitropolie la Iaşi, şi l-a rugat pe Mitropolitul Iustin Moisescu să-i dea o parohie. Acesta îi răspunde cu îngâmfare: „Eu nu te-am pus să faci politică. Pleacă de la mine!". Filaret se retrage cu durere în suflet.

Merge mai apoi în Eparhia Arad unde era erarh Episcopul Teoctist Arăpaşu, fost coleg al său la Seminarul de la Cernica. Nu se văzuse între ei de 24 de ani. Episcopul îi oferă o parhoie foarte bună în Munţii Zarandului, în comunele BAIA şi SLATINA, care împreună formau o parohie. Tot Teoctist îi spune: „În această parohie te vei simţi ca la noi în Moldova". Şi aşa a fost, timp de 3 ani confirmându-se spusele Episcopului. Între timp, Teoctist a devenit Mitropolit al Olteniei. Însă, noul Episcop al eparhiei Aradului nu-l mai acceptă pe Filaret Gămălău, care este obligat, la presiunea Securităţii să plece în altă eparhie şi anume la Sibiu. În eparhia Sibiu primeşte o parohie lângă Tg. Mureş, în comuna Miercurea Nirajului, în secuime, în satele de români MOŞÂNI şi VEŢA. În această parohie a

păstorit 22 de ani şi 7 luni, până în 1994 când se pensionează şi s-a întors în Bucovina lui natală[110].

În satul Lunga, la casa părintească, se simţea în normalitate. În faţa casei creşteau falnici doi stejari, răsăriţi din două ghinde aduse de fratele său din Codrii Cosminului. Are trei feciori: unul căsătorit în Tg. Mureş; altul căsătorit în comuna Gheorghe Şincai de lângă Tg. Mureş, ultimul în casa părintească din satul Lunga.

Casa îi era mereu plină de credincioşi sau de persoane alese, prieteni din ţară şi din străinătate, care veneau să-şi tămăduiască sufletul. În camera sa de taină, de rugăciune, când mă mărturiseam, mă simţeam mereu în altă lume: cea a dreptăţii, a iubirii de oameni şi mă stăpânea o lumină lină. A fost aureolat în inimile celor care l-au cunoscut, care au avut fericirea să-l cunoască, cu harul sfânt al credinţei şi bunătate sufletească, gata oricând ca şi în tinereţe, să se dăruiască cu trupul şi cu sufletul său mare pentru dreapta credinţă în Dumnezeu.

Tot aici, într-un an, „oameni" (sau „un om" fără suflet) care au venit să se spovedească „să-i ceară binecuvântare" i-au furat din bibliotecă un caiet voluminos cu însemnările sale din închisoare. Plângea şi îmi povestea...Îmi pare rău că nu am fost mai îndrăzneţ să-l rog să-mi dea împrumut pentru scurt timp acest caiet pentru a-l studia. Din acest caiet, în vizitele pe care le-am făcut la părintele, cu binecuvântarea lui am transcris şi eu poezia „O, om!" dintr-un caiet al său de însemnări („Dar nu uita, fii credincios/Cu grijă şi cu teamă/Şi lasă-n urmă-ţi luminos/Un semn, un gând, un drum frumos/Că pentru toate ne-ndoios,/Odată vei da seamă!")[111]. Înainte de a muri, l-am vizitat şi împreună cu Grigore Caraza şi cu prof. Dorel Rusu. S-a stins din viaţă nu mult după soţia sa, în luna octombrie 2011 şi este înmormântat la Biserica din satul Lunga, comuna Crucea.

IOASAF (ION) T. MARCOCI (1913-23.08.1987)

S-a născut în Ceahlău, în locul numit „Pe Podiş", judeţul Neamţ, din părinţii Toader şi Paraschiva, într-o familie cu 7 copii: Anica, Mărioara, Dumitru, Jana, Ioan (Ioasaf), Paraschiva şi Vasile. În copilărie şi tinereţe şi-a petrecut multă vreme printre călugării de la Mănăstirea Durău. Clasele primare le-a făcut în sat. Până la armată a lucrat ca cizmar

[110] V. Manea, *Preoţi ortodoxi în închisorile comuniste*, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2010, p. 212-213

[111] D. Dieaconu, *Realitatea unui mit – Corneliu Zelea Codreanu*, Ed. Timpul, Iaşi, 2010, p. 179

în sat, iar mai apoi frate la Mănăstirea Durău. L-a avut ca frate şi pe Chesarie Ursu. A terminat şi Seminarul Monahal[112].
În cel de-al doilea Război Mondial a fost pe front ca preot militar şi a ajuns cu trupele până în Transnistria. S-a manifestat împotriva comunismului.

A fost arestat în anul 1949 când era călugăr la Mănăstirea Durău împreună cu alţi doi călugări: Chesarie Ursu (născut în Răţîş/Hangu) şi Varahil Moraru. A fost prieten bun cu părintele Filaret Gămălău, de la schitul Rarău, cu care a fost arestat lângă Piatra Teiului. Cercetările au loc la Securitatea din Ceahlău, Piatra Neamţ apoi la Penitenciarul Suceava[113].

A fost condamnat de către Tribunalul Militar Iaşi cu mandatul 19939/1950 şi sentinţa nr. 771/1950 pentru „uneltire şi crimă de uneltire contra securităţii R.P.R." la 5 ani muncă silnică. Şedinţa de judecată a avut loc într-o sală din Penitenciarul Suceava unde se deplasase un complet de judecată de la Tribunalul Militar Iaşi. După judecată, i-a fost confiscată şi bucata de pământ care o avea lângă Mănăstirea Durău. Pe terenul său s-au construit mai târziu hotelurile „Cascada" şi „Pelerinul" din Durău. După arestare, mama sa Paraschiva, l-a căutat prin mai multe închisori din ţară. De necaz, ea se călugăreşte la Mănăstirea Durău, sub numele de Maica Epraxia. Peste ani ea va fi înmormântată în cimitirul din centrul satului Ceahlău.

Penitenciare unde a suferit: Suceava: nr. matricol 1079/05.09.1949, anchetat de evreul Popic, de lipoveanul Marici şi de sadicul Iucler; Jilava; Aiud: dosar 83/1952. Aici are colegi de suferinţă şi pe Grigore Caraza, Costică Iosifescu, părintele Iustin Pârvu, părintele Filaret Gămălău ş.a.; Văcăreşti-spital J/28196/1951; Canalul Morţii – lagărele de exterminare: Poarta Albă şi Valea Neagră. A fost eliberat pe 25.09.1953 prin adresa M.S.S.-00614523/1953 şi J/20152/1953 şi a adeverinţei MSS-14526/1953 şi J/257580.

După eliberarea din închisoare a revenit pentru scurtă vreme la Mănăstirea Durău. Un prieten îl sfătuieşte să plece în Transilvania, unde avea ca prieten pe PS Emilian Bartoş de Alba Iulia. Prin intermediul acestuia, a primit o parohie în comuna Nadoşa de lângă Tg. Mureş. Peste ani se îmbolnăveşte şi a fost îngrijit de o fată, Elena, din Sighetul Marmaţiei. Pentru că l-a ajutat, el o sprijină şi ea termină o şcoală de surori medicale. În final, i-a devenit soţie. Aceasta a venit într-o vară şi la mormântul socrilor săi din cimitirul din Ceahlău-sat.

---

[112] D. Rusu, *Steaua blestemată*, vol. II, p. 189
[113] D. Rusu, *Frumuseţe, rezistenţă şi teroare*, p. 246; Emanuel Bălan, *Anticomunism şi represiune comunistă în Neamţ şi Bacău (1945-1989),* Ed. Egal, Bacău, 2014, p. 188-189.

La Nadoşa păstoreşte 4 ani după care se transferă ca preot în localitatea Deda-Bistra, în satul Bistra-Mureş, din apropiere de Reghin. Preoteasa sa, lucra ca asistentă medicală la spitalul din Reghin. Nu au avut copii. Părintele, a plecat la Domnul în ziua de 23 august 1987 în acest sat, la Bistra-Mureş. Familia de la Ceahlău este anunţată de decesul părintelui de către enoriaşul, Damian Ion din Bistra.

La rugămintea soţiei, rudele din Ceahlău au acceptat ca P.C. Ioasaf T. Marcoci să fie înmormântat în cimitirul ortodox a Bisericii Vechi de la intrarea în Reghin, sus pe deal. Cât a lucrat ca preot în Transilvania, a fost apreciat de enoriaşii săi şi pentru faptul că lucra ca sculptor pentru biserici (a lucrat catapetesme, porţi de intrare şi altele). Chiar şi-a dorit să poată face un muzeu cu sculpturi ale sale.

La vârsta de 60 de ani, în anul 1983, P.S. Emilian al Albei Iulii, îl sărbătoreşte în mod deosebit. La agapa frăţească organizată în cinstea lui Ioasaf, au participat peste 70 de preoţi din Ardeal. La această masă festivă a servit nepoata sa, Anişoara Gv. Iuteş din Ceahlău. Ea a fost îmbrăcată într-un admirabil costum naţional specific Văii Muntelui. La sărbătoare a fost prezent şi Gavril Iuteş de „pe Podiş" – Ceahlău. Anişoara şi Gavril Iuteş, locuiesc în zona „pe Podiş" nu departe de locul unde a fost casa părintească a P.C. Ioasaf Marcoci. Printre cadourile primite atunci de către părintele, a fost şi o farfurie deosebită din lut ars, frumos ornamentată pe faţa căreia era scris: „Cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani a preotului-sculptor Ioasaf Marcoci, din partea „Centrului" nostru Eparhial. Emilian, episcoc al Albei Iulii". Pe verso farfuriei este marcată o imagine a Schitului „Sf. Ioan Botezătorul" din Alba Iulia. La intrarea Schitului se observă o poartă monumentală, care fusese sculptată de Ioasaf Marcoci.

Pe patul de moarte, părintele i-a spus preotesei: „Aş vrea să mai trăiesc să văd pe românii mei liberi"[114].

PĂRINTELE NICOLAE GREBENEA[115]

Nicolae Grebenea a văzut lumina lumii la Răşinari, în judeţul Sibiu, un vechi sat românesc de la poalele munţilor, pe care îl evoca adesea cu nostalgie, la 25 octombrie 1905, ca al optulea din cei nouă fraţi, dintr-un tată macedonean. A făcut şcoala la Răşinari, avîndu-l pe protopopul Emilian Cioran, tatăl marelui Emil Cioran, profesor la disciplina istorie, dar nu are doar amintiri frumoase din şcoală. A fost student la Academia

[114] D. Rusu, *Steaua blestemată,* vol. II, p. 89

[115] Vezi pe larg şi D. Dieaconu, *Părintele Nicolae Grebenea, o mare personalitate a rezistenţei*, în „Monitorul de Neamţ, Piatra-Neamţ, 17 martie 2018

Teologică Andreiană din Sibiu, avîndu-l între alţii ca profesor pe tînărul Dumitru Stăniloaie. Îşi încheie însă studiile la Cernăuţi. Este delegat al Mitropoliei Sibiului să organizeze, din 1936 pînă în 1938, parohia de la Bicazul Ardelean şi înfiinţează aici un prim cuib legionar. Dar Carol al II-lea era în conflict cu legionarii şi părintele este arestat, ajungînd în lagărul de la Vaslui. Este prima sa întemniţare, sub regele Carol al II-lea. Este arestat apoi în 12 februarie 1942 şi dus la Bucureşti, la Interne[116].

Cea de-a doua întemniţare sub generalul Ion Antonescu. Cunoaşte apoi Aiudul, în timpul comuniştilor. A treia întemniţare, sub regimul celei de-a treia dictaturi. De la Aiud este dus la Penitenciarul Ploieşti, de la Ploieşti din nou la Aiud, apoi la Baia Sprie, unde se întîlneşte cu părintele Iustin Pârvu. Aici, în *Săptămîna Mare a Patimilor Domnului*, unii deţinuţi propun părintelui să serbeze *Învierea*, să facă o slujbă în mină. Părintele acceptă propunerea şi sunt toţi hotărîţi să suporte la nevoie consecinţele, deoarece rugăciunea era aspru pedepsită de administraţie. În noaptea *Sfîntei Învieri*, din toate piepturile a răsunat cîntecul de biruinţă: „Hristos a Înviat!“. Nimeni nu i-a deranjat, chiar gardienii ascultau în linişte slujba făcută de aceşti deţinuţi în fundul pămîntului[117].

L-a cunoscut şi pe părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa, cu care petrece trei săptămâni în închisoarea de la Aiud şi tot aici i-a cunoscut pe Radu Gyr, Nichifor Crainic, pe Constantin Gane, pe Ilie Rădulescu sau Petre Pandrea. În închisorile comuniste a fost unul dintre cei care au menţinut starea de spirit şi moralul tineretului atunci cînd acesta se afla derutat şi deznădăjduit în faţa greutăţilor şi mai ales a *reeducării* şi extreminării. Radu Gyr, Vasile Voiculescu sau Nichifor Crainic le-au dăruit tinerilor din închisori poeziile lor, iar Nicolae Grebenea sau Traian Trifan le-au oferit sfatul şi tăria de a rezista[118].

Părintele Iustin Pârvu l-a cunoscut în închisoare. Nicolae Grebenea era mai în vârstă decât mulţi dintre deţinuţi şi avea experienţa temniţelor din timpul lui Carol al II-lea şi Antonescu. Fusese la Vaslui atunci cînd regele Carol al II-lea a declanşat „Noaptea cuţitelor lungi“ şi a decimat elita legionară. După cum remarca părintele Iustin Pârvu, comuniştii erau uimiţi de capacitatea de a rezolva problemele a părintelui Grebenea, de spiritul său organizatoric şi deţinuţii ştiau că „dacă părintele Grebenea a spus aşa, atunci aşa trebuie să fie…“ Şi tinerii aveau nevoie de aşa ceva. La Baia Sprie, în lagăr, Iustin Pârvu a fost alături de Nicolae Grebenea în declanşarea grevei care a condus la dispersarea coloniei în temniţele din

[116] N. Grebenea, *Amintiri din întuneric*, Ed. Agora, Iaşi, 2000, p. 17
[117] N. Grebenea, *Caietele jurnal,* Ed. Cetatea Doamnei, Piatra-Neamţ, 2019, p. 13
[118] D. Dieaconu, *Realitatea unui mit – Corneliu Zelea Codreanu*, p. 6

ţară. În 28 iulie 1964 este eliberat din închisoare cu mulţi dintre cei care au supravieţuit şi hirotonit preot în parohia Spini, filia Şona, Târnava Mică, la 8 km de Blaj, la 1 octombrie 1964[119].

În anul 1970 vine la Piatra-Neamţ şi este numit preot la Vlădiceni (filia Dîrloaia), o parohie cu oameni nevoiaşi (280 de familii), perioadă în care este percheziţionat, supravegheat de *Securitate,* anchetat. Din 1964 a fost atacat şi urmărit permanent de *Securitate,* chemat mereu la sediile din Roman şi Piatra-Neamţ, fiind considerat un pericol pentru regim şi aceasta pentru prestigiul deosebit pe care-l avea printre supravieţuitorii temniţelor comuniste, dar nu numai. Era un om care impunea[120].

În memoriile sale povesteşte cum a fost iradiat la *Securitate* şi cum a scăpat cu ajutorul ierburilor de leac după trei săptămâni de zile, provocând uimirea şi spaima securiştilor care îl credeau mort. Trece la cele veşnice mulţi ani mai târziu, la aproape 101 ani, alegând să se despartă de cele lumeşti la 2 iulie 2006, de ziua viteazului voievod, Sfântul Ştefan cel Mare[121].

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Bălan, Emanuel *Anticomunism şi represiune comunistă în Neamţ şi Bacău(1945-1989),* Ed. Egal, Bacău, 2014

Bojoi, Ion, Ichim, Ioniţă, *Judeţul Neamţ,* Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1974

D. Dieaconu, *Realitatea unui mit – Corneliu Zelea Codreanu*, Ed. Timpul, Iaşi, 2010

Dobre, Florica (coord.), *Bande, bandiţi şi eroi. Grupurile de rezistenţă şi Securitatea(1948-1968). Documente,* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2003

Dobrincu, Dorin, *Rezistenţa armată anticomunistă din Bucovina. Gărzile lui Decebal şi grupul Grigore Sandu (1949),* în "Memoria", nr. 2-3, 2005

Găidău, Mihai, *Despre organizaţia anticomunistă 2+1*, în "Gazeta de Neamţ", nr. 4, 2004

Grebenea, N., *Caietele jurnal,* Ed. Cetatea Doamnei, Piatra-Neamţ, 2019

Ioniţiu, Cicerone , *Morminte fără cruce. Contribuţii la cronica rezistenţei româneşti împotriva dictaturii,* vol II, Editura Coresi, Freiburg, 1983

[119] I. Pârvu, *Cuvânt înainte*, în N. Grebenea, „Amintiri din întuneric", Ed. Scara, Bucureşti, 2000, p. 10

[120] I. Asavei, D. Dieaconu, *Aţi vreodată la Aiud?!,* în „Monitorul de Neamţ", 30 ianuarie 2017

[121] N. Grebenea, *Caietele jurnal,* p. 219

La poalele Pionului – crâmpeie de istorie – comuna Ceahlău, Ed. Cetatea Doamnei, Piatra-Neamţ, 2013
Lungu Constantineanu, Graţia *Părintele Iustin Pârvu. Viaţa şi învăţăturile unui mărturisitor*, Iaşi, 2007
Onişoru, Gheorghe (coord.), *Cu unanimitate de voturi*, Bucureşti, Fundaţia Academia Civică, 1997
Oprea, Marius, *Informatorii Securităţii,* în "Magazin Istoric", octombrie 2001
Radosav, Doru, *Rezistenţa anticomunistă armată din România între istorie şi memorie* în "*Comunism şi represiune în România. Istoria tematică a unui fratricid naţional"*, Editura Polirom, Iaşi, 2006
Radosav, Doru, *O persprectivă asupra rezistenţei anticomuniste din România (1944-1989),* în "*Istoria ca experienţă intelectuală",* Editura Universităţii Oradea, 2001
Radosav, Doru, Relaţia dintre marea istorie şi istoria familiei din punctul de vedere al istoriei orale şi al profesorului din învăţământul preuniversitar
Radosav, Doru, Povestea vieţii: metode şi metodologie (Interviul)
Rusu, I. Dorel, *Steaua blestemată,* vol. I-II, Editura Cetatea Doamnei, Piatra Neamţ, 2013
Penciu, Gheorghe, "Gărzile lui Decebal", în *Memoria,* nr. 2, 2002
Popa, Neculai, *Represiune şi rezistenţă în ţinutul Neamţului*, Ed. Vremea, Bucureşti, 2000
Todiraşcu, Dan *Organizaţia anticomunistă Mişcarea de rezistenţă a tineretului român* (1948-1950), în "Analele Sighet", 7

MUNCA DE PARTID SAU PUTEREA DE A FI UNICI

Prof. Violeta PĂDURARIU
Liceul Tehnologic Economic „Virgil Madgearu”, Iaşi

Privesc in urmă, cu teamă, la anii regimului comunist. Pentru mine au fost anii de studiu. Dincolo de lecturi şi lecţii, cursuri şi seminarii, am fost martorul tăcut şi mirat al reprezentărilor unei epoci. Caut să-mi explic cum a fost posibilă o răsturnare social-politică de asemenea proporţii? Omul a fost redus la nevoile sale primare, libertatea i-a fost suprimată, gândirea îngenuncheată până la promovarea unui cult faţă de o persoană fără valoare intrinsecă. Supuşi unei supravegheri stricte, oamenii au devenit temători, suspicioşi unii faţă de alţii, obedienţi faţă de cei ce reprezentau puterea-o putere străină , care coordona atent şi cu mână de fier derularea scenariului. De aceea nu trebuie să ne mire spectaculoasele cariere ale personajelor care marchează istoria comunismului românesc. Fără colaborarea acestora, probabil că acest regim nu s-ar fi instaurat.

Un astfel de personaj a fost Teoharie Georgescu.

S-a născut la data de 31 ianuarie 1908 în București și a decedat la data de 31 decembrie 1976 la București.[122] A fost al treilea copil al familiei Constantin şi Aneta Georgescu, din cei şapte câţi au avut. Familia locuia pe strada „Şoseaua Chitilei”, nr. 36. Tatăl său avea o băcănie. Si-a ajutat tatăl o perioadă, ca „băiat de prăvălie”.

A fost elev (primele două clase) al Liceului „Sfântul Sava” din capitală și apoi elev al Școlii profesionale de Arte Grafice. Serviciul militar l-a efectuat la Școala de subofițeri din Oradea. A lucrat apoi la atelierele tipografice „Cartea Românească”de pe bulevardul „Iancu de Hunedoara”(azi transformată în mall). Meseria sa era aceea de zeţar. A devenit membru al sindicatului tipografilor „Gutemberg”[123].

În anul 1929 a devenit membru al Partidului Comunist, partid aflat în ilegalitate atunci (începând cu anul 1924-Legea Mârzescu).

În anul 1933 a fost arestat pentru activitatea sa (a fost considerat autorul unor manifeste comuniste pe care le-a împrăştiat în zeţăria de la

[122] „Adevarul.ro/8 ian. 2015, *„Apostolii lui Stalin.Istoriile grandioase ale bolșevicilor „dar mai ales istoriile lor de oameni mici”*de Laurențiu Ungureanu, Radu Eremia, Ion N.Ioniță, Radu Preda, Dinu Zamfirescu.

[123] Oprea, Marius, *„Istoria fără perdea..”,* în Mediafax.ro, / Editorialiştii, din 10.09.2020

Editura „Cartea Românească”) și primește ca pedeapsă două luni de închisoare[124]. După această condamnare își găsește de lucru ca tipograf la ziarul „Adevărul” și la Imprimeriile Naționale.

În anul 1940 a plecat la Moscova împreună cu secretarul Partidului Comunist, Stefan Foriș. Aici este instruit de agenții NKVD conduși de Georgi Dimitrov-Secretarul general al Internaționalei Comuniste, privind tacticile de codificare și de transmitere a mesajelor secrete(cum se tipăresc manifeste pe sticlă). Misiunea primită era aceea de a ține legătura între Comitetul Central al PCR și Comintern (Internaționala a III-a Comunistă).

Cartea pe care învață complicata tehnică a mesajelor criptate era scrisă de George Coșbuc, „Povestea coroanei de oțel”![125]

Se întoarce în țară, însă în aprilie 1941 este arestat din nou. De această dată însă condamnarea este aspră: a primit 10 ani de detenție. Ispășește trei ani din pedeapsă, la Penitenciarele de la Caransebeş şi Văcărești.[126]

Actul de la 23 August 1944 îi aduce libertatea dar și ascensiunea politică.

A devenit subsecretar de stat la Ministerul Afacerilor Interne. Unele surse afirmă faptul că, după ocuparea României de către Armata Sovietică, Teoharie Georgescu primea instrucțiuni direct(sau prin intermediul lui Gheorghe Pintilie-va deveni şeful Securităţii) de la generalul Fedicikin-șeful agenturii sovietice din țara noastră după 1944. Avea misiunea de a se infiltra și de a „comuniza” Siguranța, Jandarmeria și Serviciul Special de Informații.[127]

S-a considerat că și-a îndeplinit această tristă misiune căci a fost răsplătit cu funcția de ministru de interne în Guvernul Petru Groza instaurat la 6 martie 1945. A deținut această demnitate timp de 7 ani (1945-1952).[128]

A înființat Securitatea. Activitatea acestei instituţii „nobile”[129] a început la sfârşitul lunii august 1948. Prin intermediul acestei instituţii a

---

[124] **https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/apostolii-lui-stalin-teohari-georgescu-comunistul-care-a-prescris-crimele-tortionarilor**

[125] **https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/apostolii-lui-stalin-teohari-georgescu-comunistul-care-a-prescris-crimele-tortionarilor;** Oprea, Marius, *Bastionul cruzimii. O istorie a Securității* 1948-1964, Editura Polirom, , Iași, 2008, p. 297.

[126] Stelian Tănase, *Clienții lu' Tanti Varvara. Istorii clandestine*, Editura Humanitas, 2016, București, p. 298.

[127] Dennis Deletant, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente 1949-1989*, Editura Polirom, Iași, 1999, p. 570.

[128] *Ibidem*, p. 570.

[129] Zugravu, Cezar, *O antologie a crimei şi terorii comuniste*, Editura Tipo Moldova, Iasi, 2004, p.174 (mărturia lui Radu Şuţu).

coordonat crimele comuniștilor oferind în același timp fenomenului imaginea legalității...În anul preluării funcţiei de Ministru de Interne, T. Georgescu a trecut în rezervă 2851 de angajaţi din cei 6300 căţi avea Siguranţa. 195 au fost concediaţi . În locul acestora au fost aduse persoane favorabile instaurării unui regim comunist. Pentru torturarea bestială a deţinuţilor politici erau folosiţi oameni cu educaţie precară, extrem de violenţi şi obedienţi în totalitate faţă de noua putere instaurată ilegal in România. Securitatea, ca organ represiv şi de control, număra la început un număr de 3000 de angajaţi. Numărul lor a crescut spectaculos pînă în anul 1952, la 15000.

Ca ministru de interne a ,,deţinut monopolul asupra violenţei represive legitime şi ilegitime”.[130]

A iniţiat şi coordonat politica de represalii împotriva celor care nu acceptau conducerea comunistă, împotriva ţăranilor care refuzau să-şi ,,treacă”de bună voie terenurile agricole în CAP, a ordonat construirea de lagăre pentru opozanţii regimului comunist. El însuşi susţinea că între anii 1945-1952 au fost arestaţi şi condamnaţi peste 100.000 de persoane. A fost unul dintre artizanii comunizării României şi responsabil pentru represiunea împotriva oponenţilor politici-cea declanşată împotriva membrilor partidelor istorice şi cea împotriva luptătorilor anticomuniști din munţi. A fost adeptul ,,anihilării treptate şi individuale a duşmanilor de clasă”.[131]

Nu a luat în considerare valoarea civică, ştiinţifică sau culturală a activităţii celor arestaţi si torturaţi. Un caz aparte este cel al principesei Olga Mavrocordat Sturdza, doamna care s-a ocupat îndeaproape, cu mare atenţie şi patriotism, de ocrotirea orfanilor Primului Război Mondial.

Descendentă a familiei Mavrocordat, dânsa a întemeiat şi a coordonat activitatea Societăţii ,,Ocrotirea Orfanilor din Război.” Sub patronajul Reginei Maria a României şi a Bisericii Ortodoxe Române , a întemeiat peste tot în ţară orfelinate de băieţi şi fete (102)[132]. În incinta acestora a fondat grădiniţe, şcoli primare, şcoli profesionale de diverse profile în care a fost asigurată educaţia orfanilor. Mărturie în acest sens va rămâne mereu cartea ,,Pentru Neam şi Ţară”editată de Societate dar şi efigia chipului ei aşezată la intrarea Palatului Sturdza de la Miroslava, proprietate a familiei sale. Dealtfel, moşia arondată acestui palat a fost

[130] https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/apostolii-lui-stalin-teohari-georgescu-comunistul-care-a-prescris-crimele-tortionarilor .
[131] Doc. 383, în M. Pelin, *Cartea Albă a Securităţii*, vol. I, pp. 456-457.
[132] *Pentru Neam şi Ţară.Societatea Ocrotirea Orfanilor de Război.1916-1924*, Tip.Adolf Sonnenfeld, Societate anonimă, Oradea Mare,1925, p. 165.

folosită drept model privind înfiinţarea CAP-urilor în România după ce a fost preluată în mod forţat de către stat în anul 1946. Considerată de origine nesănătoasă, burghezo-moşierească, i-a fost confiscată averea şi închisă sub acuzaţia că ar fi furat lemne din pădurea Hangu(deasemeni proprietatea sa).

Este considerat vinovat de declanşarea evenimentelor de la Piteşti, declaraţia sa fiind indubitabilă: „În RPR, penitenciarele trebuie să devină centre de reeducare".[133]Mărturiile deţinuţilor care au trecut prin „experimentul Piteşti" sunt impresionante. Aceste mărturii denotă dimensiunea inumană a comunismului de sorginte sovietică. „Reeducarea" prin aplicarea bătăilor sălbatice repetate era metoda principală alături de înfometare şi înjosirea personalităţii deţinuţilor politici.[134]

Pentru anii de început a-i comunizării României, pentru Teoharie Georgescu a fost prioritară distrugerea rezistenţei anticomuniste. A anihilat grupurile de partizani din munţi , peste jertfa acestora aşternându-se tăcerea cenuşie a anilor de regim comunist(grupul Domăşneanu, Elisabeta Rizea,

Din mărturiile foştilor deţinuţi politici reiese faptul că tot ceea ce însemna rezistenţă în gândire şi în fapte faţă de puterea de la răsărit , urma să fie anihilat. Teoharie Georgescu a executat ordine , materialul folosit întru modelare fiind propriul popor. A orchestrat aşa numita „afacerea Tămădău"prin care a fost destăinuit planul de plecare din România a unui grup din PNŢ pentru a informa statele occidentale despre abuzurile comuniştilor. Din grup făceau parte: Ion Mihalache-vicepreşedinte PNŢ, Nicolae Penescu-secretar general PNŢ, Nicolae Carandino, directorul ziarului „Dreptatea", publicaţia acestui partid, doctorul Constantin Gafenco(tatăl lui Grigore Gafencu, scriitor şi om politic , membru al PNŢ), inginerul Gheorghe Popescu, Dumitru şi Eugen Borcea. În momentul în care voiau să urce în cele două avioane IAR 39 pregătite, agenţii comunişti au intervenit şi i-au arestat. În raportul realizat de T. Georgescu după acest eveniment, a afirmat că a dizolvat PNŢ, fapt petrecut pe data de 29 iulie 1947. Curând a fost arestat şi Iuliu Maniu, preşedintele PNŢ, fiind astfel anihilată opoziţia politică democratică din România.[135]

---

[133]https://www.digi24.ro/special/campanii-digi24/1989-anul-care-a-schimbat-lumea/fenomenul-pitesti-esenta-bestialitatii-comuniste-cine-a-fost-eugen-turcanu-detinutul-politic-devenit-calau-1131470 .

[134] Vezi în lucrarea lui Cezar Zugravu*, O antologie a crimei şi terorii comuniste*, Editura Tipo Moldova, Iaşi, 2004.

[135] Pelin, M.*, Cartea Albă a Securităţii*, vol. I, pp. 456-457. Vezi si :https://ro.wikipedia.org/wiki/Partidul_Na%C8%9Bional-

„Pe linie de partid”a fost membru al Secretariatului, al Biroului politic și al Comitetului Central al Partidului Comunist Român. A fost unul dintre cei patru secretari ai PCR alături de Ghe. Ghe. Dej, Ana Pauker(n. Hanna Robinsohn) și Vasile Luca (n. Lucka Laszlo). Lozinca „Ana , Luca ,Teo , Dej bagă spaima în burghezi”denotă faptul că a fost „partizanul necondiționat și opulent al nedreptății comuniste.”

La 18 februarie 1952 a fost arestat pentru: „deviere de dreapta, activități antipartinice, cosmopolitism, sabotarea colectivizării, legături cu legionarii, cu agenții străini și cu sioniștii, adică de trădare”(acuzațiile erau aduse mai ales lui Vasile Luca și Anei Pauker).

Aceste acuzaţii grave erau aduse-în conformitate cu regulile interne ale partidului-membrilor de partid care urmau să fie epuraţi.[136] Ancheta a durat trei ani de zile după care a fost eliberat din închisoare.[137]Nu a fost condamnat , însă nu a mai ocupat nici o funcție de conducere în partidul comunist. Imediat după arestarea sa , conducerea partidului comunist a dat ordin sa fie retrase „operele”(discursuri, note, broşuri, articole, portretele, etc.) acestuia din biblioteci. „Lucrările lui Vasile Luca, precum şi cele ale tovarăşilor Ana Pauker şi Teohari Georgescu vor fi scoase din toate bibliografiile folosite în învăţământul de partid şi de masă şi în propaganda de partid de toate genurile.”[138]Urma să fie dat uitării…

A fost numit director la editura „Cartea românească”redenumită: „Intreprinderea poligrafică 13 Decembrie 1918”[139]. A deținut această funcție între anii 1953-1972(19 ani). Partidul comunist a revenit asupra sa. A fost reabilitat în cadrul Plenarei CC al PCR din aprilie 1968 fiind numit membru candidat al Comitetului Central, titulatură pe care o va deţine până în anul 1974.

Consiliul de Stat al RSR i-a conferit titlul de „Erou al muncii socialiste”prin decretul nr. 155/1971. Pensia oferită de statul român avea valoarea de 2400 de lei.

A murit la data de 31 decembrie 1976 în București. Cenuşa i-a fost depusă la „Monumentul eroilor luptei pentru libertatea poporului şi a

---

%C8%9A%C4%83r%C4%83nesc#Crepusculul_activit%C4%83%C8%9Bii_politice_a_PN%C8%9A_(1944-1947).

[136] Onișoru, Gheorghe, *Pecetea lui Stalin. Cazul Vasile Luca*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2014, p. 262.

[137] Drăghia, Dan, ”*Gheorghe Gheorghiu-Dej și grupul moscovit*„ în Ștefan Bosomitu, Mihai Burcea (coord.), *Spectrele lui Dej. Incursiuni în biografia și regimul unui dictator*, Editura Polirom, Iași, 2012, p. 172.

[138] https://jurnalul.ro/campaniile-jurnalul/romania-cu-ochi-albastri/romania-cu-ochi-albastri-pauker-si-luca-interzisi-11048.html

[139] Ianoși, Ion, *Internaționala mea. Cronica unei vieți*, Editura Polirom, Iași, 2012, p. 178.

patriei, pentru socialism”cunoscut azi ca Mausoleul din Parcul Carol, pentru a întregi galeria marilor comunişti români, formaţi la Moscova şi trimişi în România pentru a implementa regimul totalitar de stânga-comunismul.

Din sursele citite şi citate reiese un adevăr nerostit, acela că, în România comunismul a fost instaurat din exterior, de marea putere de la răsărit, Rusia Sovietică. A fost folosită una dintre firavele orientări din societatea românească interbelică-mai degrabă speranţă iluzorie a unor români de la marginea societăţii, lipsiţi de educaţie ori de resurse familiale. Din acest mediu au fost racolaţi, în mod cert, cei care vor deveni corifeii roşii, agenţii Cominternului, trecuţi pe faimoasa listă a lui I.V. Stalin.

„Grupul moscovit”, format din Ana Pauker, Vasile Luka şi Teoharie Georgescu au format troika politică destinată să comunizeze România în colaborare cu grupul de comunişti existenţi în ţară şi grupaţi în jurul lui Gheorghe Gheorghiu Dej încă din 1943. Lupta dintre cele două facţiuni a existat în subteranele partidului comunist din România în toată perioada de instaurare a noului regim, dovada fiind acuzaţiile teribile aduse troicii in momentul epurării partinice din anul 1952[140]. Scenariul impunerii comunismului în ţara noastră a fost atent şi minuţios pregătit din timp.

Oamenii folosiţi pentru derularea acestui scenariu au fost instruiţi şi asistaţi pentru implementarea cu exactitate a acestui scenariu . Faptul că au fost simple unelte ale Moscovei, fără valoare umană, este adeverit de faptul că anchetele la care a fost supus grupul exclus de la putere in primăvara anului 1952, se desfăşurau sub supravegherea unui consilier sovietic. Se repeta scenariul marilor epurări politice din Rusia Sovietică.

Apoi, anchetele s-au realizat conform modelului de justiţie conceput în perioada anilor 1945-1947 bazat pe apartenenţa partinică (model conceput de Ministrul Lucreţiu Pătrăşcanu) şi nu pe deontologia profesională.[141]„Experimentul comunist”[142] prin care a trecut România are multe faţete.

Educată în „spiritul respectului faţă de vârsta timpurie a comunismului naţional”[143]în anii de liceu şi în spiritul socialismului

[140] https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/ana-pauker-stalin-cu-fusta.
[141] https://www.contributors.ro/ideologie-comunista-aur-cereale-lapte-si-problemele-lui-vasile-luca-secretar-al-p-c-r-si-ministru-de-finante/.
[142] Cioroianu, Adrian, *Pe umerii lui Marx. O introducere în istoria comunismului românesc*, Ed. Curtea Veche, Bucureşti, 2005, capitolul I: „Copilăria unui partid”, pag.1..
[143] *Ibidem*.

ştiinţific şi al materialismului dialectic şi istoric(în anii de Facultate), am înţeles , devreme, faptul că, dincolo de limbajul de lemn-incert şi generalizant-se ascundeau realităţi sumbre. Multi dintre noi, tineri liceeni, apoi studenţi la diverse facultăţi ieşene , am înţeles că tăcerea şi studiul în linişte reprezintă cheia rezistenţei noastre. Apoi, la cursul despre socialism ştiinţific - interesante fiind doar incursiunile efemere în operele lui Karl Marx şi Friedrich Engels-au început pe neaşteptate discuţiile despre ,,Perestroika" din Rusia...Cursul s-a transformat într-un seminar de dezbateri şi prezentări de informaţii. Acestea erau puţine, dar speranţele au devenit mari şi aşteptarea parcă nerăbdătoare...Mai ales că unul dintre profesorii noştri s-a exprimat tranşant: ,,Totul crapă". Nu a mai durat mult.

Circa un an de zile. Am fost martora, speriată, recunosc, a manifestării de forţă de la Iaşi , din seara unei zile de decembrie a anului 1989. Tancuri şi taburi ale Armatei Române au traversat Bulevardul Independenţei pentru a trece spre Piaţa Unirii. Străzile erau pustii, puţin luminate, majoritatea luminilor în blocurile de locuinţe erau stinse. Am fost martora mişcării studenţilor de la Iaşi şi Bucureşti pentru îndepărtarea nu doar a tovarăşului Nicolae Ceauşescu , ci a sistemului comunist în sine.

Insulta adusă acestor tineri-aceea de ,,golani" –acum îi onorează. Mi-aduc aminte de faptul că vestea intrării în grevă a unui grup de studenţi la Bucureşti, în Piaţa Universităţii , a fost adus de către două studente. Purtau în piept ecusoane din carton pe care scria cuvântul ,,Golan".

Revoltate, ne împărţeau ecusoanele povestind despre studenţii protestatari de la Bucureşti. Printre ei se aflau şi studenţi ieşeni. Ironia istoriei poate fi exprimată de cuvintele acestea: comunismul a fost instaurat cu tancurile şi a fost îndepărtat cu mâinile goale ale tinerilor care şi-au dorit libertate.

Cei care şi-au asumat rolul politic machiavelic şi şi-au însuşit ideologia necesară impunerii regimului comunist impropriu societăţii româneşti sunt răspunzători de avalanşa de crime, fărădelegi, dislocări de populaţie, rechiziţii forţate de bunuri şi proprieăţi, fenomene de reeducare, distrugerea sistemului politic democratic şi al unei economii de piaţă libere care înflorea în România.

Amănunte despre activitatea PCR pentru menţinerea regimului comunist oferă revista ,,Munca de partid". A fost revista editată de

Comitetul Central al PCR începând cu anul 1957. Apărea lunar şi era transmisă, pe bază de abonament anual tuturor organizaţiilor de partid din ţară. Cuprindea articole de circa 2-4-6 pagini despre: activitatea de propagandă a PCR în toate sectoarele de activitate, dări de seamă privind rezultatele obţinute de intreprinderile agricole, fie IAS, fie CAP, atingerea indicilor de producţie în bazinul carbonifer Valea Jiului, atingerea vârfurilor de producţie propuse de fiecare intreprindere industrială,etc.

Articolele sunt scrise în limbajul de lemn specific epocii, uniform, generalizant şi echidistant faţă de problemele întâlnite. Din lectura acestor articole transpare grija, preocuparea constantă a PCR pentru menţinerea controlului în fiecare unitate de producţie sau de educaţie. În acest sens, revista conţine , aproape în fiecare număr , articole referitoare la munca de partid în domeniul propagandei. Desigur, nu lipsesc citatele din „operele”tovarăşului N. Ceauşescu. Investigaţia, deşi dificilă datorită limbajului specific, dezvăluie idei esenţiale ale comunismului: crearea omului nou, cu înaltă conştiinţă socialistă prin însuşirea şi punerea în practică a hotărârilor de partid şi de stat (îndeplinirea planurilor de producţie)şi acceptarea ordinii sociale existente. Revista reprezintă o sursă documentară importantă pentru cei preocupaţi de dezvăluirea multiplelor faţete ale regimului comunist.

ANEXE

Angajamentul unui membru al UTC.

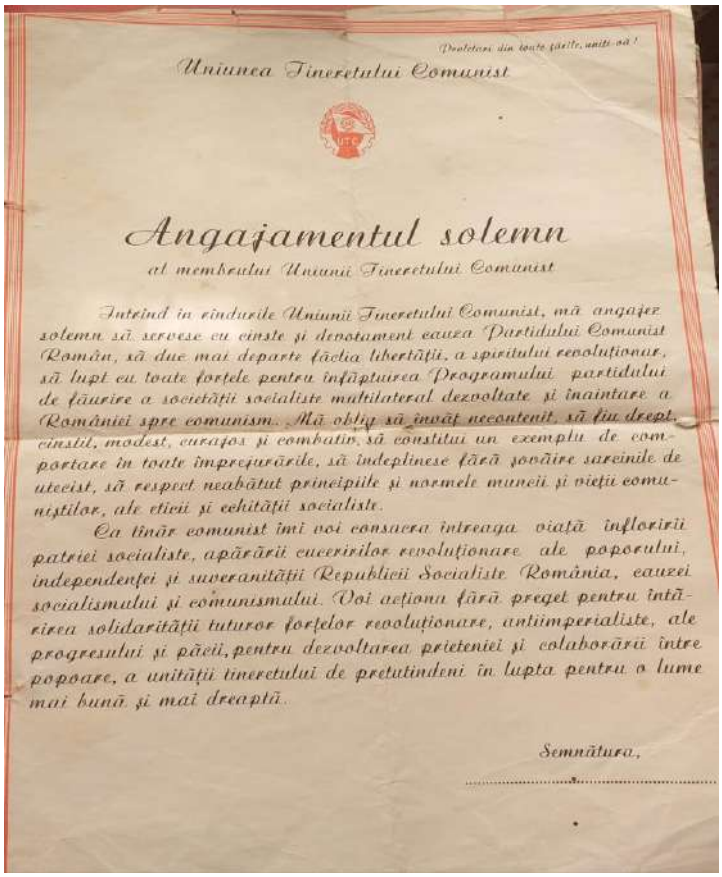

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Uniunea Tineretului Comunist

Angajamentul solemn

al membrului Uniunii Tineretului Comunist

Intrînd în rîndurile Uniunii Tineretului Comunist, mă angajez solemn să servesc cu cinste și devotament cauza Partidului Comunist Român, să duc mai departe făclia libertății, a spiritului revoluționar, să lupt cu toate forțele pentru înfăptuirea Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Mă obligă să învăț necontenit, să fiu drept, cinstit, modest, curajos și combativ, să constitui un exemplu de comportare în toate împrejurările, să îndeplinesc fără șovăire sarcinile de utecist, să respect neabătut principiile și normele muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste.

Ca tînăr comunist îmi voi consacra întreaga viață înfloririi patriei socialiste, apărării cuceririlor revoluționare ale poporului, independenței și suveranității Republicii Socialiste România, cauzei socialismului și comunismului. Voi acționa fără preget pentru întărirea solidarității tuturor forțelor revoluționare, antiimperialiste, ale progresului și păcii, pentru dezvoltarea prieteniei și colaborării între popoare, a unității tineretului de pretutindeni în lupta pentru o lume mai bună și mai dreaptă.

Semnătura,

.....

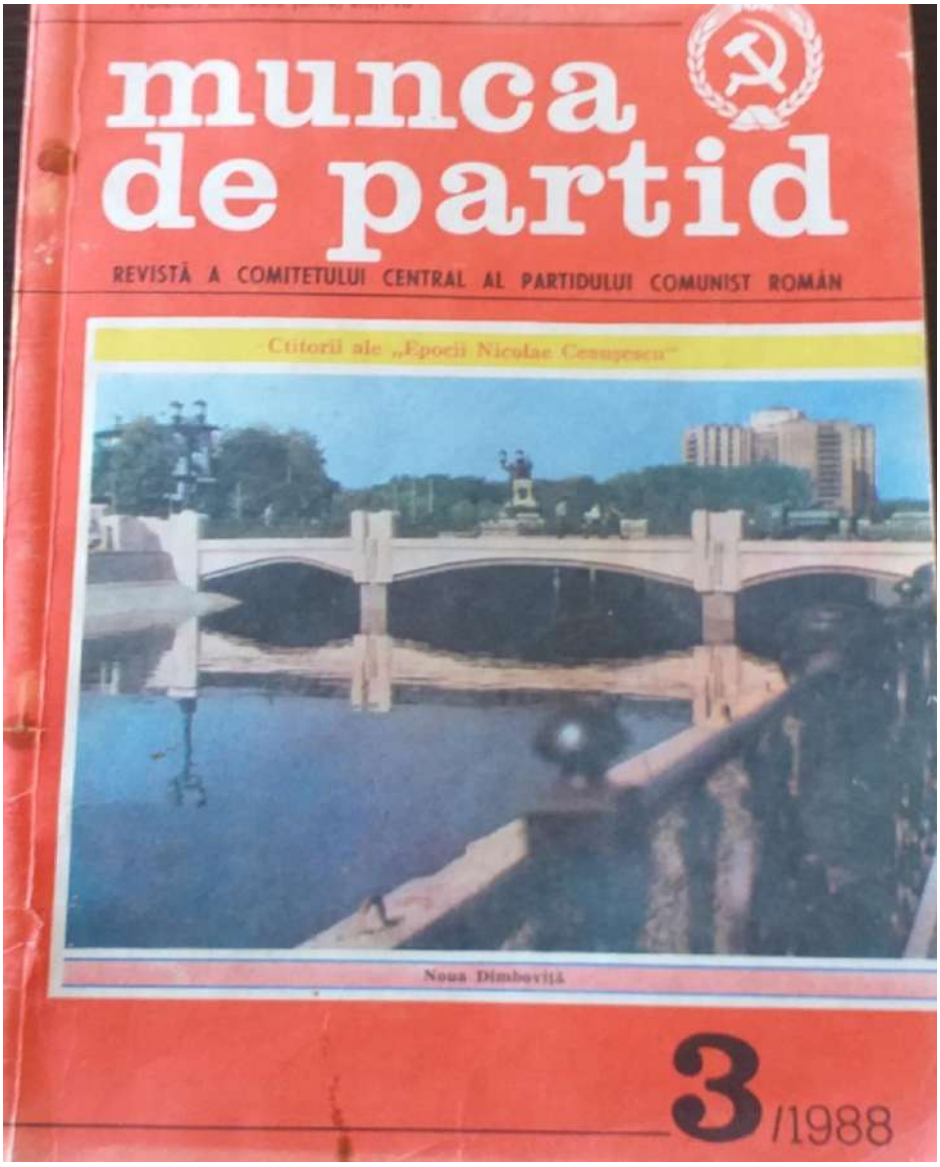

Revista „Munca de partid”

Bibliografie:

1.Cioroianu, Adrian, *Pe umerii lui Marx. O introducere în istoria comunismului românesc*, Ed. Curtea Veche, Bucureşti, 2005, capitolul I: „Copilăria unui partid"
2.Deletant, Dennis, *Banalitatea răului.O istorie a Securităţii în documente.1949-1989*, Editura Polirom, Iași, 1999.
3.Drăghia, Dan *„Gheorghe Gheorghiu Dej şi grupul moscovit*" în Bosomitu, Ştefan, Burcea, Mihai (coordonator), *Spectrele lui Dej.Incursiuni în biografia şi regimul unui dictator*, Editura Polirom, Iaşi, 2012.
4.Ianoşi, Ion, *Internaţionala mea. Cronica unei vieţi*, Editura Polirom, Iaşi, 2012.
5.Oprea, Marius,*Bastionul cruzimii.O istorie a securităţii-1948-1964*, Editura polirom, Iaşi, 2008,pag.297.
6.Oprea, Marius, *„Istoria fără perdea..",* în Mediafax.ro, / Editorialiştii, din 10.09.2020.
7.Pelin, M., *Cartea Albă a Securităţii*, vol.I.
8.Pentru Neam şi Ţară.Societatea Ocrotirea Orfanilor de Război.1916-1924, Tip.Adolf Sonnenfeld, Societate anonimă, Oradea Mare,1925.
9.Onişoru, Gheorghe,*Pecetea lui Stalin.Cazul Vasile Luca*, Editura Cetatea de Scaun,Târgovişte, 2014.
10.Tănase, Stelian, *Clienţii lu"Tanti Varvara.Istorii clandestine*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2016.
11.Zugravu, Cezar, *O antologie a crimei şi terorii comuniste*, Editura Tipo Moldova, Iasi, 2004.
12. „Adevarul.ro/8 ian. 2015-„*Apostolii lui Stalin.Istoriile grandioase ale bolşevicilor ,dar mai ales istoriile lor de oameni mici"*de Laurenţiu Ungureanu, Radu Eremia, Ion N.Ioniță, Radu Preda, Dinu Zamfirescu.
13.https://www.contributors.ro/ideologie-comunista-aur-cereale-lapte-si-problemele-lui-vasile-luca-secretar-al-p-c-r-si-ministru-de-finante/
14.https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/ana-pauker-stalin-cu-fusta
15.https://jurnalul.ro/campaniile-jurnalul/romania-cu-ochi-albastri/romania-cu-ochi-albastri-pauker-si-luca-interzisi-11048.html
16.https://ro.wikipedia.org/wiki/Partidul_Na%C8%9Bional-%C8%9A%C4%83r%C4%83nesc#Crepusculul_activit%C4%83%C8%9Bii_politice_a_PN%C8%9A_(1944-1947)
17.https://www.digi24.ro/special/campanii-digi24/1989-anul-care-a-schimbat-lumea/fenomenul-pitesti-esenta-bestialitatii-comuniste-cine-a-fost-eugen-turcanu-detinutul-politic-devenit-calau-1131470

18.https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/apostolii-lui-stalin-teohari-georgescu-comunistul-care-a-prescris-crimele-tortionarilor

CONSTANTIN TICU DUMITRESCU- NEOBOSIT LUPTĂTOR ANTICOMUNIST

Marian Laurenţiu SANDU
Colegiul de Industrie Alimentară „Elena Doamna" Galaţi

Constantin Ticu Dumitrescu a fost un dârz şi demn luptător anticomunist ca lider al tinerilor naţional-ţărănişti din Prahova sau ca deţinut politic în tinereţe rămânând şi la bătrâneţe un anticomunist convins şi susţinător al democraţiei autentice în calitate de preşedinte al A.F.D.P.R. (Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici din România) şi senator P.N.Ţ.-C.D.

Numit şi Constantin Grigore Dumitrescu, Ticu cum este mai cunoscut[144] s-a născut la 27 mai 1928 în satul Fânari, comuna Ciumaţi – Prahova, ca fiu al lui Stelian şi Florica[145]. Părinţii săi, ambii învăţători, l-au învăţat ce înseamnă munca, cinstea, dârzenia, demnitatea, dragostea de bine şi de frumos, iubirea de ţară, respectul faţă de cei din jur şi frica de Dumnezeu[146]. Elev al Liceului „Sfinţii Petru şi Pavel" din Ploieşti[147] a avut profesori dăruiţi muncii spre a aduce ţării „ oameni pregătiţi şi adevărate caractere"[148].

A trăit drama mutilării României Mari şi „dictatura" legionară, când tatăl lui, fruntaş al Partidului Naţional Ţărănesc, era să fie ridicat de o echipă legionară scăpând datorită intervenţiei unor săteni. Poziţia politică a tatălui său, războiul împotriva U.R.S.S., actul de la 23 august 1944, venirea armatei sovietice „eliberatoare" şi începuturile instaurării comunismului au marcat personalitatea tânărului Ticu[149] care cu elanul vârstei s-a angajat în acţiuni de luptă pentru apărarea democraţiei româneşti ameninţată de comunism. Frecventând clubul naţional-ţărănesc din Ploieşti s-a implicat activ în munca de lămurire dusă pentru adeziunea colegilor de liceu la organizaţia de tineret a P.N.Ţ. sau în asigurarea

[144] http://ro.wikipedia.org/wiki/Ticu_Dumitrescu (25.10.2020)
[145] Constantin Ticu Dumitrescu, *Mărturie şi document*, Vol. I, partea a II-a, *Recurs la documente*, Editura Polirom, Iaşi, 2008, pp.314 şi 411
[146] Ibidem, partea I, *Recurs la memorie*, p.22
[147] http://ro.wikipedia.org/wiki/Ticu_Dumitrescu (25.10.2020)
[148] Constantin Ticu Dumitrescu *op. cit.*, p. 29
[149] *Ibidem*, pp. 27-53.

transportului pe tren şi apoi vânzarea ziarului Dreptatea pe stradă, acţiuni în care avea de înfruntat intervenţiile violente ale bandelor comuniste[150].

Participă în fruntea elevilor de la liceul său la manifestaţiilor de stradă anticomuniste din Ploieşti desfăşurate în zilele de 8 noiembrie 1945, 24 ianuarie 1946 şi 10 mai 1946. La manifestaţia din 8 noiembrie 1945 a ţinut portretul regelui Mihai, luat din sediul clubului P.N.Ţ. fapt pentru care a intrat în vizorul Siguranţei din oraş fiind arestat pentru câteva zile şi anchetat. De asemenea la sfârşitul manifestaţiei de la 24 ianuarie 1946 a ajuns în arest la Chestură fiind reţinut pentru puţine zile[151]. A fost din nou arestat, fără mandat, şi „plimbat" de la un post de jandarmi la altul vreme de aproximativ două săptămâni spre intimidare, înaintea alegerilor din 19 noiembrie 1946[152].

După terminarea liceului a devenit student la Facultatea de Drept din Bucureşti şi neprinzând loc în cămin, întrucât nu îndeplinea condiţiile politice cerute, a trebuit să facă naveta în Capitală[153]. Arestat în Gara de Nord din Bucureşti în iunie 1948 este ţinut la Ministerul de Interne timp de două luni şi scos din când în la anchetă unde i se cerea să-şi denunţe tatăl ajuns fugar din mai 1947[154]. În octombrie 1948 a fost dat afară de la Facultate acuzat în lipsă – deoarece stătea ascuns - că punea în pericol siguranţa statului prin activitatea antidemocratică desfăşurată[155].

Atras în casa unui fost coleg de liceu Constantin Ticu Dumitrescu va fi arestat[156] în noaptea de 9 decembrie 1948 şi dus la Securitate pe Strada Democraţiei[157] din Ploieşti. În timpul anchetelor a avut de îndurat diferite constrângeri între care bătaia (aplicată de securişti în diversele ei forme) era frecvent utilizată[158].După opt ore de anchetă şi bătaie este internat la Spitalul de boli interne din Ploieşti, într-o cameră de la demisol cu uşă blindată şi gratii[159]. În august 1950 este transferat în „ Depozitul Securităţii" Ploieşti de la închisoarea Târgşor unde va rămâne aproape trei săptămâni[160].

---

[150] *Ibidem,* p. 59.
[151] *Ibidem,* pp. 66-73 şi 253.
[152] *Ibidem,* pp. 76-77.
[153] *Ibidem,* pp. 62-63.
[154] *Ibidem,* pp. 90-91, 95 şi 254.
[155] *Ibidem,* pp. 95-96.
[156] Cicerone Ioniţoiu, *Cartea de aur a rezistenţei româneşti împotriva comunismului*, vol. II, Tipărit la Hrisovul S.A., 1996/1997, p. 174.
[157] Constantin Ticu Dumitrescu *op. cit.,* p. 105.
[158] *Ibidem,* pp. 113-114.
[159] *Ibidem,* p.124.
[160] *Ibidem,* pp. 138-140.

Readus la Securitatea din Strada Democraţiei este supus la noi anchete deosebit de dure[161] dar securiştii înregistrează un eşec neputând arunca în închisoare sute de oameni datorită rezistenţei sale şi a altor membri din lotul P.N.Ţ[162]. Deşi fizic ajunsese ca o umbră în urma anchetelor a învins cu toate că fusese inimaginabil de greu[163]. Înainte de încheierea cercetărilor a cunoscut vreme de 7-8 zile închisoarea Rudului şi ea „Depozit al Securităţii" Ploieşti.

Pe data de 11 aprilie 1951 a fost trimis la proces în Oraşul lui Stalin, cum era numit atunci Braşovul[164]. Procesul desfăşurat în vara anului 1951 s-a finalizat pentru el cu o condamnare de 3 ani şi jumătate, care prin comutarea pedepsei însemna 2 ani şi jumătate[165]. La încheierea procesului a fost depus la închisoarea Cetăţuia Braşov unde s-a înfiorat auzind condamnările la moarte pronunţate pentru 50-60 de persoane care îndrăzniseră să înfrunte cu arma în mână regimul comunist în Munţii Făgăraş[166].

Dus apoi – cu celebra printre deţinuţi dubă-vagon- la închisoarea Jilava a fost cazat într-o cameră ticsită de oameni, lipsită de oxigen şi cu un miros pestilenţial, unde făcând o formă gravă de dizenterie nu i s-a acordat nici un fel de ajutor medical de către responsabilii închisorii fiind ajutat să se refacă de un preot greco-catolic[167].

La sfârşitul lunii octombrie a anului 1951 a părăsit Jilava pentru a ajunge în lagărul de exterminare Poarta Albă[168]. Acolo a dus o viaţă de rob muncind la cazma (hârleţ) şi lopată câte 12 ore vara şi 10 ore în perioada noiembrie-martie[169]. Din iniţiativa sa deţinuţii din echipa de lucru au luat atitudine strigând: „ Nu bate! Nu bate!" salvând astfel viaţa unui deţinut politic, profesor de prin Moldova, care deşi căzut la pământ era lovit în continuare cu bestialitate de brigadier – un deţinut de drept comun cu două crime la activ[170]. Tot datorită lui şi altor 2-3 prieteni mai „vehemenţi" care susţineau izolarea completă a celor 5-6 tineri de-ai lui Ţurcanu veniţi de la Piteşti, aceştia din urmă au fost trimişi în lagărul Peninsula; la Poarta Albă administraţia lagărului nereuşind să formeze brigăzi cu reeducaţi de tip

[161] *Ibidem,* pp. 140-141.
[162] Cicerone Ioniţoiu, *op. cit.,* p. 174.
[163] Constantin Ticu Dumitrescu *op. cit.,* p.143.
[164] *Ibidem,* p. 142.
[165] *Ibidem,* p. 150.
[166] *Ibidem,* pp. 155-156.
[167] *Ibidem,* pp. 160-164.
[168] *Ibidem,* p. 164.
[169] *Ibidem,* pp. 172-174.
[170] *Ibidem,* p. 177.

Piteşti[171]. O îngrozitoare privelişte a surprins la morga lagărului cutremurându-se în faţa cadavrelor scheletice , numai piele şi os, ale deţinuţilor care decedaseră în cele mai multe cazuri datorită muncii de exterminare fără hrană suficientă[172].

În septembrie 1953 a fost mutat în lagărul Peninsula (Valea Neagră) de unde va fi pus în libertate la sfârşitul lunii octombrie a aceluiaşi an cu toate că pedeapsa lui expirase de peste un an de zile[173]. Chiar în ziua eliberării cu riscul de a-şi pierde libertatea abia dobândită a lăsat la procuratura din Constanţa denunţul care îl va salva de la moarte pe deţinutul Remus Radina ce se găsea în a 11-a zi de grevă a foamei la Peninsula[174].

Libertatea nu era chiar deplină căci a fost trimis până în februarie 1956 cu Domiciliu Obligatoriu în localitatea Olarii Vechi. A rămas aici vreme de 2-3 luni apoi ,,s-a strecurat" lucrând în calitate de constructor forestier pe şantierul din Munţii Siriului. Încalcă obligaţia Domiciliului Obligatoriu şi prin două călătorii efectuate la Constanţa pentru a-şi revedea prietenii deţinuţi politici care munceau la stadionul ce se construia acolo[175]. În libertate a menţinut legătura cu prietenii din detenţie şi cu alţi foşti membri P.N.Ţ. din zona Ploieştiului cu care discuta printre altele şi politică fără însă a realiza vreo acţiune subversivă[176].

O acţiune de grup, care va fi interpretată ulterior în mod tendenţios de către Securitate, era participarea la parastasul anual al lui Aurel Căzănişteanu – şeful Organizaţiei de Tineret P.N.Ţ. Prahova decedat în 1950 în anchetele de la Securitatea Ploieşti – organizat de către părinţii defunctului la mormântul acestuia de lângă zidul închisorii Târgşor[177].

Urmând sfatul tatălui său se va căsători schimbând între timp mai multe locuri de muncă: în Bucegi, şef de şantier la lucrările în regie proprie ale inginerului Şeitan şi muncitor la T.R.C.L. Ploieşti[178].

De la ultimul loc de muncă, în ziua de 29 iulie 1958, Securitatea l-a rearestat încercând să-i însceneze organizarea unui complot P.N.Ţ. pentru răsturnarea prin forţă a regimului comunist[179]. Refuzul său de a semna declaraţiile mincinoase dorite de Securitatea Regională Ploieşti în

---

[171] *Ibidem,* p. 180.
[172] *Ibidem*, pp. 181-183.
[173] *Ibidem*, pp. 191și 196-200.
[174] Cicerone Ioniţoiu, *op. cit*., p. 174.
[175] Constantin Ticu Dumitrescu *op. cit.,* pp. 201-202.
[176] *Ibidem,* pp. 204-205.
[177] *Ibidem,* p. 256.
[178] *Ibidem,* pp. 207-208.
[179] *Ibidem,* p. 223.

ciuda folosirii torturii la anchete a dus la „eşecul" procesului din 18 decembrie 1958[180]. Instanţa neputând formula capetele de acuzare i-a respins dosarul retrimiţându-l organelor de cercetare penală (Securităţii) pentru completare[181].

Din nou la Securitate, a avut de înfruntat apăsarea nemiloasă a tăcerii şi a timpului din celula albastră (unde a stat izolat mai mult de două luni) urmată de zile şi nopţi de anchetă, rareori fără bătaie[182]. Deşi rezistase cu îndârjire refuzând să-i ajute pe securişti la completarea dosarului pedeapsa care i s-a comunicat în urma procesului din 23 aprilie 1959 a fost de 23 de ani muncă silnică pentru crimă de uneltire[183].

După proces, aproape trei luni de zile, a stat cu lanţuri la picioare în închisoarea de pe Rudului, din centrul Ploieştiului, care slujea şi ca „Depozit al Securităţii" (locale); apoi cu duba a fost transportat la Penitenciarul Galaţi[184]. Aici a avut de îndurat frigul cumplit din timpul iernii, foamea, mirosul pestilenţial al tinetei, izolarea de exterior în spaţiul strâmt al celulei şi nu în ultimul rând răutatea gardienilor[185]. Într-o zi când ţăranul care îi era coleg de celulă a avut o criză manifestată prin „gioc" dezlănţuit gardianul de serviciu împreună cu gardianul şef au intrat în celulă începând să-l bată. Ticu n-a putut răbda şi i-a luat apărarea iar în timpul busculadei create a ieşit pe holul celularului făcând apel cu voce tare la ceilalţi deţinuţi. Asemenea îndrăzneală nu a rămas desigur nepedepsită el primind şapte zile de izolare[186]. La neagra a fost trimis Constantin Ticu Dumitrescu şi pentru că bătea Morse în pereţi[187].

În plină noapte a părăsit temniţa Galaţiului urmând un drum greu şi lung în condiţiile insalubre ale bou-vagonului – cum era denumit de către deţinuţi vagonul de marfă având micile ferestre acoperite cu obloane folosit pentru transportul lor[188]. A ajuns la închisoarea din Botoşani pe 3 noiembrie 1960 fiind cazat într-o celulă mare cu numărul 13 împreună cu membri ai partidelor istorice (P.N.Ţ., P.N.L. şi P.S.D.) dar şi ţărani sau muncitori[189].

---

[180] *Ibidem,* pp. 219-225.
[181] *Ibidem,* p. 230.
[182] *Ibidem,* pp. 235-237şi 258-261.
[183] Cicerone Ioniţoiu, *op. cit*., p. 175.
[184] Constantin Ticu Dumitrescu *op. cit.,* pp. 263-265.
[185] *Ibidem,* pp. 268, 277.
[186] *Ibidem,* p. 273.
[187] *Ibidem,* p. 271.
[188] *Ibidem,* pp. 278-280.
[189] *Ibidem,* pp. 282-284.

Revoltat de moartea colegului de pat (un bătrân profesor din Ardeal, lăsat de medicul închisorii fără tratamentul adecvat) pe care-l îngrijise mai mult de o lună de zile dar şi de ,,uciderea" fostului preşedinte P.N.Ţ. Prahova, doctorul Gheorghe Petrescu, pe care-l admira mult, Constantin Ticu Dumitrescu a încercat să organizeze o grevă a foamei pentru îmbunătăţirea regimului de detenţie. Trebuie precizat că regimul era unul de exterminare caracterizat prin foamete degradantă, lipsă de asistenţă medicală, mizerie şi teroare permanentă[190].

Preconizata ,,grevă în masă" nu s-a produs decât la el în celulă însă chiar şi acolo numai o singură zi. Remarcat de conducerea închisorii a avut, la cerea sa, o întâlnire cu un procuror prin intermediul căruia a transmis în scris un memoriu către Gheorghe Gheorghiu-Dej solicitând îmbunătăţirea regimului aplicat deţinuţilor politici[191].

Izolat singur într-o celulă în decembrie 1962 a fost supus timp de trei zile unor anchete incredibile prin gradul de tortură şi bestialitate atins. Căpitanul de Securitate Maruneac Vasile, Şef de Grupă K la Regionala Suceava împreună cu doi dintre securiştii săi l-au bătut atât de crunt pe Constantin Ticu Dumitrescu încât acesta a ajuns în stare de inconştienţă plin de propriile fecale scăpate de sub control. Cu toate că a fost la un pas de moarte el nu a semnat declaraţia falsă cerută de securişti prin care recunoştea că ar fi plănuit o evadare în masă şi uciderea gardienilor - fapte ce puteau ce puteau fi folosite pentru înscenarea unui proces de drept comun[192]. Transferat într-o altă celulă, cu corpul tot numai o rană a reuşit să supravieţuiască întâlnind un om ,, pâinea lui Dumnezeu", ţăranul ardelean Gheorghe Creţu din Brăişor[193].

Nu a acceptat reeducarea non-violentă refuzând să ia cuvântul la clubul închisorii ca reeducat sau să semneze vreun document prin care repudia partidele burghezo-moşiereşti – în realitate trecutul său – elogiind în schimb ,,măreţele realizări ale regimului" comunist[194]. Cu starea de sănătate atât de gravă că nu se mai putea ţine pe picioare din cauza unei hepatite cronice, descoperită de medicul deţinut Bică Georgescu, la începutul anului 1964, Constantin Ticu Dumitrescu nu a fost de acoord să facă nici cel mai mic compromis în vederea reeducării punându-şi în pericol viaţa. Deşi a avut această atitudine intransigentă, căpitanul Dora de la închisoarea din Botoşani i-a salvat viaţa făcând demersurile necesare

[190] *Ibidem,* pp. 287-290.
[191] *Ibidem,* pp. 290-293.
[192] *Ibidem,* partea a II-a, Recurs la documente, pp. 379-380.
[193] *Ibidem,* partea I, Recurs la memorie, pp. 308-309.
[194] *Ibidem,* pp. 315-318, 322-325 şi 329.

pentru a fi internat la spitalul Penitenciarului Văcăreşti[195]. Beneficiind de asistenţă medicală corespunzătoare şi mâncare substanţială Ticu s-a refăcut în linii mari[196] fiind apoi eliberat în 1964, odată cu graţierea tuturor deţinuţilor politici din România[197].

Neputându-şi continua studiile universitare întrucât Ministerul Învăţământului printr-o comunicare oficială i-a respins cererea Constantin Ticu Dumitrescu a lucrat pe diferite şantiere forestiere ca muncitor, şef de echipă, funcţionar tehnic şi şef de şantier. Micul şantier de construcţii forestiere din Vrancea pe care la condus după 1970 s-a situat timp de 17 ani printre cele mai eficiente şantiere din cadrul Ministerului Economiei Forestiere astfel încât Constantin Dumitrescu a fost decorat în 1983 cu Ordinul Muncii Clasa a III-a[198].

A luat parte la răsturnarea regimului comunist din România pătrunzând la 22 decembrie 1989 în sediul Comitetului Central al P.C.R. împreună cu alţi revoluţionari [199].

În România postdecembristă Constantin Ticu Dumitrescu se afirmă ca un mare apărător al năzuinţelor foştilor deţinuţi politici neîncetând să lupte împotriva comunismului. Astfel pe 2 ianuarie 1990 înfiinţează Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici din România (A.F.D.P.R.) al cărui preşedinte va fi până în 2006, iar în 1991 creează Uniunea Internaţională a Foştilor Deţinuţi Politici în cadrul căreia deţine funcţia de preşedinte până în 1998[200].

Îşi va asuma şi responsabilitatea conducerii destinului României fiind membru al Consiliului Provizoriu de Uniune Naţională în perioada 1990-1992[201]. Naţional-ţărănist convins în 1990 devine cofondator al P.N.Ţ.-C.D. alături de Corneliu Coposu şi Ion Diaconescu[202]. Tot în anul

---

[195] *Ibidem*, pp. 331-334.

[196] *Ibidem*, pp. 335 şi 339-340: „ Şi-aşa am luat, pentru a treia oară, viaţa de la capăt…A fost un drum greu, pentru că mi-au trebuit mai mult de 10 luni de tratament şi, din când în când, internări în spitale şi staţiuni, spre a-mi reface în primul rând sănătatea".

[197] http://www.realitatea.net/constantin-ticu-dumitrescu-a-plecat-dintre-noi_407911.html (22. 08.2010).

[198] http://ro.wikipedia.org/wiki/Ticu_Dumitrescu (25.10.2020).

[199] http://personalitati.infoportal.ro/biografie~nume-ticu-dumitrescu.html (22.08.2010).

[200] http://ro.wikipedia.org/wiki/Asocia%C8%9Bia_Fo%C8%99tilor_De%C8%9Binu%C8%9Bi_Politici_din_Rom%C3%A2nia(26.10.2020); http://www.afdpr.ro/cine_suntem.php (22.08.2010).

[201] https://evz.ro/ticu-dumitrescu-a-incetat-din-viata-831166.html (27.10.2020); http://ro.wikipedia.org/wiki/Consiliul_Provizoriu_de_Uniune_Na%C8%9Bional%C4%83 (27.10.2020).

[202] http://www.realitatea.net/constantin-ticu-dumitrescu-a-plecat-dintre-noi_407911.html (22.08.2010)

1990 el iniţiază un proiect de lege pentru deconspirarea Securităţii, care includea atât ofiţerii, cât şi informatorii sau colaboratorii acesteia, limitându-se totuşi la cunoaşterea publică a acestor persoane fără alte urmări legale[203]. Legea privind accesul la propriul dosar şi deconspirarea securităţii ca poliţie politică cum a apărut în Monitorul Oficial din anul 1999[204] a suferit modificări esenţiale faţă de proiectul iniţial făcând referire numai la cei care au făcut ,,poliţie politică" şi nu la toţi cei care au lucrat pentru Securitate. Din acest motiv Ticu Dumitrescu a refuzând ca legea să-i poarte numele[205].

Reproşând în 1997 colegilor de partid şi chiar preşedintelui Emil Constantinescu slaba mobilizare pentru legea menţionată mai sus el a intrat în conflict cu aceştia şi în 1998 ca urmare a divergenţelor avute pe Lege cu Ion Diaconescu şi Constantin Ionescu Galbeni a fost suspendat din P.N.Ţ.-C.D. pentru un an de zile[206]. Rămâne însă mai departe senator al României demnitate pe care a ocupat-o în cursul celor două legislaturi dintre anii 1992-2000[207]. Va reveni în PNŢ-CD abia în ianuarie 2003[208] dar tot în acest an se retrage din viaţa politică nefiind de acord cu compromisurile şi linia politică urmată de partid[209]. Nu renunţă la lupta anticomunistă şi la 17 martie 2006 guvernul Tăriceanu îl numeşte reprezentant al său în Colegiul Consiliului Naţional de Studiere a Arhivelor Securităţii[210].

Neînvins de comunism Constantin Ticu Dumitrescu şi-a încheiat existenţa în data de 5 decembrie 2008 datorită unui cancer la ficat, fiind înmormântat apoi în satul său natal.

El va rămâne în istoria noastră nu doar ca una dintre personalităţile rezistenţei anticomuniste ci şi ca cel care după căderea regimului comunist

---

http://ro.wikipedia.org/wiki/Partidul_Na%C8%9Bional_%C8%9A%C4%83r%C4%83nesc_Cre%C8%99tin_Democrat (27.10.2020) .

[203] http://www.realitatea.net/constantin-ticu-dumitrescu-a-plecat-dintre-noi_407911.html (22.08.2010).

[204] http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/187_1999.php (22.08.2010).

[205] http://www.realitatea.net/constantin-ticu-dumitrescu-a-plecat-dintre-noi_407911.html (22.08.2010).

[206] http://www.adevarul.ro/actualitate/eveniment/Ticu-Dumitrescu-murit-neimpacat_0_25197897.html(22.08.2010).
http://www.ziaruldeiasi.ro/national-extern/pntcd-il-vrea-pe-ticu-dumitrescu-inapoi-in-partid~ni1pbu (22.08.2010).

[207] https://evz.ro/ticu-dumitrescu-a-incetat-din-viata-831166.html (27.10.2020).

[208] http://old.cotidianul.ro/constantin_ticu_dumitrescu_a_incetat_din_viata-66747.html (22.08.2010).

[209] http://ro.wikipedia.org/wiki/Ticu_Dumitrescu (26.10.2020).

[210] http://old.cotidianul.ro/constantin_ticu_dumitrescu_a_incetat_din_viata-66747.html (22.08.2010).

şi revenirea la democraţie a luptat neobosit cu gândul la victimele regimului communist care nu pot fi uitate şi pentru care memoria e singura revanşă. Datorită luptei sale s-a înfiinţat A.F.D.P.R., s-a realizat pe cât s-a putut deconspirarea Securităţii, s-a înfiinţat C.N.S.A.S. şi mii de dosare din arhivă pot fi citite astăzi de către toţi cei care vor să ştie adevărul[211].

Bibliografie:

1.Dumitrescu, Constantin Ticu, *Mărturie şi document*, Vol. I, partea I, Recurs la memorie, partea a II-a, Recurs la documente, Editura Polirom, Iaşi, 2008

2. Ioniţoiu, Cicerone, *Cartea de aur a rezistenţei româneşti împotriva comunismului*, vol. II, Tipărit la Hrisovul S.A., 1996/1997

Web-bibliografie:

http://ro.wikipedia.org/wiki/Ticu_Dumitrescu (25.10.2020)
http://personalitati.infoportal.ro/biografie~nume-ticu-dumitrescu.html (22.08.2010)
http://ro.wikipedia.org/wiki/Asocia%C8%9Bia_Fo%C8%99tilor_De%C8%9Binu%C8%9Bi_Politici_din_Rom%C3%A2nia (26.10.2020)
http://www.afdpr.ro/cine_suntem.php (22.08.2010)
https://evz.ro/ticu-dumitrescu-a-incetat-din-viata-831166.html (27.10.2020);
http://ro.wikipedia.org/wiki/Consiliul_Provizoriu_de_Uniune_Na%C8%9Bional%C4%83 (27.10.2020)
http://www.realitatea.net/constantin-ticu-dumitrescu-a-plecat-dintre-noi_407911.html (22.08.2010)
http://ro.wikipedia.org/wiki/Partidul_Na%C8%9Bional_%C8%9A%C4%83r%C4%83nesc_Cre%C8%99tin_Democrat (27.10.2020)
http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/187_1999.php (22.08.2010)
http://www.adevarul.ro/actualitate/eveniment/Ticu-Dumitrescu-murit-neimpacat_0_25197897.html(22.08.2010)
http://www.ziaruldeiasi.ro/national-extern/pntcd-il-vrea-pe-ticu-dumitrescu-inapoi-in-partid~ni1pbu (22.08.2010)
http://old.cotidianul.ro/constantin_ticu_dumitrescu_a_incetat_din_viata-66747.html (22.08.2010)

[211] https://adevarul.ro/locale/constanta/cum-fost-umilit-ticu-dumitrescu-institutia-infiintata-el-istoric-a-plecat-ochii-lacrimi-batjocorit-ticalosia-aranjamentelor-cnsas-1_5c077b3adf52022f752303c4/index.html (27.10.2020).

https://adevarul.ro/locale/constanta/cum-fost-umilit-ticu-dumitrescu-institutia-infiintata-el-istoric-a-plecat-ochii-lacrimi-batjocorit-ticalosia-aranjamentelor-cnsas-1_5c077b3adf52022f752303c4/index.html
(27.10.2020)

PĂRINTELE ARSENIE BOCA

Varvara-Nicoleta VÂNTOAIA
Liceul „Vasile Conta” Târgu-Neamț
Prof. coordinator, Emanuel Bălan

„Dumnezeu coboară între oameni și suie oamenii la Sine pe scara Sfintei Liturghii.”
– Părintele Arsenie Boca –

Arsenie Boca (n. 29 septembrie 1910, Vața de Sus, Hunedoara - d. 28 noiembrie 1989, Sinaia), părinte ieromonah, teolog și artist plastic (muralist) ortodox român, a fost stareț la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus și apoi la Mănăstirea Prislop, unde datorită personalității sale veneau mii și mii de credincioși, fapt pentru care a fost hărțuit de Securitate. A fost unul din martirii gulagului comunist, închis la Securitatea din Brașov, dus la Canal, închis la Jilava, București, Timișoara și la Oradea. A pictat biserica din Drăgănescu (la 25 km de București), precum și ”*Icoana Maicii Domnului cu Pruncul* ”din altarul Bisericii Sfântul Elefterie din București.

Arsenie Boca este considerat de către unii din ucenicii săi ca fiind cel mai mare duhovnic român al secolului XX. La mormântul său de la Mănăstirea Prislop din Țara Hațegului, vin zilnic sute de pelerini.

1.Studiile și formarea

S-a născut la 29 septembrie 1910 la Vața de Sus în comitatul Hunedoara (pe vremea aceea în Austro-Ungaria). A urmat Liceul național ortodox „Avram Iancu” din Brad, Hunedoara, pe care l-a terminat ca șef de promoție în 1929. În același an, Zian Boca (cel care avea să devină

Părintele ieromonah Arsenie Boca) se înscrie la Academia Teologică din Sibiu, pe care o absolvă în 1933. Primește - la recomandarea profesorului Nicolae Popoviciu - o bursă din partea Mitropolitului Ardealului Nicolae Bălan pentru a urma cursurile Institutului de" Arte Frumoase" din București. În paralel, audiază cursuri la Facultatea de medicină ținute de profesorul Francisc Rainer și prelegerile de Mistică creștină ale profesorului Nichifor Crainic de la Facultatea de Teologie din București. Fascinat de lucrarea "*Scara dumnezeiescului urcuș"* scrisă de Ioan Scărarul o traduce în limba română în doar 5 luni. Această traducere nu a văzut lumina tiparului. Remarcându-i talentul artistic, profesorul Costin Petrescu i-a încredințat pictarea scenei care îl reprezintă pe Mihai Viteazul de la Ateneul Român. Trimis de chiriarhul său, Nicolae Bălan, călătorește la Muntele Athos pentru a aduce manuscrisele românești și grecești ale Filocaliei. Aici are parte de o experiență duhovnicească formatoare pentru viața de călugăr pentru care optase încă din anii studenției de la Sibiu.

2.Prigoana și martiriul după gratii

După ocuparea țării de către armata sovietică, Părintele Arsenie a fost arestat pentru prima oară la Râmnicu Vâlcea pe 17 iulie 1945, pentru participarea activă la mișcarea legionară, dus la București și eliberat pe 30 iulie 1945 în urma presiunilor bisericii. Apoi a fost arestat în 14 mai 1948, pentru ajutorul dat luptătorilor anticomuniști, foști legionari pregătiți și parașutați de americani în Munții Făgărașului. Atât pentru aceste fapte, cât și datorită notorietății sale, este schingiuit o lună și jumătate, silit să dea repetate declarații, fiind apoi eliberat de G.Enache ,Părintele Arsenie Boca în atenția poliției politice, Galați, 2009. Mitropolitul Nicolae Bălan îl strămută de la Sâmbăta la Mănăstirea Prislop în noiembrie 1948. Acolo devine stareț, iar după ce sălașul s-a transformat în mănăstire de maici, a rămas ca duhovnic, cu întreruperi în perioadele de arestare și anchetare (1950, 1951, 1953, 1955, 1956).

În 1959 comuniștii au risipit obștea și părintelui Arsenie Boca, deja martirizat prin închisori și la Canal, i-au interzis activitatea preoțească până la moartea ce a survenit după torturarea sa de Securitate.

În 15/16 ian. 1950 este a treia oară arestat. Face detenție „administrativă", fiind dovedit vinovat, până pe 23 martie 1951 la Canal. Eliberarea s-a datorat Patriarhului Iustinian care i-a semnalat lui Teohari Georgescu pericolul revoltării făgărășenilor. De Rusalii în 1953 este din nou anchetat, apoi este arestat la Timișoara, Jilava, Oradea pentru 6 luni din 5 oct.1955 până în aprilie 1956. În 1959 i se înscenează nereguli financiare pentru a fi scos abuziv din monahism și pentru a i se interzice

să slujească la altar (post-mortem, în 1998, se revine asupra deciziei din 1959).

A urmat pribegia la București, unde a fost tot timpul ținut în marginalitate. A lucrat pe post de pictor bisericesc pana la pensionarea sa din 1968. El a rămas sub supravegherea a continuă a Securității.

Din 1968 până în 1984 pictează biserica de la Drăgănescu, Giurgiu. La Sinaia, din 1969 și-a avut chilia și atelierul de pictură, unde s-a retras după 1984 și unde a și închis ochii, la 28 noiembrie 1989, în vârstă de 79 de ani. A fost înmormântat, după dorința proprie, la mănăstirea Prislop, la 4 decembrie 1989 prorocind că aici va fi loc de pelerinaj.

Mormântul părintelui Arsenie de la mănăstirea Prislop constituie azi unul din importantele locuri de pelerinaj din țară, în ultimii ani numărul de pelerini veniți pe 28 noiembrie fiind de 30 000 - 40 000 de oameni.

Bibliografie

Părintele Arsenie Boca în Arhivele Securității, vol I,(coordonatori Dr. Florian Bichir, Romeo Petrașciuc, Raluca Toderel), editura Agnos în colaborarea cu Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS), 2013;

Arhim. Serafim Popescu, *Omul zidire de mare preț - Din învățăturile Părintelui Arsenie Boca*, Editura Credința strămoșască, 2009;

Arsenie Boca - Fotografii și ziceri (12 fotografii, scurtă biografie, 103 ziceri), Editura Teognost, Cluj-Napoca, 2005;

Alte mărturii despre Părintele Arsenie Boca, ed.îngr. de Ion Cismileanu, Editura Agaton, Făgăraș, 2008;

Ioan Gînscă, *Părintele Arsenie Boca, mare îndrumător de suflete din secolul XX*, Editura Teognost, Cluj-Napoca, 2002;

Părintele Arsenie Boca - Biserica de la Drăgănescu: „Capelă Sixtină" a Ortodoxiei românești, Deva, 2005;

Dan Lucinescu, „Părintele Arsenie Boca - un sfânt al zilelor noastre", Editura Siaj, București, 2009.

SECURITATEA ŞI REGIMUL DE TEROARE ÎN TIMPUL LUI GHEORGHIU DEJ (1947-1965)

Luisa BLEHAN, Iustina IONIȚĂ, Elena TUDOSĂ
Liceul „Vasile Conta" Târgu-Neamț
Prof. coordonator, Emanuel Bălan

Securitatea a fost un mecanism important în procesul de impunere a regimului comunist. Securitatea a fost organizată după modelul sovietic şi sub coordonarea Moscovei prin intermediul numeroşilor consilieri sovietici din cadrul MGB (KGB).[1]

Imediat după 23 august 1944, sovieticii au pătruns în Serviciul Secret, SSI, în forţele de securitate şi în Siguranţă. Controlul asupra serviciilor de securitate a fost asigurat până la 27 aprilie 1945, când Groza a semnat ordinul prin care controlul asupra SSI îi era atribuit Secretariatului general. Directorul SSI devenea agentul sovietic Serghei Nikonov.[2] Sarcinile SSI-ului vizau „adunarea de informaţii generale

[1] Principalul serviciu de informaţie sovietic, cunoscut sub numele de KGB, a avut, în timp, mai multe denumiri:

- decembrie 1917 – CEKA (Poliţia Secretă Sovietică);
- februarie 1922 – GPU (Direcţia Politică de Stat), inclusă în NKVD (Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne);
- iulie 1923 – OGPU (Direcţia Politică Unificată de Stat);
- iulie 1934 – reîncorporată în NKVD, sub denumirea de GUGB (Administraţia Principală a Securităţii Statului);
- februarie 1941 – NKGB (Comisariatul Poporului pentru Securitatea Statului);
- martie 1946 – MGB (Ministerul Securităţii Statului);
- martie 1953 – MVD (Ministerul Afacerilor Interne);
- martie 1954 – KGB (Comitetul Securităţii Statului), desfiinţat în 1992, după dispariţia URSS; vezi Christopher Andrew şi Oleg Gordievski – *KGB. Istoria secretă a operaţiunilor sale externe, de la Lenin la Gorbaciov,* Editura All, Bucureşti, 1998

[2] Nikonov Serghei – exmatriculat de la Universitatea Iaşi, unde studia chimia, din cauza activităţii sale comuniste; a fost trimis de comunişti să-şi continue studiile la Bruxelles şi Marsilia; este rechemat în ţară pentru a organiza o reţea de spionaj, însă este prins, judecat şi închis la Doftana, apoi la Caransebeş; la 7 decembrie 1946 este numit directorul SSI, iar în 1954, odată cu ridicarea la gradul de general – locotenent, este numit la conducerea Biroului al II-lea al Serviciului de Informaţii Militare – D. Deletant, *Teroarea comunistă în România. Gheorghe Gheorghiu – Dej şi statul poliţienesc, 1948 – 1965,* Editura Polirom, Iaşi, 2001, p. 96.

privitoare la interesele fundamentale", fiind organizat pe patru secţiuni şi un secretariat.

Prima secţiune se ocupa de „obţinerea din străinătate a informaţiilor de natură politică, economică, socială şi militară". Celelalte secţiuni se ocupau cu obţinerea de informaţii din ţară şi operaţiuni de contraspionaj, ascultarea şi filarea ţintelor revenind secţiunii a patra.[3]

După instalarea guvernului comunist Groza, în martie 1945, poliţia de securitate DPS, a fost organizată în patru compartimente numite *servicii*. Primul departament urmărea mişcările şi activităţile străinilor, al doilea se ocupa de persoanele bănuite de activităţi subversive, al treilea se ocupa cu interceptarea corespondenţei, iar al patrulea asigura legăturile radio în cadrul organizaţiei.[4]

În 1946 s-a adăugat un nou departament „brigada specială mobilă", care se ocupa de arestări şi transportul deţinuţilor.

Prin Decretul 221 din 30 august 1948 se înfiinţa Securitatea, care rămânea o componentă a Ministerului de Interne, rolul său fiind acela de apărare a „cuceririlor democratice" şi de asigurare a securităţii „Republicii Populare Române împotriva uneltirilor duşmanilor interni şi externi".[5]

Generalul – locotenent Gheorghe Pintilie devine directorul Securităţii, având în subordine doi directori adjuncţi cu rangul de general – maior: Alexandru Nikolski şi Vladimir Mazuru, toţi trei fiind agenţi ai serviciului sovietic de securitate.[6] În toate departamentele Securităţii existau consilieri sovietici, prin mâinile cărora treceau toate documentele şi având grijă ca toate directivele şi ordinele emise de Securitate să fie în concordanţă cu linia Moscovei. Consilierii sovietici se aflau sub conducerea generalului Fedicikin, între 1944 –1947, urmat de Aleksandr Saharovski între 1949 - 1953.[7]

La înfiinţare, numărul ofiţerilor din cele zece direcţii naţionale[8] era de 1.151, iar cele treisprezece direcţii regionale[9] aveau 2.822 ofiţeri, număr

---

[3] D. Deletant, *op. cit*., p. 97 apud *Organizarea şi funcţionarea Organelor Ministerului de Interne, de la înfiinţare până în prezent, Ministerul de Interne*, Bucureşti, 1978, p. 87.
[4] D. Deletant, *op. cit*., p. 98.
[5] *Ibidem.*
[6] Cartea Albă a Securităţii, vol. 1, doc. 170, p. 338.
[7] Cristian Troncotă, *Securitatea: Începuturile*, în „Magazin Istoric", nr. 11, 1998, p. 41.
[8] Securitatea era organizată în zece direcţii naţionale: informaţii (I); contraspionaj în închisori şi poliţie (II); contrasabotaj (III); contraspionaj în armată (IV); anchete penale (V); protecţia ministerelor (VI); tehnică (VII); cadre (VIII); politică (IX); administrativă (X); mai erau şi alte departamente care se ocupau de interceptarea corespondenţei, filaj şi ascultarea telefoanelor – *Cartea Albă a Securităţii*, vol. II, doc. 33, p. 157.
[9] direcţiile regionale erau următoarele: Bucureşti; Braşov; Cluj; Constanţa, Craiova, Galaţi, Iaşi, Oradea, Piteşti, Ploieşti, Sibiu, Suceava şi Timişoara; fiecare direcţie

care nu includea şi reţeaua informatorilor Securităţii. Multe din posturile de conducere ale Securităţii erau ocupate de minorităţile etnice sau de muncitori. Din totalul de 60 de ofiţeri superiori din cadrul DGSP, 38 erau români, 14 evrei, 3 maghiari, 3 ruşi (Pintilie, Nikolski şi Mazuru), 1 ceh şi 1 armean. Însă din numărul de 3.973 de angajaţi cât avea Securitatea în 1950, 247 erau maghiari şi 338 evrei.[10]

În privinţa pregătirii profesionale, din cei 25 de ofiţeri superiori, 2 erau electricieni, 2 tâmplari, 1 lăcătuş, 1 fierar, 1 strungar, 1 meşteşugar, 1 croitor, 1 chimist, 1 profesor, 1 doctor, 1 contabil, 1 avocat, 1 absolvent de liceu, 5 cu studii superioare şi 5 cu pregătire neprecizată.[11] Un obiectiv de primă importanţă pentru securitate îl reprezenta demascarea spionajului occidental în România, reprezentat de acţiunile agenţiilor de informaţii americane, britanice, iugoslave şi israeliene. În urma acţiunilor Securităţii, în 1951 au fost arestate pentru spionaj 267 persoane. Un alt obiectiv la fel de important ca primul era distrugerea oricărei forme de rezistenţă internă.

Pentru adunarea dovezilor împotriva adversarilor regimului, se foloseau metode suplimentare printre care şi ascultarea telefoanelor. Această acţiune revenea unui serviciu special „Unitatea T".[12] Nu au fost exceptaţi de la ascultarea telefoanelor nici liderii comunişti Ana Pauker, Vasile Luca, Teohari Georgescu, Ion Gheorghe Maurer, Valter Roman, Nicolae Ceauşescu şi Gheorghiu – Dej. Se estimează că, în perioada 1945 – 1965, prin închisorile comuniste au trecut peste 1.000.000 de persoane; arestările erau uneori ilegale, fără vreun mandat obţinut de la Procuratură. Abia în 1955 s-au dat instrucţiuni ca arestările să fie făcute în baza unui mandat emis de procuror.[13]

La 23 ianuarie 1949 a fost creată Miliţia, care înlocuia Poliţia şi care avea misiunea de a emite permisele de rezidenţă a persoanelor, efectivele fiind estimate, în 1953, la 40.000 de oameni; la 7 februarie erau create trupele de securitate, care înlocuiau jandarmeria; acestea aveau ca atribuţii paza clădirilor publice şi legaţiilor străine şi menţinerea ordinii

---

regională avea aceeaşi structură ca şi cea centrală, având în subordine serviciile judeţene, care cuprindeau birourile orăşeneşti şi comunale – *ibidem.*

[10] D. Deletant, *op. cit*., p. 63 – 64; structura etnică a Securităţii în 1948 era următoarea: din totalul de 3.973 angajaţi: evrei – 338; maghiari – 247; ruşi – 24; germani – 5; armeni – 3; cehi – 5; italieni – 1; bulgari – 3; iugoslavi – 13; români – 3.334.

[11] D. Deletant, *op. cit*., p. 101.

[12] Această unitate specială a fost condusă, de la înfiinţarea sa, de către: Alexandru Neacşu (1948 – 1952), Nicolae Panaitescu (1952 – 1953), Alexandru Szacsko (1953 – 1961) şi Ovidiu Diaconescu (1961 – 1989) – D. Deletant, *op. cit*., p. 115.

[13] D. Deletant, *op. cit*., p. 102; M. Chiriţoiu, *Radiografia unui stalinist*, în „Dosarele Istoriei", nr. 3(8), 1997, p. 6.

publice în centrele industriale. Efectivele ei erau de 55.000 de ofiţeri şi soldaţi, echipaţi cu artilerie şi tancuri.[14]

de represiune acţionau pe baza unor legi emise la 12 ianuarie 1949, care introduceau pedeapsa cu moartea pentru acte de trădare şi sabotaj economic, iar o altă lege din 12 august 1950 introducea pedeapsa cu moartea şi pentru încălcarea suveranităţii naţionale, pentru furtul şi distrugerea echipamentelor militare, spionaj, trădarea secretelor de stat. Securitatea acţiona împreună cu Procuratura.

Nivelul intelectual scăzut al celor care lucrau în Securitate este ilustrat şi de procesele – verbale, din dosarele Securităţii, ale interogatoriilor. Un ofiţer l-a întrebat pe un deţinut: „Când te-ai întâlnit ultima dată cu Cowles, care este din Uruguay, Statele Unite?"[15]; alt ofiţer nu era în stare să scrie numărul 309, confundându-l cu 3.009, 30.009 şi 300.009. Pentru a se evita asemenea situaţii, au fost redactate listele cu întrebările şi răspunsurile dorite.

Este greu de precizat care a fost numărul celor arestaţi şi închişi în epoca lui Dej. Cifrele Securităţii spun că, în perioada 1945 – 1964 au fost pedepsite cu închisoarea 73.310 persoane, din care 335 au primit pedeapsa capitală. Alte 24.905 persoane au fost achitate sau absolvite de acuzaţii, iar 21.868 persoane au fost trimise în lagăre de muncă. O altă statistică arată că, între 1950 – 1958 au fost arestate 75.808 persoane, fiind condamnate 73.636.[16] Tot în această perioadă au fost trimise în lagăre de muncă 22.077 persoane, multe nefiind judecate sau condamnate. Mulţi din cei închişi în lagărele de muncă erau ţărani care se opuseseră colectivizării prin reforma agrară din 1949. Colectivizarea a fost lansată la Plenara CC al PMR din 3 – 5 martie 1949 şi a constituit un pas pe drumul construirii socialismului.

În opinia partidului existau cinci categorii de ţărani: *proletariatul agricol, ţăranii fără pământ* şi în număr de aproximativ 265.000 de familii, *ţăranii săraci* care aveau până la 5 hectare de pământ; urmau *mijlocaşii* cu 5 – 20 hectare, adică 34 % din pământul cultivat, *chiaburii* şi ce mai rămăseseră din *moşieri.*[17] Imediat, Miliţia şi Securitatea au declanşat arestările împotriva celor care se opuneau creării colectivelor şi predării cotelor obligatorii de cereale.

În regiunea Bucureşti au fost arestaţi „peste o sută de chiaburi ale căror familii au fost scoase la marginea satului".[18] De teama

[14] Ibidem, pp.103, 115.
[15] Deletant, *op. cit*., p. 103.
[16] *Ibidem*, p. 105.
[17] *Ibidem*, p. 106.
[18] Robert Levy, *Gloria şi decăderea Anei Pauker*, Editura Polirom, Iaşi, 2002, p. 102.

nemulţumirilor ţăranilor, Ana Pauker, care conducea Comisia agrară, a acţionat cu precauţie. La şedinţa Comisiei din 1 septembrie 1949, ea a aprobat doar patru din cel douăsprezece propuneri de înfiinţare a cooperativelor agricole. În 1949 au fost înfiinţate doar 56 de colective, iar colectările au constat în rechiziţionarea de către stat a unui procent din recolta obţinută de gospodar; în 1950 aceste cote au devenit impozite în natură, ţăranii neprimind nici o compensaţie.

Cotele erau exagerate, iar ţăranii erau obligaţi să le plătească şi, din puţinul ce le mai rămânea, să-şi întreţină familia. O văduvă din Sibiu trebuia să dea 170 kg. de grâu, dar obţinuse doar 167 kg., iar un ţăran sărac din Botoşani 1.000 kg. deşi obţinuse 1.200 kg., cu restul fiind nevoit să-şi hrănească cei 8 copii.[19]

În vara anului 1950, PCR-ul a hotărât ca „chiaburii vinovaţi" să fie trimişi în judecată, iar pământurile confiscate, unii fiind trimişi cu tot cu familie la Canalul Dunăre – Marea Neagră.[20] Dej recunoştea mai târziu că „în numele luptei împotriva chiaburilor, peste 80.000 de ţărani au fost trimişi în judecată, cei mai mulţi dintre ei fiind ţărani care munceau din greu, iar dintre ei, peste 30.000 au fost judecaţi în procese publice.[21]

Nu numai Ana Pauker a criticat abuzurile comise în cadrul Secţiei Agrare a Comitetului Central (28 aprilie 1951), ci şi Gheorghiu – Dej în discursul din 11 mai 1951.[22] Însă, la 3 iulie 1952, Dej a relansat campania împotriva chiaburilor, fiind descoperiţi numai în trei luni 100.000 de chiaburi printre ţăranii mijlocaşi, iar în intervalul 1951 – 1952 au fost arestaţi 34.738 de ţărani.[23] Au avut loc repetate „devieri de stânga" împotriva chiaburilor. Unii erau forţaţi să bea apă clocotită, iar celor care nu puteau face acest lucru li se turna apa peste ei; femeilor li se tăia părul drept pedeapsă că nu au predat cotele de cereale.[24] Ţărănimea a încercat să se opună colectivizării, iar „preţul plătit" de aceasta este greu de estimat.

Odată cu înrăutăţirea relaţiilor româno – iugoslave, în 1950, ca urmare a acuzaţiilor de titoism aduse de Cominform Iugoslaviei, peste 46.000 de persoane de naţionalitate sârbă din Banat au fost deportate în Bărăgan.[25] Toţi trebuiau duşi în sate din Ialomiţa şi Galaţi – Bâlga,

---

[19] *Ibidem*, p. 103.
[20] Deletant, op. cit., p. 108.
[21] Gheorghe Gheorghiu – Dej, *Articole şi cuvântări, iunie 1961 – decembrie 1962*, Editura Politică, Bucureşti, 1962, p. 206.
[22] Deletant, *op. cit.,* p. 108.
[23] D. Deletant, *op. cit.,* p. 109; R. Levy, *op. cit.,* p. 110.
[24] R. Levy, *op. cit.*, p. 109.
[25] Mircea Chiriţoiu, *art. cit*., p. 8; vezi şi *„Rusalii '51. Fragmente din deportarea în Bărăgan"*, Editura Marineasa, Timişoara, 1994.

Ciulniţa, Călăraşi, Mărculeşti, Feteşti, Andrăşeşti, Perieţi, Bucu, Cioara, Lunca Dunării, Vădeni, Frumuşiţa, Dudeşti şi Urleasca.[26]

Această acţiune a fost supravegheată de generalul – maior Mihai Burcă, adjunctul ministrului de interne şi de generalul – maior Eremia Popescu, comandantul trupelor de securitate. Pentru ducerea la bun sfârşit a acţiunii au fost folosite 2.656 de vagoane şi 6.211 de camioane. La sosirea în Bărăgan, cei care au avut noroc au fost cazaţi în adăposturi din lut acoperite cu paie, însă cei mai mulţi au fost lăsaţi în pustietăţi fără nici un adăpost şi fără apă potabilă.[27]

Sistemul terorii se baza şi pe un sistem al închisorilor şi lagărelor de muncă (75 la număr la începutul anilor ’50), unele închisori fiind destinate anumitor categorii de deţinuţi. Sighetul era destinat deţinuţilor politici, adică 180 de membri ai elitei politice. La Piteşti au fost întemniţaţi până în 1948 1.000 de studenţi. Lagărele de muncă (14 la număr) au fost folosite la construirea Canalului Dunăre – Marea Neagră. Şi deţinuţii politici au fost folosiţi aici începând cu 1949, când au început lucrările. Aceşti deţinuţi, denumiţi „forţa de muncă a Ministerului Afacerilor Interne” au ajuns la un număr de 19.000 în primăvara anului 1952.

Deţinuţii erau „reeducaţi” prin muncă, iar metodele sunt descrise într-un raport de uz intern al Procuraturii militare adresat Ministerului de Interne la 27 februarie 1954 : „Mulţi deţinuţi au fost bătuţi cu bare de fier, lopeţi, hârleţe şi bice. Mulţi au murit ca urmare a loviturilor primite, iar alţii au rămas infirmi pentru restul vieţii……Deţinuţii erau ţinuţi dezbrăcaţi sau îmbrăcaţi sumar în carcere, în toiul iernii. Deţinuţii erau pedepsiţi, fiind puşi să stea până la prânz în apă îngheţată. Vara, deţinuţii erau legaţi de mâini şi lăsaţi în pielea goală ca să-i ciupească tânţarii”.[28]

În urma unui astfel de tratament, peste 1.300 de deţinuţi au murit. Şerban Papacostea, care a fost închis şi el la canal, în 1950, povesteşte regimul de la colonia Capu Midia. Fiecare deţinut trebuia să sape 4 m^3 de pământ pe zi, mulţi nefiind în stare să-şi îndeplinească norma. La Midia erau 4.000 de deţinuţi în 20 de barăci. Prizonierii nu primeau haine noi, purtau hainele cu care fuseseră arestaţi; erau treziţi la 5 dimineaţa, primeau o cană cu ceai de cicoare şi o bucată de pâine sau mămăligă.…. Pauza de prânz era la ora 13^{00}, pe şantier. Masa consta dintr-o cană cu apă şi terci de fasole…..Munca continua până la căderea serii.[29]

---

[26] *Rusalii ’51*, p. 228.
[27] Deletant, *op. cit*., p. 110.
[28] Cristian Troncotă, *Colonia de muncă*, în „Arhivele Totalitarismului”, vol. 1, nr. 1, 1993, p. 174.
[29] Deletant, *op. cit*., p. 167 – 168.

Pentru a masca eşecul lucrărilor de la Canal, Dej a pus la cale procesul „sabotorilor de la Canal". Cei care comentau negativ politica regimului erau, începând cu 1952, deportaţi în Bărăgan; circa 3.000 de familii şi alte 8.000 de persoane au primit domiciliul obligatoriu.[30] Evenimentul Budapesta '56 l-a făcut pe Dej să ia noi măsuri. A fost sporit personalul Securităţii (13.155 militari şi 5.649 civili în august 1956).[31]

Valul de arestări a reînceput în iulie 1958, odată cu retragerea trupelor sovietice, fiind arestate 6.362 de persoane până la sfârşitul anului sub acuzaţia de „agitaţie cu caracter duşmănos". Au căzut victime acestui val scriitori şi savanţi precum Constantin Noica, Nicu Steinhardt, Alexandru Paleologu, Păstorel Teodoreanu, Constantin Pillat. Au fost acuzaţi de legionarism şi condamnaţi, în februarie 1960, fiind însă eliberaţi în 1963 şi 1964.[32]

Cei care primeau condamnări de muncă silnică erau trimişi spre coloniile de muncă din zona Deltei Dunării, la recoltatul stufului. Un fost deţinut descrie condiţiile de aici. Lagărele erau concentrate la Balta Brăilei - 10 lagăre, lângă Feteşti, la Periprava şi zona lacului Dranov cele mai multe, totalul deţinuţilor fiind de 60.000. „Condamnaţii erau siliţi să lucreze exclusiv manual, stând în apă până la brâu şi tăind stuful cu o coasă. După strângerea stufului în snopi de aproximativ 50 kg. fiecare, erau obligaţi să-i care în spate circa 1 kilometru, fără ca stuful să atingă pământul……Norma zilnică pentru fiecare condamnat era de 15 snopi".[33]

În 1964 a avut loc un val masiv de eliberări din închisoare a deţinuţilor politici, însă regimul de teroare a continuat și după moartea lui Dej, în 1945, prin succesorul acestuia, Nicolae Ceaușescu.

Bibliografie selectivă

Andrew Christopher şi Gordievski Oleg, *KGB. Istoria secretă a operaţiunilor sale externe, de la Lenin la Gorbaciov,* Editura All, Bucureşti, 1998.

Cartea Albă a Securităţii, vol. 1 (1944-1948), Serviciul Român de Informații, București, 1997.

Cartea Albă a Securității, vol. 2 (1948-1958), Serviciul Român de Informații, București, 1996.

[30] M. Chiriţoiu, *art. cit.,* p. 9.
[31] *Cartea Albă a Securităţii*, vol II, p. 21.
[32] Deletant, *op. cit*., p. 212.
[33] *Ibidem*, p. 212 – 213.

Chiriţoiu M., *Radiografia unui stalinist*, în „Dosarele Istoriei”, nr. 3(8), 1997.
Deletant Dennis, *Teroarea comunistă în România. Gheorghe Gheorghiu – Dej şi statul poliţienesc, 1948 – 1965*, Editura Polirom, Iaşi, 2001.
Gheorghe Gheorghiu – Dej, *Articole şi cuvântări, iunie 1961 – decembrie 1962*, Editura Politică, Bucureşti, 1962.
Organizarea şi funcţionarea Organelor Ministerului de Interne, de la înfiinţare până în prezent, Ministerul de Interne, Bucureşti, 1978.
Robert Levy, *Gloria şi decăderea Anei Pauker*, Editura Polirom, Iaşi, 2002.
Rusalii ’51. Fragmente din deportarea în Bărăgan, Editura Marineasa, Timişoara, 1994.
Troncotă Cristian, *Colonia de muncă*, în „Arhivele Totalitarismului”, vol. 1, nr. 1, 1993.
Troncotă Cristian, *Securitatea: Începuturile*, în „Magazin Istoric”, nr. 11, 1998.

DEMASCAREA RĂULUI

Robert HRENIUC,
Colegiul Național de Informatică ,,Spiru Haret" Suceava
Prof. coordonator, Tatiana Matei

„Suferința, ori de câte ori e îndurată sau cugetată cu vrednicie, dovedește că răstignirea nu va fi fost inutilă, că jertfa lui Hristos e roditoare."-Pr. Nicolae Steinhardt

Închisoarea Pitești este numele sub care este cunoscut fostul penitenciar din Pitești, România, renumit pentru așa-zisele încercări de „reeducare", efectuate sub autorizația autorităților comuniste în perioada anilor 1949-1952 (cunoscute și sub denumirea Experimentul Pitești sau Fenomenul Pitești). Fenomenul/Experimentul Pitești a fost stopat in Septembrie 1951 imediat după înlăturarea de la fruntea Partidului Comunist Roman a comuniștilor extremiști conduși de Ana Pauker.

Scopul experimentului, conform principiilor leniniste în interpretarea Partidul Comunist Român, a fost lepădarea convingerilor și ideilor politice și religioase a deținuților, și în cele din urmă alterarea personalității până la punctul obedienței absolute. Estimările totale referitor la numărul celor care au suferit acest experiment sunt cuprinse între aproximativ 1000 și 5000. A fost cel mai mare și cel mai agresiv program de spălare a creierului prin tortură din blocul de Est.

Unul dintre supraviețuitorii acestui cumplit experiment este Nicu Ioniță. A văzut lumina zilei pentru prima oară în data de 1 martie a anului 1923 în comuna Silvița din județul Galați. A urmat cursurile Universității de Medicină și Farmacie din Iași, cu scopul de a deveni medic și de a-i trata pe cei din jur. Însă visul său era departe de a se împlini. La vârstă de 25 de ani, la acea vreme aflându-se în anul 5 de facultate, comuniștii l-au acuzat de uneltire împotriva ordinului de stat conform articolului 209 din Codul Penal și l-au întemnițat în penitenciarele Suceava, Galata, Jilava și Pitești, apoi a fost trimis la muncă zilnică. Începutul ororilor are loc în temnițele penitenciarului din Suceava, aici era bătut și torturat zilnic până își pierdea cunoștința, apoi din cauza rănilor și imposibilitatea de a se deplasa era târât de către un gardian în celulă, toate aceste fiind datorate nevinovăției lui care îi înnebunea pe comuniști.

Din penitenciarul Suceava este trimis la Jilava în luna februarie a anului 1950, iar apoi în luna aprilie a aceluiași an, este transferat în penitenciarul Pitești, locul unde s-a desfășurat reeducarea prin tortură.

Actele de cruzime, nu aveau limite. Torționarii vroiau să îi convingă pe studenți, că sunt vinovați de crime împotriva clasei muncitoare, ,,experimentul Pitești" urmărea transformarea lor în simple elemente de execuție, în angrenajul social. După bătăile repetate urma ,,demascarea", în fapt culegerea de informații care să conducă la anihilarea rezistenței anti-comuniste, și transformarea deținuților în colaboratori ai Securității.

La Pitești a fost încarcerat în celula 31 la etajul 1, după care a fost mutat într-o temniță aflată la subsolul penitenciarului. Acolo s-a regăsit cu studenți din toată țara, inclusiv colegi de facultate. A fost o perioadă de acomodare, fără bătăi și torturi, dar înconjurată de informatori, care așteptau cu orice preț să strângă informații pentru ai acuza. În data de 6 decembrie 1950, în lagărul de la Pitești, se declanșează teroarea.

În dimineața zilei de 6 decembrie ,,deschiderea" a fost prezidată de torționarul Țurcanu, care a ordonat deținuților să-și facă demascarea, adică să spună toate evenimentele, trăirile și gândurile petrecute de la naștere până în momentul de față și toate discuțiile, întâlnirile desfășurate cu prietenii sau colegii. După aceast proces urma tortura. Torționarii erau bine pregătiți, aveau ciomege cu care au început să îi lovească. Prima lovitură pe care a primit-o viitorul medic a fost în cap, atât de puternică, încât l-a trântit la pământ, rămânând inconștient. A zăcut acolo până când a fost ridicat și aruncat pe prici, unde a început să îi curcă sânge pe nas, pe gură, dar cea mai înspăimântătoare sângerare era din urechi ca rezultat a unei fracturi intracraniene. Șeful de cameră, Martinuș îi spunea ,,Banditule! Cât timp te-am urmărit pe tine pe străzile Iașului". În acel moment și-a adus aminte, că unul dintre colegii săi a venit la ora 4 dimineața la spitalul unde făcea practică pentru a-i mărturisi că a primit ordin să îl împuște" care ulterior l-a dat pe mâna Securității.

,,Experimentul Pitești" s-a desfășurat din decembrie 1949 până în luna august 1951, unde teroarea psihică era dominată de torturi și schingiuri sălbatice. Țelul torturii, nu viza uciderea deținuților, ci distrugerea demnității umane, fiecare tortură fiind însoțită de injurii.

Deținuții care cedau și-și făceau ,,demascarea" erau mai apoi obligați să îl tortureze pe cel mai bun prieten, reeducatul dovedindu-și atașamentul față de regimul comunist. Nicu Ioniță era torturat și bătut cumplit în fiecare zi, călcat în picioare, iar mai apoi ,,pârât" în fața colegilor de celulă că el era vinovat pentru situația lor. După bătaia primită

din partea colegilor, a urmat porția de bătaie din partea gardienilor. A fost întins pe jos, cu fața în sus, cu mâinile și picioarele imobilizate de picioarele gardienilor, ca mai apoi un alt gardian să se legene pe trupul bărbatului cu un picior pe gât și altul pe abdomen până își pierdea cunoștința. A fost obligat să stea în anumite poziții chiar și în timpul somnului, iar dacă făceau o mișcare greșită erau bătuți cu ciomege. Era pus să curețe dușumeaua cu mâinile la spate și cu cârpă în dinți, iar pe lângă asta hrana pe care o primeau nu trebuia să depășească 800 cal pe zi, deoarece se considera că persoanele încarcerate acolo nu meritau grija partidului, alteori li se turna zeamă fierbinte pe gât, sau se punea sare în exces pentru ca setea să fie chinuitoare, căci în camera de detenție nu exista apă. După trei luni de zile a îndrăznit să îl înfrunte pe torționarul Alexandru Martinuș, spunându-i că așteaptă să scape din lagăr pentru a le povesti oamenilor ce se întâmplă acolo, iar acesta înfuriat a ordonat să fie torturat până devine inconștient.

În Duminica Floriilor erau obligați să se care în spate unul pe altul, batjocorind Intrarea Domnului în Ierusalim, iar în Vinerea Mare erau supuși celor mai degradante torturi, iar bătaia de joc a atins apogeul când au fost siliți să se împărtășească cu resturi fiziologice. Iar de Sfintele Paști erau obligați să își facă slujba de înmormântare, aceasta constând din lovirea lingurilor imitând clopotele și cântând ,,Doamne miluiește" în fiecare noapte timp de o lună.

Din dorința de a trăi, omul era obligat să facă orice iar dacă nu îți torturai colegul, prietenul cel mai bun, riscai să fi torturat. Forța în care s-a încrezut Nicu Ioniță a fost mama, care l-a învățat de mic să nu uite niciodată ,,cine este și ce este". Cunoscându-i abilitățile medicale, comuniștii, îl chemau pe ,,banditul Ioniță" să îi trateze pe cei schingiuiți, deseori mințindu-i pe gardieni că dacă îi mai bate, atunci vor muri chiar dacă nu era așa, alinându-le din suferința, dar în schimb colegii uitau gestul tânărului medic și-l îl băteau ori de câte ori primeau ordin.

În iunie 1951 când ,,experimentul Pitești" a luat sfârșit, Nicu Ioniță este transferat la Canalul Dunăre-Marea Neagră la muncă zilnică. Acolo colegii lui s-au transformat în brigadieri, care l-au bătut și torturat, iar ca suferință să fie mai apăsătoare era obligat să doarmă singur, să nu schimbe nici o vorbă cu ceilalți deținuți.

După 6 ani de tortură este eliberat în anul 1954, dar calvarul a continuat și în libertate. Ajuns acasă, își găsește doar mama, tatăl a murit în acest timp, iar casa le-a fost luată. A fost urmărit, chemat la Securitate și interogat. Foștilor deținuți politici societatea le fixase locul în afara ei, iar autoritățile comuniste au văzut încă în ei, dușmani ai poporului. Lui

Nicu Ioniță i s-a permis să își dea examenul de licență abia în anul 1966 după 18 ani de la ziua arestării. Până la vârsta de 44 de ani a fost obligat să presteze munci inferioare, degradante, inferioare calificării pe care o avea.

În toți acești 12 ani nu a avut niciun drept, era dat afară, reangajat, iar apoi în 1985 sub presiunea amenințării este obligat să se pensioneze pentru a face loc altui medic.

După atâția ani, medicul a ajuns la concluzia că torționarii nu doreau să îi bată pe oameni, dar la rândul lor pentru a nu fi torturați trebuiau să recurgă la aceste metode. „Cred așa: că dacă din închisoare pleci și de pe urma suferinței te alegi cu dorințe de răzbunare și cu sentimente de acreală, închisoarea și suferințele au fost de haram. Iar dacă rezultatul e un complex de liniște și înțelegere și de scârbă față de orice silnicie și șmecherie, înseamnă că suferințele și închisoarea au fost spre folos și țin de căile nepătrunse pe care-i place Domnului a umbla.” – pr. Nicolae Steinhardt

Bibliografie:

1.www.citate-ordodoxe.ro
2. Reportaj – Nicu Ioniță- Un supraviețuitor al „experimentul Pitești’’- TVR Iași
3. www.wikipedia.ro

INCHIZIȚIA DIN TIMPUL COMUNISMULUI

Alexandru MOROȘANU,
Colegiul Național de Informatică „Spiru Haret” Suceava
Prof. coordonator, Liliana Iftode

Comunismul a fost și va fi mereu o perioadă pătată cu lacrimi de sânge, în care mii de oameni nevinovați au simțit pe pielea lor îngrozitoarele chinuri din închisorile și lagărele stăpânilor țării. O perioadă în care inteligența și exprimarea liberă erau tratate ca niște delicte capitale. O perioadă a unui regim ce s-a crezut mult prea perfect și această perfecțiune a început să se transforme în corupție, foamete, întuneric, frig și cenzură. O perioadă ce te trimite cu gândul la Inchiziția din Evul Mediu.

Eu nu am trăit în acele vremuri. Nu am cum să știu exact și nici nu mi-aș dori vreodată să simt ceea ce au simțit sărmanii oameni care au fost luați de lângă familiile lor, femeile ce au rămas văduve și copiii ce au rămas orfani. Noi învățăm mult prea puține despre acești eroi care și-au dat seama cât de greșit construită era societatea în care trăiau și care au știut cu adevărat ce este suferința și cum este să îți dorești cu ardoare un colț de pâine pentru a-ți alina slăbiciunea produsă de foame. Acești eroi care au înfruntat nedreptățile cu fruntea ridicată și care poate nu au mai văzut lumina zilei niciodată. În ciuda a toate acestea, a torturilor și a fricii constante ei și-au păstrat integritatea, au ajuns să înțeleagă că suferința este mai ușoară dacă ai cu cine să o împarți și, cel mai important, l-au aflat pe Dumnezeu în inimile lor.

În ciuda acelor timpuri incredibil de grele, astfel de eroi au ajuns să supraviețuiască pentru a spune povestea mai departe și pentru a ne aminti de fiecare dată că ceea ce nu ne doboară ne face mai puternici. Despre astfel de eroi voi vorbi în continuare.

Mărturisesc că informațiile mele despre comunism erau destul de elementare și nici nu m-a interesat vreodată să citesc despre acele vremuri. Ca orice adolescent eram interesat de prezent. Dar, propunerea de a participa la un simpozion referitor la închisorile comuniste m-a determinat să caut și să găsesc diferite mărturii ale oamenilor care au suferit în acele vremuri și m-a cuprins un amalgam de sentimente de revoltă, furie, milă și compasiune.

Cel mai mult m-au marcat câteva mărturii. Cu toții știm că închisoarea nu este un loc unde ți-ai dori să îți petreci o parte din viață, dar totuși sunt de părere că un om care a încălcat legea merită să stea un timp

în spatele gratiilor pentru a trage învățămintele de rigoare. Doar că în cazul de față nu e vorba de infractori, ci de oameni nevinovați care, însă, nu acceptau nedreptățile regimului. Din nefericire, securiștii, milițienii au știut foarte bine să își ascundă urmele atrocităților lor, astfel multe dosare ale oamenilor închiși nu au fost niciodată găsite și din acest motiv nu se știe numărul exact al victimelor comunismului, dar se estimează că ar fi între 500 000 și 2 000 000 de oameni, un număr alarmant de mare.

Miltiade Ionescu, un bărbat din București descrie foarte bine foametea din închisorile timpului. Primul contact cu închisoarea a fost unul devastator. A văzut mulți oameni în vârstă ce aveau destui ani de pușcărie în spate și care, în urma experiențelor traumatizante, ajunseseră ca niște spectre. Arătau ca niște urme ale unor existențe umane, mult slăbite de foame ce nu se puteau ridica de jos decât sprijiniți de cineva sau de un perete. Cel mai valoros lucru din închisoare era pâine, de aceea ea devenise astfel obiect de schimb și puținele lucruri rămase în urma percheziților ajungeau să se socotească în sferturi de pâine. Deci cum putem bine observa, pâinea ajungea să valoreze mai mult decât căldura unui pulover sau a unei perechi de șosete sau chiar mai mult decât o amintire de la cei dragi. La Baia Sprie, unde era închis, rația unui deținut mai cuprindea o linguriță de ulei și cam 15 grame de zahăr care de multe ori nici nu se dădeau. Nu avea șansa de a mânca pe săturate, dar se întâmpla ca la bucătăria închisorii să se gătească uneori o mâncare grasă cu foarte mult ulei și, mănâncând din ea, aveai senzația că te saturi. Având celula aproape de bucătărie a văzut că aceea mâncare se făcea într-un cazan unde se turna ulei de rapiță și se încălzea până lua foc. De la aceea mâncare mulți începeau să facă diaree și de aici o mulțime de alte neajunsuri.

Povestea lui Ioan Hotico din Maramureș este una și mai tulburătoare. În martie 1948 l-au dus pe el și pe alți 240 de oameni într-un loc al durerii, în care întunericul, frigul și zgomotul apei care se scurgea ușor îi țineau de urât. Un loc asemănător cu o peșteră în care erau nevoiți să doarmă întinși pe betonul rece. Un loc numit Jilava. Din fericire sau nu, el a fost dus la canal, la Capul Midia. Dacă ar fi să alegi între a sta închis într-o cameră întunecoasă și rece sau să muncești până la epuizare într-o mizerie și agitație continuă, dar totuși să vezi lumina și căldura soarelui, oare ce ai alege? Odată ajunși la canal a început adevărata durere. Orele de muncă, foametea, mizeria și bolile erau la ordinea zilei. Acolo trebuia să asculte de niște oameni ce se credeau șefi peste viețile lor și care de multe ori le dădeau sarcini imposibile și drept pedeapsă că nu le îndeplineau la timp, le făceau raport, erau bătuți și umiliți. Acolo era un obicei ciudat sau mai bine zis o modalitate de a-i umili pe deținuți: pentru ca să fii iertat că

nu ți-ai dus sarcina la bun sfârșit, te dezbrăcau de toate hainele și te înveleau într-un cearșaf ud. Tot în acel loc a cunoscut carcerele. Carcerele erau un fel de dulapuri metalice căptușite cu sârmă ghimpată care erau păzite de santinele. Dacă te trimiteau la carceră aveai puține șanse să te mai întorci viu deoarece, de multe ori, odată ajuns acolo santinelele începeau să tragă pur și simplu. Astfel, au căzut sub ploaia de gloanțe zeci de oameni. Alte atrocități ce avea loc erau torturile și omorârea oamenilor în bătaie, iar pentru a nu se auzi țipetele acestora se cânta la acordeon, astfel încât cântecul acordeonului era asociat cu tristul cânt al morții.

Povestea lui Anastasie Buciuneanu prezintă cum decurgea anchetarea unui suspect. Te țineau singur într-o celulă, iar pe lângă tortură și interogatoriile interminabile, pentru a ceda psihic, îți aplica regimul cu somnul. Mai exact te lăsau să dormi doar 15-20 de minute pe zi. Acest regim a durat pentru el cam două luni și l-a istovit de toate puterile. Apoi, a avut norocul să fie mutat la Aiud. De aici, fără nici o explicație, a fost eliberat și s-a întors la familia sa. Deși a fost eliberat, oamenii care l-au anchetat continuau să îl supravegheze și să îi facă vizite.

Până acum sunt convins că v-ați format o opinie generală despre ce înseamnă închisoare și lagăr comunist, dar acum haideți să urmărim un caz mai complex. Cum ar fi să muncești o viață și dintr-o dată să pierzi totul, doar pentru că așa îți ordonă cineva? Așa începe și povestea lui Mihai Dionisie care sătul să vadă cum cei dragi lui pierd toate bunurile strânse de o viață chiar sub ochii lui, s-a revoltat. Astfel din 1949, când a început colectivizarea, până în 1952, când a fost arestat, a încercat să se opună regimului. Având în vedere că avea 15 ani și era în perioada liceului, el a simțit că dacă vorbește limba rusă, care se preda la școală, își trădează țara. La momentul arestării el avea doar 17 ani și opt luni. A stat în beciurile securității cam nouă luni după care a fost dus la penitenciarul Galați. Pe 5 decembrie 1952 Tribunalul Militar București l-a condamnat la opt ani de închisoare, dar el a făcut zece ani deoarece a refuzat să devină colaborator al securității.

Mihai Dionisie își aduce cu groază aminte de clipele petrecute la penitenciar, cum erau izolați în câte o celulă și singura metodă de comunicare era alfabetul Morse. Când le-au depistat modalitatea de comunicare a început iadul. Au fost bătuți crunt. Cea mai monstruoasă modalitate de tortură era bătaia la tălpi. Deținuții erau descălțați și bătuți cu bastoane de lemn sau de metal. Existau și alte modalități de tortură, cum ar fi: covorul, rotisorul și ringul. Te înfășurau într-un covor și te loveau cu picioarele peste tot trupul, apoi te așezau ghemuit pe o bară de metal, te legau de mâini și de picioare și te loveau cu picioarele în timp ce te

învârteau, acesta se numea rotisorul. Metoda ringul, așa cum îi spune și numele se desfășura astfel: te așezau în mijloc și erai bătut cu bestialitate.

După penitenciarul Galați a urmat închisoarea Gherla, un loc unde moartea domnea cu o mână de fier. În acel loc al terorii parcă și lumina soarelui se sfia să pătrundă întunericul rece și umed. Pentru că a încercat să comunice cu un deținut, Mihai a fost aruncat într-o carceră timp de o sută de zile. Singurătatea, frigul, mucegaiul și umezeala începeau să îl transforme. Încet, încet a ajuns o umbră ștearsă, palidă și bolnavă. Mâncarea se dădea rar, o dată la trei zile și consta în zeamă de varză, iar patul lipsea cu desăvârșire.

În 1956, când în Ungaria era revoluția anticomunistă, la Gherla a izbucnit o adevărată revoltă. Deoarece conducerea închisorii considera că „dușmanii poporului" nu meritau să vadă lumina zilei, geamurile aveau obloane. În semn de protest, toți deținuții au dat jos obloanele. Desigur această faptă nu a rămas nepedepsită, iar deținuții au fost zdrobiți în bătaie. În ciuda a toate acestea, pentru Mihai, cel mai cumplit lucru care se întâmpla în aceea închisoare era că se încerca înăbușirea în sufletul oamenilor a credinței în Dumnezeu.

Momentul în care a văzut moartea cu ochii a fost momentul eliberării sale. Pentru că refuzase să fie colaborator al Securității a fost pus în fața plutonului de execuție. Era somat să semneze. În acel moment a sunat procurorul închisorii și i-a spus călăului că nu aprobă executarea sentinței. Toată viața, după aceea, a avut coșmaruri cu acel moment.

Pe 30 martie 1962 a fost eliberat. Mihai Dionisie era atât de slab și bolnav încât propria mamă nu l-a recunoscut. Totuși, a avut puterea să se ridice și să își creeze un viitor. A muncit, ca și alți deținuți politici, la Combinatul Siderurgic din Galați. Dar cum totul părea prea frumos să fie adevărat, când Securitatea a aflat că lucrează acolo a fost dat afară, el și ceilalți foști deținuți politici. I-au desfăcut contractul de muncă și a fost mutat în agricultură.

Deși poate nu pare, dar toate poveștile sunt niște cazuri fericite. Toate au avut un final fericit, libertatea. Multe astfel de povești s-au terminat tragic, oameni care au înebunit sau care au murit în chinuri greu de descris.

În concluzie, să fii declarat dușman al poporului și să faci închisoare nevinovat, pe timpul comunismului era ceva la ordinea zilei. Eu doar am auzit povești, am văzut documentare și am vizitat penitenciare pe care le socotesc adevărate monumente ale sfinților închisorilor. Numai faptul că am stat înăuntrul unei închisori și am vazut în ce condiții au trăit, am ascultat despre torturile la care erau supuși, am aflat ce chinuri au

îndurat și mă simt îndreptățit să spun că oamenii care au rezistat chiar și o zi acolo au avut o tărie și voință de fier. Poveștile acestor oameni merită spuse.

Surse bibliografice:

-http://www.rador.ro/2014/12/21/comunismul-cu-fata-inumana-marturii-inchisorile-lagarele-de-munca/
-https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/marturii-din-temnitele-iadului-comunist

MIȘCAREA DE REZISTENȚĂ ANTICOMUNISTĂ DIN MUNȚII VRANCEI

Ionuț-Tudorel MARTIN
Colegiul Național de Agricultură și Economie Tecuci
Prof. coordonator Gina Negruț

Instaurarea regimului comunist în România s-a produs în condițiile ocupării țării de către armata roșie, prin aplicarea strictă a unui plan mai vast elaborat de Kremlin privind Europa de Est.

Practic necunoscuta până la evenimentele din decembrie 1989, mișcarea de rezistență este în ultimii ani în atenția cititorilor, fiind publicate numeroase volume, studii sau memorii ale supraviețuitorilor.

Mişcarea anticomunistă din România derulează o serie de forme de manifestare definite după criterii organizatorice, scopuri, strategii de acţiune, după componenţa socială, impactul şi durata lor, după zonele şi spaţiile geografice în care ea s-a manifestat. Dacă forma cea mai acută o reprezintă rezistenţa armată din munţi, celelalte forme ale rezistenţei se pot contextualiza într-o ierarhie sau gradualitate descendentă. În cadrul acestei gradualităţi pot fi definite tipologii ale mişcării de rezistenţă ce sunt conturate atât după formele de manifestare, cât mai ales în funcţie de implicările socioculturale în aceste mişcări. Într-un prim palier al tipologiei mişcării anticomuniste se pot plasa cele caracterizate de implicarea civică în acţiuni şi manifestări anticomuniste : organizaţii şi grupări civile care au făcut permanent propagandă anticomunistă, compuse din intelectuali, studenţi, elevi, muncitori, ţărani; acţiuni de protest ale societăţii civile îndreptate împotriva proiectatei demolări a 7-8.000 de sate, care s-au convertit ulterior într-o manifestare de largă solidaritate a opiniei publice internaţionale în anul 1988, cunoscută sub numele de „Operations Villages Roumains"; atitudini civice publice împotriva comunismului începând cu 1977 în cadrul cărora s-au remarcat o serie de exponenţi ai societăţii civile precum Paul Goma, Radu Filipescu, Doina Cornea . Un al doilea grup de acţiuni sunt cele cu implicarea intelectualilor : cercuri de intelectuali laici şi clerici, constituite ca grupuri de reflecţie şi de întreţinere a ideilor anticomuniste, a unei etici întemeiate pe valorile creştine şi democratice, cum a fost grupul de reflecţie spirituală şi religioasă „Rugul aprins"; atitudini şi forme de manifestare anticomunistă în lumea intelectualilor privind recuperarea conştiinţei istorice, care au culminat în anii 1957-1958,

când s-a marcat aniversarea a 500 de ani de la urcarea pe tron a voievodului Moldovei Ştefan cel Mare, receptat în memoria colectivă ca simbol al independenţei şi identităţii etnice, al gesticii ctitoriale aferente pietăţii creştine româneşti, în condiţiile în care Basarabia şi Bucovina, părţi ale Moldovei voievodale de odinioară, se aflau sub dominaţia sovietică, alogenă şi atee ; acţiuni ale intelectualilor din perioada 1983-1988, îndreptate împotriva politicii de sistematizare iraţională a oraşelor ce viza distrugerea monumentelor de arhitectură din Bucureşti şi din alte oraşe .

Se poate degaja şi o implicare studenţească în rezistenţa anticomunistă, în forme şi exprimări variate care au traversat primul deceniu al comunismului şi care au culminat cu manifestaţiile antisovietice şi anticomuniste din 1956 ale studenţimii din Timişoara (în timpul revoluţiei antisovietice din Ungaria) . Procesul comunizării, al instalării sistemului colhoznic în agricultură, prefaţat de o strategie bine pusă la punct de statul comunist de distrugere a clasei ţărăneşti proprietare prin sistemul cotelor, a determinat şi o implicare ţărănească masivă, distribuită în toată ţara, concretizată în proteste, revolte şi răscoale ţărăneşti îndreptate împotriva colectivizării agriculturii. La reacţiile faţă de comunism, faţă de consecinţele sale nefaste în viaţa cotidiană au luat parte şi categoriile muncitoare. Se produce lent, pe parcursul epocii comuniste, un proces de convertire a clasei muncitoare, industriale dintr-un aliat al PCR într-un adversar al acestuia, în condiţiile în care ideologia comunistă urmărea constituirea unei clase muncitoare ideologizate şi abstracte. Mai exact, se produce o adversitate a realităţii muncitoreşti faţă de o utopie muncitorească comunistă. In aceste condiţii, clasa muncitoare îşi recuperează conştiinţa de sine şi memoria identitară ocultată, confiscată sau pervertită de comunism. Implicarea muncitorească în fenomenul rezistenţei anticomuniste s-a particularizat prin sabotaje în perioada de început a comunismului, pentru ca mai apoi să se radicalizeze sub forma unor greve şi revolte de mare amploare, precum greva generală a minerilor din Valea Jiului din 1977, revolta muncitorească din 1981 din Bazinul minier Motru sau revolta muncitorilor din Braşov din 1987. Un element semnificativ în exprimarea anticomunistă a muncitorimii îl reprezintă formarea în acelaşi an fatidic 1977 - an al grevei din Valea Jiului, al manifestării disidenţei lui Paul Goma, fapt care semnifică începutul dezarticulării unanimităţii aparente a discursului politic şi a aplicaţiilor ideologice ale comunismului din România - a sindicatelor libere, precum SLOMR (Sindicatul Liber al Oamenilor Muncii din România) şi sindicatul liber „Libertatea" . Toate aceste forme şi tipologii asamblează şi întreţin o cultură a rezistenţei relevabilă printr-o manifestare proteiformă declanşată

şi reprodusă la nivelul mentalului colectiv subzistent, neideologizat. Altfel spus, o rezistenţă informală care s-a localizat la nivelul comunicării, psihologiei şi mentalităţilor colective s-a manifestat prin folclorul anticomunist, paraliteratură, prin umorul şi deriziunea faţă de ideologia şi liderii comunişti , prin lucrări de literatură cultă ale unor scriitori mai mult sau mai puţin disidenţi, în piese de teatru cu o semantică eufemist anticomunistă. Toate acestea elaborează un discurs public care intră în strategia rezistenţei. Această rezistenţă la nivelul vorbirii, al comunicării, conturate ideometic (cei angajaţi în rezistenţă) şi într-o proximitate (complicitatea în rezistenţă), este în esenţă o reacţie la sistemul de propagandă şi control al expresiei şi comunicării, la „impunerea asupra societăţii a necesităţii de a repeta «ceea ce trebuie să se spună» în care poezia şi glumele periculoase asediază comedia unanimităţii care se bazează pe capacitatea artificial formată de cooperare şi receptare" . Aceste forme şi organizări tipologice ale rezistenţei anticomuniste nu includ întreaga varietate şi multitudinea manifestărilor faţă de opresiunea prezentă în societatea românească în a doua jumătate e a secolului XX. Viitoare cercetări derulate pe un orizont metodologic interdisciplinar vor putea recupera şi formaliza şi alte expresii ale fenomenului rezistenţei anticomuniste.

Lupta anticomunistă din România a început imediat după terminarea celui de-al doilea război mondial. Sovieticii se instalaseră în țara noastră și începeau sovietizarea României, care avea să dureze mult, poate chiar prea mult. Timp de aproape jumătate de secol, România a trăit groaza Securității, care, acum 45 de ani, era "in formare", si daca se poate spune așa, si-a dat "doctoratul" în bestialități, torționari și urmăriri asupra celor din Rezistența din munții României.

Începând cu 1944, România a fost împânzită cu grupuri de rezistență anticomunistă, care au acționat, ca niște haiduci, lovind fără avertisment în sistem, în încercarea de desovietizare a poporului, ori, daca nu, în încercarea de menținere a unei licăriri de speranță în ochii oamenilor, oripilați de perspectiva colectivizării. Grupurile au acționat în mai multe direcții și strategii, ca niște grupări de gherilă, urmărind, printre altele, sabotajul economic al sistemului sovietic, lovituri năprasnice asupra Securității, alimentari ale populației cu zvonuri privitoare la o eventuală eliberare de sub jugul sovietic. De altfel, mulți dintre cei care au acționat în grupurile de rezistentă antisovietică, chiar au crezut că vor apărea, la un moment dat, americanii, ca să elibereze populația de sistemul înscăunat, ba chiar au fost susținuți, slăbuț, ce-i drept, de trupele americane, care le mai aruncau alimente, si care-i mai înflăcărau în lupta lor, cu anumite idei

capitaliste și de eliberare. Rezistența armată din munți a durat 18 ani, timp în care au murit foarte mulți opozanți ai sovietizării României, în chinuri groaznice, torturați în moduri imposibil de descris.

Potrivit istoricilor, în Romania au existat 19 grupuri de rezistență, cele mai cunoscute fiind acelea conduse de colonelul Gheorghe Arsenescu, Toma Arnăuțoiu, în Muscel, căpitanul Sabin Mare, în Făgăraș. Dar toate grupurile de partizani au fost hăituite, până la decimare, de către forțele Securității, ale fostului Minister de Interne, dar si de ale Armatei. Dintr-un anumit punct de vedere, se poate spune că Revoluția de la 1989 a fost sfârșitul a ceea ce au început grupurile de Rezistență.

În Vrancea, datele istorice arată că au existat șase grupuri reacționare, care au luptat în Munții Vrancei, timp de 18 ani. În anul 1947 a luat ființă Organizația "Vlad Țepeș II", care a activat aproape trei ani, din 1947 până în 1950, și care avea o oarecare structură militară. În anul 1948, în satele vrâncene se distribuiau manifeste cu caracter anticomunist, prin intermediul șefilor de grupe ale organizației conduse de Victor Lupșa, un comerciant de lemne din Covasna. Prin aceste manifeste împrăștiate printre țăranii vrânceni, li se inocula acestora ca vor fi salvați de americani, ba chiar că va avea loc o răscoală împotriva comuniștilor, de aceea țăranilor li se spunea să adune cât mai mult armament în așteptarea declanșării conflictului. În anul 1949, împreună cu "Oastea Domnului", o mișcare religioasă din fostul județ Putna, s-au creat nucleele organizației "Vlad Țepeș II", în care erau recrutați țărani și ciobani vrânceni. Spre sfârșitul anului 1949, în localitatea Nereju, membrii organizației au depus jurământul, ulterior organizația extinzându-se și în alte județe: Buzău, Râmnicu Sărat și Bacău. Securitatea a început să-l caute pe Lupșa, chiar se pusese o recompensă pe capul său, iar acesta, împreună cu un coleg de-al sau, Corneliu Gheorghe, zis Szarvas, a stat ascuns în Munții Vrancei. În noaptea de 23 spre 24 iulie 1950, țăranii din multe comune vrâncene au așteptat semnalul răscoalei împotriva comuniștilor și împotriva administrației, însă aceasta nu a venit. Singura comună în care țăranii s-au răzvrătit a fost Bârseștiul, unde aceștia au reținut mai mulți milițieni și activiști comuniști, după care s-au retras în munți. Imediat, Securitatea a început vânătoarea în comunele vrâncene, au prins mulți răzvrătiți și i-au trimis spre judecată. Soveja, Nereju și Bârsești au fost comunele cele mai afectate de raziile Securității, mulți dintre țărani fiind arestați și uciși. Cei doi lideri ai grupării "Vlad Țepeș II" au murit, Corneliu Gheorghe s-a sinucis în pădure, fiind urmărit de Securitate, în anul 1950, iar colegul său, Victor Lupșa, a fost executat în Penitenciarul Iași, în anul 1956.

Poate cea mai importantă mișcare de rezistență din Munții Vrancei este "Grupul Vrancea", condus de frații Cristea si Ion Paragină, născuți în comuna Crucea de Sus. Grupul a activat în perioada 1948 - 1953. Ion Paragină era absolvent al Facultății de Litere și Filosofie. S-a refugiat în pădurile din apropierea satului său natal, și, împreună cu fratele său, Cristea și cu Mihai Timaru, un tânăr ofițer deblocat din armată, au înființat un grup de 30 de luptători care au luptat împotriva colectivizării. Din păcate, grupul a fost trădat de doi agenți infiltrați ai Securității, și, în octombrie 1949, Ion Paragină și Timaru au fost arestați și condamnați la muncă silnică pe viață. Din tot grup au mai rămas doar doi partizani, Cristea Paragină și Gheorghiță Bălan. Cristea Paragină a fost împușcat în primăvara anului 1950, după o nouă trădare, iar Gheorghiță Bălan a fost prins în același an și executat la Jilava, în august 1952.

Grupul "Gheorghe Militaru" a fost activ între anii 1947 - 1950, în jurul comunei Dumitrești. Liderul grupului, un învățător, fost prizonier în Uniunea Sovietică, a înființat grupuri de rezistență anticomunistă în jurul comunei Dumitrești și în nordul județului Râmnicu Sărat. Gheorghe Militaru a fost arestat în 1949, însă ceilalți membri au scăpat și au continuat rezistența în munți, conduși de colonelul Ion Strimbei, Victor Isofăchescu si Ionel Militaru. Aceștia au fost arestați și ei în 1950. Pe baricade a rămas grupul fraților Cucu, din satul Lăstuni, comuna Dumitrești - Grigore, Ioan și Costache Cucu. Unul din frații acestora, Radu Cucu, care a făcut închisoare grea din cauza că și-a ajutat frații și a refuzat să-i trădeze, trăiește încă în Lăstuni. În noiembrie 1950, cei trei au fost prinși. În anul 1951 s-a format grupul de rezistenta anticomunistă, de scurta durata, care a acționat în nordul Vrancei și în sudul Bacăului, sub comanda căpitanului aviator Mîndrișteanu, împușcat de Securitate în același an în care a format grupul.

Unele dintre cele mai importante rebeliuni din satele vrâncene a fost cea din satele Mihălceni, Bălești și Ciorăști, din 1953, soldată cu arestări în masă și torturi, și revolta din Suraia, Vadu Roșca și Răstoaca și Botârlău. Una dintre cele mai sângeroase s-a petrecut în Suraia și Vadu Roșca. În iarna anului 1957, în Vadu Roșca a fost prezent chiar Nicolae Ceaușescu, venit în vizită "de colectivizare". Țăranii au ridicat baricade în toate intrările din sat, alungându-i pe cei veniți cu Ceaușescu. A urmat o baie de sânge, ordonată chiar de fostul tiran, armata lichidând tot ce mișca. Morții au fost adunați și aruncați în gropi comune din Focșani. În afară de cei uciși au mai fost anchetați și torturați mulți alți "rebeli", care îndrăzniseră să se opună colectivizării lui Ceaușescu.

Hăituiți, denigrați, fugăriți, uciși, schingiuiți, torturați, vrâncenii din Rezistența Munților Vrancei sunt o realitate, crudă și curajoasă, a istoriei plaiurilor mioritice. De multe ori s-au iscat controverse în ceea ce-i privește, de multe ori istoricii s-au certat între ei cu privire la apartenența rezistentei către o formațiune denigrată de istorie, au fost numiți dușmani ai poporului de către sovietici, mulți dintre ei au fost asociați cu legionarii de către anumiți istorici contemporani nouă, ceea ce este, într-o oarecare măsură, un lucru adevărat. Ceea ce este, însă, mai important, nu este apartenenta lor fata de o grupare sau alta, ci ceea ce au făcut ei pentru țară, faptul că mulți dintre ei au murit în închisorile politice, în chinuri groaznice. Faptul că au dat mult de furcă Securității și sovietizării României în general, este o realitate, iar din acest punct de vedere merită să nu fie uitați. Mai mult, România și-i merită, la fel cum își merită soarta din ultimii 45 de ani de dinainte de Revoluție. Unii spun ca Vrancea are ceva divin în măruntaiele ei. Unii spun că în inima Vrancei sunt frământările munților.

Moș Cucu , de fapt Radu Cucu, - ultimul vrâncean rămas în viață din fosta Rezistenta anticomunista. Este fratele rebelilor anticomuniști din grupul "Militaru", Grigore, Ioan, Costache si Neagu Cucu, morți din cauza curajului lor de a se ridica împotriva colectivizării și a sovietizării. Familia Cucu a avut opt copii: Costache, Fraţilă, Ion, Neagu, Manea, Gheorghe, Ioana și Radu, dintre care astăzi mai trăiește doar Radu, cu amintirile lui. Când l-a arestat Securitatea avea 32 de ani, era căsătorit și avea doi copii: pe Neagu, de patru ani, și pe Ion, de șase ani. Moș Cucu își amintește ca atunci când a început sovietizarea, "bolșevizarea", cum spune el, frații lui au intrat în grupurile de rezistență. "Toată lupta asta a început de când s-a terminat războiul. Deputatul liberal Lupescu a trimis în sat, fratelui meu Ion și altor doi cetățeni, un mesaj: «în 1947, să nu mai votați cu liberalii, că nu câștigăm nimica! Să votați cu tărăniștii», așa le-a spus. Frații mei știau că colectivizarea asta ne pierde nația și țara, și de aia au intrat în lupta împotriva bolșevizării". Din cauză că nu a vrut să spună unde sunt frații lui, prin ce văgăuni stau ascunși, Radu Cucu a fost arestat și trimis în închisoare. "Pe 7 septembrie 1950, seara, m-am culcat în fân, n-am mai vrut sa dorm în casă. Noaptea, Securitatea mi-a înconjurat casa, dar nu m-au găsit. L-au rănit atunci pe frate-meu, Neagu. El a fugit, dar s-a întâlnit cu o ursoaică cu pui. Vroia să găsească niște apă, să se spele, că era rănit la cap, ursul a mirosit sânge și l-a mâncat. Pe 13 septembrie, am ieșit cu vitele, m-am întâlnit cu jandarmul, și m-au arestat. «Ba, de când te caut!», mi-a spus jandarmul. «Am stat în casă, mă, de când mă cauți?», am zis eu, iar el mi-a zis să merg cu el, că trebuie să dau o declarație să spun unde e

frate-meu. Mi-am dat seama ca m-au luat de tot. Știam că Neagu s-a pierdut. Am trecut prin fața casei, cu jandarmul, nevastă-mea m-a văzut, și a vrut să-mi dea ceva, ca eram desculț. N-am fost lăsat să-mi iau haine. Așa m-au dus. Pe drum m-am mai întâlnit cu un alt consătean, Dumitru Mohiltă, care m-a întrebat din mers: «Când scăpăm, mă, de aștia?». «Când o vrea Dumnezeu, Mohiltă», i-am zis.... după care m-au dus la Dumitrești, m-au legat cu sârmă ghimpată, și m-au dat la trupe. Acolo, la Dumitrești, un caporal, a vrut să mă bată. Un sergent l-a oprit: «Nu vă legați de el, că are cine să-l bată»", povestește moș Cucu. Râde când își aduce aminte că securiștii îl băteau încontinuu, iar el nu mai simțea nimic.

Radu Cucu a fost încarcerat în patru închisori comuniste, timp de zece ani: la Râmnicu Sărat, la Galați, Caransebeș și la Gherla, cea mai aprigă închisoare din toate. Din închisoare trimitea scrisori acasă, la Maria, soția sa, prin care-i cerea să-i trimită un soi de pastă cu caracter aseptic, făcută din miere, nucă, unt topit, grăsime și caș uscat, care-i folosea și pentru a-și "obloji" rănile, dar pe care o putea și mânca. Și-a numărat și zilele în care a fost închis: 3650! Și toate astea, pentru ca nu a vrut să-și trădeze frații ascunși în munți. Pentru că nu a vrut să spună Securității ce preoți le duceau mâncare, alături de el, prin văgăunile în care stăteau frații lui ascunși. Când s-a întors din închisoare avea 39 de kilograme. "Dacă te uitai prin urechile mele, vedeai cine e în spatele meu, atât eram de slab", ne spune moș Cucu. Vorbește despre frații lui ca despre niște zei. Îi idolatriza pentru ce făceau, îi ajuta, a pătimit pentru ei, și era gata oricând să moară pentru ei. Nu se consideră un erou, spune despre frații lui că au fost eroi. N-a fost egoist.

Până și pe crucea pe care și-a făcut-o singur, vrea să scrie numele tuturor deținuților politici morți în închisori. Despre moș Cucu s-ar putea scrie o carte. Tot ce mai putem face este să încheiem cu istoricul sumbru al familiei sale, și cu mesajul său către tineri. "Prin mijlocirea lui Dumnezeu am trăit. Restul fraților mei s-au prăpădit... . Ion, mort la Gherla, în 1963, cu șase luni înainte de decretul de grațiere. Costache, mort în 1996, bolnav, a fost trădat, prins în munți, bătut cu patul armei de nu mai aveai unde să pui un ac de răni. De acolo i s-a tras moartea... . Neagu, a fost împușcat la 8 septembrie 1950, și a murit mâncat de urs. Fraților a murit și el, era invalid de la Oituz. Manea, a fost "horopsit" acasă, de Securitate, a murit și el... . Gheorghe s-a prăpădit și el... . Le spun tinerilor din ziua de azi să ii asculte puțin și pe bătrâni, că nu-i învață de rău... . Asta e... .", a încheiat moș Cucu, eroul nostru din cătunul uitat, parcă de lume, Lăstuni, din Dumitrești. Moș Cucu , singur, cu muntii care ascund strigătele fraților săi, căzuți pentru un ideal. Dacă am da timpul înapoi, moș Cucu ar face la fel. Ar fi pregătit să facă din nou pușcărie, daca așa a vrut

Dumnezeu... . Dar de ce Dumnezeu a hotărât să-l lase fără un frate, din opt, asta numai "Cel din Ceruri" știe.

BIBLIOGRAFIE:

1.Florian Banu, Mișcarea de rezistență anticomunistă din Romania, Arhivele Totalitarismului, 1994;
2.Interviu cu Radu Cucu, realizat de Ziarul de Iași, 7 iulie 2004;
3.Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Mișcarea armată de rezistență anticomunistă din Romania 1944-1962, Arhivele Totalitarismului, 1994.

COȘMARUL ÎNCHISORILOR COMUNISTE

Melania Elena PRODANIUC
Colegiul Național de Informatică „Spiru Haret” Suceava
Prof. coordonator, Liliana Iftode

La începutul perioadei interbelice, Partidul Comunist a fost doar un alt partid printre partidele vremii care încerca cu ardoare să atragă lumea și să capete putere, și influență politică. În anul 1944, P.C.R. avea mai puțin de o mie de membri, fiind cel mai mic și nesemnificativ partid comunist din Europa. Ca să înțelegem discrepanța dintre numărul membrilor PCR și numărul membrilor altor partide amintim partidul comunist al bulgarilor care avea 8.000 membrii, cel al Poloniei cu 20.000 membri sau cel al Cehoslovaciei cu 30.000.

Această discrepanță este posibilă deoarece comunismul se răspândea destul de ușor acolo unde erau fabrici și uzine, fiind simplu să convingi muncitorii că șefii lor le exploatează munca și fac bani de pe urma abilităților lor în timp ce ei rămân în sărăcie. Din păcate, atunci în România nu prea existau fabrici și uzine, deci nu erau nici muncitori de convins. La început comuniștii pur și simplu nu puteau să atragă lumea, din această cauză. România era țara cu cei mai puțini comuniști. Toate acestea s-au schimbat după 23 august 1944 când România a trecut din tabăra naziștilor în cea a Aliaților, după care, la sfârșitul războiului, a intrat în zona de influență sovietică.

Statul român, care avusese o contribuție importantă la înfrângerea Germaniei, rămăsese cu toate instituțiile sale intacte la sfârșitul războiului. Monarhia era în continuare un simbol puternic, tânărul rege Mihai fiind foarte popular. Totuși la Conferința de Pace de la Paris, România a fost tratată ca țară învinsă, pentru occidentali soarta românilor nefiind importantă. La sfârșitul războiului, învingătorii au împărțit lumea în două. Winston Churchill i-a propus lui Stalin ca România să fie 90% a sovieticilor și 10% a occidentalilor. Astfel, în România se întrevedeau zorile comunismului.

Regimul comunist a hotărât încă de la început că, pentru instituirea socialismului în România, trebuia eliminată orice opoziție internă. Primii vizați au fost membrii P.N.L. și P.N.Ț., principalele partide politice. Prin

procese politice au fost arestați liderii acestor partide, ca și șefii Bisericii Greco-Catolice, care se opuneau comunismului.

Fiindcă se dorea o rupere bruscă cu trecutul considerat decadent, burghez și crearea unui om nou, proletar - homo sovieticus. Oamenii de cultură de dinainte de război au fost eliminați iar studierea operelor lor interzisă. Mulți au fost închiși. În schimb, cărțile de bază au devenit operele lui Marx, Engels, Lenin și Stalin. Acestă formă de propagandă poartă numele de prolecultism, adică negarea valorilor culturale naționale și înlocuirea lor cu spiritul revoluționar al socialismului. Erau ridicate în slăvi realizările economice prezente și eliminați din programa școlară scriitori precum Creangă, Eminescu sau Arghezi.

A urmat etapa restructurării instituționale prin desființarea Jandarmeriei, Poliției și înființarea Securității, Miliției și a Direcției de Informații Militare. Intelectualii au fost în principal vizați pentru reeducare prin muncă în închisori sau lagăre precum Sighet, Gherla sau Pitești. Scopul era, de fapt eliminarea lor fizică.

Au murit în aceste închisori nume marcante ale vieții politice și culturale precum: Gheorge Brătianu, Ioan Lupaș, Iuliu Maniu, Ion Mihalache și alții. În restul țării regimul a impus o teroare psihologică. Delațiunea și suspiciunea reciprocă erau arme și metode folosite de Securitate pentru a înăbuși orice tentativă de opoziție.

Viața din închisorile comuniste din România este una de tristă amintire, omul ajungând adesea pe cele mai joase trepte existențiale cu putință. Pe lângă pedepsirea infractorilor, misiune aproape uitată de către torționarii închisorilor comuniste, erau realizate fapte de nedescris îndreptate adesea împotriva tuturor celor care aveau curajul să spună lucrurilor pe nume fiind gata să moară pentru credința creștină strămoșească și neamul românesc.

Viața din închisorile comuniste se poate numi experiment, deoarece scopul acesteia nu era pedepsirea și îndreptarea obiceiurilor rele, ci schimbarea minții. Închisoarea a ajuns astfel un instrument de dominație politică, aici ajungând toți aceia care se împotriveau fizic sau verbal celor aflați la conducere. Putem spune cu tristețe că perioada anilor 1945-1989 va rămâne pentru totdeauna o pagină neagră în istoria neamului românesc.

Închisorile comuniste erau de mai multe feluri, una mai înfiorătoare și mai inumană decât alta. Pentru mai multă teroare, deținuții politici erau mutați adesea dintr-o închisoare în alta. Potrivit vieții din interior, metodelor de pedeapsă folosite și a altor asemenea detalii, închisorile comuniste erau împărțite pe mai multe categorii: pe anchetă, de tranzit, pentru femei, pentru minori, pentru bolnavi, de muncă silnică, de reeducare

și de exterminare. În acea vreme existau 44 de închisori și 72 de lagăre de muncă silnică.

În închisorile comuniste condițiile de trai au fost de neimaginat, totul fiind gândit diabolic astfel încât omul nici să nu moară dar nici să poată trăi normal. Cele mai întâlnite modalități de tortură aplicate mai ales deținuților politici au fost următoarele: lovituri în părțile vulnerabile ale trupului, lovituri repetate aplicate tălpilor, lovituri cu lopata și alte obiecte dure, pironirea în cuie, strivirea degetelor și scoaterea unghiilor, smulgerea părului din cap, arderea cu foc a anumitor părți ale trupului, adâncirea rănilor și presărarea lor cu sare. În lagărele de muncă silnică era folosită muncirea deținuților până la leșin, însoțită cu batjocuri și pedepse suplimentare, condițiile de aici fiind printre cele mai inumane alături de cele din închisorile de reeducare și exterminare.

Deținuții politici erau supuși celor mai inumane condiții de detenție, erau înfometați, nu aveau voie să stea jos, erau obligați să meargă încontinuu, dormeau jos pe rogojine sau pe scânduri în celule reci și uneori lipsite de lumină. Deținuții erau aproape lipsiți de asistență medicală, bolile și suferințele lor trupești fiind cercetate adesea numai de bunul Dumnezeu.

Suprapopularea celulelor era o metodă de maltratare psihică și fizică des întâlnită în închisorile comuniste. Astfel, condamnații politici erau înghesuiți în celule în așa măsură încât adesea se ajungea la imposibilitatea de a sta așezat. Spre exemplu, la închisoarea Jilava, într-o celulă în care puteau locui normal doar 40 de deținuți, au fost înghesuiți 300 de oameni. Aerul din cameră devenea imediat insuficient și insuportabil, motiv pentru care deținuții veneau pe rând în dreptul ușii spre a inspira pe sub toc.

Foamea era însă cea mai puternică metodă de tortură aplicată deținuților politici, parcă mai dureroasă decât bătaia și umilirea. Când deținutul nu era pedepsit suplimentar prin oprirea rației zilnice de mâncare, acesta primea o masă în valoarea de 501 de calorii. Alimentele folosite în închisori erau adesea produsele care nu se vindeau la magazinele comuniste: arpacaș, orz, varză, dovleci, gulii, cartofi, napi și așa mai departe. Carnea nu exista în regimul alimentar din închisorile politice, iar când aceasta era prezentă ea consta mai ales în rămășițele luate de la măcelării: gheare, copite, buze, pielițe și capete de animale.

Preotul Ionel Pavel a îndurat 7 ani de schingiuire și foamete în penitenciarele Jilava, Gherla, Pitești și la Canal. Cu glas tremurat el a povestit depre metodele torționarilor însărcinați să distrugă personalitatea dușmanilor poporului. Drama părintelui Ionel Pavel a început în 1949. Avea 21 de ani și era student la Teologie, Litere și la Medicină veterinară.

A fost arestat din locuința părinților la data de 15 august 1949 pentru că făcea parte dintr-o organizație anti-comunistă care se numea Frăția de Cruce. A fost turnat de un coleg.

Ionel Pavel a fost condamnat de către Tribunalul Militar la 7 ani de temniță grea. În toți acești ani a trecut prin beciul Securității de la Galați, Ministerului de Interne, penitenciarului Jilava, Piteși și Canal. A fost eliberat de la Penitenciarul Jilava la data de 13 august 1955.

Cea mai urâtă amintire este din penitenciarul Jilava. Colegii de celulă știau că e student la Teologie și l-au rugat să le cânte ceva pentru a le mai alunga dorul de acasă, iar el venindu-i dorul de casă a început să cânte „Mândra mea de altădată". În momentul în care a terminat de cântat s-a deschis brusc ușa și un ofițer l-a luat și l-a dus în camera neagră. Acolo nu era lumină, nu era aer, iar pe jos erau fecale și urină. Nu se putea așeza jos, așa că a mers toată noaptea, făcând, după calculele sale, câțiva kilometri. De asemenea, acesta nu poate uita cum un coleg de al său de la Teologie, Costică Vaman, a fost bătut în mod barbar și răstignit în Vinerea Mare, înainte de Pași.

Cel mai greu, povestește bătrânul preot, era atunci când îi puneau să se bată între ei, urmărind astfel apariția urii între semeni, fiind cea mai mare lovitură adusă sufletului uman. După 7 ani de temniță grea, Ionel Pavel nu s-a mai dus la Litere și Medicină Veterinară. A continuat facultatea de Teologie și s-a făcut preot.

În concluzie, putem spune că regimul comunist a venit peste sufletul uman ca un coșmar de nedescris, reușind să lase cicatrici adânci în mințile și inimile victimelor acelor vremuri. De asemenea, această filă de istorie ar trebui să rămână atât – o simplă amintire sumbră a unui trecut îndepărtat – și să nu se mai repete. Să fim optimiști și să luăm aminte la cuvintele lui Nicolae Iorga care spunea că „ după furtunile sufletului, ca și după cele ale naturii, învie flori pe care le credeam moarte". Astfel și noi, după furtuna numită comunism, să creștem florile alese ale democrației și ale respectului față de unicitatea ființei umane.

Bibliografie

- https://www.youtube.com/watch?v=470T5VrI2s4
- https://www.youtube.com/watch?v=6cfMgHFakT8
- https://ro.wikipedia.org/wiki/Rom%C3%A2nia_comunist%C4%83
- https://www.youtube.com/watch?v=KEXmZ1Y2nN4

Tipar digital realizat la Tipografia Pim
Iași, Șoseaua Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 109, 700497
Tel: 0730.086.676, 0732.430.407;
Fax: 0332.440.715
E-mail: editura@pimcopy.ro, editura.pim@gmail.com
www.pimcopy.ro